

LIVET PÅ ETT GARAGETAK

- En utvärdering av underbyggda bostadsgårdar

LIFE ON A GARAGE - An evaluation of courtyards on garage roofs

Susanna Hogell

LIVET PÅ ETT GARAGETAK- En utvärdering av underbyggda bostadsgårdar

English title:

LIFE ON A GARAGE - An evaluation of courtyards on garage roofs

Susanna Hogell

Handledare: Tim Delshammar, SLU, Landskapsutveckling

Examinator: Maria Kylin, SLU, Landskapsarkitektur

Bitr. examinator: Eva Kristensson, SLU, Landskapsarkitektur

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Examensarbete i landskapsarkitektur / Master Project in Landscape Architecture

Kurskod: EX0545

Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet

Ämne: Landskapsarkitektur

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsmånad och -år: December 2012

Omslagsbild: Susanna Hogell

Serienamn: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: bostadsgård, underbyggd, takbjälklag, parkeringsgarage, garage, brister, kvaliteter, upplevelsevärden, funktioner, utformning

Bilder & illustrationer: © Susanna Hogell om inget annat anges

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Område Landskapsarkitektur

FÖRORD

Livet på ett garagetak - En utvärdering av underbyggda bostadsgårdar är ett examensarbete som är skrivet inom ämnet för landskapsarkitektur på LTJ-fakulteten på Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp. Med detta arbete vill jag belysa och evaluera en typ av bostadsgårdar som är vanligt förekommande runt om i Malmö, nämligen de som är belägna på parkeringsgarage. Bostadsgården är för många stadsbor den närmaste och mest lättillgängliga grönytan där de kan träffa människor och återhämta sig. Jag har själv vuxit upp i hus med trädgård och har alltid haft närhet till skog, hästhagar och öppna slätter. Denna positiva känsla av natur och trädgård har jag burit med mig, vilket har lett till ett fortsatt intresse för värdet av goda närmiljöer. Den typ av gårdar som jag har valt att konkretisera har på grund av sin konstruktion vissa begränsningar och i det här arbetet har målet varit att klarlägga vilka förutsättningar de här bostadsgårdarna har och hur pass funktionella och användbara de är.

Arbetet har gjorts i samarbete med Stadsbyggnadskontoret i Malmö och jag vill rikta ett särskilt tack till Lars Böhme som varit min kontaktperson och som gett mig hjälp på vägen. Min förhoppning är att examensarbetet ska vara till hjälp för Malmö stad när de nu står inför en förtätningsperiod och kan komma att behöva kännedom i hur dessa gårdar fungerar och vilka eventuella begränsningar samt förutsättningar som de medför. Jag hoppas också att detta arbete skapar en medvetenhet hos planerare, byggherrar, landskapsarkitekter och andra professioner som kan komma i kontakt med den här typen av bostadsgårdar. Jag vill även ge ett tack till Hanna Centervall, en god vän och kurskamrat som jag har haft ett kort samarbete med och som gett respons och stöd under arbetets gång. Ett stort tack vill jag också ge till min handledare Tim Delshammar som varit engagerad och hjälpsam genom hela processen.

TACK!

SAMMANFATTNING

Förtätning av städer har blivit en allt mer förekommande lösning på dagens stadsbyggnadsfrågor. När det gäller förtätning och expansion så är Malmö inget undantag. Genom denna typ av åtgärd i redan byggd miljö kan Malmö växa med minst 100 000 invånare inom loppet av en 20-årsperiod. Det medför stora förändringar som kommer att beröra Malmös invånare och andra som är verksamma i staden. När en stad står inför en förtättningsprocess är det ofta friytorna som tas i anspråk och bebyggs. Därmed ökar risken att människors tillgång till gröna närmiljöer går förlorade. Därför är det viktigt för en stad som växer inåt att ha ambitionen om en tät men samtidigt grön stadsmiljö. För att åstadkomma detta kan befintliga gårdar utvecklas och ges ett högre bruksvärde.

I Malmö är det vanligt förekommande med bostadsgårdar på takbjälklag. Det här medför vissa begränsningar vilket kan komma att påverka utförandet av denna typ av gårdar. I och med den förtätningstrend som råder är det viktigt att ta reda på vilka förutsättningar dessa gårdar har ur både en social och ekologisk synvinkel.

Syftet med det här examensarbetet har varit att studera och kritiskt granska bostadsgårdar som är anlagda på garagetak för ta reda på vilka eventuella brister och kvaliteter de besitter. Genom en fallstudie där tio underbyggda bostadsgårdar har inventerats och analyserats ska arbetet svara på hur detta avspeglar sig på den här typen av gårdar. Det är inte ovanligt att underbyggda gårdar saknar vegetation på grund av begränsat jorddjup. Vidare kan det bidra till att man går miste om viktiga rumsliga strukturer på många gårdar och de tenderar att sakna viktiga upplevelsevärden. Dessutom förekommer ofta höjdskillnader som dels påverkar gårdarnas utseende, trygghet samt tillgänglighet. Dock behöver det inte alltid vara negativt då en nivåskillnad även kan bidra till att man får bättre överblick och därmed kan den sociala kontrollen på gården öka. Ytterligare en positiv aspekt är att gårdarna ofta förblir en bilfrizon då all parkering sker under mark.

ABSTRACT

Densification of cities is becoming an increasingly common solution to urban growth. Malmö is not an exception when it comes to expansion. Through this kind of action in already built areas, Malmö can increase in the number of at least 100 000 inhabitants in a period of 20 years. This will lead to big changes, which will affect the inhabitants of Malmö and other occupations in the city. When a city stands before a densification process it is often the open spaces that are lost and built on. One effect of all this could be great losses in valuable green- and recreational areas. Therefore it is important in a city that grows inwards to have an ambition of a dense but green urban environment. To create this kind of surrounding one solution is to improve already existing properties and their courtyards.

In Malmö a common type of residential yards are established on the roof of parking garages. This implies to certain limitations, which may affect the outcome of these kinds of courtyard. With the densification trend that prevails, it is important to find out which qualifications they possess both from an ecological and social perspective.

The objective of this final thesis is to investigate and critically evaluate properties, which has courtyards on top of parking garages. The purpose is to determine the possible deficiencies and qualities. A case study has been made, where ten different properties in Malmö has been examined and analyzed where the outcome will reflect how well these places really are functioning. It is not unusual that these kind of courtyards lack vegetation because of limited soil depth. Furthermore, this contributes to losing important spatial structures and they also tend to lack recreational values. In addition, there are often differences in height, which partly affects the appearance, security and availability. However, it may not always be negative. A height difference can also help you get a better overview and therefore, the social control of the courtyard may increase. Another positive aspect is that the area often remains free from cars when all parking is underground.

INNEHÅLL

INTRODUKTION.....	s. 8	DISKUSSION.....	s. 117
Bakgrund.....	s. 9	Hur väl fungerar gårdarna och uppfylls	
Frågeställning & syfte.....	s. 10	kriterierna för de fyra rollerna.....	s. 118
Avgränsningar.....	s. 10	Metod & material.....	s. 122
Begreppsprecisering.....	s. 10	Slutsats.....	s. 123
TEORIDEL.....	s. 11	REFERENSER.....	s. 126
Tidigare forskning.....	s. 12	 	
Vad innebär begreppet bostadsgård?.....	s. 13	BILAGOR.....	s. 130
Vad är en bra bostadsgård, för vem?.....	s. 14	Bilaga 1: Inventeringsprotokoll	
Bostadsgårdars rekreativa & restaurativa värden.....	s. 16	Bilaga 2: Sammanställning av bostadsgårdarna	
Bostadsgårdens innehåll – återknytning till			
de fyra rollerna.....	s. 18		
Bostadsgård på takbjälklag – vad innebär det?.....	s. 23		
Synen på bostadsgården från 30-talet			
fram till idag.....	s. 26		
METOD.....	s. 28		
Metod och material.....	s. 29		
RESULTAT.....	s. 31		
Fallstudien.....	s. 32		
Korsör 3.....	s. 33		
Helsingör 6.....	s. 37		
Sörbäck 1.....	s. 41		
Kronodirektören 5.....	s. 45		
Näktergalen 16.....	s. 49		
Katten 17.....	s. 53		
Stallmästaren 3.....	s. 57		
Salongen 9.....	s. 61		
Flaggskepparen 2.....	s. 65		
Concordia 22.....	s. 69		
ANALYS.....	s. 74		
Jämförelse av bostadsgårdarna.....	s. 75		
Funktioner.....	s. 76		
Upplevelser.....	s. 98		
Växtlighet.....	s. 100		
Klimat.....	s. 112		
Sammanfattning av brister & fördelar.....	s. 116		

INTRODUKTION

VAD, HUR & VARFÖR?

BAKGRUND

Som en följd av de senaste decenniernas förtätnings-trend har bebyggelsens täthet blivit en aktuell stadsbyggnadsfråga (Kristensson 2003). Nu står Malmö inför en period där mycket byggnation kommer ske och staden kommer att förtätas. Det är viktigt att få en tät och grön stad som både är hälsosam och hållbar. Malmös befolkningmängd ökar och hösten 2011 steg invånarantalet till 300 000 (Malmö stad 2011a). En fortsatt ökning är väntad, planberedskapen förutspår att inom 20 år kommer Malmö växa med omkring 100 000 invånare. Med detta följer ett behov av fler bostäder, arbetsplatser och service. Arbetet med att ta fram en ny översiktplan är i full gång och i augusti 2013 beräknas arbetet vara klart, då den nya planen ska antas av kommunfullmäktige. I stadsbyggnadsvisionen 2032 förväntas Malmö vara en tät och grön stad, där det trots tätbyggda kvarter finns plats för grönskande miljöer. En grön stad stärker långsiktigt hållbarhet på flera plan och bidrar i hög grad till stadens attraktivitet. Dessutom bidrar grönska nära hemmet till förbättrade levnadsvillkor genom välbefinnande och förbättrad hälsa (Malmö stad 2011b). Frågor kring utemiljö och dess positiva inverkan för både oss människor och annat liv i staden har blivit allt mer uppmärksamade. Statens folkhälsoinstitut (2012) skriver om livsmiljöns betydelse för hälsan och välmående. De klargör att en bra bostadsmiljö är en viktig förutsättning för god hälsa och att närheten till grönområden är en viktig faktor till ett fysiskt aktivt liv. Grönska har även många andra positiva effekter så som förbättra luftkvaliteten, öka den biologiska mångfalden och stå emot ökad nederbörd (MEA 2005).

Med många människor på samma yta kommer det behövas grönområden med hög kvalitet och ett högt bruksvärde. Därför är det viktigt för en stad som Malmö att ha ambitionen om att åstadkomma en tät men samtidigt grön stadsmiljö. För att lyckas med detta kan befintliga bostadsgårdar utvecklas. Bostadsgården och dess utformning är oerhört viktigt eftersom det är en del av vardagsmiljön (Malmö stad 2011b). I Malmö finns ett stort antal gårdar som är underbyggda med garage och är därmed belägna på takbjälklag. Detta kan i många fall påverka gårdarnas utformning negativt. Man har tagit stora ytor i anspråk för att rymma bilar och därför har grönskan och andra viktiga upplevelsevärden ofta

negligerats. Många gårdar saknar till stor del vegetation och man har valt att istället anlägga hårdgjorda ytor. Underbyggda bostadsgårdar är inget nytt fenomen. I Malmö finns fastigheter från 1930-talet som är uppbyggda ovanpå garage. Nyare typer hittar man bland annat i Västra hamnen i Malmö. Här ägde Bo01 rum 2001 och stadsstrukturen karaktäriseras av tät bebyggelse med närhet till både vattnet, service och kommunikationer. I Västra hamnen har man placerat platskrävande parkeringsgarage under bostadshusen och därmed tar de även upp stor yta under många av bostadsgårdarna.

1990 kom EU-rapporten *The Green Paper on the Urban Environment*, även kallad *Grönboken*. I denna skrift förespråkas förtätningsstrategier och det faktum att en tätare stad med mixed-use bidrar till att folk får närmare till arbete och service. Man menar att bilen inte ska vara ett måste utan något man kan välja bort då avstånden krymper (European communities 1990). Utemiljön som boendekvalitet samt staden som livsmiljö blir allt viktigare när Malmö förtätas. Dessutom är grönskande bostadsmiljöer ett av Malmös mål vid byggnation av nya bostäder och bostadsområden. Frågan är hur väl underbyggda gårdar fungerar i en stad som förtätas och om de håller de mått som krävs då det ställs högre krav på grönytor i en stad som växer inåt.

Arbetet grundar sig till stor del på Eva Kristenssons (2003) fyra roller för bostadsgårdar som hon skriver om i *Rymlighetens betydelse*. Dessa är: *Gårdar som bostadsnära miljö för den enskildes stunder av rekreation och familjeliv; gården som en av barnens viktigaste lek miljöer; gården som uppskattad mötesplats, ett ställe att träffa grannarna på; gården som plats för sinnesupplevelser och naturkontakt.*

Med Eva Kristenssons roller i åtanke har litteraturstudier gjorts för att se vad tidigare forskning säger om ämnet och på så vis få en kunskapsöversikt om bostadsgårdar samt få insikt i problematiken kring dem. Generellt finns det inte mycket skrivet om bostadsgårdar på takbjälklag och det saknas utredningar kring förutsättningarna för den här typen av gårdar, särskilt sociala aspekter. Med det förtätningsstryck som råder så är det intressant att veta hur väl underbyggda gårdar fungerar, vilket det här examensarbetet ämnar att svara på.

FRÅGESTÄLLNING & SYFTE

Syftet med detta examensarbete är att kritiskt granska bostadsgårdar som är belägna ovanpå parkeringsgarage med avseende att ta reda på vilka brister och eventuella kvaliteter som finns. Utifrån tidigare forskning utreds om den här typen av bostadsgårdar kan leva upp till de kriterier som ställs på en god utemiljö.

Målet är att undersöka om det går att nå höga sociala och gröna värden på bostadsgårdar vars utformning ofta påverkas starkt av deras begränsningar. Detta görs i avseende för att se vilka förutsättningar den här typen av gårdar har och om de passar in i Malmö stadsbyggnadsvision i att vara en tät stad som kan erbjuda goda sociala och gröna närmiljöer.

AVGRÄNSNINGAR

Arbetet handlar om bostadsgårdar som är byggda på takbjälklag av parkeringsgarage och inriktar sig inte på takträdgårdar ovanpå bostadshusens tak. Arbetet kommer inte heller behandla offentliga platser såsom torg och parker som är belägna ovanpå överbyggda garage. Dock kan information hämtad från litteratur som handlar om takträdgårdar förekomma då de ofta har liknande förutsättningar som underbyggda bostadsgårdar.

Fokus ligger främst på bostadsgårdarnas sociala aspekter. Då dessa ofta är relaterade till betydelsen av gröna närmiljöer så behandlas även vegetationen på gårdarna till viss del. Däremot går inte arbetet in på djupet vad det gäller den tekniska delen och konstruktioner på den här typen av gårdar.

I arbetet ingår tio underbyggda bostadsgårdar som har inventerats och analyserats. De studerade objekten är alla belägna i Malmös centralare delar och inbegriper gårdar med olika åldrar, placering i staden och storlek. Urvalet har delvis gjorts i samråd med Lars Böhme på stadsbyggnadskontoret i Malmö och även min handledare Tim Delshammar.

Tiden som är ålagt för arbetet är 20 veckor/ 800 timmar vilket motsvarar 30 högskolepoäng.

BEGREPPSPRECISERING

Bostadsgårdar belägna på takbjälklag, trädgård på takbjälklag och underbyggda bostadsgårdar är begrepp som används i arbetet. Dessa syftar på samma sak, det vill säga bostadsgårdar som är uppbyggda på taket av parkeringsgarage.

TEORIDEL

VAD SÄGER FORSKNINGEN?

TIDIGARE FORSKNING

Inledningsvis har en litteraturstudie gjorts för att kunna identifiera de upplevelsevärden som en bostadsgård bör innehålla för att fungera som en plats för återhämtning och socialt rum för de boende. För att hitta ett bra fokus i litteraturundersökningen har Eva Kristenssons studie om rymlighetens betydelse legat till grund. Hon kategoriserar bostadsgårdars syfte i fyra roller, *gårdar som bostadsnära miljö för den enskildes stunder av rekreation och familjeliv; gården som en av barnens viktigaste lekmiljöer; gården som uppskattad mötesplats, ett ställe att träffa grannarna på; gården som plats för sinnesupplevelser och naturkontakt*. Dessa återspeglas även i det här arbetet och ger ett ramverk för vad man bör eftersträva på en bostadsgård, underbyggd eller ej. Teoridelen tar upp hur bostadsgårdar används, vilka kvaliteter som är viktiga, vilken syn man haft på dem under årens lopp samt en beskrivning om vad det innebär med underbyggda bostadsgårdar. Dessutom tar kapitlet upp hur människan påverkas av stadens natur och grönska samt hur det inkluderar bostadsgårdar.

För att hitta bra information till arbetet har jag använt mig av den nationella sökkatalogen Libris samt Primo som är SLU-bibliotekets söktjänst. För att hitta vetenskapliga artiklar som behandlar ämnet har databasen Web Of Knowledge varit till stor hjälp. Även Google har använts för att hitta information. Efter att ha samlat in fakta från dessa sökmotorer har denna teoridel sammanställts som i sin tur ligger till grund för den fallstudie som ägt rum där framtagandet av ett inventeringsprotokoll är inkluderat.

VAD INNEBÄR BEGREPPET BOSTADSGÅRD?

De flesta förstår nog vad man menar när man pratar om bostadsgårdar. Men det kan vara svårt att hitta en bra definition för uttrycket. Söker man i nationalencyklopedin så finns det inte någon beskrivning av ordet. Dock finns det flera definitioner och förklaringar kring begreppet bostadsgård gjorda i litteraturen. Torseke Hulthén (2000) skriver att begreppet bostadsgård inrymmer en rad olika betydelser och används för att beteckna platsen/utrymmet mellan olika bostadsfastigheter. I sin doktorsavhandling om bostadsgårdar i Lund beskriver arkitekten Malena Larsvall (1993) gårdsrummet som de obebyggda delar som bildas av omgivande byggnader och inhägnader. Även Eva Kristensson (2003) har gjort en beskrivning för vad begreppet innebär. Hon ser bostadsgården som ett samlat avgränsat markutrymme på tomtmark, som kan uppfattas som ett antal hushålls territorium. Bostadsgården har varit en vanlig form för den bostadsnära utemiljön i bebyggelse med flerbostadshus. Det nära läget till hemmet och den kollektiva karaktären, utgör två grundläggande egenskaper hos detta stadsrum. Dock finns det i stort sett obegränsade möjligheter för vad en gård skulle kunna innehålla och erbjuda.

Alla dessa definitioner har en innebörd som principiellt är densamma. Torseke Hulthén (2000) skriver att det finns karaktäriserande egenskaper som är återkommande vid definitioner av bostadsgårdar. Hon redogör för fyra element i sin bok som återfinns när man beskriver något som en gård. Det första elementet är en yta intill ett hus. Detta utrymme tillhör huset och de boende på ett eller annat sätt. Det andra elementet är ytans avgränsningar mot andra gårdar och platser som exempelvis gator och torg. Avgränsningar är en förutsättning för att gårdsrum ska bildas. Oklara avgränsningar som bidrar till insynsmöjligheter utifrån samt möjligheter för utomstående att passera leder till minskad gårdskänsla. Det tredje elementet handlar om tillgänglighet. Entréer, utgångar och angöringar i direkt koppling till fastigheten är en viktig del. De boende ska känna att gården tillhör just dem. Det sista elementet behandlar användningen. Historiskt har bostadsgårdars användningsområde sett olika ut. Dock framgår det att om de boende inte upplever att gården kan användas för att leka på, vistas på eller som plats där det går att förvara olika saker, uppfattar de flesta att det inte är någon gård. I en artikel

i *Movium Bulletin* beskriver landskapsarkitekten Anders Jönsson i en intervju gjord av Titti Olsson Lieberg (2007) tre liknande kriterier som påminner om Torseke Hulthéns element. Dessa är avgränsning, tillgänglighet och användbarhet. Han säger att det måste finnas avgränsningar mot omkringliggande fastigheter, gator, parker och andra gårdar. Har gården dåliga avgränsningar och det är lätt för andra som inte bor på gården att passera minskar den sociala kontrollen då man vill veta vem som rör sig på gården. Detta är även sammankopplat med skalan, som också är viktig. Man kan lätt tappa känslan av att det är gård om ytan är för stor och överblickbarheten minskar. När det kommer till tillgänglighet så måste det finnas entréer direkt ut på gården. Om det skulle saknas finns det är risk att de boende inte upplever gården som deras. Precis som Torseke Hulthén så tycker Jönsson att det måste finnas utrymme för olika aktiviteter för att gården ska vara användbar och att lek är en väsentlig del för att det ska upplevas som en riktig gård. Han styrker även argumentet att om man inte vågar förvara sina saker på gården, som cykel och leksaker så uppstår ingen gårdskänsla.

Boendemiljön ska vara till för de boende och den ska tillfredsställa många behov. Gården ska kunna rymma olika aktiviteter för personer med varierande intressen och önskemål. Önskemålen kring innehållet kan dessutom ändras med tiden beroende på trender. Ulla Berglund (1989) betonar i sin bok *Uteliv - Med barn och pensionärer på gård och gata i park och natur* hur viktigt det är att den som är med och planerar för god utemiljö sätter sig in och förstår hur människor utnyttjar sin miljö och hur de uppfattar den.

VAD ÄR EN BRA BOSTADSGÅRD, FÖR VEM?

“ Lika väl som egnahemsägaren har sin trädgård borde det vara en självklarhet för dem som bor i flerbostadshus att det i bostadsområdet finns en gemensam trädgård med uteplatser som är användbara för barn, tonåringar, vuxna och äldre. I trädgården ska det finnas ombonade och soliga uteplatser där man kan sitta och äta eller umgås över en kopp kaffe. Där ska det finnas vrår där man kan få vara ifred, sandlåda för småbarnen, träd och stenar att klättra på gräsmatta för solbad och lekar, utrymme för bollspel och cykling eller skridsko, pulka och snögubbe på vintern, möjligheter för egen odling m.m.

Träden, buskarna, blommorna och gräset på gårdarna har stor betydelse för hur den gemensamma bostadsmiljön upplevs. En rik och varierande växtlighet kan göra utrymmen trivsamma, användbara, vackra och upplevelserika. Växtligheten ger lä och lövskugga och binder damm. Den kan också användas för att skapa större och mindre rum som gör att det blir ett växelspel mellan öppenhet och slutenhet på gården.

”

(Björklund & Petterson 1987, s. 1)

Vilka värden är egentligen viktiga på en bostadsgård och vad är det som gör att en gård uppfattas som bra eller dålig? Det här är frågor som Kerstin Torseke Hulthén (2000) försöker svara på i *Bra bostäder – här vill vi bo!*. Hon utgår från de boendes uppfattningar och värderingar och belyser hur dessa sammanhänger med gårdarnas fysiska utformning och organisation. Positiva värden hänger för det första ihop med säkerhet, trygghet och att man har kontroll över gården. Detta handlar om att man har ett område tillsammans som man uppfattar som ”vårt”. Området bör vara skilt från det som ligger utanför. Gården ska dessutom vara ett socialt rum som behärskas av de boende. Kontroll och trygghet har att göra med utformningen samt möbleringen. Framförallt handlar det om hur gården avgränsas utåt med portar, lås, murar och byggnader. Hon kom fram till i sin undersökning att kontroll och säkerhet fungerade väl när det fanns tydliga avgränsningar.

Det är viktigt med social kontroll på bostadsgårdar. Detta uppstår när det alltid finns en möjlighet att någon ser vad som händer. Den sociala kontrollen kan öka med hjälp av olika fysiska faktorer, några exempel är grönska som inte skymmer, bra belysning och välutformade lekplatser (Statens folkhälsoinstitut 2012).

Användbarhet är också något som Torseke Hulthén (2000) lägger fram som positivt värde. Det framhävs

speciellt att barn ska kunna leka på gården, det ska finnas sittplatser och vuxna ska kunna mötas där. En annan aspekt hon nämner är ett rikt socialt liv. Bostadsgården är viktig ur en social synpunkt då det är här som grannar får chans att ta kontakt med varandra utan att det ställs för stora krav. Dock är det ett intresse som varierar hos de boende. Hur aktivt man använder sin bostadsgård och deltar i det sociala samlivet finns det flera forskningar som knyter an till. I Patrik Grahns och Johan Ottosons (1998) forskning om utemiljöns betydelse för hälsa och välmående nämns två kategorier av användning: *aktivitetsinriktad och upplevelseinriktad*. De menar att vissa människor, i synnerhet äldre personer, nöjer sig med att betrakta det som händer ute på gården på avstånd. Andra personer kan uppleva det här som en möjlighet till kontakt av mer ickeförpliktigande slag. Vissa personer upplever det sociala livet som en chans att få ingå i en gemenskap. Eva Kristensson (2003) identifierar tre olika typer av brukargrupper som är mer eller mindre deltagande ute på bostadsgårdar. Dessa är *den aktive, den passive och ickebrukaren*. Den aktive brukaren använder gården på ett konkret sätt genom att vistas där. Den passive brukaren upplever gården från fönster eller balkong och som finner glädje i att uppleva grönskan och gården trots att hon/han inte aktivt uppehåller sig där. Icke brukaren visar inte intresse i gården eller det sociala livet som utspelar sig där. Jan Gehl (2003) skriver att den fysiska utformningen är en

av faktorerna som påverkar utomhusaktiviteterna i hög grad. Han definierar tre olika aktiviteter i det offentliga rummet: *nödvändiga aktiviteter*, *valfria aktiviteter* och *sociala aktiviteter*. De nödvändiga innefattar mer eller mindre påtvingade eller nödvändiga aktiviteter som exempelvis gå till jobbet eller skolan, stå och vänta på bussen eller gå och göra ärenden. Omfånget av den här typen av aktiviteter kan påverkas mycket lite, de förekommer under årets alla månader utan att beröras av de yttre betingelserna det vill säga man har inget val. Är utemiljön av dålig kvalitet så är det mer eller mindre enbart nödvändig aktivitet som pågår. De valfria aktiviteterna är de handlingar man kan välja att delta i. Den här typen av aktivitet förekommer om de yttre förutsättningarna är goda och är starkt kopplad till utformningen. Sociala aktiviteter innefattar närvaron av andra människor. Det kan bland annat vara barns lek med andra, hälsningar, samtal och gemensamma aktiviteter av olika slag. Hit räknas också den passiva kontakten vilket innefattar att se och höra andra människor.

	Den fysiska miljön	
	Dålig kvalitet	God kvalitet
Omfattning av nödvändiga aktiviteter	●	●
Omfattning av valfria aktiviteter	●	●●●●●●●●
Omfattning av sociala aktiviteter	●	●

Jan Gehls aktivitetsdiagram.

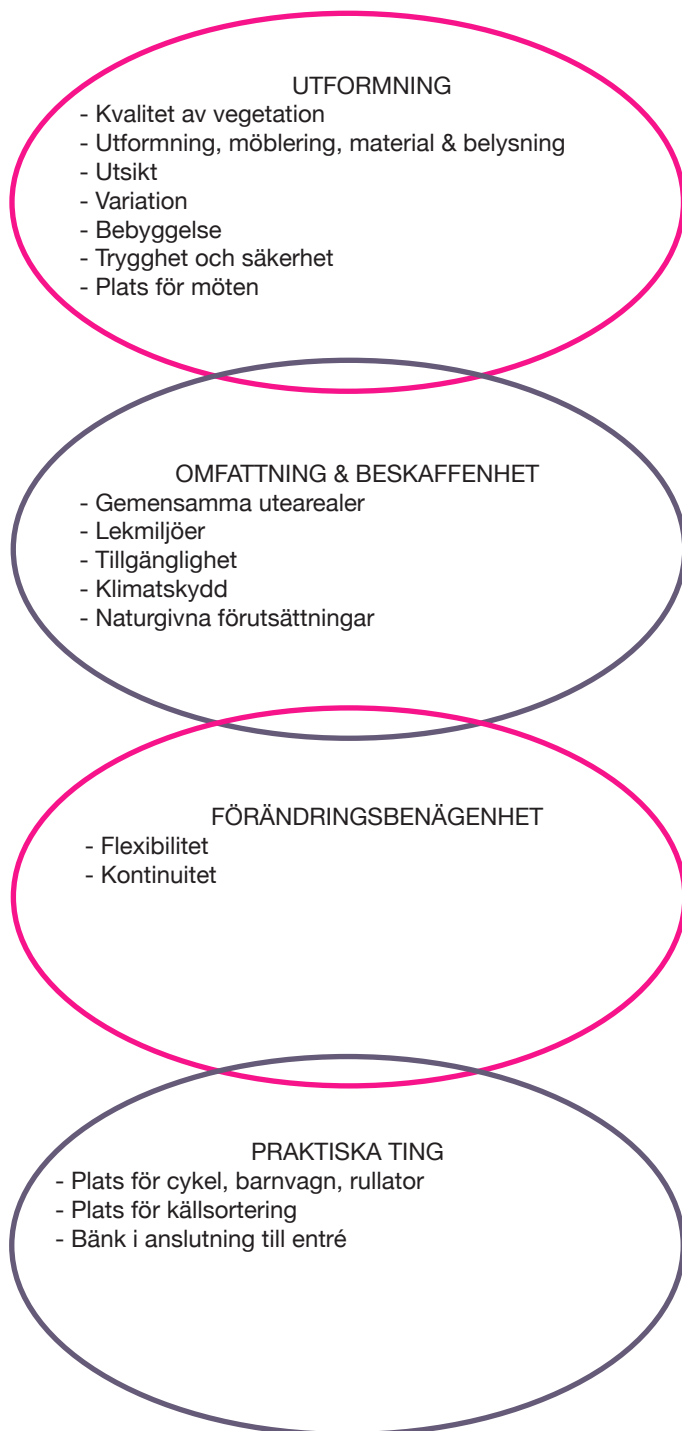
Bostadsgårdars rymlighet går att sammankoppla med innehåll och utformning. Större gårdar är ofta mer upplevelserika och differentierade än mindre. De små får en begränsad flexibilitet då det mesta av utrymmet går åt till cykelparkeringar, gångvägar, lekredskap och planteringar. Storleken är en förutsättning för att rymma de egenskaper som är uppskattade på en gård. Rymden på gårdarna medför möjligheten att skapa en mångfunktionell miljö med grönska som anses viktig

för den estetiska upplevelsen och naturkontakten i vardagsmiljön. Storleken bidrar också till känsla av avskildhet vid de bostadsområden där huskropparna ligger en bit ifrån varandra (Kristensson 2003). Grönska och friytor är önskvärt och det är av stort värde hos de boende (Berglund 1996). Med begränsade markutrymmen minskas förutsättningarna för en mångfunktionell utemiljö. Bostadsgården blir mindre användbar och i högre grad en miljö enbart för ögat (Kristensson 2005). Det är svårare att hitta utrymme på flera olika ställen på en liten gård och konkurrensen om ytorna ökar med krympande storlek. Om gården är liten finns det större risk för att hela gården känns oanvändbar eftersom avstånden krymper och man befinner sig nära fönster och fasader eller någons privata uteplats (Kristensson 2007). En välskött, småskalig och blomrik bostadsgård, där det alltid finns någonting att titta på, visade sig vara en idealbild som många delade i Eva Kristenssons (2003) studie. Detta menade de boende var attribut som bidrog till en bra bostadsgård. Speciellt blommande växter var eftertraktade.

”Kanske är bostadsgårdar bland det svåraste en gestaltande landskapsarkitekt kan ge sig i kast med. Ett myller av funktioner som skall samsas på de minsta av ytor. Lekredskap, sandlådor, cykelställ, piskställ, torkställ, rabattytor, gräsytor, grusytor, avskildhet och kontakt bidrar ofta till en såväl fysisk som mental trängsel. Ofta är grundförutsättningarna svåra att jobba med. I storstadsregionerna har kraven på höga exploateringstal inneburit att storlekarna på gårdarna har minskat samtidigt som anspråken på antalet funktioner tycks ha ökat. Vidare verkar det sällan förekomma något ifrågasättande om vad en gård egentligen behöver innehålla”

(Kling 2001, s. 40)

Länsstyrelsen i Skåne län genomförde ett projekt där målsättningen var att stimulera kommuner att vilja bygga bra bostadsområden där närmiljön och lokaliseringen i sitt sammanhang är viktigare än uppenbara värden som exempelvis havsutsikt. De har tagit fram olika kriterier som bör ingå i en god utemiljö. Ambitionen med kriterierna var att de skulle indikera på bostadens yttre miljö och att de skulle ge en helhetsbild av bostadsmiljön (Dahl, mf. 2009).

Delar av kriterierna för god bostadsmiljö som Skånes länsstyrelse tagit fram (Dahl et al. 2009).

I *Gemensam trädgård* har bostadsstyrelsen utarbetat en metod som kan användas vid projektering av nya bostadskvarter, granskning av projekt, bedömning, nyinventering och upprustning av befintliga bostadsmiljöer. De tre faktorer som man främst tittar på är uteplatser (gruppbildningar och lekplatser), växtlighet (skugga, lä- och rumsbildningar, användbara gräsmattor), klimat (sol, lövskugga, vindskydd). I texten framgår att detta är kriterier som är godtagbara (Björklund & Pettersson 1987):

Uteplatser

Husen bör bilda klart urskiljbara bostadsgrupper eller kvarter och tillhörigheten till respektive uteplatser ska vara klar. Användbarheten blir godtagbar om det finns tillräckligt stor yta för gemensamma sittplatser när uteplatsens sammanlagda storlek ligger över 10 kvm/lägenhet och upptar minst 20 % av den obebyggda marken på entrégården respektive över 20 kvm/lägenhet och minst 15 % av friytan i kvarteret.

Växtlighet

Kvaliteten är god när växtligheten upptar 50 % av marken och när den hårdgjorda marken inte enbart består av asfalt. Det är värdefullt att ha rumsbildande och läbildande vegetation. Även gräsmattor som är användbara för att vistas på är högt värderade.

Klimat

Solbelysning på uteplats och grönytor ska vara minst fem timmar vid vår- och höstdagjämning. Goda värden uppnås om det finns lövskugga på gräsmattor, över sandlådor och vid gungor. Att ha vindskyddande planteringar är också uppskattat.

BOSTADSGÅRDARS REKREATIVA & RESTORATIVA VÄRDEN

”Grönskande utemiljöer har stor betydelse för människors välbefinnande och hälsa. Att omges av rik och varierad grönska har flera mätbara effekter, bland annat får det sjuka människor att tillfriskna snabbare, det sänker blodtrycket och ökar koncentrationsförmågan. Grönskande miljöer har också mer svårsmätbara effekter som ökat välbefinnande och trivsel.”

(Jallow & Kruuse 2002, s. 7)

Att vara ute i det gröna har stor betydelse för vårt välbefinnande. Det finns många studier och undersökningar som visar att vistelse och aktivitet utomhus gör människor friskare och det kan förebygga olika sjukdomstillstånd. Att ha nära till grönområden i sin vardag ökar möjlighet till rekreation. Därför har det också stor påverkan och betydelse på människors livskvalitet, stressnivå och hälsa. Eva Kristensson (2003) skriver att när man betraktar rekreation i den bostadsnära miljön är det grundläggande att det finns platser som stödjer rekreatiionsprocessen.

Bostadsgården är en plats där de boende kan vistas när de har ledig tid och det nära läget till bostaden gör att man snabbt och enkelt kan ta sig ut i friska luften. Stephan Kaplan (1995) är psykolog och en av dem som skrivit mycket om hur naturen påverkar människans hälsa och välmående. I *The restorative benefit of nature: Toward an integrative framework* tar han upp det faktum att vistelse ute i naturen kan hjälpa oss att lindra stress och att det stärker både fysiskt och psykiskt välbefinnande. Upplevelser i naturliga miljöer kan förutom att lindra stress även förebygga det genom att verka som en källa för återhämtning. Kaplan är inte ensam om att forska i ämnet, det finns flera studier där resultatet visar att vistelse i naturen har god effekt på människans förmåga att återhämta sig samt förebygga stress. Även svenska studier har gjorts. Patrik Grahn och Ulrika Stigsdotter (2004) har tillsammans gjort en undersökning där resultatet visar att det finns en positiv relation mellan frekventa besök i trädgården och förebyggelse av stress. Att ha en egen trädgård eller trädgård i anslutning till sitt bostadshus har en positiv inverkan på stress. Det har likaså mängden grönska, ju grönare desto mindre stress.

Även stadsplanering i större skala påverkar möjligheten till återhämtning. Närheten till grönområden har betydelse. Ju kortare avstånd från bostaden desto oftare besöker man det (Grahn & Stigsdotter 2003). Även boverket (2007) har gjort studier kring detta. De har utfört en enkätundersökning som också visar att ju närmare man bor ett grönområde desto oftare använder man det. God hälsa omfattar här mindre stress, mindre trötthet och mindre irritation. Det var dessutom vanligare att kvinnor var stressade och trötta. För dem var det viktig med ett bostadsnära grönområde som bidrar till återhämtning. Som denna forskning klagör så är det viktigt att vistas utomhus för hälsoskäl. Den visar även

hur närheten till grönområden spelar in för att man ska ta sig ut. Därför blir det också uppenbart att miljön närmast bostaden, såsom bostadsgården, bör vara välfungerande och inbjudande för att de boende ska få en chans att lätt och snabbt ta sig ut i det gröna när tillfälle ges.

”I en stillasittande tid skapa grönskande uterum som stimulerar till möten och aktiviteter och som ger möjlighet till rekreation och lek för alla åldrar och grupper i samhället, är att skapa förutsättningar för folkhälsa, demokrati och välfärd”

(Boverket 2007, s. 13)

Trenden mot ett alltmer stillasittande liv är något som oroar ur medicinsk synpunkt. Det är vanligt att uppleva sina valmöjligheter som begränsade av tid, ork och/eller ekonomiska resurser. Den tid som till vardags tillbringas utomhus tycks också vara starkt begränsad för de flesta. För förvärvsarbete vuxna kan man beräkna att i genomsnitt en dryg timme per vecka används för idrott och friluftsliv utomhus (Berglund 1996).

Visuell koppling till naturliga miljöer kan påverka hälsan positivt (Hartig et al. 2003). I en undersökning utförd av Pretty et al. (2005) urskiljs tre nivåer av kontakt med naturen som har positiv inverkan på människans välmående och hälsa och som motverkar stress samt stärker koncentrationsförmågan. Den första nivån handlar om att kunna betrakta natur från exempelvis ett fönster. Andra nivån är att kunna befinna sig i den närbelägna naturen som kan bidra till någon typ av aktivitet så som promenad, cykla till jobbet, sitta på en bänk och läsa en bok i trädgården. Den tredje och sista punkten handlar om aktivt deltagande ute i naturen som exempelvis trädgårdsarbete eller någon sort av sportutövande. Resultatet visade att människor med möjlighet att se ut genom ett fönster är mindre sjuka, känner mindre frustration och har större tålamod. De som hade en grön utsikt kunde dessutom koncentrera sig bättre.

Växtlighet och grönska har även andra värden som är betydelsefulla och som man bör ta hänsyn till vid planering och gestaltning. Vegetation på bostadsgårdarna kan hjälpa till att förbättra klimatet i staden. I förorter är klimatet onödigt påfrestande på grund av att vegetationen inte utnyttjas tillräckligt för att minska blåsten och utjämna temperaturen. Dock kan förhållandena bli bättre om man planerar klokt. Träd

ger ett bidrag till förbättring av luften och de kan även användas för att dämpa vinden. Eftersom höga hus bidrar till ökad vindhastighet vid marken bör man ha vegetation som förändrar klimatet i marknivå. Det är alltså i den mindre skalan som vi kan påverka klimatet och det handlar om små men betydelsefulla förändringar (Persson 1992). Att få en mindre vindutsatt uteplats med mer sol är viktiga kvaliteter vilka bidrar till en bättre utemiljö. Sittplatser, sandlådor och entréer är platser i en bostadsmiljö där man vill uppnå en så skyddad miljö som möjligt. En bra strategi är att ha tät klippt häck som kombineras med stamträd (Glaumann et.al 1992).

BOSTADSGÅRDARNAS INNEHÅLL-ÅTERKNYTNING TILL DE FYRA ROLLERNA

- Gården som lekmiljö
- Gården som upplevelse och utsikt
- Gården som mötesplats
- Gården som bostadsnära uterum

Lekmiljö:

Utemiljön tycks ha en särskild betydelse för barns utveckling och naturen brukar framhållas som en särskilt bra lekplats. Finns utemiljön och naturen med i bilden från början i barnens liv så bör de bära med sig minnen som har betydelse för deras möjligheter att senare i livet intuitivt förstå och uppleva natur (Berglund & Jergeby 1989). Barn leker helst i närheten av hemmet, i sin egen närmiljö. De leker överallt oavsett om miljön är avsedd för det eller inte (Björkelid 2012). Flera studier visar att barn är de som i mångt och mycket utnyttjar gården mest (Olsson et al. 1997; Berglund & Jergeby 1989, 1998; Kristensson 2003). Kristensson (2003) påpekar i sin studie att det finns en stark koppling mellan rumslighet och en god lekmiljö. Utforskande och utvecklande lek blir sämre när utrymmet krymper. Dessutom ökar konkurrensen mellan andra aktiviteter om utrymmet blir för litet. Enligt plan- och bygglagen ska det finnas

tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek på tomten eller på utrymmen i närheten av denna (Notisum 2010). I vår kultur anses det självklart att barn ska ha tillgång till lämpliga friytor för lek och träning. Barn bör vistas ute varje dag för att må bra och utvecklas väl. För att det ska ske bör utemiljön vara variationsrik. Den ska erbjuda en mångsidig användning och passa människor i olika åldrar (Berglund & Jergeby 1989). Det är viktigt att även vuxna känner att de har ett meningsfullt utbyte av närmiljön och naturen. Om de vuxna inte vistas eller är aktiva utomhus skulle det kunna leda till att barnen inte heller kommer ut tillräckligt ofta (Björkelid 1980). Bra planering tillgodoser både vuxna och barns behov. Utemiljön ska främja den sociala samvaron mellan vuxna och barn och den ska även erbjuda sinnesupplevelser (Berglund & Jergeby 1989).

En trend de senaste åren är att lekplatserna tenderar att bli mindre och färre vid nybyggnation av bostadsområden. Detta gäller både vid daghem och privata bostadsgårdar (Faskunger 2008). Det är inte ovanligt att barnen ofta kommer i kläm. I Barnens stad är författaren Nic Nilsson (2002) frågande till vad som prioriteras på gårdarna, är det barn eller bilar? Han skriver att vi på 70-talet fick ett stadgande som gjorde att när bilen och barn jämfördes i planeringen skulle barnens behov väga tyngst. Trots detta har det upprepade gånger hänt att barn och bilar jämförts vid bygglov. Enligt Olsson Lieberg (2007) blir marken allt dyrare och dyrare så problemet förvärras hela tiden. Det borde vara en självklarhet att det finns lekplatser i den omedelbara närheten av bostäderna, men det har visat sig att barn ofta har längre till en lekyta från sitt hem än vad bilisten har till sin parkerade bil (Faskunger 2008). När det kommer till barns säkerhet vid utevistelse så är trafiken den främsta källan till oro. Är en miljö skyddad från trafik och andra faror kan barn tillåtas vara ute på egen hand från fyra års ålder (Berglund & Jergeby 1989). I dagens samhälle har barns förutsättningar för en fysiskt aktiv livsstil försämrats och det finns flera skäl till det. Kraftigt ökande av biltrafik är en orsak och dessutom överträder majoriteten av motorfordonen hastighetsbestämmelserna. Detta tillsammans med ökade avstånd mellan målpunkter har gjort att många föräldrar upplever det otryggt att släppa ut sina barn i bostadsområdet (Faskunger, 2008).

Jens Nilheim (1999), samhällsplanerare med inriktning på exploatering, skriver i sin avhandling *Kan ni gå ut och leka?* om barns utomhusmiljöer i Stockholms nybyggda innerstad. Han tar upp olika aspekter som gör utomhusmiljöerna mer användbara och attraktiva för barn.

- Nivåskillnader för överblick, rumslighet och möjligheter att klättra
- Lutningar för pulkaåkning, att öva balansen och att rulla sig i
- Gömställen bakom hörn, buskage eller murar
- Bra buskar – slitstarka, utan taggar, täta, rumsbildande, ogiftiga bär
- Träd att klättra i och för skugga
- Gräsytor för lekar och bollspel, ger orörd snö under vintertid
- Hårda, plana ytor för cykling, bollspel och andra lekar
- Löst material, som exempelvis kastanjer, blad, pinnar och sand

I *Bostadsgården - vardagsrum, lekplats, mötesplats och utsikt* tar Eva Kristensson (2007) upp några aspekter som är viktiga att tänka på för lekmiljöer. Hon skriver att lekar kräver utrymme och att det ska erbjudas möjligheter för barn i alla åldrar. Hon menar att det är viktigt med inspirerande lekmiljö då en god inramning har betydelse för barnens lek. Leken fungerar ofta som motor för det sociala livet på gården. Även en liten sandlåda kan fungera som samlingsplats för föräldrar och små barn. Hon tar också upp att aktiv lek på en liten, kringbyggd gård med mycket hårdgjord yta kan skapa buller och orsaka konflikter mellan boende. Gräsytor och vegetation är att föredra då de har bullerdämpande effekt. I hennes studie visade det sig att det begränsade utrymmet på fler av gårdarna ibland ledde till konflikter mellan andra brukargrupper på gården. Hon menar att detta tyder på att lek ofta kräver mer utrymme än som finns att tillgå på de flesta gårdar.

Malmö stad (2011) har tagit fram ett underlag för lekvärdesfaktorer för förskolegårdar i Malmö. Lekvärdesfaktorerna innehåller sju kvalitetsaspekter som poängsätts och som tillsammans ger ett värde på den totala kvaliteten. Det huvudsakliga syftet med dessa riktlinjer är det miljömål som fastställdes i *Miljöprogram för Malmö stad 2009-2020*. Ett av de övergripande

målen säger att ”alla barn ska ha möjlighet att leka utomhus i hälsosamma och inspirerande miljöer”.

För att kunna utvärdera gårdarnas lekmiljöer i detta arbete har Malmö stads faktorer fungerat som underlag vid inventeringarna. Dock har det tagits hänsyn till att undersökningen innefattar bostadsgårdar och inte förskoleverksamhet och därför har inte alla aspekter kontrollerats. Dock har det varit till hjälp för att förstå värdet av lekmiljön på gårdarna. De fem aspekterna som kommer att behandlas är *zonering av gården, tillgänglighet, vegetation och topografi, integration av lekutrustning i landskapet samt möjlighet till omvärldsförståelse*.

Tänkvärt om lekmiljö:

- Inspirerande lekmiljö.
- Lek för olika åldrar.
- Tillgänglighet.
- Varierande topografi och vegetation.
- Möjlighet till omvärldsförståelse.
- Integration av lekutrustning.
- Barns lek kräver ofta utrymme, kan bädda för konflikt med andra brukare.
- Lek anses viktigt för det sociala livet på gården.

Upplevelse och utsikt

En bostadsgård ska inte bara vara en plats att vistas på, den ska även erbjuda något fint och intressant att betrakta från fönstret eller balkongen. Framförallt äldre kan ha svårt att ta sig ut och blir därför ofta sittande i lägenheten där fönster och balkong blir en viktig länk till gården och det liv som pågår där.

Det är inte bara de äldre som uppskattar utsikten från bostaden. Den är även viktig för de yngre då de kan hålla uppsikt över vad som händer på gården så att de kan gå ut när de ser att andra är ute. För vuxna med små barn är utsikten väsentlig då det lätt kan ha uppsikt över de lekande barnen på gården (Berglund & Jergeby 1989). En bostadsgårds upplevelsevärde omfattar folkliv utomhus så som barn och grannar såväl som grönska eller en igelkott som trippar över gräsmattan (Kristensson 2007).

Att en tilltalande utsikt genom fönstret är av stort värde har visat sig i ett flertal studier, bland annat av Pretty et al. 2005; Berglund & Jergeby 1998; Ulrich 1984. I Berglund och Jergebys studie (1998) genomförde de ett flertal intervjuer för att ta reda på vad människor värdesätter i sin bostadsnära miljö. Natur och grönska var det mest önskade och uppskattade inslaget när det kom till utsikten över bostadsgården. Många tyckte också att det är viktigt att kunna se människor medan ett fåtal tyckte det var viktigt att ha utsikt över gata, hus och bilar. Berglund och Jergeby menar att människors prioritering av grönska vittnar om en önskan om lugn, rymd och viss distans till staden som annars är fylld av så mycket byggnader och trafik. Vidare förklarar de att alla inte går dagligen och reflekterar över naturen. Som mycket annat i vardagen finns den där och fungerar ofta utan att vi lägger märke till den. Men den är en betydelsefull aspekt av vår vardagliga livsmiljö som kommer upp när man funderar över vad som är viktigt på platsen där man bor.

Vid utevistelse söker man ofta sinnesupplevelser, oavsett om det är för nytta eller nöje. God boendemiljö kan ofta kopplas samman med uppvuxen grönska, stora träd, gräsmattor samt öppna rum mellan husen. Sinnesupplevelserna som eftersöks av pensionärer är bland annat blommor att titta på när de är ute. För många är även en mer komplex naturupplevelse önskvärd i form av färger, dofter och andra intryck så som "naturljud" (Berglund & Jergeby 1989). Av många boende förväntas gården vara ett grönt rum, där det ska finnas plats för mycket grönska som uppfattas lummig. Att bostadsgårdens vegetation är uppvuxen ses som en av de främsta kvaliteterna (Kristensson 2005).

Begrepp som skönhet och sinnesupplevelser kan betyda många olika saker, från abstrakta upplevelser i form av andlig återhämtning, utstrålning från en speciell begränsad plats, till konkreta fakta som blomning på ett träd. Upplevelsen är personlig och kan vara svår att sätta ord på. Vuxna uppskattar "orörd natur" samt öppna ytor, medan planteringar ofta kommer i andra hand. Dock är blommande buskar och träd ett uppskattat inslag för både barn och vuxna (Berglund & Jergeby 1989).

Tänkvärd om utsikt & upplevelser :

- En gård bör erbjuda något intressant och fint att titta på ovanifrån, en genomtänkt utformning är viktigt.
- Utsikten är en viktig länk mellan bostaden och livet på gården.
- Natur och grönska är uppskattad utsikt.
- Att se andra människor är positivt inslag.
- En välskött gård ökar kvaliteten på gården och utsikten över den.

Mötesplatser

Det krävs ingen specifik storlek eller utformning på ett utrymme för att spontana möten ska kunna ske. Dessa kan inträffa i princip var som helst, så som i trappuppgången, cykelförrådet, soprummet eller i tvättstugan. Däremot behövs mer eftertänksamhet och omsorg för utrymmen där människor kan komma att uppehålla sig och där längre möten kan få utspela sig. Eva Kristensson (2007) beskriver bostadsgården som grannskapets viktigaste mötesplats. Här kan slumpmässiga eller mer avsiktliga möten ske. På så vis kan man lättare lära känna sina grannar, vilket leder till att trygghet, trivsel och identitet skapas. Olsson et al. (1997) förklarar att människor ofta vill värna om sitt privatliv, men samtidigt anser de flesta att grannar är viktiga. Det framhålls att det är viktigt med gynnsamma förhållanden för både det privata så som det gemensamma livet på gården. De poängterar att bostadsgården är en plats där möjligheter ges att skapa grannkontakter utan att dessa blir för privata. Genom de exempel som studeras av Kerstin Torseke Hulthén (2000) har man kunnat se att en övervägande majoritet av de boende tycker att det är viktigt med grannar och god grannkontakt.

En viktig faktor som spelar in för utevistelse är just möjligheten att träffa andra människor. För att detta ska kunna uppstå behövs platser där människor kan mötas. I litteraturen finns det ett antal mötesplatser som ofta belyses som ytor där det ges tillfälle för de boende att träffas och lära känna varandra. Lekplatsen nämns återkommande i olika studier som ett viktigt utrymme för gemenskapen på gården. I Eva Kristenssons (2003) studie visade det sig att på mer än hälften av de studerade objekten var sittplatser i anknäring lekplatsen en given träffpunkt. Dock är det inte bara sittplatserna i anslutning till lekplats som är betydelsefulla. I allmänhet

är sittplatser ute på gården ett viktigt attribut för det sociala livet.

”De bänkar, stolar och bord som finns på de flesta gårdar är inte bara praktiska anordningar för att kunna sitta ute, utan de möblerar ”sociala rum”.”

(Kristensson 2005, s. 6)

Det i sammanhanget centrala begreppet uteplats förklaras i *Gemensam trädgård* på följande sätt: ”Mark som är iordningställd och utrustad för utevistelse (annan än förflyttning o d) räknas alltid som uteplats oavsett reell användbarhet för utevistelse. Hit räknas också annan mark, som utan att vara iordningställd och utrustad för ändamålet, bedömts som användbar för utevistelse, till exempel rumsligt avgränsade gräsmattor, berghällar, skogsdungar etc. (Björklund & Pettersson 1987, s. 7).”

Baskravet på en plats innehåll är att den ska ha ett upplevelsevärde där människor på något sätt lockas till att utforska. Platsen ska på något sätt tillfredställa ett nyttobehov som till exempel trädgårdsarbete. Utevistelsen blir mer meningsfull om den gemensamma miljön erbjuder tillfällen till sysselsättning. Gården blir bättre om den är överblickbar för att de som vistas där ska slippa känna oro. Det är även viktigt att platsen är inbjudande så att det lockar att stanna till (Berglund & Jergeby 1998). Att ha odlingslotter integrerade med bostaden är något som Boverket (2012) antyder borde främjas. Genom att uppmuntra de boende till att själva få ansvar för gården skapas förutsättningar och möjligheter för att trivsamma mötesplatser kan skapas. I början av 1990-talet utfördes ett projekt om boendemedverkan i Holma i södra Malmö. De boendes förvaltning av den yttre miljön blev en del i en social förändringsprocess. Det fanns en stark tro på att engagemang skapar ansvar och gemenskapskänsla. Tanken var att om de boende skötte och ansvarade för miljön så skulle de också bry sig mer om den. Samtidigt skulle människor lära känna varandra vilket skulle bidra till en positiv känsla på gården. Utgångspunkten i projektet var att samhörighet, identifikation och kontakt med grannarna ger hög kvalitet på boendet. Utemiljön skulle vara bostadens trädgård som skulle erbjuda en stor engagemangs- och trivselpotential. En av de största sociala förändringarna under projektet första tid innebar att det regelbundet fanns människor ute under gårdens stora omvandling.

Förändringen framträdde på flera plan; den fysiska miljön formades utifrån boendes önskemål, ökat engagemang, gården blev en mötesplats för barn såväl som vuxna. Detta ledde till ökad social kontroll samt minskad nedskräpning och förstörelse (Jergeby 1994).

Berglund och Jergeby (1989) påvisar att det är önskvärt med viss åtskillnad och att olika delar av en plats är anpassad för olika grupper. De förklarar att detta kan innefatta gårdar med småbarnslek, utrymme för de större barnen och plats för de äldre. Att möta och prata med människor är något som pensionärer anser som ett positivt inslag. En av personerna som de intervjuade i och med studien framhöll att det är trevligt med en plats att gå till där man vet att man träffar någon. De förklarar vidare att pensionärer vill känna kontroll över sin roll. De vill vara på avstånd samtidigt som de syns och ser och själva kunna välja när de vill delta. Detta menar Berglund och Jergeby ger speciella krav på gestaltningen av utemiljön. Om syftet att en gård ska användas av olika människor, är det viktigt att ta hänsyn till sådana önskemål. Man bör planera för både mötesplatser och platser för avskildhet.

Tänkvärt om mötesplatser:

- Eftertänksamhet och omsorg är nödvändigt vid utformningen av utrymmen där människor kan uppehålla sig och där längre möten kan få utspela sig.
- Bostadsgården är grannskapets viktigaste mötesplats.
- Det är viktigt med gynnsamma förhållanden för både det privata så som det gemensamma livet på gården.
- Det är viktigt att skapa förutsättningar för god grannkontakt.
- Lekplats är en viktig mötesplats för många.
- Möblemanget som finns ute på gården har inte bara en praktisk funktion, de är även stommen till sociala rum.
- Gården ska vara inbjudande att stanna på.
- Gemensamt ansvar hos de boende kan skapa mötesplatser, exempelvis odling.
- Välförutformade entréer med bänkar kan skapa möjligheter för spontana möten.
- Exempel på en gårds möjliga träffpunkter är grillplats, lekplats samt sittmöjligheter med eller utan tak .
- Man bör planera både för mötesplatser och mer avskilda platser.

Bostadsnära uterum

Bostadsgården är plats där de boende kan vara på sin fritid. Det är en plats som ger chans till återhämtning då de aktiviteter som utspelar sig här kan ses som en form

av rekreation. Alla har olika premisser för vad rekreation innebär för dem, det kan vara allt ifrån att sitta på en bänk och vila till att spela boll på gräsmattan.

Uppskattade aktiviteter på en gård är att sitta ute och dricka kaffe och samtidigt få sol och frisk luft eller exempelvis sitta och lösa korsord eller läsa en bok. Även odling eller att pyssla med blommor i krukor och rabatter är vanligt förekommande företeelser som är önskvärda, likaså är grillning under sommarperioden. Det bostadsnära uterummet bör innehålla platser för olika vardagsaktiviteter och rekreation (Eva Kristensson 2005). Bostadsgårdens roll som bostadsnära uterum stärks om det finns bra tillgång till olika platser där olika aktiviteter kan utspela sig. Det är viktigt att det finns tillräckligt stora utrymmen för att olika aktiviteter ska kunna pågå samtidigt. Om avstånden är för små kan det uppstå en känsla av påträngdhet. Ett exempel skulle kunna vara korta avstånd mellan uteplats och lekplats. Med ett minskande utrymme krymper valmöjligheterna. Följaktligen kan det lättare bli konkurrens om de befintliga ytorna på gården. Vanliga argument för att inte använda gården är bristen på trevliga sittplatser, att det inte finns någonstans att ta vägen, brist på sol och för hög ljudnivå. Alla dessa orsaker går att koppla samman med bostadsgårdens storlek (Kristensson 2007).

Genom de bostadsgårdar som Eva Kristensson har studerat kan man konstatera att privata uteplatser är ett mycket uppskattat inslag och att de används flitigt av de boende, både på mindre och på större gårdar. De privata uteplatserna erbjuder en större frihet att påverka utformningen då man kan odla olika grödor, plantera blommor och bygga exempelvis ett staket. Detta utrymme ger en ökad känsla av det privata, där man känner större avskildhet från omgivningen. Vidare uppmärksammade hon att de som saknade egna uteplatser hade svårare att utföra sina vardagsaktiviteter på lämpliga platser. Även Berglund och Jergeby (1998) konstaterar att en egen uteplats eller balkong värdesätts högt av de personer som ingick i deras studie. Resultatet visade att de som hade tillgång till en sådan plats ofta utnyttjade den.

”Uteplatsen ger en direkt kontakt mellan ute och inne, mellan lägenheten och trädgården. De privata uteplatserna blir oftast prunkande och ompysslade på ett sätt som inte någon annan del av den gemensamma trädgården blir”. (Persson & Stenmark 1989, s. 17)

Stora, individuella uteplatser samt balkonger och inglasade uterum, med mindre gårdar som följd, är ett karakteristiskt drag i nutida byggnationer. På grund av detta blir gårdarna ett tittskåp och karaktäriseras snarare som en installation än en användbar plats. Bostadsgårdar har blivit halv-offentliga, där ordning och reda genomsyrar utformningen. Man har förflyttat de aktiviteter som förr utgjorde en del av den privata sfären så som fika, leka med barnen, läsa en bok eller spela boll till mer offentliga miljöer (Reiter 2007). I *Bulletinen* intervjuar Titti Olsson Lieberg (2007) landskapsarkitekten Anders Jönsson som förklarar att dagens gårdar ibland är så små att de inte rymmer några funktioner och är snarare till för att vara ett vackert blickfång. Han menar att små gårdar ofta blir påkostade eftersom litenheten gör att det relativt sett finns gott om pengar. Det betyder dock inte att en bostadsgård med lite yta behöver bli dålig utan snarare tvärtom. Dessa blir ofta väldigt vackra och man har stora möjligheter att skapa något som står i kontrast till omgivningen. Problemet är att den här typen av gårdar blir svåra att använda. Dahl (2009) finner samma tendenser på nybyggda gårdar runt om i Skåne län. Det tycks satsas på små ytor med mer påkostad och enklare utformning. Dessutom innefattar många av de inventerade objekten små platsbildningar att uppehålla sig på. Merparten av dem är gestaltade och utformade för vuxna och äldre. Därmed är mötesplatserna inte anpassade för en särskilt bred åldersgrupp. Dock behöver det lilla utrymmet för mötesplatser inte vara något negativt. Möten sker ofta i intima rum där man kan komma tillräckligt nära för att samtala. Ett sådant rum kräver omsorg och en viss detaljnivå för att bli bra platser att vistas på.

Utformningen av den konkreta miljön påverkar användbarheten och även de sociala förhållanden spelar roll för hur bostadsgården kommer att användas och utnyttjas av de boende (Kristensson 2007). Enligt Anders Jönsson är design trenden som gäller idag, vilket leder till att man skapar mer form än funktion på gårdarna. Man utgår ofta från ett specifikt formspråk där funktionerna läggs in i efterhand. Detta resulterar i en gård med stark karaktär men med sämre funktionalitet (Olsson Lieberg 2007).

Ett uppskattat inslag på en bostadsgård är vackra och ombonade sittplatser i både mer och mindre exponerade lägen (Kristensson 2007). Några speciella faktorer som påverkar en plats attraktivitet är bland annat olika form

av upplevelsevärden som exempelvis estetik. Grönska är även något som lockar och som uppskattas högt. En tredje faktor behandlar platsens sociala kvaliteter. Människor tenderar att vilja se andra människor och även själva bli sedda (Berglund & Jergeby 1998).

Tänkvärt om bostadsnära miljö:

- Gården ska ge plats för återhämtning.
- Bra med sittmöjligheter på flera platser på gården.
- Möjlighet till både enskilda och gemensamma aktiviteter bör ges.
- Privata uteplatser är uppskattade även om de är små.
- Rumslighet gör gården mer användbar.
- Avstånd mellan olika funktioner minskar känslan av påträngdhet.
- Vackra ombonade sittplatser är ett uppskattat inslag.
- Grönska är positivt inslag som påverkar attraktiviteten.

BOSTADSGÅRD PÅ TAKBJÄLKLAG- VAD INNEBÄR DET?

Begreppen takträdgård och takterrass är inget nytt fenomen. Från länderna i Främre Orienten, där man genom tradition byggde hus med platta tak, har dagens takträdgårdar utvecklats. Hängande trädgårdarna från Assyrien och Babylonien är de äldsta och mest kända av de gamla anläggningarna. Le Corbusier var en av 1900-talets främste förespråkare av takträdgårdar. Dock hände det inte mycket på denna front förrän på 60-talet då parkeringshus började byggas. Vid den här tiden var det inte frågan om några småskaliga exklusiva villor utan nu handlade det om betonganläggningar i större skala i bostadsområden med högt exploateringsstryck. I och med detta fick takträdgårdar en ny innebörd. De var inte längre ett komplement ovanpå en byggnads tak utan nu spelade de en roll som artificiell markyta där den enda befintliga närmiljön var anlagd (Hjelte, Karlsson & Lorentzon 1980). Den här typen av konstruktion går under begreppet terrasstak som är ett samlingsbegrepp för yttertak som kan användas för olika ändamål. Ett sådant tak kan exempelvis vara ett parkeringsdäck eller en takträdgård. Den gemensamma nämnaren för terrasstak är att de har flack eller ingen lutning alls. Ett tak av den här typen bör ha en lutning av minst 1:100. Alla tak med en lutning som är mindre än 1:40 kan räknas som ett terrasstak. När det gäller gårdar med jordfyllning på olika sätt är det viktigt att det finns

någon form av dränerande skikt och något fast material som kan hindra växtrötter att tränga igenom tätskiktet eller värmeisoleringen (Nevander & Elmarsson 2009). Enligt Sveriges Tekniska Forskningsinstitut (2012) bör särskild omsorg läggas på avvattnings av regn och snö på grund av att dessa tak sällan har någon lutning.

Den här typen av trädgårdar finns oftast inne i städer då de främst byggs på grund av begränsat utrymme. Växtligheten på garagen kamouflerar dem och de smälter bättre in i omgivningen. Dock måste man ta i beaktning att växterna har helt andra förutsättningar än växter i miljöer som inte är underbyggda. Trädgårdar på takbjälklag ökar ständigt vilket beror på att städerna utvidgas vilket leder till att grönytor minskar. För att behålla städerna gröna placeras växterna där det ges plats, vilket ofta är på taken (Osmund 1999).

Många av Malmös bostadsgårdar är belägna på takbjälklag och är separerade från marken av ett underliggande parkeringsgarage. Detta medför vissa begränsningar och man kan ofta uppleva den här typen av gårdar som trivialt utformade där de hårdgjorda ytorna är dominerande. Dock kan utformningen variera, då det finns exempel där man lyckats skapa gröna gårdar av det här slaget. Oavsett utformning menar Hjelte et al. (1980) att en gemensam nämnare för alla typer av takträdgårdar är att de är anlagda för någon form av utevistelse och/eller estetisk upplevelse.

Man började uppmärksamma att bilen kunde vara ett problem i Malmös centrala delar omkring 60-talet och parkeringssituationen blev en uppgift som behövdes lösas på ett effektivt sätt. Tykesson och Magnusson (2009) har fördjupat sig i Malmös bebyggelse och arkitektur. De förklarar behovet av parkering som fanns och för att rymma bilarna byggdes allt fler parkeringsgarage under eller i husen.

På 60-talet förde bostadsbristen med sig rationella och tekniskt avancerade byggmetoder. Dessutom ställdes starka ekonomiska krav på att utnyttja marken maximalt. Man tvingades att bygga på höjden och även under markytan för att de stora bostadsenheterna inte skulle ta för stora markytor i anspråk. Att bygga på det här sättet blev en nödvändighet för att bland annat lösa det ökande behovet av parkering för bilar (Hjelte et al. 1980). Även om man minskade exploateringen av markytan genom denna teknik så medförde den här typen av konstruktion

vissa tekniska problem som fukt och läckage. Orsakerna till detta kan vara flera, exempelvis belastningen av fordon. Det är inte ovanligt att det förekommer parkering ovanpå den här typen av konstruktion (Nevander och Elmarsson 2009). På senare tid har det visat sig att många innergårdar löper stor risk att rasa. Skälen är flera och ofta är det de äldre gårdarna som ligger i riskzonen. När gårdarna byggdes använde man ofta tunga och fukt känsliga fyllnadsmassor. Konstruktionen av dessa gårdar resulterar i att där tätskiktet tar slut rinner det ner vatten som inte kan torka. De bärande balkarna, vanligen av stål i äldre konstruktioner, hamnar därför i en korrosionsutsatt miljö. Kombinationen bärande balkar samt vatten innebär en mycket tung belastning på konstruktionen (Progard 2012). Det kan även uppstå problem genom rotinträngningar i dräneringen och byggnadens tätskikt, då rötterna tränger sig in i brist på vatten och näring. Dock har dagens konstruktioner utvecklats och man använder mattor som klarar av större påfrestningar och som dessutom inte tar skada av exempelvis rötter eller redskap (Osmund 1999).

Renovering av garagetak.

Olsson Lieberg (2007) skriver i en artikel i *Movium Bulletin* att gårdar som är underbyggda kan ge sämre möjligheter för växtlighet eftersom det inte är självklart att det finns någon jord. Några rejäla träd blir det aldrig fråga om på sådana gårdar. I artikeln ingår även en intervju med landskapsarkitekten Anders Jönsson som menar att landskapsarkitekter måste vara med i ett tidigt skede i byggprocessen för att försäkra sig om att det överhuvudtaget blir någon jord på platsen.

Träd och buskar är viktiga inslag på en bostadsgård. De bidrar till ett bättre mikroklimat, ger lä och skugga samt

fungerar som ett rumsbildande element. Dock behöver träd stor jordvolym för att växa till sig. Enligt Rolf och Moback (1991) bör en trädgrop för ett stort träd vara 10-20 m³ om man ser till deras vatten- och näringsbehov. Stora träd kan dessutom komma att belasta bjälklaget med flera ton om de uppnår sin fulla storlek.

Användandet av träd på den här typen av gårdar är ett problem beroende av stora ingående och växande tyngder (Hjelte et al. 1980). Dessutom bidrar det tunna jordlagret till att träden är dåligt förankrade i växtbädden och kan lättare välta vid starkare vindar (Gustafsson 2005). Jorddjupets begränsningar kan även leda till försämrad vitalitet hos träden (Grabosky et al. 1998). Andra problem som kan uppstå är rotskador. Detta sker lättare på träd med ytliga rotsystem, vilket de tenderar att få i och med dålig jordtillgång. På så sätt kan de lättare skadas genom mekaniskt slitage som exempelvis gräsklippning och snöröjning. Ytliga rotsystem kan dessutom ge andra konsekvenser då rötterna kan spräcka asfalt och lyfta marksten. Eftersom det finns svårigheter med att åstadkomma bra jorddjup på underbyggda gårdar väljer man ofta att ha upphöjda planteringsbäddar som många gånger består av natur- eller betongsten. Dock är växternas rötter ofta mer utsatta i den här typen av planteringar. Växterna blir mer känsliga för temperaturväxlingar eftersom kylan även kan komma in från sidan. Bättre förutsättningar ges om det inte finns någon luftspalt mellan den upphöjda planteringen och marken. Bästa resultat får man om de är dikt mot marken. För att ytterligare förbättra kvaliteten på planteringen bör de vara gjorda av trä samt se till att lådans ytterkanter är isolerade för att få den bästa jordtemperaturen (Hjelte et al. 1980).

I och med att det ofta förekommer någon nivåskillnad på den typen av gårdar så kan framkomligheten påverkas (Hjelte et al. 1980). Anders Jönsson förklarar i en intervju, gjord av Olsson Lieberg (2007), att dessa höjdskillnader försvårar tillgängligheten. Trots att man lägger parkeringshusen under gårdarna för att åstadkomma mer friyta så skapas ändå inte tillräckligt med plats som rymmer olika funktioner.

Det finns som sagt olika problem som den här typen av gårdar medför. Ett av de större bekymren är kombinationen av höga hus tillsammans med stor andel sterila ytor vilket skapar extremt närklimat. Detta kan te sig i höga yttemperaturer samt ett dåligt

vindklimat vilket beror framför allt av två saker. Det ena är avsaknaden av klimatutjämnande vegetation som kan reglera in- och utstrålningen och även minska vindutsattheten för att ge lä ått vistelseytorna. Det andra är förekomsten av ytmaterial så som sand, asfalt och betong som på grund av sina värmeledande och reflekterande egenskaper ger mycket höga yttemperaturer. Bristen på skugga och höga temperaturer på gården kan orsaka extrema förutsättningar för framförallt barns utevistelse. På många gårdar av det här slaget saknas även ”mjukare” ytmaterial så som trä och gräs som inte ger höga yttemperaturer. Det är viktigt med bra samverkan mellan vind och skugga i närmiljön. På en bostadsgård är det eftersträvarnsvärt att ha skugga som kommer från lövträd. Trädkronor släpper igenom ca 60% av värmeinstrålningen och ger inte heller någon större skuggoeffekt under vinterhalvåret, till skillnad från slagskuggan som faller från husen som upplevs betydligt kallare då mindre värmeinstrålning kan bryta igenom (Hjelte et al. 1980).

Trots att det finns vissa begränsningar på underbyggda gårdar och att de är kostsamma att anlägga så byggs de flitigt runt om i städerna. Dock kan dessa konstruktioner vara lönsamma och pengar kan sparas i längden. Energikostnader minskar på grund av att temperaturen jämnas ut, en takträdgård släpper inte ut

värmén på vintern och inte in värmén på sommaren. Den här typen av gårdar kan ha en avgörande roll i att bevara fungerande ekosystem, särskilt i tätbebyggda områden, där luften ofta är förorenad (Osmund 1999). Nyström (1997) påvisar även han att det finns fördelar med underbyggda gårdar. Livslängden kan nämligen förlängas upp till 2-3 gånger längre än vanliga tak som utgörs av papp eller takpannor. Dessa material är ofta mer känsliga mot UV-ljus som är en av faktorerna som tär på ytskiktet. Växtligheten i sin tur ger skydd ått taket och minskar kraftiga temperaturvariationer avsevärt.

International Green Roof Association (2012) har tagit fram olika kriterier som karaktäriserar tre olika typer av gröna tak; *extensiva*, *semi-intensiva* och *intensiva*. De gårdar som behandlas i detta arbete tillhör kategorin Intensiva gröna tak där det finns utrymme för olika sorters växter. På den här typen av gård går det även att anlägga gångvägar, lekplatser och andra funktioner.

Bärigheten hos det underliggande taket/takbjälklaget avgör jorddjupet på gårdarna. I stort sätt kan alla typer av vegetation användas på gårdar ovanpå takbjälklag. Vegetationstypen och platsens förutsättningar som exempelvis växtzon, mikroklimat och sol/skugga är en avgörande faktor för hur växtupbyggnaden ska dimensioneras med jord, vattenhållande skivor och dränering (Vegtech).

	Extensiva gröna tak	Semi-intensiva gröna tak	Intensiva gröna tak
Skötsel	Låg	Periodvis	Hög
Konstbevattning	Nej	Periodvis	Regelbundet
Typ av vegetation	Mossa, sedum, örter och gräs	Gräs, örter och buskar	Gräsmatta, perenner, buskar och träd
Planteringsdjup	60 - 200 mm	120 - 250 mm	150 - 400 mm, på garages takbjälklag > 1000 mm
Vikt	60 - 150 kg/kvm	120 - 250 kg/kvm	180 - 500 kg/kvm
Kostnad	Låg	Medel	Hög
Användning	Ekologiskt skyddslager	Designat grönt tak	Trädgård

Diagram som visar kriterier för olika typer av gröna tak enligt International Green Roof Association (2012).

SYNEN PÅ BOSTADSGÅRDAR FRÅN 30-TALET FRAM TILL IDAG

Bostadsgården har haft olika skepnader under decennierna. Det har varit olika aspekter och trender att förhålla sig till vilket har lett till att bostadsgårdarnas uttryck och funktion har ändrats genom historien.

På 1940- och 50-talet fungerade gården som ett komplement där det fanns möjlighet att vistas ute, avskilt eller tillsammans med andra boende. Gården sågs som en förlängning av bostaden och var till för de boende i husen. Planeringen av bostäder vägledades av en vision om en social miljö baserad på grannskapet. Man ansåg också att gatan hade blivit ett riskfyllt rum för barn att vistas i på grund av växande bilism. Detta resulterade i att gården blev en halv-privat zon och gatan lämnades åt det offentliga livet (Reiter 2007).

Persson och Persson (1995) har undersökt gårdar mellan 1930 och 1950. De har funnit att det finns tre aspekter som är särskilt viktiga och som har stor betydelse för den positiva upplevelsen av gårdarna från den här tiden. Dessa tre är rumslighet, funktionsuppdelning, och växtlighet. Tilltalande rumslighet var lika med stora och bra avstånd mellan husen. Ytorna på gårdarna skulle inte vara splittrade utan sammanhållna för att ge god helhet åt miljön. Rumsligheten bestämdes ofta av stora träd och gav halvt genomskinlig avgränsning. Träden bidrog också till att husen inte kändes så dominerande. Sammanhängande gräsmattor och god överblick var också viktigt. Många funktioner skulle få plats på en gård. Lekytor för barn var ofta styrande. Även piskstall och torklinor var viktigt att ha på gården. Funktionsindelningen är något som ändras med tiden och hanteras olika från en tid till en annan. Under 30-40 talet gjorde man relativt lite väsen av respektive funktion och man skilde inte på olika användningsområden. Däremot började man under 50-talet alltmer att avgränsa funktionerna från varandra vilket ledde till att flexibiliteten minskade på gårdarna. När det kom till växtligheten så var stora träd viktiga. Gårdarna kan ha upplevts kala när de var nya då träden idag står med lagom avstånd från varandra. Omsorg och enkelhet var grundkonceptet. Det var ett sätt att utforma gårdar som var funktionella, enkla och okomplicerade med inspiration från naturen.

På grund av akut bostadsbrist på 1960-talet beslöt man att under tio år, 1964-1974, bygga en miljon nya bostäder, det så kallade Miljonprogrammet. Repetition och storskalighet kom att prägla de flesta av miljonprogrammets bostadsområden och var även en del av modernismens estetiska ideal (Andersson, 2000). Målet var att hela befolkningen skulle få sunda, rymliga och välplanerade bostäder. Den expansiva utbyggnadstakten hade ett pris som var svårt att förutspå. Det var inte ovanligt att den gemenskap och trivsel man eftersträvat med grannskapsplaneringen inte frambringades. Rätvinklighet kom att prägla både stadsplaner och arkitektur, där husen placerades kring rektangulära gårdsbildningar. Ofta var utemiljöerna inte färdigställda när människor flyttade in i husen. Många av de träd som planterades hade svårt att etablera sig på grund av den hårt packade marken som blivit efter byggmaskinerna. Gårdarnas planteringar karaktäriserades ofta av artfattigdom och den största ytan av bostadsgårdarna bestod många gånger av asfalt. Boendemiljöerna upplevdes som otrivsamma att vistas och bo i. Kritiken växte och merparten av bostadsområdena beskrevs som ”betonggetton”. Gårdsmiljöer av denna typ i Malmö utformades ofta för rationell drift snarare än att skapa en tilltalande upplevelsemiljö för de boende. Dock var det vanligt med konstnärlig utsmyckning under hela efterkrigstiden och skulpturer placerades ofta på bostadsgårdarna (Tykesson 2002). Bostadsgårdarna blev mindre privata än vad avsikten från början var. Detta berodde på de storskaliga boendemiljöernas enkelhet i utformningen, gestaltungsmissig upprepning, skala samt låg intensitet på skötsel och underhåll. Avsaknaden av identitet och revir innebar att miljön skulle kunna karaktäriseras som halv-offentlig (Reiter 2007).

Första halvan av 80-talet präglades av lågkonjunktur. Detta påverkade till viss del att få nya bostäder byggdes men det berodde även på ett minskat behov då det byggdes många bostäder under miljonprogrammet. Gamla byggnader fick renässans. Man hade tidigare tyckt att dessa bostadsmiljöer var omoderna men började nu uppskattas för sin variationsrikedom (Johansson & Tägil 2001). Det blev allt mer vanligt under 80-talet att byggandet skedde genom förtätning och komplettering av befintlig bebyggelse (Kristensson 2005).

I början av 90- talet hade det nytraditionella ”stadsmässighetsidealet” slagit igenom inom nyproduktionen av bostäder. Detta innebar en tillbakagång till kvarterstadens form. Ofta var bebyggelsetätheten högre än vad som tidigare hade varit vanligt förekommande (Kristensson 2005). Bostadsmiljöerna från 90-talet visar en stor variation vad det gäller utformning, innehåll samt disponering av markutrymmet. Vissa gårdar utformades för att vara en plats för barn och rekreativa syften. Andra gårdar var av det mer påkostade slaget. Det finns två sätt att tolka den variation som förekommer. En anledning kan vara bristen på gemensamma föreställningar om vad en bostadsgård egentligen är och bör innehålla. Det kan även bero på ett kompromissande mellan de skilda prioriteringarna som görs inom det moderna och postmoderna förhållningssättet till stadens form (Kristensson 2008).

Det finns ett genomgående drag i det nutida byggandet vilket innefattar stora, individuella uteplatser med balkonger och stora inglasade uterum. Detta resulterar följaktligen i små gårdar. Vidare leder det till aktiviteter så som solbada, fika, leka med småbarnen, läsa tidning eller spela boll flyttas till mer offentlig miljö (Reiter 2007). Anders Jönsson förklarar i en intervju av Titti Olsson Lieberg (2007) att han ser två olika trender när det gäller själva utformningen av dagens bostadsgårdar. I ena fallet är det funktionen som styr utformningen, den andra infallsvinkeln är raka motsatsen, det vill säga att utformningen styr funktionen. I och med att man låter funktionen styra formen utgår man från vad man vill ska hända på gården, och vad som är möjligt. Han förklarar att det finns flera aspekter att ta hänsyn till, exempelvis entréer och gångstråk. Han menar att om gården är liten kanske det endast ryms en sittyta vid lekredskapen. På det sättet blir formen ganska given då det inte finns mycket yta kvar att göra något med. Den andra trenden, där utformningen styr funktionen, menar Jönsson ofta blir karaktärsstark men med sämre funktionalitet och blir därmed mer som ett tittskåp.

METOD

METOD & MATERIAL

I Malmö finns ett stort antal bostadsgårdar belägna på takbjälklaget av parkeringsgarage. Dessa gårdar har vissa begränsningar vilket kan komma att påverka deras utformning och därmed även användningen. För att tydliggöra och för att se hur stor effekt denna konstruktion har på gårdarna har en fallstudie gjorts. Genom att undersöka olika typer av underbyggda gårdar kan eventuella brister och kvaliteter urskiljas. Gårdarna som har valts ut har variation på byggnadsår, där det finns en spridning från 1946 fram till 2005. De har även olika lägen i staden samt variation i storlek, vilket ger olika förutsättningar. Totalt ingår tio bostadsgårdar i fallstudien men under arbetets gång har flera gårdar inventerats. Dock ledde tidsbegränsningen till att alla inte kom att inkluderas i studien. När det gäller valet av gårdar har detta gjorts i samråd med Lars Böhme på planavdelningen på Malmö stadsbyggnadskontor. Han har upplyst om stadsdelar där den här typen av gårdar är vanligt förekommande. Även min handledare Tim Delshammar har varit till hjälp när det gäller att hitta objekt lämpliga till arbetet.

Som komplement till inventeringarna har markplaneringsplaner som ingår vid bygglovhandlingar använts. De har hämtats från kartarkivet på Stadsbyggnadskontoret. Planerna har använts för att lättare kunna uppskatta mängd vegetation samt andra

förekommande material på bostadsgårdarna. De har även varit användbara vid uppskattning av exploateringstal, där våningsantal samt areor för hus och tomt har beräknats för att få ett mått på bebyggelsens täthet.

Den tidigare forskningen som ingår i arbetets teoridel har varit till hjälp för att definiera de fyra rollerna för bostadsgårdar som Eva Kristensson skriver om. Utifrån den insamlade informationen framställdes ett antal punkter som var relevanta att titta närmare på vid inventering. Genom dessa olika aspekter kan man senare studera gårdarna och jämföra dem för att se hur de skiljer sig mot varandra, om det finns några samband med att de är underbyggda, vilka andra faktorer som påverkar gårdarna samt vilka kvaliteter och brister som finns.

För att kunna genomföra en inventering som är likartad på samtliga utvalda objekt framtoogs ett inventeringsprotokoll (se bilaga 1) där samtliga aspekter sammanställdes. Underlaget utarbetades tillsammans med landskapsarkitektstudenten Hanna Centervall (2012) som i sitt examensarbete *Den eko-effektiva staden - En studie av grönytefaktorns relevans för att säkra ekosystemtjänster* gjort en studie av grönytefaktorns relevans för säkra ekosystemtjänster. Även hon skulle undersöka bostadsgårdar och vi kunde därmed arbeta ihop en grund till ett inventeringsunderlag tillsammans. Hon har använt protokollet på samma sätt som i det här

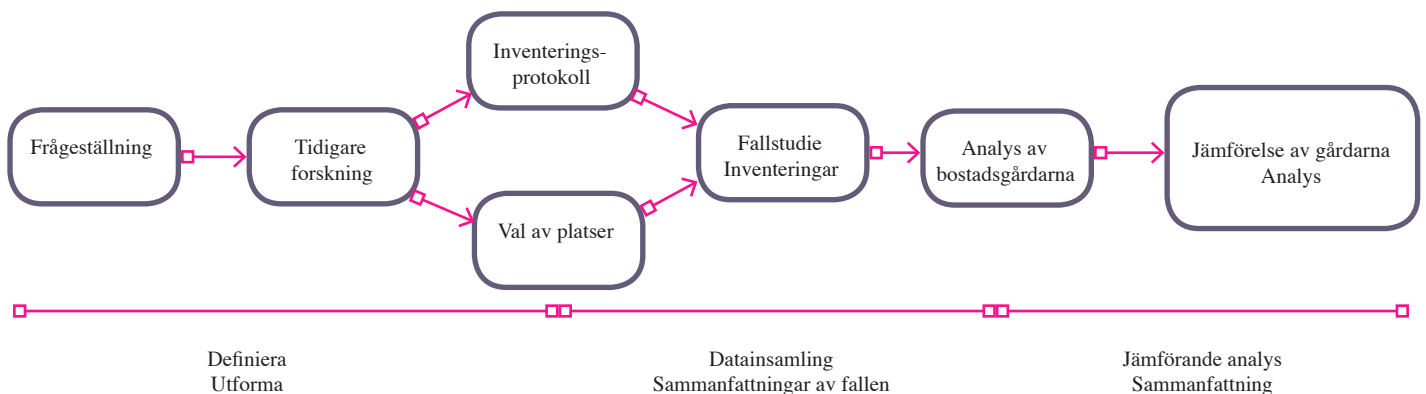

Illustration av arbetsprocessen.

arbetet och de aspekter som är relevanta för oss båda har samma formuleringar, kriterier och definitioner. Vi har även inventerat ett antal gårdar tillsammans, vilka förekommer i bådas arbeten. För att framställa ett bra protokoll har vi genomfört provinventeringar av bostadsgårdar tillsammans med vår gemensamma handledare Tim Delshammar. Efter detta tillfälle har justeringar i underlaget gjorts för att få fram ett tillförlitligt, informativt och lätthanterligt hjälpmedel. Jämförelsen av samtliga gårdar grundar sig framför allt på de inventeringar som utförts på plats och även på den information som tillhandahållits genom att studera de markplaner som fanns att tillgå på stadsarkivet.

De aspekter som inventeringsprotokollet utgörs av är sådant som är relaterat till vad som, enligt forskningen, efterfrågas i den närmaste bostadsmiljön. Det mesta kan återkopplas till Eva Kristenssons fyra roller för bostadsgårdar, som omfattar alla typer av gårdar. Dock finns det andra aspekter i inventeringsunderlaget som har starkare koppling till annan typ av forskning, där det ligger större tyngd på det faktum att gårdarna är belägna ovanpå takbjälklag.

I inventeringarna har eventuell förgårdsmark tillhörande fastigheterna inte undersökts utan fokus ligger på delen av gården som är underbyggd. Resultaten från inventeringarna har sammanställts och sedan jämförts för att se hur gårdarna skiljer sig mot varandra och för att urskilja vilka brister och kvaliteter de besitter.

RESULTAT

FALLSTUDIEN

I det här avsnittet presenteras den fallstudie som gjorts där totalt tio underbyggda bostadsgårdar har inventerats och fotodokumenterats. Därefter har de jämförts med varandra för att se vilka kvaliteter och brister de har och om deras uppbyggnad på takbjälklag är en bidragande källa. Gårdarna redovisas först en i taget, där en beskrivning av varje gård ges utifrån inventeringarnas resultat. I redogörelsen finns även andra fakta för respektive fastighet. Här anges ägandeform och information som uppskattats utifrån underlag hämtat från stadsarkivet så som exploateringstal, gårdens storlek och total bebyggd yta. I slutet av varje presentation finns en kort sammanfattning av inventeringen. En mer informativ version finner man i bilaga 2. Efter genomgången av gårdarna jämförs de med varandra i en analys. Här görs en reflektion av alla punkter som ingår i protokollet där samtliga gårdar ställs mot varandra för att se hur de skiljer sig, vilka likheter de har och om de påverkas på liknande sätt av sin underbyggnad.

Gårdarnas läge i staden.

Fastighetsbeteckning	Korsör 3	Helsingör 6	Sörbäck 1	Kronodirektören 5	Näktergalen 16
Byggår	1946	1946	1965	1967	1977
Gårdens storlek	3275 kvm, varav 1277,5 kvm är underbyggd	2955 kvm, varav 488 kvm är underbyggd	3212 kvm	2506 kvm	1096 kvm
Typ	Upphöjd	Upphöjd	Upphöjd	Upphöjd	Upphöjd
Fastighetsbeteckning	Katten 17	Stallmästaren 3	Salongen 9	Flaggskepparen 2	Concordia 22
Byggår	1978	1992	2001	2005	2005
Gårdens storlek	1387 kvm	4041,5 kvm	780 kvm	895 kvm	2101 kvm
Typ	Upphöjd	Marknivå	Marknivå	Marknivå	Marknivå

Diagrammet visar gårdarna som ingår i studien, deras byggår, storlek och hurvida de är upphöjda eller i marknivå.

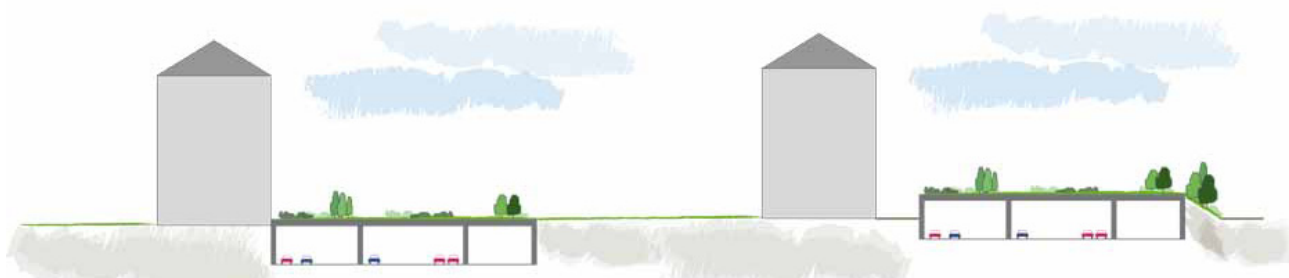

Illustration som visar hur underbyggda gårdar kan se ut. I studien är vissa av gårdarna plana medan andra har någon form av höjdskillnad.

Korsör 3

FAKTA

Fastighetsbeteckning: Korsör 3

Byggnadsår: 1946

Läge i staden: Dammfri

Bebyggd yta: 2500 kvm

Gårdens storlek: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd

Exploateringsstal: 1,3

Ägandeform: Hyresrätt

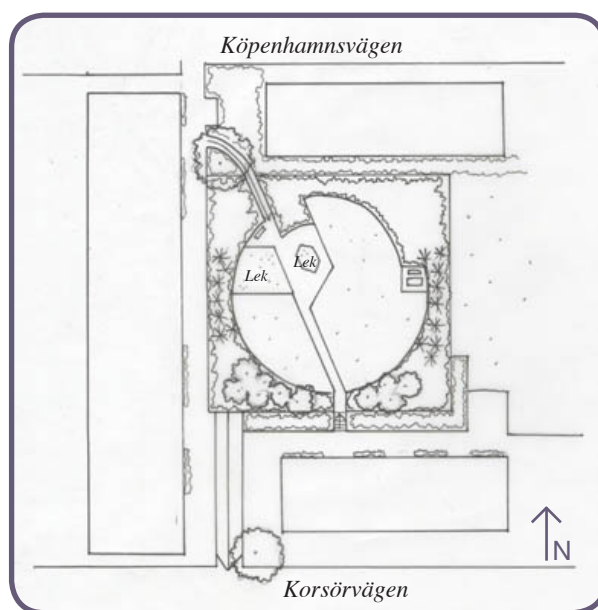
Datum, tid & väderförhållande: 27/3, 10.00, sol

Fördelar:

- Mycket växtlighet ger grön gård
- Stor gård
- Inga parkeringar ute på gården

Nackdelar:

- Garaget sticker upp ca 150 cm från marken
- Tillgängligheten påverkas negativt
- Få vägar upp till gården
- Inga stora träd på underbyggda delen
- Få sittplatser

FUNKTIONER OCH UPPLEVELSER

Korsör 3 är en fastighet som är belägen längs med Köpenhamnsvägen i området Dammfri. På västra, södra och norra sidan kantas gården av fyrvåningshus i gult tegel. Gården består av två nivåer där gångvägarna som löper längs med husen ligger på den lägre delen. Då dessa sammanlänkar gården med omkringliggande bebyggelse är det många som tar en genväg här när de går mellan Köpenhamnsvägen i norra änden och Korsörvägen i söder. Den upphöjda delen är rektangulär och utgörs av ett parkeringsgarage som skjuter upp ca 150 cm från markytan. När man går utmed gångvägarna reser sig garaget som en låg vägg. Dock är det relativt väl dolt under vegetation som väller ner över kanten och kamouflerar garaget. Det är på den här delen som lekutrustning och övriga samvaroytor med bord och

Det underliggande garaget gör att gården är ca 150 cm högre än gångvägarna längs husen.

bänkar finns samt en gräsyta. Det finns två uppgångar, varav en trappa på södra sidan och en ramp som svänger upp från nordvästra hörnet. På grund av att gården är

På gården finns lekutrustning och gräsmatta för friare aktivitet.

upphöjd, väljer de flesta att ta vägen runt snarare än över denna del. Dessutom består ytterkanterna av mycket vegetation vilket gör att den avgränsas ytterligare från den lägre delen. Det gör att ytan som ligger högre upplevs mer privat när man befinner sig nedanför men väl uppe får man en offentlig känsla då ytan är stor med öppen karaktär.

Att bostadsgården är upphöjd bidrar även till att den inte är helt lättillgänglig. Rampen upp till gården är relativt lång och brant och dessutom är gräsytan som finns här ytterligare upphöjd ca 15 cm vilket gör större delen svårutnyttjad om man är rullstolsburen. De tillhörande husen har inga privata uteplatser i markplan men alla har balkonger, däremot är det enbart det norra huset som har dem vända ut mot gården.

Den upphöjda delen består av en cirkulär gräsyta med en gångväg som skär av den i två delar. När man kommer

Gården är stor och öppen med växterna belägna i ytterkant. Bristen på tak, så som trädkronor, gör att man känner sig exponerad.

upp via rampen möts man av en lekyta bestående av två delar som är belägna på varsin sida om gången och är upphöjda med hjälp av träsargar. Den ena ytan är diamantformad med ett träbord och bänkar placerad i sanden. Den andra ytan är fyrkantig och här finns lekutrustning i form av en kombinerad klätterställning och rutschkana. På gräsmattan finns även gungdjur. Vid lekplatsen finns en bänk placerad som ger chans för möten att uppstå när barn och föräldrar är ute på gården och leker.

Växternas placering i ytterkant gör att man känner sig exponerad när man befinner sig mitt på gården. Man upplever hela denna del som ett stort öppet rum med få avskärmade mindre rum. Dock finns en sittplats belägen på den östra sidan, utmed planteringen. Markmaterialet i form av betongsten hjälper till att definiera denna samvaroyta. Här finns även en spaljé som ger skydd för ryggen men denna är inte tillräcklig för att man ska känna sig mindre exponerad. För att åstadkomma detta hade det behövts något mer skydd och även någon form av tak. Ytan är fortfarande fullt synlig från samtliga hus och man hade med fördel kunnat ha exempelvis en pergola för att ge mer avskildhet och även skugga till platsen. Vegetation som takbildande element hade också varit att föredra. Att husen är placerade relativt långt ifrån bidrar trots allt till att man inte känner sig lika uttittad som på en mindre gård där fönstren från husen kommer närmare.

Befinner man sig uppe på gården så har man bra överblick över det som sker på denna plats. Dock ser man inte de som rör sig på gångvägarna nedanför

Gården är avskild från gångvägarna vilket försämrar tillgängligheten.

I söder utnyttjas slänterna ner från taket som plantering. Vegetationen är tät med mycket marktäckande växter.

då växterna skymmer sikten. Detsamma gäller på gångvägarna där man känner att man har kontroll men man vet inte vad som händer på den upphöjda delen. Tryggheten påverkas av den kant som bildas ner till gångvägarna, däremot är det positivt att det inte förekommer bilar på gården.

VÄXTLIGHET

Utmed den upphöjda delens ytterkanter finns tät vegetation som ramar in samt ger skydd från gångvägen nedanför. Här finns mycket murgröna som har spridit sig över större delen av planteringen och väller ner från kanten och täcker den gråa garageväggen i betong. Det finns även växter nedanför garaget, dels utmed dess väggar och dels längs husfasaderna. På så sätt ökar kamouflaget av garaget ytterligare. Gården upplevs grön då man har använt sig av städsegröna växter i väldigt stor utsträckning. Det finns ett flertal tallar, ca tre meter höga, utmed kanten som tillsammans med annan vegetation bildar en vägg runt gården. Vid gemensamhetsytorna finns det spaljéer som knappt syns då de har blivit helt inklädda i murgröna (*Hedera helix*). Vid trappan upp till gården har man planterat havtorn (*Hippophae*) som markerar entrén till den gröna delen. Den högre vegetationen står i en matta av marktäckande växter, vilket gör att marken inte är synlig och växtligheten känns kompakt. Man upplever gården relativt lummig då det är växter i flera skikt i planteringen, vilket gör att helheten blir väldigt tät.

Längs med den södra sidan har man utnyttjat slänterna ner från garaget till gångvägen och gjort planteringar även här, vilket också döljer garaget. I slänten vid rampen som leder upp till gården finns en stor Robinia (*Robinia pseudoacacia*) som planterades i mitten av 40-talet då gården anlades. Den har växt sig nästan lika hög som det norra fyravåningshuset. Ytterligare en Robinia står vid nedfarten till garaget i marknivå som har nått samma storlek.

KLIMAT

Husens placering med stora avstånd från varandra bidrar till att gården är öppen och solig under stor del av dagen. Vid samvaroytan i den östra kanten, ger planteringen skugga åt sittplatserna under morgon och förmiddag. Mitt på dagen är det inte lika lätt att hitta plats i skuggan om man inte väljer att sätta sig i gräset utmed planteringen. Under senare delen av eftermiddagen och kvällen ger den västra huskroppen samt växterna på denna sida skugga åt lekytan som annars är solbelyst under större delen av dagen.

Huskropparna är till viss del vinddämpande, men avstånden mellan dem gör att gården är öppen och på så viss vindutsatt under blåsiga dagar. Går man nere på gångvägen så får man skydd av garaget och växtligheten som finns ovanpå. Det mest utsatta läget är uppe på gården där det är öppet och få vinddämpande element. Dock har alla sittplatser växtlighet på någon sida som silar vinden och ger skydd till viss del.

Gårdens öppna karaktär gör att den är vindutsatt. Växtligheten silar vinden till viss del men det saknas bra vindskydd samt större skugggivande träd.

KORSÖR 3 - Kort sammanfattning av inventering

Funktioner

- Lekredskap och sandlåda.
- Gräsmatta för friare aktivitet.
- Sittplatser med bord/samvaro.

Zonering

- Halv-offentlig

Rumslighet

- Stort, öppet rum som kantas av vegetation.
- Saknar mindre, mer ombonade rum.
- Saknar takbildande element.

Känsla av kontroll och trygghet

- Överblickbar på den upphöjda delen.
- Uppå gården ser man inte vad som händer på gångvägen och vice versa.
- Höjdskillnad som skapas av garaget bidrar till mindre säkerhet.
- Inga bilar på gården är positivt för säkerheten.

Möjlighet till avskildhet

- Inga möjligheter till avskildhet.
- Öppet och exponerat

Gårdens tillgänglighet

- Gröna delen med samvaroytor är upphöjd ca 150 cm.
- Få vägar upp till gården.
- En ramp som leder upp till gården.
- Inga entréer direkt ut på gården.
- Ca 10 cm hög kant mellan gräsmatta och gångväg.
- Ingen anpassad lekutrustning.

Sittplatser

- 0,12 sittplatser/lägenhet

Informella sittplatser

- Inga större möjligheter till informella sittplatser.

Lekvärdesfaktor

- - 3 poäng (Se motivering i bilaga 2)

Disposition av fastighet och markbeläggning

Byggnader 45 %

Planteringar 15 %

Gräs 18 %

Sand 2 %

Asfalt 20 %

Underbyggda delen:

Planteringar 30 %

Gräs 50 %

Sand 5 %

Asfalt 15 %

Odling

- Ingen odling förekommer.

Höjdskillnad

- Garaget Upphöjt ca 150 cm.

Estetiskt tilltalande

- Relativt grön gård.
- Inte särskilt estetiskt tilltalande.
- Strikta geometriska former.

Vattenkontakt

- Ingen vattenkontakt

Vegetation

- Främst buskar och buskträd.
- Tät vegetation.
- Gräsmatta
- Vegetation främst i ytterkant.
- Klättrväxter förekommer.

Lummighet

- Upplevs relativt grön och lummig.

Variation i växtmaterial

- Mycket städsegrönt.
- Upplever inte visuell mångfald.

Blomsterprakt

- Inga perenner förekommer i planteringarna på den underbyggda delen.

Vild, naturlig karaktär

- Gården har delar som upplevs ha en vild karaktär. Dock ingen sparad natur.

Växtlighet som skapar rum

- Ingen växtlighet som skapar mindre, mer ombonade rum.
- Saknar träd som ger tak.
- Skapar större rumslighet

Placering av vegetation

- Främst längs med ytterkanterna.

Storlek på träd

- Främst SO (stamomfång) 16-20 cm
- Finns Robinia med SO >30 cm planterad i slänten som bildas mellan gården och marknivå.

Ytor med vegetation

Planteringar 15 % (totalt)

Gräs 18 % (totalt)

Underbyggda delen:

Planteringar 30 %

Gräs 50 %

Klättrväxter ca 30 kvm

Växttekniska problem

- Växterna har tagit sig bra.

Vindutsatthet

- Stor och öppen gård.
- Få vindskyddande element.
- Vistelseytorna finns utmed planteringen som ger skydd till viss del.

Lövskugga

- Lövskugga från träd saknas på gården.
- Buskar vid sittplatser ger lite lövskugga.

Helsingör 6

FAKTA

Fastighetsbeteckning: Helsingör 6

Byggnadsår: 1946

Läge i staden: Kronborg

Bebyggd yta: 3675 kvm

Gårdens storlek: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd

Ägandeform: Bostadsrätt

Exploateringsstal: 1

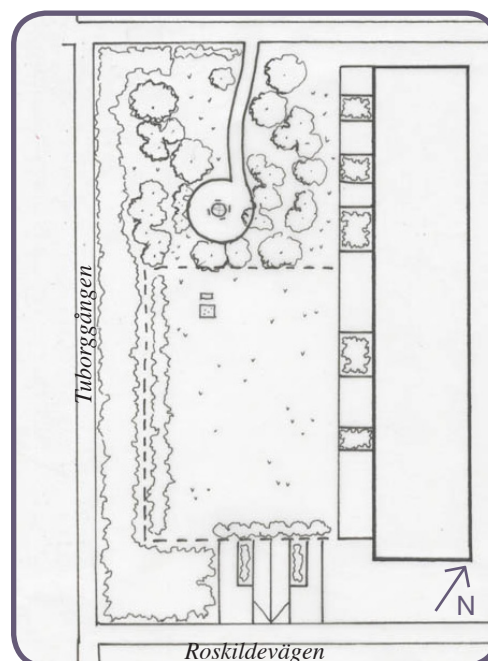
Datum, tid & väderförhållande: 23/5, 11.30, sol

Fördelar:

- Underbyggd del har stor andel "mjuka markmaterial" i form av gräs.
- Goda solmöjligheter
- Uteplatser direkt ut på gräsmattan
- Ingen parkering på gården

Nackdelar (gäller underbyggda delen):

- Vindutsatt
- Dålig rumslighet
- Brist på större träd som tak och vindsydd
- Dålig tillgänglighet av gräsyta
- Höjdskillnad på och utanför gården

FUNKTIONER OCH UPPLEVELSER

Bostadsgården ligger i Kronborg i västra innerstaden. I sydöst löper Roskildevägen mellan fastigheten och Pildammsparken. Ut mot det här hållet är gården relativt öppen och förbipasserande kan till viss del se in. Det är på den här sidan som nedfarten till garaget försvinner in under gården. På grund av detta skapas en höjdskillnad från gården ner mot Roskildevägen. Längs med kanten löper ett järnstaket samt en rad med rosenbuskar, vilka inte är tillräckligt höga för att fungera som insynsskydd. Längs den västra sidan angränsar Tuborgsgången som är en gång- och cykelväg. Den skiljs från bostadsgården med hjälp av gunnebostaket och ett stort parti buskar som är planterade utanför garagets gräns, både innanför och utanför staketet. De hjälper till att skapa ett avstånd samt insynsskydd in till gården utifrån vägen. Den norra

sidan består även den av vegetation och staket. I den östra delen är det den fem våningar höga huskroppen i gult tegel som avgränsar.

Vid garagedfarten blir det en rejäl höjdskillnad från gården.

Del av gården som inte är underbyggd är betydligt lummigare med träd och buskar.

Gården består av två rum. Det ena rummet är det som är beläget ovanpå garagets takbjälklag. Detta är en stor, öppen yta där all växtlighet finns i ytterkanterna. Den andra delen ligger i gårdens nordvästra kant, nedanför garaget och är betydligt mer grön och frodig. För att komma till gräsytan måste man ta sig via den här delen och uppför den slänt som bildas på grund av höjdskillnaden. Den underbyggda delen har få funktioner men det finns en sandlåda samt ett par sittplatser här. Ytan är stor och öppen med utrymme för spontan aktivitet, samt plats för att slå sig ner i gräset. Däremot är den inte särskilt vacker och har därmed ingen spännande utsikt att erbjuda. Den icke underbyggda delen har mer att ge både ur en estetisk och rekreativ synvinkel. Här finns en gemensamhetsyta med bord och stolar som är omsluten av vegetation med blandat träd, buskar och perenner. Denna del är betydligt finare och har ett större värde för de som tittar ut över gården.

På garagedelen finns privata uteplatser som är i direkt anslutning till gräsmattan. De består av rött marktegel vilket hjälper till att definiera gränserna. Dock påverkas deras privata karaktär då flera av dem är helt öppna ut mot gräsytan där andra boende kan komma att vistas nära inpå. Några har gjort egna skydd ut mot gården i form av växter som är placerade för att ge insynsskydd och det finns även växter mellan de olika uteplatserna. Här har de boende haft möjlighet att själva påverka sin utemiljö. Det finns variation i växtvalen vilket bidrar till att platsen, trots sin öppna och tomma karaktär, får viss identitet. Även om de privata uteplatserna inte har optimala avgränsningar så är det här den största möjligheten till avskildhet ges. Annars känner man sig väldigt exponerad och uttittad på den här delen av gården mestadels från bostadshuset men även av förbipasserande på Roskildevägen, som förvisso är en relativt liten gata, men som har mycket aktivitet

Den underbyggda delen är öppen och överblickbar.

och trafik då den löper längs med den välbesökta Pildammsparken. På den nedre delen, som inte är underbyggd, finns det större möjlighet till avskildhet då det är mycket vegetation som skymmer utsikten från bostadshuset. Dock är det bitvis mer öppet utmed Tuborggången, vilket kan bidra till att känslan avtar om det är någon som går förbi nära staketet.

Den öppna karaktären på den underbyggda delen gör att denna yta är överblickbar. Dessvärre ser man inte entrén till gården då träden som står i den nedre delen skymmer sikten. De goda avgränsningarna i form av staket och buskage skapar säkerhet och trygghet. Dock avtar denna känsla i den sydöstra delen på grund av höjdskillnaden som garagedriften skapar. Staketet och den låga vegetationen är inte tillräcklig för att det ska vara helt säkert, särskilt om det är småbarn ute. Däremot är det positivt att det inte förekommer några bilar på gården.

Ur tillgänglighetssynpunkt finns vissa brister. Den enda vägen upp till gräsmattan är via en grässlänt som leder från den lummiga gemensamhetsytan upp till denna del av gården. På gräsytan finns inte heller några gångvägar vilket också försvårar användandet av platsen för rullstolsburna.

Utmed den del med högst höjdskillnad finns enbart ett lågt staket och en rad med buskar.

VÄXTLIGHET

På den upphöjda delen, ovanpå garaget, är det gräsmatta som är dominerande. Det som definierar detta rum är buskaget i väst bestående av ett stort sjok syrenry (Lonicera syringantha). Den växer i slänten som bildas från garaget ner till marknivå. Nedanför garaget löper ett gunnebostaket som vid en första anblick inte syns då buskarna är planterade på båda sidorna om det. Buskaget är väldigt dominerande och tar uppmärksamheten från den perennrabatt som löper längs med syrenryn in mot gården. Det finns viss variation bland perennerna men vid inventeringstillfället var många inte utslagna vilket gav intrycket av att de smälte in i den fond som buskaget utgör. Buskarna sträcker sig till sydvästra hörnet, där garagedfarten går ner under gården. Här tar några rosenbuskar (*Rosa rugosa*) över som sträcker sig längs kortsidan fram till den yttersta privata uteplatsen.

För att komma upp till den underbyggda delen får man ta vägen genom det mer lummiga partiet av bostadsgården som tar vid där garaget slutar. Man har utnyttjat det jorddjupet som blivit när man gjort en slänt ner till denna del genom att plantera träd och buskar här som sedan fortsätter ner och vidare till entrégrunden. Här är det en mer vild karaktär med blandat större träd, buskar, gräs och perenner i fria former. Växtligheten bildar ett tydligt rum där det finns en stenbelagd yta för bord, stolar samt en grill.

Man hade mycket väl kunnat ha mer växtlighet på delen som är ovanpå takbjälklaget, framför allt utmed kortsidan ovanför garagedfarten. Här är det öppet ut mot gatan och trots att gården ligger högre än Roskildevägen så ser man in. Här hade man med fördel

I slänten från garaget ner mot Tuborgsgången finns växter som ramar in gräsytan. Dock ger dessa varken lövskugga eller vindskydd.

kunnat placera högre buskar för att minska insynen samt öka den privata känslan inne på gården. Man hade även kunnat jobba mer med rumsligheten och fått bättre avgränsningar till lekytan samt mer intima rum för gemensamhetsytor.

KLIMAT

Uppe på gräsmattan saknas vinddämpande element, vilket resulterar i en öppen, utsatt yta. Dock kan växtligheten i lummiga delen till viss del sila vinden och ge vindskydd för lekytan och bänken som är placerad här. Även huskroppen har dämpande effekt, speciellt för de privata uteplatserna. Bristen av högre träd gör att det inte finns någon skugga för varken sittytorna eller sandlådan under större delen av dagen, men under senare delen av eftermiddagen kan träden som står i slänten ner mot den lummiga delen skugga denna yta.

Slänten vid gemensamhetsytan på den icke underbyggda delen är enda vägen upp till gräsytan. Här växer träd och buskar som till viss del ger skugga och lä åt delar av gräsytan.

HELSINGÖR 6 - Kort sammanfattning av inventering

Funktioner

- Sandlåda
- Gräsmatta för friare aktivitet.
- Sittplatser
- (Grill och sittplatser/samvaro finns men inte på den underbyggda delen).

Zonering

- Halv-privat

Rumslighet

- Underbyggda delen är ett stort öppet rum bestående av gräsmatta kantad av vegetation.
- Saknar mindre, mer ombonade rum på underbyggda delen (detta finns dock på den icke underbyggda delen).
- Saknar takbildande element (dock finns träd på den icke underbyggda delen som fungerar som tak).

Känsla av kontroll och trygghet

- Goda avgränsningar runt gården ger trygghet.
- Mindre säkerhet på grund av höjdskillnad vid garagedfarten.
- God överblickbarhet på upphöjda delen ger kontroll över vad som händer. Dock skymms entrégrunden av vegetationen på den nedre delen.
- Inga bilar på gården bidrar till trygghet.

Möjlighet till avskildhet

- Ingen möjlighet till avskildhet på den underbyggda delen.
- Öppet och exponerat.
- Finns större chans till avskildhet på den del som inte ligger på garaget.

Gårdens tillgänglighet

- Boende i bottenplan har uteplatser i direkt anslutning till gräsytan på garaget.
- Finns ingen anlagd väg till denna del.
- Ingen anpassad lekutrustning.

Sittplatser

- På den underbyggda delen: 0,3 sittplatser/lägenhet. På den icke underbyggda delen: 0,5 sittplatser/lägenhet.

Informella sittplatser

- Inga informella sittplatser.

Lekvärdesfaktor

- - 4 poäng (Se motivering i bilaga 2)

Disposition av fastighet och markbeläggning

Byggnader 30 %	Underbyggda delen:
Planteringar 35 %	Plantering 10 %
Gräs 15 %	Gräs 70 %
Betongsten 20 %	Betongsten 20 %

Odling

- Jordgubbsplantor finns men annan odling förekommer inte, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.

Höjdskillnad

- Garaget bildar en höjdskillnad på gården.

Estetiskt tilltalande

- Relativt grön.
- Inte särskilt estetiskt tilltalande.

Vattenkontakt

- Ingen vattenkontakt

Vegetation

- Gräsmatta på den underbyggda delen.
- Plantering i ytterkant av gräsmattan, främst perenner.
- Träd finns nedanför den underbyggda delen.

Lummighet

- Underbyggda delen är inte lummig, dock är ytan nedanför det.

Variation i växtmaterial

- Liten variation på underbyggda delen, dock större variation nedanför.

Blomsterprakt

- Perenner förekommer på den underbyggda delen.

Vild, naturlig karaktär

- Underbyggda delen är ej vild och naturlig.

Växtlighet som skapar rum

- Ingen växtlighet som skapar mindre rum på den underbyggda delen.
- Saknar träd som ger tak.
- Finns vegetation på den icke underbyggda delen som skapar rum.

Placering av vegetation

- Växterna är främst placerade längs med ytterkanterna på den underbyggda delen. Bättre spridning nedanför.

Storlek på träd

- Inga träd på den underbyggda delen
- Nedanför finns en blandning av träd med varierande SO (stamomfång) från 16 cm upp till >30 cm.

Ytor med vegetation

Planteringar ca 35 % (totalt)
Gräs 15 % (totalt)

Underbyggda delen:
Plantering 10 %
Gräs 70 %

Växtekniska problem

- Växterna har tagit sig bra.

Vindutsatthet

- Den underbyggda delen är öppen och vindutsatt. Saknar vindskydd på denna del.

Lövskugga

- På den underbyggda delen saknas lövskugga. Dock finns träd på den nedre delen som delvis ger skydd.

Sörbäck 1

FAKTA

Fastighetsbeteckning: Sörbäck 1

Byggnadsår: 1965

Läge i staden: Kroksbäck

Bebyggd yta: 5256 kvm

Gårdens storlek: 3212 kvm

Ägandeform: Hyresrätt

Exploateringstal (uppskattad i plan): 3,1

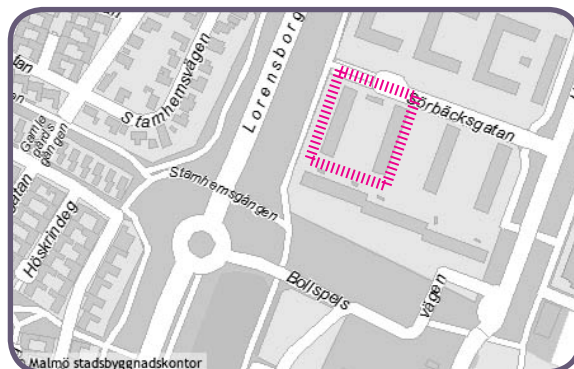
Datum, tid & väderförhållande: 16/5, 11.00, molnigt

Fördelar:

- Många större träd
- Mycket växtlighet
- Inga parkeringar ute på gården

Nackdelar:

- Inga sittplatser i den gröna delen av gården
- Samvaroytor i den mest exponerade delen, avsaknad av vegetation som tak vid vistelseytor
- I ytterkant av gården bildas en rejäl höjdskillnad ner till bilvägen.

FUNKTIONER OCH UPPLEVELSER

Sörbäck 1 är en fastighet i det gamla miljonprogramsområdet i Kroksbäck i södra Malmö. Gården upplevs ha en offentlig karaktär. Mycket av den känslan har med gårdens storlek att göra då den är stor

med höga hus på åtta våningar längs långsidorna. Dock finns privata uteplatser med tydliga avgränsningar i form av tegelmurar samt träribbor. Utanför dessa finns planteringar utmed gångvägen, vilket förstärker gränsen än mer. Den offentliga känslan ökar av att folk som inte bor på gården kommer hit för att leka med sina barn.

Gården är bra avskild från höjdskillnaden med vegetation och cykelhus. Dock blir man påmind om att gården är underbyggd när man befinner sig längs med gångvägen vid den norra kortsidan samt nerifrån gatan.

Gården består av två olika karaktärer. Ena delen består av ett grönt rum med hög vegetation i friare former runt en gräsyta. Denna del har många större träd, vilket är ovanligt för en underbyggd gård. Den andra delen är mer öppen och innehåller olika funktioner så som sittplatser och lekredskap.

Dessutom löper en allmän gångväg utmed den södra kortsidan, där många rör sig. Dock finns ett staket samt buskar som skapar ett avstånd in till gården. Längs den andra kortsidan finns ett cykelhus som avgränsar mot den gångväg som löper utmed denna sida. Här finns även ett staket då det är en höjdskillnad på ca 4-5 meter. Bebyggelsen utgörs nämligen av försänkta gator vilket skapar stora höjdskillnader från gårdarna och husen ner till bilvägen. Gården är helt underbyggd och garaget nås från den försänkta gatan.

Detta är en gård för vistelse och samvaro som bjuder på flera möjligheter till aktivitet som dessutom kan pågå samtidigt. Den upplevs som grön med relativt höga träd i den norra änden. Den här delen har mer naturlig karaktär där växtligheten omgärdar gräsmattan i organiska former. En böljande gång sträcker sig diagonalt över gräset som även det består av något undulerande topografi. Här finns även ett konstverk placerat. I den andra delen är det ett mer strikt formspråk där lekytorna är det centrala. Det saknas viss finess på detaljer men för att vara en miljonprogramsgård har den mycket växtlighet med en känsla av omsorg i gestaltningen där den höga växtligheten hjälper till att minska skalan på husen. Trots en väldigt enkel utformning så upplevs gården fin att vistas på och även trevlig att se ner på från de höga husen.

Gården har tydliga rumsindelningar med rum i rummen. Den centrala delen som inkluderar ytan med lek- och sittplatser och den naturliga vegetationen ligger på mitten av gården och tar upp större delen av dess yta. Den är något upphöjd, både i form av svagt lutande

små slänter och upphöjda plantringar i trä. Från de omgärdande gångvägarna upplevs hela denna yta som ett rum men när man väl befinner sig här blir de två olika indelningarna tydliga. Som nämnt är ena halvan betydligt grönare med stora träd och buskar som bildar rumsligheter kring gräsmattan som dessvärre har brist på sittmöjligheter. Den andra halvan är mer hårdgjord och öppen. Här finns tre olika ytor för lek bestående av gungdjur, gungor samt rutschkana. De sittytor som finns är belägna på denna del och är i viss mån omgärdade av staket och buskar men är fortfarande länkade till lekytan och bildar därför inga egna rum. Hela denna del är relativt bra avskärmd från gårdens gångväg främst med hjälp av vegetation. Växtligheten på gården bidrar även till att de omgärdande gångvägarna upplevs som egna, långsmala rum i ytterkanten.

Gården består av mycket vegetation, vilket gör att det inte går att ha full uppsikt. Vidare leder det till att man inte känner full kontroll över vad som händer runt omkring en. Däremot bidrar växtligheten till en ombonad känsla som inger trygghet. Vegetationen och den goda inramningen bidrar till att man känner sig som mest trygg när man befinner sig på gårdens mittendel då överblickbarheten är som bäst här. Det finns ingen biltrafik på eller omkring gården vilket är positivt för säkerheten. Något som kan påverka säkerheten i negativ bemärkelse är den höjdskillnad som finns i utmed norra ytterkanten. Dock finns förrådshus, staket samt vegetation utmed denna sida vilket skapar en tillförlitlig avgränsning ut mot kanten.

Eftersom samvaroytorna med bänkar och bord är placerade vid lekplatsen är det svårt att sitta i avskildhet. Detta är även den del av gården som upplevs mest öppen och därmed mest exponerad. I den lummigare delen som består av mer skyddande växtlighet finns större möjlighet till avskildhet men här finns inga sittmöjligheter förutom i gräset.

Entréerna från husen vetter ut mot gården vilket är positivt för gårdens användbarhet, det går snabbt och lätt att ta sig ut. Det är en svag lutning mot gårdens gröna del men denna är så liten att det inte åstadkommer några problem och tillgänglighet anses vara god. De potentiella brister som finns beror på att lekutrustningen är placerad i strid sand som omgärdas av en hög träsarg, vilket gör det svårare för rullstolsburna att använda sig av lekredskapen.

VÄXTLIGHET

Runt hela gårdens centrala del finns en ram av växtlighet i olika karaktär. I den norra delen finns mer naturlig vegetation där växter i friare former omgärdar gräsmattan. Här finns även större träd som hjälper till att ta ner skalan på de höga flervåningshusen som kantar gården och gör dem mindre dominerande. Man har valt att använda framför allt tall men även körsbär. De växer tillsammans med buskar i olika storlekar. Det är mer skiktad vegetation i dessa planteringar, vilket bidrar till att den här delen känns relativt lummig. Dock är det på vissa håll dålig tillväxt på undervegetationen vid tallarna. Växtligheten är viktig för rums känslan i den här delen. Här finns inga andra rumsbildande element som det gör i den södra halvan, där staket förstärker rummets utformning och gränser. I den norra, lummigare delen kan man även hitta röda och svarta vinbärsbuskar. Detta så nära odling man kommer på gården förutom på de egna uteplatserna där de boende själva kan odla i egna kärl. Även om den södra halvan är betydligt striktare i formspråket så lättas det upp av vegetationen som skiljer denna del mot gångvägen. Här finns perenner blandat med buskar och även mindre träd. Det finns även vegetation längs med fasaderna samt utanför de privata uteplatserna. Planteringarna längs med fasaderna består av flera olika växter vilket ger variation.

De gröna ytorna på gården är upphöjda i form träkanter eller slänter.

Till skillnad från den lummigare delen så är det främst staket som är rumsbildande på den andra halvan av gården. Här saknas takbildande vegetation i form av träd. Sittplatser och lekredskap är exponerade för både sol och vind. Dessutom känner man sig utittad från de omgärdande husen.

KLIMAT

Gården är relativt utsatt för blåst, men de större träden och vegetationen som löper längs kanterna hjälper till att sila vinden. På gårdens nedre del finns även staket i kombination med buskar vid samvaroytorna som kan hjälpa till att minska vindutsattheten och även bidra med skugga. Tyvärr finns inga sittplatser eller lekytor som får lövskugga av de högre träden. Skyddet som denna vegetation ger kan endast utnyttjas om man leker eller slår sig ner på gräsmattan.

SÖRBÄCK 1 - Kort sammanfattning av inventering

Funktioner

- Lekredskap och sandlåda.
- Gräsmatta och vegetation för friare aktivitet.
- Sittplatser med bord/samvaro.
- Utsikt

Zonering

- Halv-offentlig

Rumslighet

- Gården består av olika rum med olika karaktär. En grön del med mer vegetation och en för samvaro och lek.
- Nivåskillnad definierar de större rumsligheterna.
- Vegetationen är viktig för rumsligheten. Likaså variationen i markmaterial.
- Saknar takelement vid samvaroytorna.

Känsla av kontroll och trygghet

- Vegetationen minskar överblickbarheten, vilket ger mindre kontroll.
- Tydliga gränser kring gården bidrar till trygghet.
- Inga bilar på/vid gården är positivt för säkerheten.

Möjlighet till avskildhet

- Inga sittplatser i avskildhet.
- Finns potential om man har sittplats i den grönare delen som är skild från lekplatsen.
- Sittplatserna är placerade i det mest exponerade läget.

Gårdens tillgänglighet

- Entréer ligger i anslutning till gården.
- Svag lutning till den centrala delen av gården med samvaroytor och vegetation. Dock inget som är problematiskt.
- Ingen anpassad lekutrustning.

Sittplatser

- 0,07 sittplatser/lägenhet

Informella sittplatser

- De upphöjda planteringarna fungerar som informella sittplatser.

Lekvärdesfaktor

- - 2 poäng (Se motivering i bilaga 2)

Disposition av fastighet och markbeläggning

Byggnader 40 %
 Planteringar 15 %
 Gräs 10 %
 Asfalt 10 %
 Betongsten 20 %
 Sand 5 %

Odling

- Bärbuskar finns men annan odling förekommer inte, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.

Höjdskillnad

- Planteringar och gårdens mittendel är upphöjda på grund av jorddjupet. Höjdskillnad utanför gården ner till vägen.

Estetiskt tilltalande

- Relativt grön gård.
- Olika karaktärer. Strikt formspråk som bryts av med mer böljande, fria former.
- Finns konstverk.

Vattenkontakt

- Ingen vattenkontakt.

Vegetation

- Större träd finns.
- Främst buskar med enstaka perenner.
- Gräsmatta

Lummighet

- Lummiga partier finns.

Variation i växtmaterial

- Två olika karaktärer på gården ger viss variation.

Blomsterprakt

- Enstaka perenner förekommer.

Vild, naturlig karaktär

- Utformning och växtval bidrar till viss naturlig karaktär.

Växtlighet som skapar rum

- Växtligheten förstärker större rum men mindre, mer intima rum saknas.

Placering av vegetation

- Längs med fasaderna i upphöjda planteringar.
- Ut med kanterna på den något upphöjda delen.
- Den naturlika delen är i mer friare former än övriga gården.

Storlek på träd

- Träd med SO (stamomfång) 16-20 cm, 20-30 cm och > 30 cm förekommer.

Ytor med vegetation

Planteringar 15 %
 Gräs 10 %

Växttekniska problem

- Växterna har tagit sig bra.

Vindutsatthet

- Växtlighet som silar vinden förekommer, dock saknas sittmöjligheter vid den högre vegetationen.
- Staket och buskar vid sittplatser ger lite skydd.

Lövskugga

- Träd som ger lövskugga finns, dock inga sittplatser vid dessa.
- Buskar vid sittplatser ger lite lövskugga.

Kronodirektören 5

FAKTA

Fastighetsbeteckning: Kronodirektören 5

Byggnadsår: 1967

Läge i staden: Herrgården, Rosengård

Ägande form: Hyresrätt

Bebyggd yta: 4620 kvm

Gårdens storlek: 2506 kvm

Exploateringsantal: 4

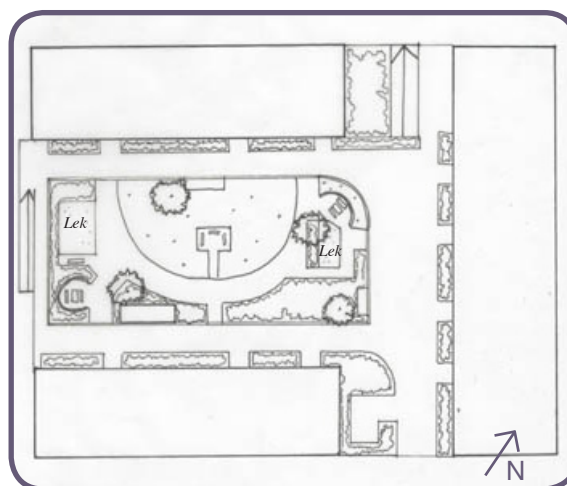
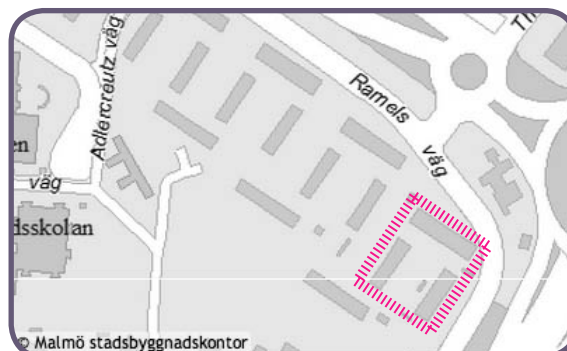
Datum, tid & väderförhållande: 11/15, 10.00, duggregn

Fördelar:

- Större träd
- Inga bilparkeringar ute på gården

Nackdelar:

- Vegetation med dålig tillväxt
- Gård i två nivåer för att få bra jorddjup
- Saknar vegetation som tak vid vistelseytor
- Ventilationshuvor till garaget är synliga

FUNKTIONER OCH UPPLEVELSER

Bostadsgården ligger i Herrgården i Rosengård och är belägen mellan tre 9-våningshus från 60-talets miljonprogram. Avgränsningarna består dels

Utanför gården ser man höjdskillnaden som beror av det underliggande garaget.

av metallstaket i sydväst som är nödvändigt för höjdskillnaden som bildas ner till gångvägen på grund av det underliggande garaget. Huskropparna avskärmar gården till störst del och träplank mellan byggnaderna hjälper till att ytterligare förstärka avgränsningen. Trots detta har gården en offentlig karaktär vilket främst beror av dess storlek och öppenhet.

I husens bottenplan finns privata uteplatser. Planteringar är belägna mellan dem och gårdens gångvägar, vilket gör att de är mer avskilda och förbipasserande kommer inte nära inpå. Gården har olika indelningar som gör att flera aktiviteter kan pågå samtidigt. Här finns olika funktioner, så som lekredskap, grillplats samt sittgrupper med bord och bänkar vilket gör detta till en plats för vistelse och samvaro. Lekytorna är belägna på varsin kortsida av gården. I den ena står nyare gungdjur och i den andra finns en gammal rutschkana. Det finns sittplatser vid båda lekplatserna, vilka kan underlätta för möten att uppstå när föräldrar är ute med sina barn. Det

Mittendelen där vistelseytorna finns är upphöjd. Uppbyggnaden förstärker gårdens formspråk som består av raka linjer.

finns även två andra ytor med bänkar och bord, en vid grillplatsen samt en i sydöstra hörnet.

Gården är uppbyggd i två olika nivåer. Planteringarna samt den centrala, gröna delen med gemensamhetsytor och lekplatser är upphöjda med ca 40 cm höga betongmurar inklädda i trä. Detta förstärker de större rumsliga strukturerna då nivåskillnaderna ger tydliga indelningar av gården. På den upphöjda delen består rumsligheten bland annat av staket som ramar in både lek- och sittytor. Vid vissa av sittplatserna hjälper även vegetationen till att avgränsa, vilket är tydligast runt bänkarna i sydvästra hörnet. Däremot är denna plats nära gångvägen och förbipasserande kan komma relativt nära. Mitt på gården känner man sig som mest exponerad. Här är det minst vegetation och det finns inte några andra avskärmande element vilket gör att grillplatsen med tillhörande sittplatser är helt oskyddad. En anledning

Ombonade rum är något som saknas på gården. Vissa vistelseytor har skydd av staket eller vegetation medan andra är helt utan.

till att känslan av att vara uttittad och exponerad ökar är gårdens storlek och att det är många fönster som vetter ut mot gården.

Formspråket är enkelt och avskalat med raka strikta linjer, vilket förstärks av gårdens uppbyggnad. På grund av att den centrala delen är upphöjd så har man kunnat få ett bättre jorddjup för växterna och därmed finns det träd som har vuxit sig relativt stora. Det är en gammal gård och därmed sliten på många sätt och det saknas finess på material och detaljer. Det finns ett behov av upprustning och försök till detta har gjorts då man har målat vissa detaljer på staketet och bänkarna gröna. Det går inte att kalla gården vacker men det finns vissa kvaliteter i och med de större träd som växer på den upphöjda delen. Dessvärre upplevs gården ändå som en öppen plats.

Beträffande tillgängligheten så har bostadshuset entréer i direkt anslutning till gården. Den upphöjda delen nås från flera platser på båda långsidorna via ramper, vilket gör denna yta lättåtkomlig. Dessvärre är lekytorna och utrustningen inte anpassade. Båda lekytorna består av strid sand och är inramade av en träkant på 15 cm. Dessutom finns ingen anpassad lekutrustning.

Gården känns relativt trygg. Befinner man sig på den upphöjda delen har man god överblick över vad som händer runt omkring. Även de avgränsningar som finns i form av exempelvis stålstaketet gör att man känner viss säkerhet och kontroll. Dock finns det skrymslen som man inte ser och som gör att upplevelsen på gården

Vegetationen består främst av buskar planterade i upphöjda planteringsbäddar.

inte är lika trygg. Däremot förekommer inga bilar eller parkeringar, vilket bidrar till att tryggheten ökar.

VÄXTLIGHET

Planteringar finns längs med husfasaderna samt i ytterkant på den upphöjda delen av gården. Man har främst använt buskar i samtliga planteringar. Längs fasaden finns en blandning av olika buskar medan den upphöjda delen består mest av massplanteringar av samma sort. På vissa platser saknas buskar vilket ger håligheter och ett tomt intryck. Dock har man kompletterat med nya buskar på utvalda ytor. Buskarnas tillstånd kan delvis bero på att gården är underbyggd. Emellertid finns det större oxlar vilket indikerar att jorddjupet är tillräckligt. En annan anledning kan vara kvaliteten på jorden och bristen på näring, samt konkurrens som uppstår mellan växterna.

De träd som finns hjälper till att minska ner gårdens öppenhet då kronorna bildar tak om än inte i någon större utsträckning då träden är för utspridda för att skapa någon större takeffekt. Dessutom fyller de inte någon funktion som skydd vid sittytorna. I det stora hela är träden ett positivt inslag. I och med att gården kantas av höga hus är de nödvändiga för att få husen mindre dominerande. Dessutom bidrar de till ett trevligare intryck. Deras placering i de upphöjda planteringarna gör att det finns ett bättre jorddjup att tillgå och därför har de kunnat växa sig relativt stora. Dessvärre kommer

De större träden är en tillgång på gården.

träden antagligen inte bli så mycket större än vad de är idag då de blir begränsade av läget ovanpå takbjälklaget. På gården finns även en gräsmatta som tar upp stor yta på den upphöjda delen. Tyvärr så finns det stora partier som saknar gräs vilket påverkar gårdens upplevelse negativt.

KLIMAT

Gården är relativt öppen och därmed vindutsatt. Det finns staket vid sittplatserna som kan hjälpa till att ge vindskydd. Dessvärre är de inte särskilt höga och deras roll som vindskydd blir medelmåttiga. På vissa platser kan även vegetationen dämpa om än i liten utsträckning. Vid lekytan med gungdjuren finns en av oxlarna som ger lövskugga under en del av dagen. Annars utnyttjas trädens skuggverkan i liten utsträckning. De buskar som omger samvaroytorna kan även bidra med lövskugga under dagen.

KRONODIREKTÖREN 5 - Kort sammanfattning av inventering

Funktioner

- Lekredskap och sandlåda.
- Gräsmatta för friare aktivitet.
- Sittplatser med bord/samvaro.
- Grill

Zonering

- Halv-offentlig

Rumslighet

- Gården upplevs stor och öppen.
- Nivåskillnad definierar de större rumsligheterna.
- Mindre rum finns som definieras av staket och buskar.
- Saknar mindre, mer ombonade rum.
- Saknar takbildande element vid samvaroytorna.

Känsla av kontroll och trygghet

- Överblickbar på den upphöjda delen.
- Avgränsningar på gården ger kontroll och säkerhet.
- Inga bilar på gården.

Möjlighet till avskildhet

- Finns mer avskilda platser på gården, dock inte i avskildhet då de ligger nära gångväg och utan skydd ovanifrån.
- Öppet och exponerat.

Gårdens tillgänglighet

- Entréer i anslutning till gården.
- Den upphöjda delen nås från flera håll via svagt lutande ramper.
- Inga anpassade lekplatser.

Sittplatser

- 0,16 sittplatser/lägenhet

Informella sittplatser

- De upphöjda planteringarna fungerar som informella sittplatser.

Lekvärdesfaktor

- - 3 poäng (Se motivering i bilaga 2)

Disposition av fastighet och markbeläggning

Byggnader 50 %
 Planteringar 15%
 Gräs 5 %
 Asfalt 20 %
 Betongsten 10 %
 Sand<5 %

Odling

- Ingen odling förekommer, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.

Höjdskillnad

- Planteringar och gårdens mittendel är upphöjda på grund av jorddjupet. Höjdskillnad utanför gården på grund av garaget.

Estetiskt tilltalande

- Inte särskilt estetiskt tilltalande.
- Strikt formspråk

Vattenkontakt

- Ingen vattenkontakt

Vegetation

- Främst buskar i ytterkanterna.
- Träd förekommer.

Lummighet

- Gården är grön men inte lummig.

Variation i växtmaterial

- Liten variation. Växterna repeteras runt om på gården.

Blomsterprakt

- Inga perenner förekommer.

Vild, naturlig karaktär

- Ingen sparad natur eller vild karaktär.

Växtlighet som skapar rum

- Växtligheten förstärker större rum men inte mindre mer intima rum.

Placering av vegetation

- Längs med fasaderna i upphöjda planteringar.
- Ut med kanterna på den på den upphöjda delen.

Storlek på träd

- Träd med SO (stamomfång) 16-20 cm, 20-30 cm och > 30 cm förekommer.

Ytor med vegetation

Planteringar 15 %
 Gräs 5 %

Växttekniska problem

- Träden har tagit sig bra.
- Hålligheter finns bland buskarna samt på gräsmattan.

Vindutsatthet

- Stor öppen gård.
- Staket och buskar vid sittplatser ger lite skydd.

Lövskugga

- Träd som ger lövskugga finns, dock inga sittplatser vid dessa.
- Ett träd ger lite lövskugga vid lekredskapen.

Näktergalen 16

FAKTA

Fastighetsbeteckning: Näktergalen 16

Byggnadsår: 1977

Läge i staden: Lugnet, Innerstaden

Bebyggd yta: 2550 kvm

Gårdens storlek: 1096 kvm

Boendeform: Bostadsrätt

Exploateringstal: 2,9

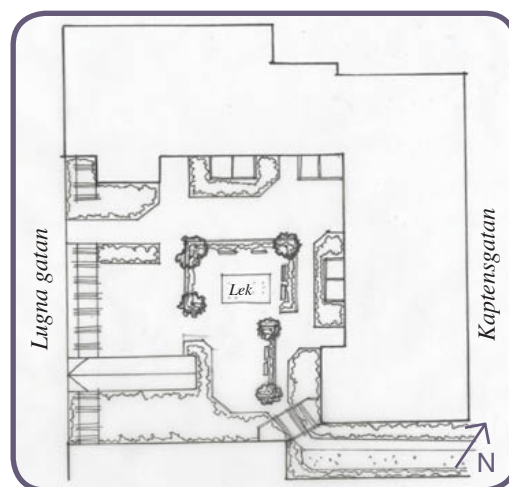
Datum, tid & väderförhållande: 16/5, kl 15.00, mulet

Fördelar:

- Inga upphöjda planteringar för att få till jorddjup
- Inga parkeringar på gården

Nackdelar:

- Större träd saknas som ger skugga och vindskydd
- Höjdskillnad vid garagednfarten

FUNKTIONER OCH UPPLEVELSER

Näktergalen 16 är belägen i Lugnet i centrala Malmö och kantas av bruna tegelhus från slutet av 70-talet. Gården känns halv-offentlig trots att den har avgränsningar ut mot Lugna gatan i form av cykelhus samt huskroppar som ramar in gården på tre sidor. Mycket av den här känslan beror på att många använder gården som passage mellan de två entréerna från Lugna gatan och Kaptensgatan. Den östra entrén in till gården markeras

med en pergola som är inklädd av klätterväxter. Längs med den västra sidan, det vill säga Lugna gatan, löper en liknande pergola längs med hela ytterkanten, med avbrott för garagednfarten och entrén. Den fungerar delvis som skydd för cykelparkering men stor del av den har ingen funktion, förutom att avskärma ut mot gatan. Gården är helt underbyggd med garage och nedfarten är från Lugna gatan. Inifrån gården upplever man inte detta så tydligt men vid cykelparkeringen löper en mur som skydd mot den höjdskillnaden som blir där nedfarten försvinner in under gården.

Det finns privata uteplatser på bottenvåningen med ca 120 cm höga tegelmurar som ramar in och skapar tydliga gränser. Dessutom finns vegetation mellan dem och gårdens gångväg vilket gör att de som går förbi inte kommer nära, vilket förstärker den privata känslan. Även gårdens gemensamma ytor är inramad av vegetation i form av klippta buskar utmed trästaket.

Gården avgränsas med pergola och cykelskydd ut mot Lugna gatan.

Rumsligheten utgörs främst av staket tillsammans och buskar.

Angående tillgänglighet så är det relativt goda förutsättningar. Husens entréer är i samma nivå som gården, vilket underlättar för framkomligheten och gör det lätt att ta sig ut och runt på gården. Dock bildas en svag lutning utifrån Lugna gatan då gården ligger något högre än området utanför. Bortsett från detta är marken plan. Det finns vissa brister när det gäller lekutrustningen, vilken är placerad i strid sand och ramas in av en hög träkant. Det medför att ytorna och redskapen är mindre tillgängliga för rullstolsburna.

Gårdens utformning är inte speciellt vacker. När man anländer via den stora öppna entrén från Lugna gatan leds man in av en bred gångväg som även är en brandväg. Därför upplever man först gården som en relativt hårdgjord plats. Formspråket är strikt med raka linjer som genomsyrar hela utformningen. Den strama gestaltningen förstärks av formklippta häckar och staket vilka tydliggör rumsligheten.

Det går inte att sitta i avskildhet på gården. Bänkarna är ofta placerade invid någon funktion.

Gården är öppen och saknar någon form av tak för sittytorna och lekutrustning.

På gården kan flera aktiviteter pågå samtidigt. Det finns flera sittmöjligheter på gården men man saknar att kunna sitta avskilt från andra funktioner. Många platser känns malplacerade och inte särskilt inbjudande. Ett tydligt exempel är sittplatserna vid cykelparkeringen. Sätter man sig här blir utsikten en öppen stenbelagd yta och cyklar. De bänkar som finns vid lekplatsen känns mer motiverade. Här finns många sittplatser som omgärdar lekutrustningen. De redskap som finns består av ett träbord med fyra små träkubbar att sitta på som är placerade i en fyrkantig sandlåda. I den andra sandlådan finns en klätterställning i trä. Lekytorna och bänkarna är inramade av staket och klippta buskar vilka tillsammans skapar ett rum. Intill denna del finns ytterligare en yta med sittbänkar. Det finns tendenser till att detta skulle tillhöra ett eget inramat rum men det ligger för nära lekytan, vilket minskar upplevelsen av två skilda enheter. Man saknar intimare och mer ombonade delar. Gården har få träd eller andra takbildande element, vilket gör att den känns öppen. De tak som finns, i form av pergolor, är vid entréerna och bidrar inte till att ge skydd vid några av sittplatserna. Det finns heller ingen plats för avskildhet.

Staket och vegetation skymmer en del av gårdens överblickbarhet. Detta tillsammans med att många använder gården som passage minskar känslan av kontroll och trygghet. Däremot har gården tydliga avgränsningar med markerade entréer vilket inger en positiv känsla. Att det finns en höjdskillnad i kanten av gården påverkar säkerheten men tack vare vegetation och en bastant mur så har man skapat viss distans till nivåskillnaden. Här finns inte heller någon plats för bilar vilket är positivt för tryggheten.

Formklippta buskar är återkommande på gården. Detta förstärker det strika formspråket.

VÄXTLIGHET

Vegetationen finns främst utmed husfasaderna samt vid samvaroytorna med trästaket som fond. Samma växter repeteras på hela gården och stor del av växtligheten består av partier av en eller ett par sorter, vilket ger ett monotont uttryck. Denna känsla stärks av att buskarna klipps i strikta former, vilket dessutom ger utebliven blomning. Syrener (*Syringa*) och norskspirea (*Spiraea x cinerea* 'Grefsheim') är de växter som framför allt har klippts. På gården finns även vintergröna växter som har ett värde under vinterhalvåret när inget annat blommar. De bidrar till att gården upplevs grön även under denna tid på året. Det finns inga skikt i planteringarna där man har kombinerat perenner med buskar. Däremot har man använt högre och lägre busksorter tillsammans för att få växtlighet i flera skikt. Det finns en stor yta som

En massplantering skapar distans till garagedriften. Samtidigt blir det en svåråtkomlig plats med vegetation som växer upp över fönstren.

består av buskar av lite olika slag mellan staketet som avgränsar till garagedriften och grannhuset i söder. Storleken på planteringen och den mängd buskar som finns här gör platsen svåråtkomlig och därmed svårkött. Mycket av växtligheten täcker fönstren på grannhuset.

Några stora träd finns inte på gården men enstaka mindre hagtorn (*Crataegus*) är planterade i kanten av samvaroytorna. De fungerar till viss del som tak men eftersom de är relativt små blir det inte särskilt stor effekt. Blomningen på träden och att de skiljer sig i höjd från resterande växtlighet är av större värde än deras potential att fungera som tak.

KLIMAT

Gården har huskroppar på tre sidor vilka ger skydd från den värsta vinden. Från väster däremot är gården relativt öppen utifrån Lugna gatan och det kan blåsa in på gården. Dock finns pergolan längs denna sida som ger vindskydd. Vid samvaroytorna finns staket och vegetation som till viss del kan sila vinden men dessa är inte särskilt höga och ger mest skydd när man sitter. Möjligheten till att sitta i lövskugga finns. Många sittplatser får skydd av de buskar som står i bakkant men det saknas lövskugga från större trädkronor. Vissa bänkar är placerade vid hagtornen, vilka kan komma att skugga till viss del. Däremot är de inte speciellt stora och ger inte ifrån sig särskilt mycket lövskugga då kronorna är små.

Vegetationen har ingen större effekt som skuggivare eller vindskydd.

NÄKTERGALEN 16 - Kort sammanfattning av inventering

Funktioner

- Lekredskap och sandlåda.
- Sittplatser/samvaro.

Zonering

- Halv-offentlig

Rumslighet

- Rummen definieras av staket och buskar.
- Saknar mindre, mer ombonade rum även om det finns rum i rummet.
- Saknar takbildande element.

Känsla av kontroll och trygghet

- Staket och växtlighet skymmer en del av gården och gör den mindre överblickbar.
- Goda avgränsningar skapar trygghet.
- Gården används som passage vilket bidrar till mindre kontroll.
- Inga bilar på gården.

Möjlighet till avskildhet

- Få chanser till avskildhet.

Gårdens tillgänglighet

- Entréer direkt ut på gården.
- Liten uppförsbacke från Lugna gatan in till gården.
- Ingen anpassad lekutrustning.

Sittplatser

- 0,32 sittplatser/lägenhet

Informella sittplatser

- Inga informella sittplatser.

Lekvärdesfaktor

- - 3 poäng (Se motivering i bilaga 2)

Disposition av fastighet och markbeläggning

Byggnader 45 %
 Planteringar 15 %
 Betongsten 25 %
 Sand 5 %

Odling

- Ingen odling förekommer, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.

Höjdskillnad

- Inga höjdskillnader inne på gården. Utanför bildas dock höjdskillnad på grund av garaget som leder in under gården.

Estetiskt tilltalande

- Inte särskilt estetiskt tilltalande.
- Strikta former och formklippta buskar.
- Liten variation.

Vattenkontakt

- Ingen vattenkontakt

Vegetation

- Främst buskar som är formklippta.
- Samma sort i stora partier.
- Enstaka, mindre träd förekommer.
- Klätterväxter på pergola.

Lummighet

- Gården är grön men inte lummig.

Variation i växtmaterial

- Liten variation på växterna, samma sorter som repeteras.
- Samma växter i stora partier

Blomsterprakt

- Inga perenner förekommer.

Vild, naturlig karaktär

- Ingen sparad natur eller vild karaktär.

Växtlighet som skapar rum

- Mindre rum förstärks av vegetation tillsammans med staket.
- Takbildande element saknas i form av växtlighet.

Placering av vegetation

- Längs med fasaderna och kring vistelseytorna.

Storlek på träd

- Träd med SO (stamomfång) 16-20 cm förekommer.

Ytor med vegetation

Planteringar 15 %
 Klätterväxter på pergolor ca 110 kvm.

Växttekniska problem

- Växterna har tagit sig bra

Vindutsatthet

- Pergola silar vinden till viss del.
- Staket och buskar vid sittplatser ger lite skydd.

Lövskugga

- Mindre träd vid sittytorna finns. Dock är dessa små med knapphändig skuggeffekt.
- Buskar finns vid sittplatserna som ger lite skugga.

Katten 17

FAKTA

Fastighetsbeteckning: Katten 17

Byggnadsår: 1978

Läge i staden: Lugnet, innerstaden

Bebyggd yta: 2500 kvm

Gårdens storlek: 1387 kvm

Ägandeform: Bostadsrätt

Exploateringstal: 2,9

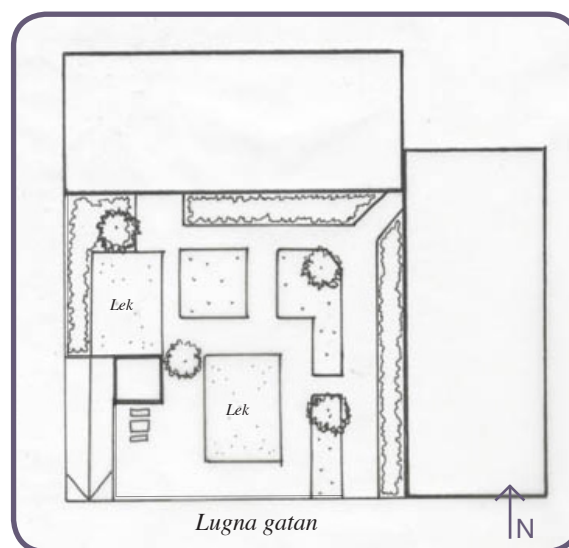
Datum, tid & väderförhållande: 5/8, 17.00, molnigt

Fördelar:

- God överblickbarhet på gården
- Inga bilar eller parkeringar förekommer
- Väl avgränsad mot omkringliggande bebyggelse

Nackdelar:

- Större träd saknas
- Lite växtlighet som skapar rum
- Höjdskillnad i ytterkant av gården

FUNKTIONER OCH UPPLEVELSER

Katten 17 ligger i centrala Malmö. Området heter Lugnet och stora delar, inklusive denna fastighet, byggdes under slutet av 70-talet. Gården har en privat karaktär på grund av goda avgränsningar i form av ett högt grönt plank samt ett staket med grind som ramar in gården och avskärmar ut mot Lugna gatan. Utmed västra kanten löper ett stålstaket som behövs på grund av den höjdskillnad som blir över garagedfarten och längs gågatan utanför. Utefter norra och östra sidan ligger husbyggnaderna. I bottenplan på dessa finns privata uteplatser som är väl avgränsade med tegelmurar samt avskilda från gårdens gångväg med planteringar som skapar ett avstånd.

Gården känns inte speciellt omsorgsfullt gestaltad. Den består av raka, enkla linjer med få material. Gräsmattan och lekutrustningen i fyrkantiga former utgör den centrala delen av gården. All växtlighet

är i princip belägen längs med ytterkanterna, med undantag vid grinden där det finns planteringar på båda sidor. Detta resulterar i en väldigt öppen gård med få omsorgsfullt utformade rum. Hela gården upplevs mer

Garaget bidrar till en höjdskillnad utanför gården.

Gården är inte omsorgsfullt gestaltad. Det är en öppen karaktär som saknar ombonade rum. Lekutrustningen tar upp stor del av ytan. Däremot är gården överblickbar och väl avgränsad.

eller mindre som ett stort rum. Det finns inte särskilt stor detaljrikedom men man har använt några olika markbeläggningar, bland annat rött tegel vid entréerna in till husen. Likaså har man använt det vid lek- och samvaroytorna medan gångvägarna i ytterkant är i asfalt. Variationen i markmaterialet hjälper till att definiera de olika funktionerna.

Eftersom lekredskapen tar upp stor del av utrymmet känns det mest som en plats för barn. Det finns två ytor för lek varpå den ena delen har gungor och den andra en rutschkana. Det saknas ytor för samvaro där det ges plats att sitta ner och som är mer avskärmade från det stora

Sittytan är placerad bakom lekplatsen och avskild från gångvägen. Dock kan konkurrens uppstå om utrymmet på grund av lekredskapen.

rummet. Dock är den sittgrupp som finns något avskild då den är placerad bakom lekplatsen med rutschkanan, vilket gör att den är delvis skymd från gårdens gångväg. Om det däremot pågår lek sitter man inte särskilt avskilt på denna plats. Det finns ytterligare en bänk på gården, den har en lustig placering mitt i rabatten och är dessutom ganska hög.

Husens entréer ligger ut mot gården och det är lätt att ta sig fram då det inte finns några höjdskillnader som försvårar framkomligheten. Dock väljer inte alla att gå på gångvägen utan man tar en genväg över gräsmattan om man ska ta sig mellan grinden och entréen i det norra hörnet.

Gården upplevs säker och trygg då den i princip är helt överblickbar. Det enda som försvårar detta är förrådshuset som står mellan ytan med gungorna och platsen där sittbänkarna finns. Bortsett från det har man bra uppsyn över gården, vilket gör att man upplever full kontroll. Dessutom är gården väl inramad av staket med grind. Det ända som kan bidra till att säkerheten påverkas är den höjdskillnad som blir på grund av garaget i ena kanten av gården.

VÄXTLIGHET

Man har valt att använda ett fåtal växter som upprepas på gården. Växtligheten är främst buskvegetation och

Växterna är främst placerade i ytterkant och utmed fasaderna.

På gården finns några mindre träd. De flesta är inte placerade så att de skuggar samvaroytorna i någon större utsträckning.

är planterad i ytterkanterna mellan gångvägen och husfasaden. I de flesta rabatterna är det en sort som utgör basen och är planterad i långa partier utmed gångvägen. I detta har man sedan några större buskar som fungerar som solitärer. De privata uteplatserna är den enda platsen på gården som ger tillfälle för odling, dock inte i någon större utsträckning då det endast är möjligt i krukor eller andra kärl.

Man upplever inte gården som lummig, då alla växter är placerade i väldigt raka och ordnade former. Det är sällan som det finns växter i flera skikt men på vissa håll i planteringarna har man kombinerat buskar med lägre perenner. Det finns enstaka små träd som ger höjd åt växtligheten. Ett i norra hörnet, ett i södra hörnet, ett på gräsmattan och ett som är placerat mitt i gången mellan förrådet och lekytan med rutschkanan. Dessutom finns ett antal lönnar planterade utanför det höga staketet i söder. Även om dessa inte står inne på gården så förstärker de rumsligheten då det ger både höjd samt lite tak åt lek- och samvaroytan. Gräsmattan är en central del av gården som med sina rektangulära former ramar in lekytan med rutschkanan. Man saknar mer centralt placerad vegetation som är rumsbildande. Det hade behövts för att gården skulle upplevas mindre exponerad.

KLIMAT

Gården är belägen i ett område där det är relativt tätt mellan husen vilket gör att den ligger skyddad mot de värsta vindarna. Det höga trästaketet bidrar också till att vinden bromsas när man befinner sig på samvaroytan

Gårdens sittyta med grill har ingen lövskugga eller växtlighet som kan skapa lä. Däremot ges skydd av planket och förrådsväggen.

samt vid lekplatsen med rutschkana. Gungorna får skydd från den förrådsbyggnad samt den norra huskroppen. Däremot saknar man vegetation som kan hjälpa till att sila vinden. Växtligheten i kanterna har ingen sådan effekt, inte heller för de privata uteplatserna då vegetationen inte når över kanten på de murar som ramar in dem. Det finns inte heller någon vegetation inne på gården som skuggar samvaroytorna i någon större utsträckning. De mindre träd som finns har ingen större skugg effekt som ger lövskugga att vistas i. Trädet vid rutschkanan är det som kan ge mest skugga som går att vistas i men i en relativt liten utsträckning.

KATTEN 17 - Kort sammanfattning av inventering

Funktioner

- Lekredskap och sandlåda.
- Sittplatser med bord/samvaro.
- Grill

Zonering

- Halv-offentlig

Rumslighet

- Gården upplevs öppen.
- Inga ombonade rum i rummen.
- Markbeläggning tillsammans med själva funktionerna definierar rummen så som lekytorna.
- Staket och buskar i ytterkanterna tydliggör gårdens stora, öppna rum.

Känsla av kontroll och trygghet

- Liten, öppen gård med god överblick.
- Goda avgränsningar ger kontroll och trygghet.
- Höjdskillnad vid garagedfarten minskar säkerhet.
- Inga bilar på gården.

Möjlighet till avskildhet

- Sittplatser vid lekplats. Dock ger denna lite skydd från gångvägen på gården.
- Öppen och exponerad gård.

Gårdens tillgänglighet

- Entréer direkt ut på gården.
- Inga höjdskillnader inne på gården.
- Ingen anpassad lekutrustning.

Sittplatser

- 0,13 sittplatser/lägenhet

Informella sittplatser

- Inga informella sittplatser.

Lekvärdesfaktor

- - 3 poäng (Se motivering i bilaga 2)

Disposition av fastighet och markbeläggning

Byggnader 55 %

Planteringar 10 %

Gräs 10 % (inkl. armerat gräs)

Asfalt 5 %

Marktegel 15 %

Sand 5 %

Odling

- Ingen odling förekommer, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.

Höjdskillnad

- Inga höjdskillnader inne på gården. Utanför bildas dock en nivåskillnad på grund av garaget som leder in under gården.

Estetiskt tilltalande

- Inte särskilt estetiskt tilltalande.
- Fyrkantigt formspråk med få detaljer.

Vattenkontakt

- Ingen vattenkontakt

Vegetation

- Främst buskar i ytterkanterna.
- Samma sort i stora partier.
- Enstaka, mindre träd förekommer.
- Gräsmatta finns.

Lummighet

- Gården är inte lummig.

Variation i växtmaterial

- Liten variation bland växterna, samma sorter som repeteras.
- Samma växter i stora partier.

Blomsterprakt

- Enstaka perenner förekommer.

Vild, naturlig karaktär

- Ingen sparad natur eller vild karaktär.

Växtlighet som skapar rum

- Saknar vegetation som skapar rumslighet.
- All vegetation i gårdens ytterkanter.
- Takbildande element i form av växtlighet saknas.

Placering av vegetation

- Främst i gårdens ytterkanter.

Storlek på träd

- Träd med SO (stamomfång) 16-20 cm och SO 20-30 cm förekommer.

Ytor med vegetation

Planteringar 10 %

Gräs 10 %

Växtekniska problem

- Växterna har tagit sig bra.

Vindutsatthet

- Högt staket och förrådshus ger skydd till sittytan.
- Relativt skyddat av omkringliggande bebyggelse.

Lövskugga

- Det finns inga sittplatser i lövskugga.
- Träden skuggar främst gräsmatta och planteringar.

Stallmästaren 3

FAKTA

Fastighetsbeteckning: Stallmästaren 3

Byggnadsår: 1992

Läge i staden: Hästhagen

Ägandeform: Bostadsrätt

Bebyggd yta: 10200 kvm

Gårdens storlek: 6041,5

Exploateringstal: 2,4

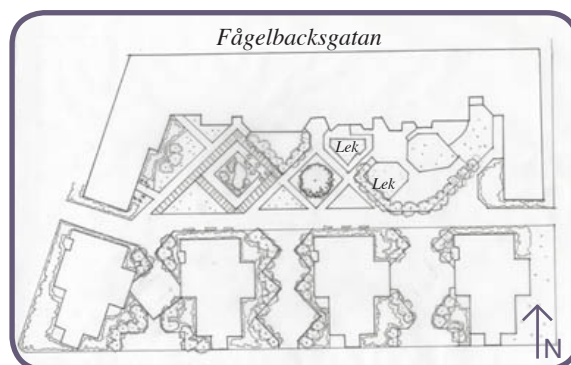
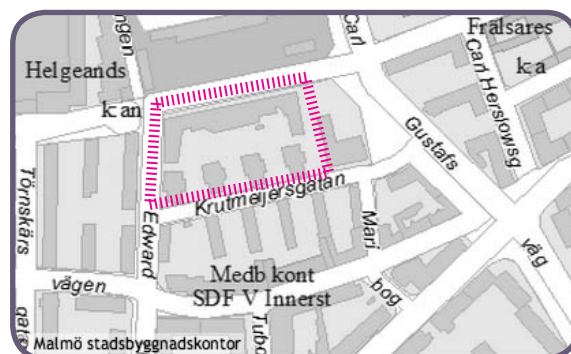
Datum, tid & väderförhållande: 8/5, 11.00, mulet

Fördelar:

- Utnyttjat läget på garaget och gjort ett spännande inslag i form av ett nedsänkt träd.
- Inga parkeringar på gården.
- Träd i olika storlekar förekommer

Nackdelar:

- Få stora träd som ger lövskugga och vindskydd vid sittplatser
- Få rum i mindre skala

FUNKTIONER OCH UPPLEVELSER

Stallmästaren 3 består av en stor underbyggd bostadsgård och ligger i området Hästhagen. Gården omges av flera byggnader. Längs den norra sidan samt ner en bit på östra och västra sidan ligger ett hästskeformat bostadshus som även har vissa affärsverksamheter i bottenplan så som dagis, frisör och pizzeria. Huset ligger längs med fågelbacksgatan och det är även här ifrån man kommer åt garaget. På

den södra sidan finns fyra punkthus. Mellan de två mittersta huskropparna finns en öppen gräsyta. På andra sidan dessa hus finns stora ytor med betongsten som markerar entréerna samt länkar samman husen som ligger på respektive ytterkant av gården. Väl inne på bostadsgården har den en offentlig karaktär på grund av dess storlek och de verksamheter som bedrivs i bottenvåningen. Plastmöbler som står utplacerade

Goda avgränsningar gör att gården upplevs mer privat utifrån gatan. Dock är den stor och öppen vilket ger den en offentlig karaktär innanför murarna.

Mellan husen bildas gröna ytor utan sittplatser.

Ventilationshuvor avslöjar det underliggande garaget.

utanför pizzerians fönster ger också en känsla av en offentlig plats. När man passerar gården utifrån upplevs den däremot mer privat då det finns en tegelmur som löper längs ytterkanten i den södra och västra delen samt ett trästaket i öster. I den stora byggnaden i norr finns ett dagis i bottenvåningen som upplevs privat. I anslutning finns en tillhörande lekplats som ramas in av ett gunnebstaket som avskiljer den från det allmänna utrymmet. Eftersom gården är stor ges det möjlighet till att flera aktiviteter kan pågå samtidigt. Gården upplevs främst som en plats att vistas på, dock finns det en tanke bakom gestaltningen med inslag som gör den mer spännande att ha utsikt över. Exempel på det här är dels ett träd som är planterat på samma nivå som garaget vars krona sticker upp på gården samt det geometriska formspråket. Trädet i hålet samt garagets ventilationshuvor är det enda som avslöjar att gården är underbyggd. Det finns även en upphöjd stenplantering med damm som är inramad av en pergola i trä men detta beror inte på garaget utan snarare av

Gården består av geometriska former.

gestaltningmässiga skäl. Gårdens utformning består av raka linjer, där trianglar och rektanglar är återkommande i både strukturer och mönster. Vissa avbrott finns dock, exempelvis i form av det runda hålet där trädet står planterat. Bostadsgården består av flera rum. Stenplanteringen med den omgärdande pergolan bildar ett rum där det finns plats att slå sig ner. Det bildas även stora, öppna rum mellan huskropparna i söder. Dessvärre finns inga sittplatser här. Mellan de två mittersta huskropparna bildar gräsmattan ett grönare rum. Denna plats är svåränvänd då det står flera belysningspollare i mitten. Dessutom finns det inget högre som avskärmar ut mot gatan vilket gör att ytan blir både exponerad från vägen och från husen. Rummen känns stora och det saknas mer intima platser i mindre skala där man kan sitta i avskildhet. Man känner sig ofta exponerad då de flesta takbildande element, så som träd, finns i kanterna där man inte vistas i större utsträckning. Vid stenpartiet känner man sig minst utsatt, här får man skydd ovanifrån tack vare pergolan. Man saknar lektytor på gården, även om det finns på dagisets inhägnade del. Redskapen upplevs inte höra till de boende och under dagtid när verksamheten är igång, finns ingen tillgång till lekutrymmen för barnen som bor på gården. Med tanke på gårdens storlek hade det gott och väl fått plats mer redskap och lekutrymmen till de boendes förfogande.

Gården känns stor och öppen när man befinner sig mellan husen, vilket gör att man har relativt god översikt över denna del. Dessutom finns goda avgränsningar som förstärker känslan av trygghet. Trots detta är det omöjligt att ha full uppsyn över hela gården. Dess storlek bidrar till att man inte har full kontroll då det finns många som

Gården är stor och öppen vilket ger god översikt på de flesta platser.

kan röra sig på gården. Dessutom finns det en relativt trång gång mellan husfasaden i öst och trästaketet, vilket kan ge viss osäkerhet på kvällen.

Samtliga hus har entréer i direkt anslutning till gården. Man kan lätt röra sig på de gångvägar som har naturliga rörelsemönster där man inte lockas att ta genvägar över planteringar eller gräsytor. Gräsmattan ligger ca 15 cm högre än gångvägen, vilket skulle kunna göra det svårare att ta sig till denna yta med rullstol.

VÄXTLIGHET

Vegetationen är till störst del placerad i ytterkanterna, det vill säga längs med husfasader, staket och murar. De flesta planteringarna består av en sort och ofta är det städsegröna buskar som exempelvis lagerhägg (*Prunus*) eller vitbrokig benved (*Euonymus*). Man har ett urval av växter som repeteras runt om i gårdens planteringar där även spireor är välanvända och återkommer på flera

Dammen och det nedsänkta trädet är blickfång på gården.

De flesta planteringarna är belägna ut med fasaderna och består av samma växter i långa rader. Dessutom saknas träd som ger lövskugga vid sittytorna.

platser. Även om växtligheten i huvudsak står utmed kanterna så finns det vegetation som är mer centralt placerad. Trädet i hålet är ett sådant undantag, likaså det upphöjda stenpartiet med dammen där det finns buskträd och perenner. Ut mot gården, längs med dagisets staket, står träd på rad som inramning. Det finns även träd i mer fria formationer ute på gräsytor. Man upplever att gården har ganska mycket träd, om än i små exemplar, där Prydnadsapel (*Malus*) och körsbär (*Prunus*) av olika slag är återkommande sorter.

Gården har mycket växtlighet, men den upplevs inte som naturlig och inte heller särskilt lummig då de flesta av planteringarna främst består av en sort tillsammans med några få solitärer. Dock finns det olika karaktärer runt om gården med tanke på stenpartiet, gräsmattorna med rabatter i friare former, träd placerade i olika formationer samt alla de långsgående planteringarna i ytterkanten.

KLIMAT

Bostadsgården är relativt öppen där vinden kan blåsa in mellan punkthusen. Det stora huset i norr ger mer skydd och det är även här flest sittplatser finns. Växtligheten hjälper inte till i någon större utsträckning då det främst är låg vegetation på gården. Dessutom är växterna inte placerade för att fungera som vindskydd vid de bänkar som finns.

Träden utanför dagiset ger viss lövskugga över lekplatsen men utöver det finns det inte mycket skugggivande växtlighet som står i kontakt med samvaroytor. Vegetationen skuggar snarare planteringarna, gräsmattorna och gångvägarna.

STALLMÄSTAREN 3 - Kort sammanfattning av inventering

Funktioner

- Lekredskap och sandlåda (tillhör dagis).
- Gräsmatta för friare lek.
- Sittplatser med bord/samvaro.

Zonering

- Halv-offentlig

Rumslighet

- Finns flera rum på gården, dock är dessa relativt stora och öppna.
- Stora rum skapas mellan huskropparna som förstärks av vegetation.
- Saknar mindre, mer ombonade rum.
- Takbildande element vid sittbänkar, så som träd saknas. Dock ger pergola tak åt ett av rummen.

Känsla av kontroll och trygghet

- Stor gård där hela ytan inte är överblickbar, vilket minskar kontrollen.
- Goda avgränsningar ger säkerhet och trygghet.
- Inga bilar på gården.

Möjlighet till avskildhet

- Få möjligheter till avskildhet.
- Stor gård som känns relativt öppen.

Gårdens tillgänglighet

- Entréer direkt ute på gården.
- Gräsmatta ca 15 cm högre än gångvägen.
- Ingen anpassad lekutrustning.

Sittplatser

- 0,24 sittplatser/lägenhet

Informella sittplatser

- Inga informella sittplatser.

Lekvärdesfaktor

- - 3 poäng (Se motivering i bilaga 2)

Disposition av fastighet och markbeläggning

Byggnader 50 %
 Planteringar 15 %
 Gräs 10 %
 Betongsten 25 %

Odling

- Ingen odling förekommer.

Höjdskillnad

- Inga höjdskillnader förutom det hål där ett träd är planterat nere vid garaget.

Estetiskt tilltalande

- Finns en tanke med utformningen med viss detaljrikedom.
- Träd planterat i garagets marknivå vars krona sträcker sig upp ur marken skapar ett intressant inslag på gården.
- Stenpartiet med dammen är också ett trevligt inslag.

Vattenkontakt

- Damm

Vegetation

- Främst buskvegetation.
- Samma sort i stora partier.
- Träd förekommer.
- Perenner och klättrväxter förekommer.
- Gräsmatta finns.

Lummighet

- Gården är grön men inte lummig.

Variation i växtmaterial

- Viss variation på karaktär på växterna
- Många planteringar tenderar att se likadana ut
- Stora partier med samma växter i stora partier.

Blomsterprakt

- Enstaka perenner förekommer.

Vild, naturlig karaktär

- Ingen sparad natur eller vild karaktär.

Växtlighet som skapar rum

- Vegetation som skapar mindre rum saknas.
- Takbildande element saknas i form av växtlighet.

Placering av vegetation

- Vegetationen följer främst husen väggar.

Storlek på träd

- Trädet i hålet har SO >30 cm
- Förekommer träd med SO 16-20 cm och 20-30 cm

Ytor med vegetation

Planteringar 15 %
 Gräs 10 %

Växtekniska problem

- Växterna har tagit sig bra

Vindutsatthet

- Stor, relativt öppen gård.
- Husen skyddar till viss del.
- Låg vegetation som inte ger så bra skydd.

Lövskugga

- Inga sittplatser i lövskugga från träd.
- Buskar vid bänkarna ger viss skuggeffekt men inte särskilt stor.

Salongen 9

FAKTA

Fastighetsbeteckning: Salongen 9

Byggnadsår: 2001

Läge i staden: Västra hamnen

Bebyggd yta: 2230,4 kvm

Gårdens storlek: 780 kvm

Ägandeform: Bostadsrätt

Exploateringstal: 1,9

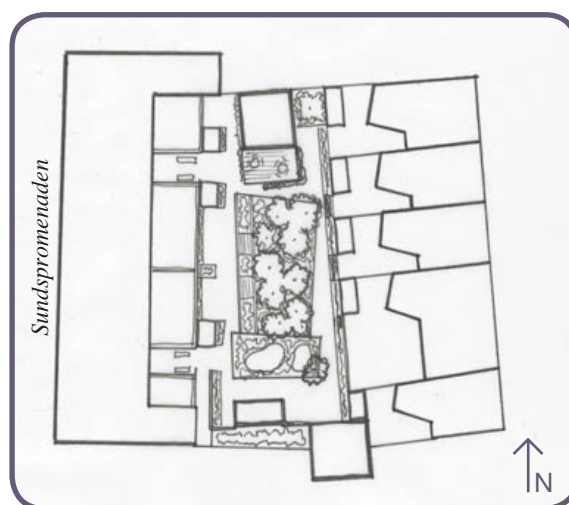
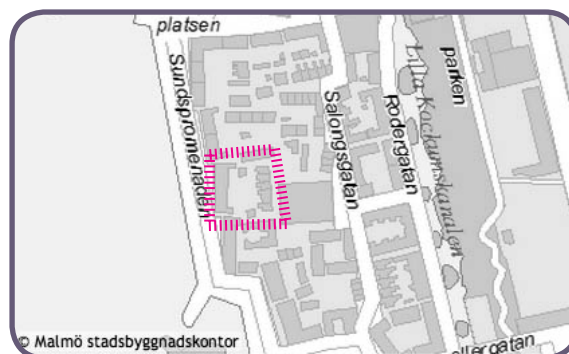
Datum, tid & väderförhållande: 18/ 5, kl 9.00, soligt

Fördelar:

- Stora träd samt mycket vegetation
- Dagvattenhantering och damm
- Variation i växtval
- Detaljrik

Nackdelar:

- Brist på gemensamhetsytor i det gröna
- Brist på lektytor
- Kompromiss mellan vegetation och funktion

FUNKTIONER OCH UPPLEVELSER

Salongen 9 är det minsta objektet som ingår i studien. Det är en fastighet i Västra hamnen som byggdes inför Bo01 som ägde rum år 2001. Gården ligger väl dold bakom husen och upplevs relativt privat tack vare

de tydliga strukturerna som avgränsar gården mot omkringliggande område. I väster består avgränsningen av den tillhörande fastighet som ligger längs med Sundspromenaden ut mot Öresund. På östra långsidan finns en länga med fem radhus vars trädgårdar skiljs från gården med hjälp av ett högt träplank. På södra delen

Gården ligger inbäddad mellan husen med höga murar och grindar.

finns miljöhus samt en hög betongmur som ramar in gården och skymmer för insyn utifrån. Den norra delen består av ett vitt, rappat gårdshus med altan som är ett gemensamt extrautrymme för de boende att hyra.

Utifrån skymtas gården till viss del och skapar nyfikenhet för vad som döljs bakom de höga avgränsningarna. Man går in via grindar på respektive kortsida. De svarta järngrindarna har "privatskyltar" och därför upplever man som förbipasserande att gården tillhör de boende. Vid den södra entrén förstärks denna känsla av att man leds in genom en liten passage med mur på båda sidorna.

Det finns två entréer från gården in till den stora husbyggnaden på västra sidan. På den nedre våningen har de boende privata uteplatser som är väl avskärmade med höga plank, cykelhus samt förrådshus. Detta bidrar till att de är i princip helt skyddade från insyn utifrån gården. Dessutom är väggarna väl inklädda med klättrväxter. De privata små trädgårdarna har dörrar i planket så man kan nå gården direkt via uteplatserna. Även de västra radhusen har dörrar som leder ut till det gemensamma utrymmet, vilket gör att gården är lättillgänglig för de boende.

I och med dungen placering är det svårt att ha sittplatser på den centrala delen. Därmed saknas sittplatser ute i det gröna, det finns endast en sittbänk vid dungen. Däremot finns informella sittplatser i form av träinklädda rökluckor.

Gården består av raka linjer. Samtidigt som den upphöjda dungen bidrar till det strikta formspråket så mjukas växtligheten upp och ger ett grönt lummigt intryck.

Bostadsgården är liten och intim. Gångvägen ligger i ytterkant och ramar in den mest centrala delen av gården som består av en upphöjd plantering i två nivåer som utgör själva hjärtat. Här finns stora träd, buskar och högt gräs. Formspråket består av raka, enkla linjer som mjukas av upp av den naturlika dungen samt de planteringar som finns utmed gångvägen. Det är en omsorgsfullt gjord gestaltning med flera fina detaljer. Dessutom finns en dagvattendamm i två nivåer som både har ett estetiskt och ekologiskt värde samt ger ett porlande ljud som för många kan upplevas rogivande. Till dammen leds dagvattnet som rinner i de rännor som finns utmed gångens ytterkant.

Det saknas trevliga ytor att vistas på, det är snarare en gård med höga estetiska värden som de boende har glädje av från sina fönster samt när de passerar genom den. Det finns inte mycket lekutrustning förutom en sandlåda integrerad i den upphöjda planteringen. Dock ser den outnyttjad ut då det är mycket ogräs som växer i sanden. Däremot bjuder växtligheten i dungen in till att leka i.

Det finns få platser där många kan vistas samtidigt. Endast en bänk är placerad vid den centralt belägna dungen där man kan slå sig ner och lyssna på porlet från dammen. Bakom denna plantering är det störst möjlighet att känna någon form av avskildhet då träden från planteringen skymmer sikten ner från fastigheten. Det finns även en möjlighet att sitta på altanen som hör till gårdshuset men denna plats används främst då någon bokat tillgång till byggnaden. Annars finns det mindre bänkar vid entréerna samt informella sittplatser i form av rökluckor som är inklädda med träplankor i planteringsens första nivå.

Gården är tydligt avgränsad utifrån omkringliggande område. Detta tillsammans med storleken bidrar till att man känner sig trygg och säker. I och med att dungen skär av och minskar överblickbarheten har man inte full kontroll över vad som händer på gården. Däremot är det positivt att det inte förekommer några bilar som kan orsaka otrygghet. Dessutom är garagedriften förlagd till en närbelägen byggnad istället för bostadsgården vilket bidrar till att inga rejäla höjdskillnader förekommer.

VÄXTLIGHET

Växtlighet av både vild karaktär och i mer strikta former förekommer på gården. Den vilda känslan är koncentrerad till dungen medan de mer strikta formerna finns längs med gångvägarna samt som inramning till uteplatsen vid det gemensamma gårdshuset. Vegetationen spelar en viktig roll och mjukar upp de

annars strikta linjerna som bygger upp strukturen. Intrycket man får är en grön och lummig gård. Det finns träd som vuxit sig stora i den upphöjda planteringen samt vegetation i andra skikt i form av buskar, gräs och örter. Det är en variation i växtvalet då den naturlika planteringen står i kontrast till välklippta ligusterhäckar samt perenner i både upphöjda planteringar och i marknivå. Detta skapar tillsammans en visuell mångfald. Det finns även vegetation på spaljéer och på de höga staketerna i söder. Här växer både murgröna, vildvin och pipranka. Miljöhuset som finns på gårdens södra kortsida samt de förråd som tillhör de privata uteplatserna har sedumtak, vilket man ser tydligast uppifrån lägenhetsfönstren. I de privata små trädgårdarna finns det möjlighet för de boende att själva påverka deras utemiljö, vilket ger tillfälle för odling om så önskas. Dock är det inget som syns i särskilt stor utsträckning då uteplatserna är väl inramade.

KLIMAT

Gården upplevs som vindskyddad då den är liten och omgärdad av bebyggelse. Det finns även vegetation och andra vinddämpande strukturer i form av de höga staketerna och murarna. Den upphöjda planteringen med de höga träden ger skugga åt dungen samt de informella sittplatserna och även runt om gården. Under senare delen av dagen kan träden komma att skugga den bänk som står placerad i bankant av dungen. Husen och staketerna är också skugggivande element för gården och på förmiddagen får bänken skugga av dem.

På gården finns mer ordnad växtlighet i kontrast till den vilda karaktären. Det finns även dagvattenhantering i form av vattenrännor och damm.

SALONGEN 9 - Kort sammanfattning av inventering

Funktioner

- Vegetation för friare lek (dock på liten yta).
- Sittplatser (enskilda bänkar).
- Utsikt

Zonering

- Halv-privat

Rumslighet

- Liten, sluten gård.
- Upphöjd dunge skapar relativt svåråtkomligt rum.
- Mellan dungen och de höga staketen bildar gårdens gångyta ett eget rum.
- Ombonade rum med bord och bänkar saknas.

Känsla av kontroll och trygghet

- Liten gård med goda avgränsningar skapar trygghet och säkerhet.
- Vegetationen minskar överblickbarheten och kontrollen.
- Inga bilar på gården.

Möjlighet till avskildhet

- På ena sidan av dungen känner man mer avskildhet då träden och de höga staketen ger skydd för husen.

Gårdens tillgänglighet

- Entréer direkt från gården.
- Dungen är inte lättillgänglig då den är upphöjd i två etapper.
- Om man inte är tillräcklig uppmärksam kan man trampa ner i rännorna för dagvattenhantering.

Sittplatser

- På gården: 0,4 sittplatser/lägenheten. Vid gårdshuset: 0,5 sittplatser/lägenhet

Informella sittplatser

- Kanten på dungen samt rökluckorna kan fungera som informella sittplatser.
- Trappa till uteplatsen vid gårdshuset.

Lekvärdesfaktor

- - 1 poäng (Se motivering i bilaga 2)

Disposition av fastighet och markbeläggning

Byggnader 40 %

Planteringar (inkl. dungen) 30 %

Singelyta 20 %

Vatten 5 %

Betongsten+natursten 5 %

Odling

- Ingen odling förekommer, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.

Höjdskillnad

- Dungen samt vissa av planteringarna är upphöjda för att få ett bra jorddjup.

Estetiskt tilltalande

- Estetiskt tilltalande.
- Fokus på design.
- Detaljrik.

Vattenkontakt

- Dagvattenhantering med vattenrännor och damm.

Vegetation

- Olika karaktär på vegetationen, vild samt mer ordnad.
- Dunge mitt på gården.
- Planteringar med perenner i ytterkanterna.
- Damm med dammväxter.
- Växter i flera skikt.
- Träd förekommer.
- Klättrväxter förekommer.

Lummighet

- Gården är grön och lummig.

Variation i växtmaterial

- Variation på växterna.
- Olika växter i dungen och utanför.

Blomsterprakt

- Enstaka perenner förekommer.

Vild, naturlig karaktär

- Växtval ger en känsla av vild och naturlig karaktär.

Växtlighet som skapar rum

- Vegetationen är viktig för rumsligheten på gården.

Placering av vegetation

- Dungen är placerad mitt på gården.
- Perenner finns i gårdens ytterkanter.

Storlek på träd

- Träd med SO >30 cm förekommer, även träd med SO 16-20 cm och 20-30 cm.

Ytor med vegetation

Planteringar (inkl. dungen) 30 %

Gröna tak 5 %.

Klättrväxter på väggar och spaljéer täcker ca 400 kvm.

Växtekniska problem

- Växterna har tagit sig bra

Vindutsatthet

- Bra skydd av omkringliggande byggnader.
- Höga staket och växtlighet ger vindskydd.

Lövskugga

- Träden i dungen ger skugga åt denna plantering.
- Få sittplatser ges lövskugga.

FLAGGSKEPPAREN 2

FAKTA

Fastighetsbeteckning: Flaggskuppen 2

Byggnadsår: 2005

Läge i staden: Flagghuset i Västra hamnen

Bebyggd yta: 2380 kvm

Gårdens storlek: 895 kvm

Ägandeform: Bostadsrätt

Exploateringstal: 2,2

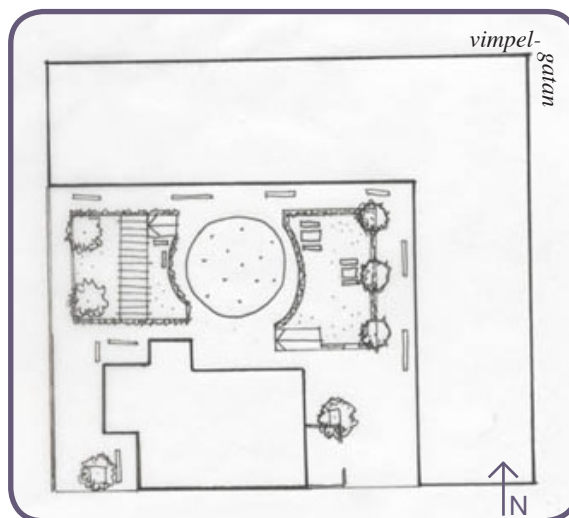
Datum, tid & väderförhållande: 3/23 kl. 15.00, växlande molnighet

Fördelar:

- Bra rumsindelning
- Detaljrik
- Möjlighet för de boende att påverka utseendet på gården med deras upphöjda planteringskärl.

Nackdelar:

- Mycket hårdgjort
- Saknar lektyta
- Inga stora träd

FUNKTIONER & UPPELVELSER

Denna bostadsgård är belägen i kvarteret Flagghuset i Västra hamnen. Den ligger bakom de tillhörande bostadshusen och är inte fullt synlig när man passerar på gångvägen utanför men skymtas genom ett metallstaket som löper utmed södra sidan. Detta bidrar till viss transparens mellan gården och omkringliggande

bebyggelse. En betongmur som löper längs västra sidan avgränsar till intilliggande fastighet och gör att gården känns som att den tillhör de boende. Grindarna in till gården är olåsta, till skillnad från många andra i Västra hamnen. Dessa tillsammans med de andra avgränsningarna samt läget mellan husen gör att gården får en privat karaktär. I bostadshusens nedre plan har

Gården är väl avgränsad med staket och murar. Gårdarnas privata uteplatser kantas av upphöjda planteringar i corten.

Gården består av tydliga rum men saknar vissa funktioner så som lekredskap.

de boende egna uteplatser där upphöjda planteringar i cortenstål avgränsar mot gården. Dessa utrymmen känns privata, men dessvärre är de lätta att ta sig in på då planteringarna inte löper runt hela ytan. Gården har direktkontakt med de omgärdade husen via entréerna och kopplingen till resten av omkringliggande utemiljö gör att gården är lättillgänglig.

Rumsligheten är tydlig och man kan urskilja tre olika delar. Dessa förstärks främst med hjälp av markmaterial, växtlighet och skillnader i markhöjd. Två av rummen är samvaroytor med sittmöjligheter och det tredje består av en cirkelformad gräsyta för mer spontan aktivitet. Den ena samvaroytan är upphöjd 400 mm med hjälp av en mur i betongsten. Här finns bänkar där man kan slå sig ned och man känner sig till viss del avskärmad och skyddad då det finns växtbeklädd pergola och spaljé. Tyvärr står sofforna placerade utanför pergolan och man hade antagligen känt mer avskildhet om man kunde välja att sätta sig under den. På den nedsänkta samvaroytan känner man sig mer exponerad. Den är nedsänkt 200 mm och man får endast skydd av några mindre träd som är placerade längs ena sidan. Den tredje ytan som består av gräs är helt öppen och ger ingen möjlighet till avskildhet, däremot är det ett trevligt inslag på gården som ger ett grönt intryck. Gården har ett tydligt formspråk med dels strikta former som de två samvaroytorna består av och dels den runda formen på gräsytan. Detta gör att gården har en tydlig struktur och man ser att det finns en tanke med gestaltningen. Formspråket tillsammans med materialen och växterna bidrar till att gården även blir trevlig att se ner på från omkringliggande lägenheter. Dessutom finns det fina detaljer som ökar känslan av att designen är genomtänkt.

Det är förvånande att det inte finns någon lekyta på gården. Istället har man samma typ av användning på

de ytor som finns. Enligt bygglovshandlingarna från 2005 finns lekutrustning inritat på den nedsänkta delen men vid besöket på platsen visade det sig annorlunda. En lekyta hade kunnat ha en positiv inverkan för livet och användandet av gården, dessutom hade den kunna fungerat som en mötesplats för de boende. Varför man har valt bort detta är oklart men en anledning skulle kunna vara att det finns lekplats i närheten av bostadsgården.

Gården består av material som är av god kvalitet. Dessa är återkommande och består av betong, cortenstål, smågatsten i granit samt grus. Den största delen av markbeläggningen är utav grå betongsten med inslag av svart smågatsten som gör att gångvägarna på gården får ett mer livfullt uttryck. Smågatsten återfinns även som ram kring den cirkulära gräsytan mitt på gården. Betongstenen återkommer även i murarna vid samvaroytorna. Dessutom är den stora muren som avgränsar gården gjord i platsgjuten betong. Planteringarna vid de privata uteplatserna är gjorda i cortenstål, likaså de upphöjda bäddarna där träden är placerade. Cortenen används också som kantstöd vid de planteringar som är i marknivå. På samvaroytorna består markmaterialet av grus. Gruslagret är ganska väl tilltaget och för en person som är rullstolsburen skulle det kunna innebära svårigheter att ta sig fram. Ett material som är mer lättframkomligt hade varit att föredra, dock kan valet av just grus vara ett resultat för att nå önskad grönytefaktor på gården.

VÄXTLIGHET

Gården upplevs relativt strikt i sin växtlighet och allt är väldigt ordnat. Det finns viss variation i växtmaterialet men det finns inga planteringar där flera sorter

kombineras tillsammans. Det leder till ett stelt uttryck där växter av samma sort är placerade i stora grupper och därför upplever man inte gården som lummig och grön. De enda platserna där det förekommer två skikt av växtlighet är under träden där murgröna har planterats och fungerar som undervegetation. Även om växtligheten till stor del är likartad så finns variation i växternas uttryck. Formklippta buxbomsklot och klippta bokhäckar förekommer tillsammans med mer friväxande buskträd som exempelvis buddleja som dessutom lockar till sig fjärilar och insekter. De privata planteringarna var enligt bygglovsritningarna tänkt att innehålla klippbiotop men sådant är inte fallet utan de boende har själva fått ta hand om sina planteringar och valt växter efter eget tycke och smak. I dessa planteringsbäddar har de boende även en möjlighet att själva odla om de önskar. Hur detta utnyttjas framgick dock inte vid inventeringstillfället. Även om de boende inte odlar så har de planterat mycket växter i sina planteringsbäddar vilket har en positiv effekt på variationen på gården då de alla skiljer sig från varandra. Många hade planterat lök och sommarblommor som hade börjat blomma när gården besöktes. Även om de privata planteringarna bidrar till mångfald på gården så kan de också ge ett misskött uttryck om de boende inte tar hand om sina planteringar.

Träden som växer på gården är alla upphöjda på något sätt. Två avenbokar (*Carpinus betulus*) är belägna på den upphöjda vistelseytan och är en sort med pelarformad krona. Sedan finns tre körsbär (*Prunus*) som står i upphöjda cortenkärl längs med den nedsänkta delen. Ytterligare ett träd, katsura (*Cercidiphyllum japonicum*), är placerat vid en av grindarna in till gården och även den är placerad i en upphöjd bädd. Träden har en

begränsad yta att utvecklas på då de är planterade i kärl. Man har valt medelstora träd som antagligen kommer ge viss lövskugga när de blivit något större. En anledning till att man har valt denna storlek på träd har dels med gårdens utrymme att göra. Gården är relativt smal och stora träd skulle till slut skugga alltför stora delar. Ytterligare en anledning till att man har denna storlek på träd är det faktum att gården är underbyggd med garage och växtdjupet är 800 mm. Enligt en av de boende som jag talade med hade växterna haft vissa problem med att ta sig och han hoppades på att de inte skulle behöva ta bort något. Dock såg växterna ut att vara i ett relativt gott skick. Gården har bara funnits i 7 år och träden har inte nått sin fulla höjd.

KLIMAT

Bostadsgården är en ganska skuggig plats. Husen skuggar under stor del av dagen och solen når inte in förrän på eftermiddagen. På grund av detta har man inte behövt arbeta med växtlighet för att skapa skuggiga ytor. Man har valt mestadels ljusa material som gör att platsen inte känns fullt så mörk. Pergolan, spaljén och träden är de element, förutom huskropparna, som kan komma att skugga viss yta när solen väl når gården. Det finns inte några direkta vinddämpande åtgärder men det är inte heller nödvändigt då gården i sig är belägen på en skyddad plats mellan husen.

Viss variation finns bland växtligheten med olika karaktärer. Dock består vegetationen mestadels av buskar av samma sort i långa rader. Träden står i upphöjda planteringskärl vilket är vanligt förekommande på underbyggda gårdar.

FLAGGSKEPPAREN 2 - Kort sammanfattning av inventering

Funktioner

- Sittplatser med bord/samvaro
- Utsikt

Zonering

- Halv-privat

Rumslighet

- Liten, sluten gård.
- Tydlig rumslighet.
- Rumsbildande element så som pergola samt nedsänkning respektive upphöjning av de olika samvaroytorna.
- Olika markmaterial samt vegetation förstärker rummen.

Känsla av kontroll och trygghet

- Liten gård med goda avgränsningar skapar trygghet.
- Vegetationen minskar överblickbarheten och kontrollen.
- Inga bilar på gården.

Möjlighet till avskildhet

- Liten gård med många fönster leder till att man känner sig uttittad.
- Pergola och spaljé finns på ena samvaroytan som ger viss känsla av avskildhet.

Gårdens tillgänglighet

- Entréer i direkt anslutning till gården.
- Samvaroytorna består av grövre material som kan vara mindre lättframkomlig.
- Ramper till samvaroytorna.

Sittplatser

- 0,5 sittplatser/lägenhet

Informella sittplatser

- Murar och trappor finns på gården som kan fungera som informella sittplatser.

Lekvärdesfaktor

- - 5 poäng (Se motivering i bilaga 2)

Disposition av fastighet och markbeläggning

Byggnader 55 %
 Planteringsytor 5 %
 Gräsytor 5 %
 Singelytor 10 %
 grusytor 5 %
 Markplattor 20 %

Odling

- Ingen odling förekommer, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna

Höjdskillnad

- En upphöjd samt en nedsänkt vistelseyta finns.
- Upphöjda planteringar vid de privata uteplatserna.
- Upphöjda planteringar för träden.

Estetiskt tilltalande

- Estetiskt tilltalande.
- Fokus på design.
- Detaljrik.

Vattenkontakt

- Ingen vattenkontakt.

Vegetation

- Främst samma buskar i större partier.
- Viss variation i karaktär med exempelvis formklippta buxbomsklot.
- Mindre träd förekommer.
- Främst placerad kring vistelseytorna.
- Gräsmatta finns.
- Klätterväxter förekommer.

Lummighet

- Gården är inte lummig.

Variation i växtmaterial

- Liten variation. Dock finns vissa växter som bryter av.
- Främst samma växter planterade i stora partier.

Blomsterprakt

- Inga perenner förekommer i gårdens planteringar men det finns i de privata planteringskärlen.

Vild, naturlig karaktär

- Ingen sparad natur eller vild karaktär.

Växtlighet som skapar rum

- Vegetation förstärker rumsligheten vid vistelseytorna.

Placering av vegetation

- Växterna är främst placerade kring vistelseytorna.
- Uppe på den upphöjda samvaro ytan finns det buxbomsklot samt träd.

Storlek på träd

- Träd med SO 16-20 förekommer.

Ytor med vegetation

Planteringsytor 5 %
 Gräsytor 5 %
 Gröna tak 5 %
 Klätterväxter täcker ca 30 kvm.

Växttekniska problem

- Växterna har tagit sig bra

Vindutsatthet

- Bra skydd från omkringliggande byggnader.
- Saknar skydd inne på gården.

Lövskugga

- Träd finns vid sittytorna som ger viss lövskugga. Dessa är dock relativt små till storleken och därför blir skuggeffekten inte stor.

Concordia 22

FAKTA

Fastighetsbeteckning: Concordia 22

Byggnadsår: 2005

Bebyggd yta: 4359 kvm

Gårdens storlek: 2101 kvm

Läge i staden: Gamla staden

Ägandeform: Bostadsrätt

Exploateringsstal (uppskattad i plan): 2,5

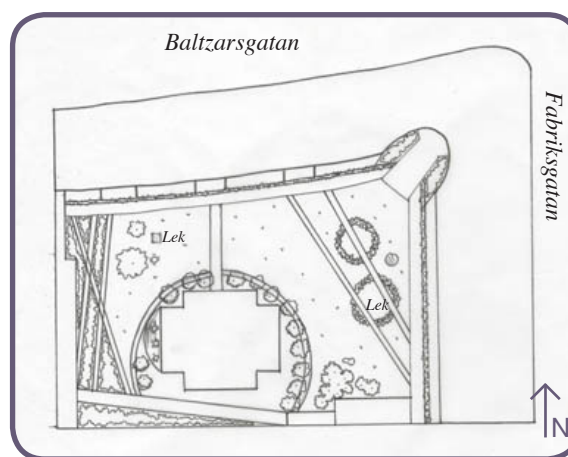
Datum, tid & väderförhållande: 24/5, 16.00, sol

Fördelar:

- En sluten gård, endast för de boende
- Stora utrymmen
- Formstark gestaltning, stark identitet
- Välskött
- Mycket växter och många träd
- Inga parkeringar på gården

Nackdelar:

- Inga större exemplar av träd
- Ventilationshuvor från garaget är synliga

FUNKTIONER OCH UPPLEVELSER

Concordia 22 är en fastighet belägen i Gamla staden i centrala Malmö. Bostadsgården är väl avgränsad utifrån med låsta portar som endast de boende har tillträde genom. Från gatan kan man inte ana att denna gård är belägen bakom husfasaderna och därför upplevs den som privat utifrån. När man kommer in på gården leds man in genom en gång, det finns totalt tre entréer

från Baltzarsgatan och Fabriksgatan. Fastighetens fasader avgränsar gården i norr samt i öst. I väst tornar grannfastighetens fönsterlösa vägg upp sig. I södra delen angränsar två fastigheter. Mot den ena löper en ca tre meter hög utbyggnad där grannhuset har ett öppet utrymme ovanpå. Detta ger ett avstånd från dess huvudbyggnad in till denna gård. Längs med samma sida finns även ett stålstaket som skyddar mot den höjdskillnad som blir till nästa grannfastighet som till

Gården är omsorgsfullt gestaltad och kan både erbjuda funktionalitet och estetik.

Gården har flera funktioner och god rumslighet där flera aktiviteter kan pågå samtidigt.

skillnad från föregående ligger en nivå ner. Mitt på gården finns ett åtta våningar högt punkthus, vilket omsluts av en cirkelformad plantering. Även om det är en privat gård utifrån sett, så upplever man den mer offentlig när man väl har kommit in, eftersom den delas av alla boende. Här finns även privata uteplatser som är avskärmade från gården med murar i betongsten i vilka formklippt buxbom har planterats. Vissa av de gemensamma samvaroytorna är också inramade av klippta häckar, medan andra är placerade i mer öppet läge.

För att vara en gård som är helt underbyggd med garage så är den väldigt grön och rik på växtlighet. Dessutom är den välskött vilket är positivt för helhetsupplevelsen. Därtill är gestaltningen genomtänkt och formstark med strikta linjer som kontrasterar mot cirkulära former. De raka strukturerna utgörs främst av gångvägar som löper utmed ytterkanten samt från respektive hörn där de skär genom gräsytan mot samvaroytorna. Dock mjukas utformningen upp av växtligheten. Det finns en stor detaljrikedom samt inslag av mer skulpturlika slag. Detta ger gården en tydlig karaktär och identitet där formspråket skapar en helhet. Gården är inte bara trevlig att se på från fönstren det är även en plats för vistelse och samvaro. Här finns gott om utrymme för olika aktiviteter att pågå samtidigt. Det finns flera mindre rum för samvaro i olika form. På östra sidan finns två cirkulära gemensamhetsytor som kantas av avenbokshäckar. Den ena ytan består av en grillplats och den andra av två gungdjur placerade i gummiastfalt. Det finns ytterligare en grillplats i sydöstra hörnet men

här finns inga sittplatser. Däremot finns en träaltan med bänkar och bord en bit bort. Runt punkthuset löper en cirkelformad plantering som hjälper till att tydliggöra gränsen mellan huset och gården. Det gör, trots husets centrala läge, att man upplever att bostadsgården inte tillhör detta hus mer än de i ytterkanterna. Det finns även annan växtlighet och partier med träd som bidrar till att det finns större rumsindelningar på gården.

Det finns chans till avskildhet då gården är väl avgränsad med flera valmöjligheter till utrymmen för vistelse. I den västra och södra delen har de angränsade fastigheterna inga fönster, vilket gör att man känner sig mindre exponerad. Däremot finns det desto fler fönster från de tillhörande byggnaderna som vetter ut mot gården. Som väl är finns samvaroytor som omgärdas av avenbokshäckar samt annan vegetation som skymmer sikten till viss del och minskar känslan av att vara uttittad. Trots detta kan man sakna någon form av tak på gården.

Gården upplevs väldigt säker då den är helt stängd för allmänheten och det är endast de boende som har

Gården har flera informella sittplatser.

tillträde. Dessutom finns kameraövervakning uppsatt. Detta kan för vissa öka tryggheten men kan också göra att man känner sig bevakad. Gården i sig består av flera skrymslen och vrår vilket gör att man inte har full överblick men det minskar inte känslan av kontroll då det finns tydliga avgränsningar och bra övervakning.

VÄXTLIGHET

Gården är rik på växtlighet och det finns även en variation i detta material. De privata uteplatserna ramas in av betongmur med formklippt buxbom samt, vid inventeringstillfället, en rad med röda penséer. Buxbomen ger inte bara inramning för uteplatserna utan fungerar även som ett strukturerande element då de löper längs hela fastigheten och hjälper till att definiera den gemensamma delen av gården. Runt det centralt belägna punkthuset löper en cirkelformad plantering. Här är totalt 25 rosenaplar (*Malus*) planterade med jämna avstånd i ett täcke av lågväxande krypoxbär (*Cotoneaster*). I den nordöstra delen finns två cirkelformade ytor som ramas in av klippt avenbokshäck. Bredvid dessa två finns ett runt trädäck som kantas av störrar där det växer humle. Längre ner finner man ett parti med träd bestående av flerstammiga körsbärsplommon (*Prunus cerfisiera*). De skymmer delvis det cykelhus som är placerat i gårdens hörn. Dess tak är vänt inåt vilket gör att sedumen som ligger här blir synlig. På den sydligare sidan av gården finns låga planteringar mellan de gångar som löper utmed kortsidan. Här har man formklippta

buxbomshäckar tillsammans med olika buskar ståendes med marktäckande växter så som vintergröna (*Vinca minor*) och murgröna (*Hedera helix*). Det finns även träd i olika grupperingar och former. De träd som är placerade på gräsmattan är alla planterade på små kullar för att få bättre jorddjup.

Stor del av gården tas upp av en gräsyta som innehåller olika inslag av vegetation och samvaroytor. Det finns variation bland växtligheten med olika träd, buskar, perenner, lök och sommarblommor. Planteringarna består ofta av en eller ett par växter som passar in i den strikta utformningen. Dock finns det många planteringar med växter i olika färg och form vilket bidrar till att man inte upplever planteringarna som monotona, utan snarare till en visuell mångfald. Trots att gården är väldigt ordnad med tydliga inramningar för planteringarna så upplever man att den är lummig och grön. Det beror på att gården har en variation bland växtligheten samt partier med flera träd planterade i grupp. Dessutom tillåts marktäckande växter leta sig ut över planteringarnas kanter. Då dessa är av städsegröna sorter har de även ett värde under vinterhalvåret. Det finns även olika sorter av perenner och buskar som byter av varandra och ger variation under året. Växterna har tagit sig väl och det finns även vertikal grönska på väggarna samt sedum på cykelhusens tak som vetter ut mot gården.

Gården är rik på växtlighet med olika karaktärer.

KLIMAT

Gården är skyddad från alla håll av huskropparna. Det finns även vegetation som kan vara vinddämpande både i form av träd och buskar. Dessa ger även lövskugga åt de olika funktionerna samt delar av resten av gården. Tack vare att möbleringen är flyttbar kan de boende själva anpassa placeringen efter hur de vill sitta.

Det finns mycket träd och växtlighet som ger lövskugga vid de olika vistelseytorna och som bidrar till rumsligheten på gården.

CONCORDIA 22 - Kort sammanfattning av inventering

Funktioner

- Lekredskap och sandlåda.
- Gräsmatta och vegetation för friare aktivitet.
- Sittplatser med bord/samvaro.
- Grill
- Utsikt

Zonering

- Privat utifrån, halv-privat inifrån

Rumslighet

- Stor gård med flera rum i olika storlek och karaktär.
- Vegetation och markmaterial förstärker rumsligheten.

Känsla av kontroll och trygghet

- Säker och trygg gård, endast de boende har tillträde.
- Goda avgränsningar inne på gården, dock finns skrymslen och vrår som minskar kontrollen.

Möjlighet till avskildhet

- Finns olika utrymmen för vistelse vilket ger chans att kunna sitta i avskildhet.

Gårdens tillgänglighet

- Entréer i direkt anslutning till gården.
- Gummiassfalt vid lekutrustning.
- Ingen anpassad lekutrustning.

Sittplatser

- 0,2 sittplatser/lägenhet

Informella sittplatser

- Trädäck och skulptur fungerar som informella sittplatser.

Lekvärdesfaktor

- - 1 poäng (Se motivering i bilaga 2)

Disposition av fastighet och markbeläggning

Byggnader 45 %
 Planteringar 10 %
 Gräs 15 %
 Singelytor <5 %
 Stenmjöl 5 %
 Betongplattor 15 %
 Gummiassfalt 5 %

Odling

- Ingen odling förekommer, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.

Höjdskillnad

- Upphöjda planteringar.
- Träd och annan vegetation är planterade på små kullar.

Estetiskt tilltalande

- Estetiskt tilltalande.
- Fokus på design.
- Detaljrik.

Vattenkontakt

- Ingen vattenkontakt.

Vegetation

- Variation i växtmaterial.
- Buskar, perenner och träd förekommer.
- Olika karaktärer.
- Gräsmatta finns.

Lummighet

- Gården upplevs ordnad men lummig.

Variation i växtmaterial

- Variation bland växterna med blandat perenner, buskar och träd.
- Olika karaktärer på planteringarna ger visuell mångfald.

Blomsterprakt

- Enstaka perenner förekommer.

Vild, naturlig karaktär

- Ingen sparad natur eller vild karaktär.

Växtlighet som skapar rum

- Växtligheten bidrar till rumslighet på gården. Träd, buskar och klätterväxter bildar olika rum .

Placering av vegetation

- Utmed de privata uteplatserna finns vegetation.
- Spridning på vegetationen över hela gården.

Storlek på träd

- Träd med SO (stamomfång) >16 cm, 16-20 cm och 20-30 cm förekommer.

Ytor med vegetation

Planteringsytor 10 %
 Gräs 15 %
 Gröna tak 5 %
 Vegetationen som finns på fasad beräknas vara ca 50 kvm.

Växttekniska problem

- Växterna har tagit sig bra.

Vindutsatthet

- Skyddad gård bland husen.
- Vegetation som är vinddämpande förekommer.

Lövskugga

- Det finns många träd som ger lövskugga runt om på gården.

ANALYS

JÄMFÖRELSE AV BOSTADSGÅRDARNA

Denna del behandlar analysen som gjorts av de tio inventerade gårdarna som ingått i studien. Samtliga bostadsgårdar har jämförts med varandra och utifrån detta har skillnader och likheter samt brister och tillgångar studerats för att kunna komma fram till om kvaliteterna och användbarheten påverkas av att de är underbyggda. Frågor jag har tagit hänsyn till under analysen är:

1. Hur påverkar en underbyggnad gårdarnas tillgångar och brister? Vad leder underbyggda gårdar till?
2. Hur kan man förklara gårdarnas tillgångar och brister utifrån andra faktorer, till exempel att de är byggda vid olika tidsperioder och olika stora?

Till analysen finns en tabell (se bilaga 2) där inventeringarna av alla gårdarna är sammanställda så att man tydligt ser vad de innehåller och hur de skiljer sig mot varandra. Detta har varit ett hjälpmedel vid utförandet av analysen. För att underlätta läsningen av analysdelen finns det för varje aspekt en inledande, kort sammanfattning av gårdarnas resultat. Vill man ha ytterligare information om aspekterna finns utförligare beskrivningar i tabellen. Så är fallet för lekvärdesfaktorerna där det endast anges uppnått resultat i den inledande sammanfattningen medan tabellen även tar upp motiveringar.

Vissa av delarna kan upplevas ha snarlika analyser, vilket beror på att de olika aspekterna i fråga påverkas av samma orsaker. Det gäller framförallt under avsnittet *Växtlighet* där punkten *Vegetation* och punkten *Variation av växtlighet* är starkt sammanlänkade.

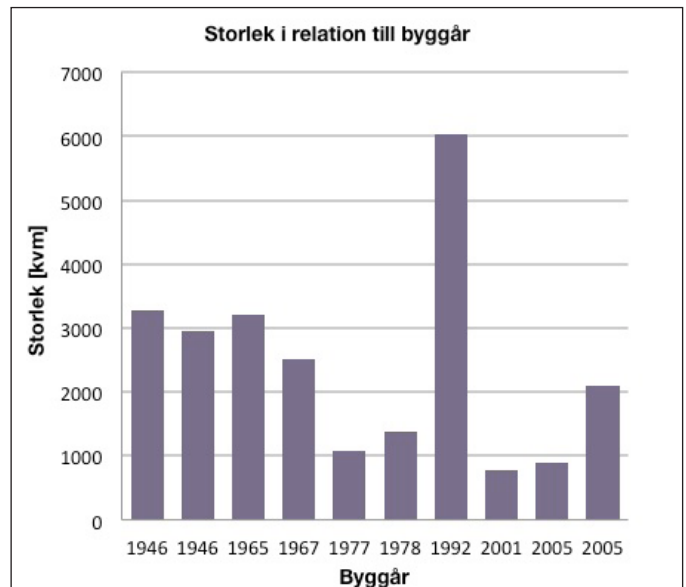
FUNKTIONER

Gårdarnas funktioner

(Är gårdarna för vistelse och samvaro, fungerar de mer som ett tittskåp, eller både och? Kan flera aktiviteter pågå samtidigt?)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lekredskap och sandlåda. • Gräsmatta för friare aktivitet. • Sittplatser med bord/samvaro. 	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lekredskap och sandlåda. • Sittplatser med bord/samvaro. • Grill
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sandlåda • Gräsmatta för friare aktivitet. • Sittplatser • (Grill och sittplatser/samvaro finns men inte på den underbyggda delen). 	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lekredskap och sandlåda (tillhör dagis). • Gräsmatta för friare lek. • Sittplatser med bord/samvaro.
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lekredskap och sandlåda. • Gräsmatta och vegetation för friare aktivitet. • Sittplatser med bord/samvaro. • Utsikt 	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vegetation för friare lek (dock på liten yta). • Sittplatser (enskilda bänkar). • Utsikt
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lekredskap och sandlåda. • Gräsmatta för friare aktivitet. • Sittplatser med bord/samvaro. • Grill 	<p>Flaggskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sittplatser med bord/samvaro • Utsikt
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lekredskap och sandlåda. • Sittplatser/samvaro. 	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lekredskap och sandlåda. • Gräsmatta och vegetation för friare aktivitet. • Sittplatser med bord/samvaro. • Grill • Utsikt

Det är tydligt att gårdarna med minst yta inte rymmer lika många funktioner som de stora. De större gårdarna har bättre förutsättningar för flera aktiviteter att pågå samtidigt utan att man behöver störa varandra i lika stor utsträckning. De erbjuder ofta flera lekredskap och olika sittplatser. Det kan även förekomma grillplatser och gräsytor för friare aktivitet. Ofta går storleken hand i hand med åldern. Stallmästaren 3 är en avvikelse då den är störst av alla och inte bland de äldre. De nyaste gårdarna som är byggda under 2000-talet är minst, med Concordia 22 som undantag. På dessa har man lagt större fokus på utformningen och de fungerar ofta som tittskåp från bostäderna, vilket resulterar i gårdar som snarare är mer estetiskt tilltalande än funktionella. Det är speciellt tydligt på Flaggskepparen 2 och Salongen 9

Diagrammet visar relationen mellan gårdarnas storlek och byggår.

där designen är ett viktigt attribut med avsaknad av vissa funktioner så som lekutrustning. Det betyder emellertid inte att gårdarna är otrevliga att uppehålla sig på. De här platserna med stort fokus på gestaltningen är trots bristen på funktioner vackra på grund av att de erbjuder något annat och mer spännande än de öppna, större gårdarna. Utformningen tillsammans med mark- och växtmaterial upplevs vara mer uttänkt och även mer påkostat. Dessa bostadsgårdar kanske inte uppfyller alla kraven och behoven som enligt forskningen efterfrågas men de har andra egenskaper som väcker intresse och anledning till att gå ut.

En underbyggd bostadsgård kan både erbjuda goda förutsättningar för olika typer av aktiviteter och samtidigt vara en vacker plats att både se ner på samt vistas i. Detta är Concordia 22 ett tydligt exempel på

Concordia 22 har flera funktioner och kvaliteter. Gården erbjuder olika sittplatser, grillmöjligheter och den är vacker som utsikt.

som uppfyller flera av de önskvärda kriterierna för en användbar och vacker gård. Viktigt att komma ihåg är att skötselintensiteten samt storlek på gården är avgörande faktorer för hur levande den blir. Är den väl omhändertagen kommer det med största sannolikhet bli en mer inbjudande plats för de boende. Finns det dessutom många valmöjligheter gällande sittplatser och andra funktioner så ger det tillfälle för flera att vistas samtidigt utan att man är i vägen för varandra. Det här är egenskaper som Concordia 22 har då den både är stor och välskött. Man bör dock ha i åtanke att den är privatägd med boende som är engagerade i omhändertagandet av gården.

Hur välplanerad en bostadsgård är spelar också stor roll för både upplevelsen och användningen. En liten gård med tydliga rumsindelningar kan upplevas mer avskild i jämförelse med en stor öppen gård. Jämför man Flagskepparen 2 som är betydligt mindre än Korsör 3 så erbjuder den förstnämnda fler möjligheter för avskilda sittplatser. Det visar att en liten gård ovanpå takbjälklag kan erbjuda avskilda ytor för vistelse av olika slag, tack vare en god gestaltning och utnyttjande av ytan. Visserligen saknas andra funktioner så som en lekyta för barn.

Sammantaget kan man säga att gårdarnas funktioner inte begränsas av att de är underbyggda. Det finns andra faktorer som spelar större roll för användbarheten. Storleken är starkt bidragande till detta, ju större yta desto mer funktioner ryms. Däremot upplevs de stora gårdarna vara sparsamt utformade och därmed har

Katten 17

Många gårdar har dålig spridning på funktionerna. Ofta finns sittplatser endast belägna vid lekytorna. Katten 17 är ett exempel där bänkar, bord och grillyta är i anslutning till lekturstrutningen.

placering av de olika funktionerna inte optimerats. På flera av gårdarna finns det ingen spridning av de olika funktions- och aktivitetsområdena utan dessa är belägna intill varandra. Trots stora ytor finns det brist på rumslighet. Mindre och mer intima rum är sällan förekommande. Det är Sörbäck 1 ett exempel på. Fastän denna gård är stor och har potential till att ha goda valmöjligheter så är alla funktioner och sittplatser belägna i ena kanten av gården. Det hade utan problem gått att åstadkomma bättre funktionsindelning och fler möjligheter till goda vistelseytor med större avstånd och avskildhet än det är i dagsläget.

Funktioner som förekommer på gårdarna.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas funktion:

- Brister i utformning och rumslighet bidrar till att spridningen av funktioner inte blir optimal.
- Hur disponeringen av möblemanget ser ut påverkar användbarheten av funktionerna.
- Storlek på gården är avgörande för hur många funktioner som ryms och spridningen på dem.
- Skötseln påverkar gårdens attraktivitet.

Zonering

(Hur är gårdarna zonerade? Hur är gårdarna avgränsade mot omgivningen? Hur nås gårdarna? Hur upplevs gemensamhetsytor? Finns privata uteplatser?)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. • Mer offentlig karaktär</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm • Mer privat karaktär</p>
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd • Mer privat karaktär</p>	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm • Mer offentlig karaktär</p>
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm • Mer offentlig karaktär</p>	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm • Mer privat karaktär</p>
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm • Mer offentlig karaktär</p>	<p>Flaggskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm • Mer privat karaktär</p>
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm • Mer offentlig karaktär</p>	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm • Privat utifrån, mer offentlig karaktär inne på gården.</p>

När det gäller gårdarnas zonering så är avgränsningar, storlek samt placering i omkringliggande bebyggelse faktorer som är väsentliga för deras karaktär. Alla har avgränsningar på ett eller annat sätt mot resterande omgivning, antingen genom själva huskropparna eller andra element så som staket, murar och vegetation. För att komma in till vissa av gårdarna måste man passera genom grindar. Även om de inte har varit låsta bidrar de till en mer privat känsla. Vegetation som ramar in bostadsgårdarna och skapar avstånd till intilliggande vägar har också bidragit till att denna känsla har ökat.

Flera av gårdarna har avgränsningar i form av staket, murar och grindar vilket bidrar till att de är mindre offentliga.

Gården är stor och öppen vilket bidrar till en offentlig karaktär.

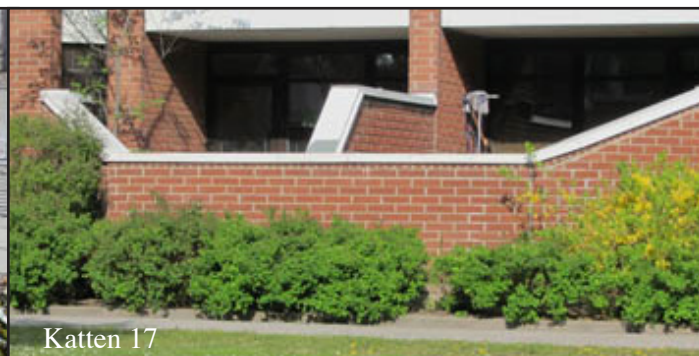
Trots avgränsningar i olika form har det inte alltid varit tillräckligt för att ge en privat prägel. Den offentliga karaktären som uppstått på flera utav gårdarna har ofta påverkats av deras storlek samt höjden på husen. Kronodirektören 5 och Sörbäck 1, som båda ursprungligen är från 60-talet, är kantade av hus på 8-9 våningar. Man känner sig exponerad och relativt liten på de stora, öppna ytorna. Dessutom är den sociala kontrollen sämre då det är lätt för folk att passera, vilket ökar den offentliga känslan. Även mindre gårdar, som exempelvis Näktergalen 16, upplevs som mer offentlig då många använder gården som genväg mellan två gångstråk. Trots tydliga avgränsningar är det således inte tillräckligt för att en mer privat känsla ska infinna sig. Stallmästaren 3 är även den en stor gård. Här finns dessutom affärsverksamheter i bottenplan, vilket är en påverkande faktor som frambringar känslan av en offentlig plats. Dock finns goda avgränsningar mot vägarna runt omkring i form av bostadshus, låga tegelmurar och staket som ger en privat karaktär när man befinner sig utanför. Flaggskepparen 2 och Salongen 9

Trots tydliga avgränsningar med markerade entréer så upplevs Näktergalen 16 offentlig då många använder gården som passage.

Flaggskepparen 2

Katten 17

Vilken typ av avgränsning som uteplatserna i bottenplan har är avgörande för om de upplevs mer eller mindre privata. På Flaggskepparen 2 är det full insyn till uteplatserna och förbipasserande kommer nära. På Katten 17 hjälper mur och vegetation till att skapa distans.

är mindre till ytan samt mer intima och inbäddade bland husen än de större. De är dessutom väl avgränsade med höga, bastanta betongmurar och staket. Det finns ingen anledning för utomstående att gå igenom och gårdarna upplevs tillhöra de boende. Även Katten 17 har tydliga gränser med höga plank mot gångvägen samt staket med grind, vilket gör den mer privat.

De flesta av gårdarna har delar som upplevs mer privata än andra, så som de boendes uteplatser. Vissa upplevs emellertid mer eller mindre privata beroende på hur pass öppna de är ut mot gården. Katten 17 och Näktergalen 16 har uteplatser som får insynsskydd av tegelmurar. Detsamma gäller för Salongen 9 vars uteplatser är avskärmade från resten av gården med hjälp av träplank som är flera meter höga. Däremot har Flaggskepparen 2 och Helsingör 6 i stort sett full insyn till uteplatserna i bottenplan, vilket ger en mindre privat känsla än de föregående. Concordia 22 är den gård som är mest privat. Den är helt avskärmad från stadslivet på andra sidan husväggarna och vem som helst kan inte komma in. Väl inne på gården upplevs den däremot mer offentlig eftersom många boende samsas om utrymmet. Här finns förvisso privata uteplatser som kantas av murar

Korsör 3

I och med att gården är upphöjd så används den inte som genväg. Detta bidrar till att den gröna delen känns mindre offentlig.

i betongsten kombinerat med växter som förstärker vart gränsen går.

Sammanlagt finns en variation vad det gäller gårdarnas zonerings. Karaktären avgörs främst av avgränsningarna tydlighet, läget i omkringliggande bebyggelse och storlek. Den enda bostadsgården där garaget påtagligt påverkar och förstärker känslan av att gården är mindre offentlig är på Korsör 3, där hela gården är upphöjd. Detta medför att många väljer att ta vägen runt då det upplevs som en omväg att gå upp och över gården. Väl uppe avtar dock denna känsla och övergår till en mer offentlig karaktär på grund av dess storlek och öppenhet.

Zoneringen påverkas inte i någon större utsträckning av att gårdarna är underbyggda. Dock kan höjdskillnaderna som beror av garagen samt de skyddande staketerna bidra till att de yttre gränserna förstärks. Trots detta finns andra skäl, som tidigare nämnts, som har större inverkan på hur gårdarna upplevs. De nyare bostadsgårdarna, Salongen 9 och Flaggskepparen 2, är bäst avgränsade där det är tydligt att de tillhör de omgärdande fastigheterna. De är även minst till ytan och placerade mellan husen där det är relativt nära mellan byggnaderna. Läget och avgränsningarna minskar insynen, vilket styrker deras privata karaktär.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas zonerings:

- Avgränsningar som byggnader, staket, murar, grindar och vegetation påverkar zoneringsen.
- Brister i utformning och avgränsningar kan leda till att gården används som passage.
- Storleken kan vara avgörande för hur gården upplevs. En stor, öppen gård med höga hus riskerar att uppfattas mer offentlig då den sociala kontrollen minskar.

Rumslighet

(Platsens rumslighet. Hur upplevs gemensamma ytor. Finns rum i rummet, vad definierar rummet/rummen, vilka avgränsningar finns? Öppenhet/slutenhet. Faktorer som kan definiera rumslighet är skala, struktur, visuellt, växtlighet.)

Korsör 3:

1946
Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd.

- Stort, öppet rum som kantas av vegetation.
- Saknar mindre, mer ombonade rum.
- Saknar takbildande element.

Helsingör 6:

1946
Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd

- Underbyggda delen består av stort öppet rum bestående av gräsmatta kantad av vegetation.
- Saknar mindre, mer ombonade rum på underbyggda ytan. (Detta finns dock på den icke underbyggda delen).
- Saknar takbildande element (Dock finns träd på den icke underbyggda delen som fungerar som tak).

Sörbäck 1:

1965
Gården: 3212 kvm

- Består av olika rum med olika karaktär. En grön del med mer vegetation samt en för samvaro och lek.
- Nivåskillnad definierar de större rumsligheterna.
- Vegetationen är viktig för rumsligheten. Likaså variation av markmaterial.
- Tak saknas vid samvaroytorna.

Kronodirektören 5:

1967
Gården: 2506 kvm

- Gården upplevs stor och öppen.
- Nivåskillnad definierar de större rumsligheterna.
- Mindre rum finns som ramas in av staket och buskar.
- Saknar mindre, mer ombonade rum.
- Saknar takbildande element vid samvaroytorna.

Näktergalen 16

1977
Gården: 1096 kvm

- Rummen definieras av staket och buskar.
- Saknar mindre, mer ombonade delar även om det finns rum i rummet.
- Saknar takbildande element.

Katten 17

1978
Gården: 1387 kvm

- Gården upplevs öppen
- Inga ombonade mindre rum
- Markbeläggning tillsammans med själva funktionerna definierar rummen så som lekyta.
- Staket och buskar i ytterkanterna tydliggör gårdens stora, öppna rum.

Stallmästaren 3

1992
Gården: 6041,5 kvm

- Finns flera rum på gården, dock är de relativt stora och öppna.
- Saknar mindre, mer ombonade rum.
- Pergola ger tak åt ett av rummen.
- Rum skapas mellan huskropparna som förstärks av vegetation.
- Takbildande element, så som träd, saknas vid sittbänkar.

Salongen 9

2001
Gården: 780 kvm

- Liten, sluten gård.
- Upphöjd dunge skapar relativt svåråtkomligt rum.
- Mellan dungen och höga staket bildar gårdens gångyta ett eget rum.
- Ombonade rum med bord och bänkar saknas.

Flaggskepparen 2

2005
Gården: 895 kvm

- Liten, sluten gård.
- Tydlig rumslighet.
- Rumsbildande element så som pergola samt nedsänkning repektive upphöjning av de olika samvaroytorna.
- Olika markmaterial samt vegetation förstärker rummen.

Concordia 22

2005
Gården: 2101 kvm

- Stor gård med flera rum i olika storlek och karaktär.
- Vegetation och markmaterial förstärker rumsligheten.

På flera gårdar förstärker markmaterial olika rumsligheter.

Rumsligheten på gårdarna ser lite olika ut och mycket är beroende på hur pass väl man har gestaltat. De äldre gårdarna består av stora, öppna rum med gräsytor som tar relativt stor plats och får således ofta en central roll. Detta är tydligt både på Korsör 3 och Helsingör 6 som ser ut på det här sättet. Sörbäck 1 erbjuder också en gräsyta som har relativt stort fokus på gården. De stora rumsligheterna förstärks av att vegetation ramar in gräsytor i ytterkant, vilket skapar tydliga avgränsningar.

På flera av gårdarna kan man se att markbeläggningen hjälper till att definiera rummen. Man har antingen använt sig av helt olika material som bryter av mot varandra eller kombinerat samma material men i olika färg och storlek. Ofta är gångvägarna gjorda i ett material medan vistelseytorna är markerade med någon annan typ av markbeläggning. I brist på växtlighet eller andra strukturerande element så förstärks rummens gränser på så vis.

Generellt saknas mindre, mer omslutna rum för samvaro. Istället är de ofta öppna och saknar någon form av tak som ger skydd ovanifrån. En liten gård med tydliga rumsindelningar kan upplevas mer avskild i jämförelse med en större, mer öppen gård. Jämför man Flaggskepparen 2 som är betydligt mindre än Korsör 3 så erbjuder den tydligare rumsindelning med

Flaggskepparen 2

Korsör 3

Flaggskepparen 2 är mindre än Korsör 3 men har bättre rumslighet.

fler möjligheter att sitta mer avskilt. Här är rummen inramade av växtlighet och de består av nivåskillnader som tydliggör indelningen ytterligare. Dessutom finns en pergola över ena vistelseytan som förstärker rumskänslan genom att ge skydd ovanifrån vilket är nödvändigt på en liten gård där husens fönster tenderar att komma nära. Detta visar att en liten gård ovanpå takbjälklag kan rymma fler olika rum förutsatt en god gestaltning och utnyttjande av ytan. Dock finns här inte någon större variation på aktiviteterna och funktionerna, det erbjuds endast sittplatser. Korsör 3 kan bjuda på större valmöjligheter när det gäller aktiviteter men har betydligt vagare rumsindelning än Flaggskepparen 2. De bänkar och bord som inte är belägna vid lekplatsen har förvisso växtlighet på två sidor som definierar en liten yta för samvaro. På grund av att gården är stor och öppen är denna inramning inte tillräcklig för att rummet ska upplevas mindre exponerat. Inåt gården är denna yta helt öppen och det finns inte heller någon form av tak, vilket hade behövts för att få ett mer

Kronodirektören 5

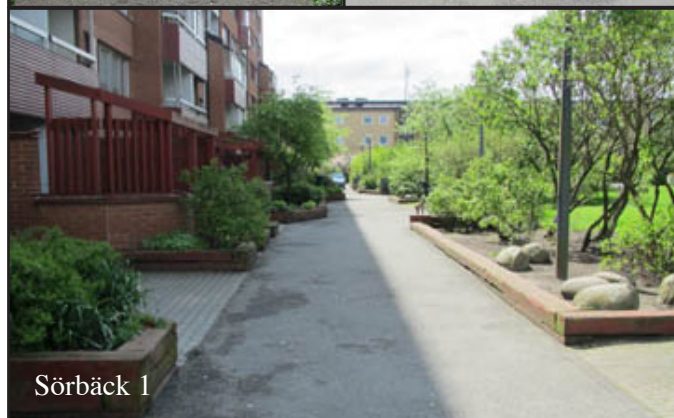
Kronodirektören 5 saknar rumslighet. Mitt på gården sitter man helt oskyddat.

skyddat rum. Kronodirektören 5 är också ett tydligt exempel där rumsligheten har blivit eftersatt. Mitt på gården finns en grillplats med bord och bänkar som varken har tak eller väggar. Man sitter helt öppet utan skydd för ryggen eller ovanifrån. Här hade det behövts någon form av vegetation eller annat material som skapar ett mer åtskilt rum. På Kronodirektören 5 är det även tydligt att underbyggnaden påverkar de större rumsbildande strukturerna. Eftersom gården består av två nivåer, där den centrala delen samt planteringarna i ytterkant ligger ca 40 cm ovanför gångarna, blir de stora rumsindelningarna förstärkta. Rumsligheten på Sörbäck 1 och Salongen 9 har också påverkats av att de är belägna på takbjälklag. Till viss del berörs de på samma sätt som Kronodirektören, där det framför allt gäller den större strukturella indelningen. De har upphöjda partier på grund av jorddjupsproblematiken som ofta uppstår på underbyggda gårdar. Nivåskillnaden medför att de större rummen definieras. Gångvägarna ligger nedanför gårdarnas upphöjda mittendel och de låga murarna bidrar därmed till att förstärka en grövre rumsindelning.

Salongen 9

Kronodirektören 5

Sörbäck 1

Det är vanligt förekommande att upphöjda planteringarna hjälper till att förstärka de större rumsliga strukturerna.

På Helsingör 6 saknas vegetation och andra rumsbildande element på den underbyggda delen.

En annan anledning som i stor utsträckning påverkar gårdarnas rumslighet är bristen på större träd, vilket är relaterat till de underliggande garagen. Rum för samvaro där större träd med breda kronor får agera tak är svårt att åstadkomma då jordvolymen är begränsad. Detta är Helsingör 6 ett tydligt exempel på. Här saknar delen ovanpå garaget högre rumsbildande vegetation. Det finns planteringar som ramar in gräsmattan och förstärker de yttre gränserna men som skyddande gröna väggar och tak är de knapphändiga. Jorddjupet och tyngden av större växter är det som är avgörande för att samtlig tak- och väggbildande växtlighet är placerad nedanför den underbyggda delen. Sandlådan som finns på denna del är inte heller integrerad utan känns mer eller mindre utslängd på gräsmattan.

På Sörbäck 1 har man planerat för högre vegetation bestående av olika träd och buskar samt annan vegetation som kantar gräsmattan och som skapar tydligare rum med mer slutenhet. Dessvärre saknas sittplatser i denna del av gården. Dock indikerar detta att det går att påverka rumsligheten med hjälp av vegetation på gårdar som är underbyggda, så länge det finns tillräckligt jorddjup och att konstruktionen håller.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas rumslighet:

- Utformningen är en avgörande faktor för rumsligheten.
- Att gården är underbyggd kan påverka hur rumsligheten kommer att se ut. Det har även inverkan på växtligheten som är ett viktigt rumsbildande element.
- Storleken avgör hur stora och många olika delar som ryms. Hur pass de är avskilda från varandra påverkas av tillgång till utrymme.

Känsla av kontroll och trygghet

(Är gårdarna överblickbara och avgränsade?)

Korsör 3:

- 1946
Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd.
- Överblickbar på den upphöjda delen.
 - Uppe på gården ser man inte vad som händer på gångvägen och vice versa.
 - Höjdskillnad som skapas av garaget bidrar till mindre säkerhet.
 - Inga bilar på gården är positivt för trygghet och kontroll.

Helsingör 6:

- 1946
Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd
- Goda avgränsningar runt gården ger trygghet.
 - Mindre säkerhet på grund av höjdskillnad vid garagedfarten.
 - God överblickbarhet på upphöjda delen ger kontroll över vad som händer. Dock skymms entrégrunden av vegetationen på delen nedanför.
 - Inga bilar på gården ger trygghet och kontroll.

Sörbäck 1:

- 1965
Gården: 3212 kvm
- Vegetationen minskar överblickbarheten, ger mindre kontroll.
 - Tydliga gränser kring gården bidrar till trygghet.
 - Inga bilar på gården är positivt för tryggheten och kontrollen.
 - Höjdskillnad kan minska säkerhet.

Kronodirektören 5:

- 1967
Gården: 2506 kvm
- Överblickbar på den upphöjda delen.
 - Avgränsningar på gården ger kontroll och säkerhet.
 - Inga bilar på gården är positivt för trygghet och kontroll.

Näktergalen 16

- 1977
Gården: 1096 kvm
- Staket och växtlighet skymmer en del av gården och gör den mindre överblickbar.
 - Goda avgränsningar skapar trygghet.
 - Höjdskillnad kan minska säkerhet.
 - Gården används som passage vilket ger mindre kontroll.
 - Inga bilar på gården är positivt.

Katten 17

- 1978
Gården: 1387 kvm
- Liten, öppen gård med god överblick.
 - Goda avgränsningar ger kontroll och trygghet.
 - Höjdskillnad vid garagedfarten minskar säkerhet.
 - Inga bilar på gården.

Stallmästaren 3

- 1992
Gården: 6041,5 kvm
- Gården är stor och inte helt överblickbar vilket minskar kontrollen.
 - Goda avgränsningar ger säkerhet och trygghet.
 - Ett träd är planterat i ett hål på garagets marknivå vilket kan ge viss brist i säkerheten.
 - Inga bilar på gården är positivt för trygghet och kontroll.

Salongen 9

- 2001
Gården: 780 kvm
- Liten gård med goda avgränsningar skapar trygghet.
 - Vegetationen minskar överblickbarheten och kontrollen.
 - Inga bilar på gården är positivt för trygghet och kontroll.

Flaggskepparen 2

- 2005
Gården: 895 kvm
- Liten gård med goda avgränsningar ger trygghet.
 - Gården är överblickbar vilket bidrar till kontroll.
 - Inga bilar på gården är positivt för trygghet och kontroll.

Concordia 22

- 2005
Gården: 2101 kvm
- Säker och trygg gård, endast de boende har tillträde.
 - Goda avgränsningar inne på gården, dock finns skrymslen och vrår som minskar kontrollen.
 - Inga bilar på gården är positivt för trygghet och kontroll.

Kronodirektören 5

Gården är upphöjd på grund av underliggande garage vilket kan ge bättre överblickbarhet när man befinner sig högre än gångvägarna.

Flera av de studerade objekten har goda avgränsningar ut mot omkringliggande vägar och annan bebyggelse, vilket är positivt för tryggheten och den sociala kontrollen. En gemensam nämnare för de gårdar där den centrala delen är upphöjd är att man upplever en relativt god överblickbarhet när man befinner sig på den högre delen. Eftersom gångvägarna ligger lägre ger det ökad kontroll över vad som händer runt omkring en. Vidare kan det leda till ökad trygghet. Dessutom skapar nivåskillnaden distans till de som rör sig på gångvägarna. I det här hänseendet kan nivåskillnaden vara något positivt. Dock finns det tillfällen då höjdskillnaderna, framförallt de som blir vid garagedoörarna, leder till minskad säkerhet. Så är fallet på Helsingör 6 där den södra delen kantas av ett järnstaket samt några små rosbuskar ut mot den rejäla

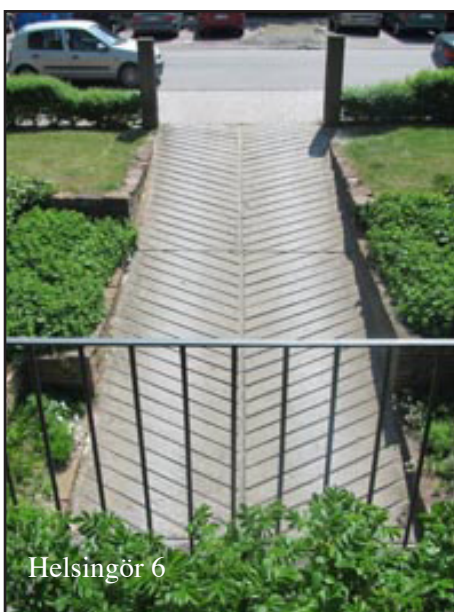

Sörbäck 1

Mycket vegetation kan ge sämre överblick på en gård.

höjdskillnads. Staketet är lågt och växtligheten gles och är därav inget tillräckligt skydd. Även flera av de andra gårdarna har en höjdskillnad i ytterkant. Dessa är dock bättre avskilda med hjälp av tät vegetation, mur, staket eller någon form av byggnad. Korsör 3, Näktergalen 16, Katten 17 och Sörbäck 1 har gott om växter utmed kanten som skapar distans till gården. I vissa avseenden kan mycket växtlighet, höga staket och murar bidra till trygghet men samtidigt döljer de vad som pågår på andra sidan vilket ibland kan ge negativ effekt på överblickbarheten och tryggheten. Däremot känner man kontroll när det gäller exempelvis barn som är ute själva då man får bättre uppsikt över dem.

Generellt upplevs de mindre gårdarna mer säkra och trygga då deras storlek och tydliga avgränsningar bidrar till detta. Dock är Concordia 22 den som upplevs mest

Helsingör 6

Korsör 3

Säkerhet, trygghet och kontroll minskar med höjdskillnader. Helsingör 6 har lågt staket och lite vegetation vid kanten. Korsör 3 har mer växtlighet som skapar distans till samvaroytor på gården.

säker av alla. Kanske att den till och med är för säker i vissa avseenden med tanke på den kameraövervakning som installerats på gården. Läget innanför de stängda portarna ger både trygghet, säkerhet och kontroll. Det finns vissa skrymslen och vrår på gården men på grund av de tillförlitliga avgränsningarna kan man lätt förbise detta.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas känsla av kontroll och trygghet:

- Avgränsningar och läge i omkringliggande bebyggelse har stor betydelse för tryggheten och den sociala kontrollen.
- Höjdskillnader är vanliga på underbyggda gårdar vilka kan minska säkerheten och tryggheten.
- En underbyggd gård kan ha god överblickbarhet om man befinner sig på den upphöjda delen vilket kan öka kontrollen och tryggheten.

Möjlighet till avskildhet

(Finns möjlighet till avskildhet eller upplevs gårdarna exponerade?)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inga möjligheter att sitta i avskildhet på den gröna delen. Dock är man avskild från det största gångstråket på gården som ligger nedanför. • Sittplatserna är placerade i exponerat läge. • Gårdens storlek bidrar till att husen kommer en bit bort. 	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sittplatser finns vid lekplats. Redskapen ger bänken lite skydd från gårdens gångväg. Dock sitter man inte i avskildhet när lek pågår. • Öppen och exponerad gård där man känner sig uttittad från husen. • Gården är avskild från omkringliggande bebyggelse.
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ingen möjlighet till avskildhet på den underbyggda delen. Samvaroytor i öppet och exponerat läge. • Sittplatsen är synlig utifrån gården samt från husen. • Finns större chans till avskildhet på den del som inte ligger på garaget. 	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Få möjligheter till avskildhet. • Stor gård som känns relativt öppen. • Gården är väl avskild från omkringliggande område.
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inga sittplatser i avskildhet. • Finns potential om det skulle förekomma sittplats i den grönare delen som är skild från lekplatsen. • Sittplatserna är placerade i det mest exponerade läget. 	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bänk bakom dungen ger störst chans till att sitta i avskildhet. • På samma sida av dungen känner man mer avskildhet då träden och höga staket ger skydd från husen. • Gården är inbäddad bakom byggnader och murar.
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finns mer avskilda platser på gården, dock inte i avskildhet då de ligger nära gångväg och utan skydd ovanifrån. • Gården är öppen och exponerad där höga hus har utsikt över gården. 	<p>Flaggskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liten gård med många fönster gör att man känner sig uttittad. • Pergola och spalje finns på ena samvaroytan som ger viss känsla av avskildhet. • Husen, staket och mur gör att gården är väl avskild från resten av området.
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alla sittplatser finns vid någon annan funktion. • Gården är skyddad från området utanför men folk använder den som passage. • Brist på skydd ovanifrån gör att man känner sig uttittad från husen. 	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finns olika utrymmen för vistelse vilket ger chans att kunna sitta i avskildhet. • Gården ligger bakom låsta portar och är inte synlig utifrån. • Grannfastigheterna har få fönster ut mot gården.

Chansen att få sitta i avskildhet är bristfällig på många av gårdarna. Det finns platser som är avskilda från varandra men ofta saknas rum för avskildhet där man kan slå sig ner utan att känna sig uttittad. Många av gårdarna, framför allt de äldre, är stora och öppna med avsaknad av takbildande element. Dock bidrar deras

storlek till att husen kommer en bit ifrån. Man befinner sig inte lika nära fönstren som på de mindre gårdarna, vilket minskar känslan av att vara exponerad. Detta leder dock inte till att man får sitta i avskildhet men det skapar viss distans till bostadshusen. Det är även viktigt att gårdarna är bra avskilda från omkringliggande bebyggelse. Finns det goda avgränsningar som minskar insynen utifrån blir risken mindre att obehöriga använder gården som passage. Flaggskepparen 2 och Salongen 9 omsluts av tillhörande fastigheter och avgränsningarna är tydliga vilket gör att gårdarna blir väl avskilda. Katten 17 har också tydliga avgränsningar men här faller det på den öppna karaktären. Det saknas någon form av skyddande tak, vilket medför att gården blir exponerad från husen.

Vanligt förekommande är att sittplatserna är placerade intill andra funktioner. Så är fallet på Sörbäck 1 och Katten 17 där de enda sittytorna som finns står i anslutning till lekplatsen. Detsamma gäller Näktergalen 16 där alla möjligheter att slå sig ner ges vid någon form av funktion så som lekyta eller

Näktergalen 16

Näktergalen 16

På Näktergalen 16 saknas platser i avskildhet.

Kronodirektören 5

Sittplatserna är belägna på den upphöjda delen vilket skapar distans till gångvägen. Dock är sittytan helt öppen inåt gården.

cykelparkering. Visserligen är det bra att det finns sittplatser i anslutning till lekturstrutningen men det kan också innebära att många väljer bort den sittplatsen på grund av dess placering. På så sätt finns en större risk att konkurrens uppstår mellan användarna. En annan nackdel på Sörbäck 1 är att sittplatserna finns nära gångvägen och förbipasserande kommer tätt inpå. Även Kronodirektören 5 hade liknande omständigheter. Dock skapades ett litet avstånd mellan den mest dominerande gångväg och sittplatserna då de är ca 40 cm högre upp, vilket gör att sittytan är något avskild. Däremot räcker det inte till för att sitta i avskildhet eftersom bänkarna och borden är helt oskyddade mot lekytorna samt de mindre gångvägarna på den upphöjda delen. Korsör 3 har liknande förutsättningar som de två föregående gårdarna. I och med att den gröna delen är belägen på garaget som skjuter upp ca 150 cm från marken skapas ett avstånd ner till den gångväg som leder till entréerna. Dessutom är det många obehöriga som passerar här. På grund av höjdskillnaden och mycket vegetation blir lek- och samvaroytor avskilda från detta. Däremot upplever man att gården saknar rumslighet vilket gör att

Korsör 3

Vistelseytorna på Korsör 3 ligger på den underbyggda delen vilket bidrar till att de är avskilda från gångvägen som många obehöriga använder som passage.

funktionerna inte är tillräckligt skilda från varandra. Man blir även exponerad från husen.

Att gårdarna saknar platser för avskildhet beror delvis på deras storlek. Det är ofta relativt små ytor som måste rymma flera funktioner. Därmed blir det svårt att hitta en plats där man kan vistas ostört. På de större gårdarna finns fler möjligheter då de ofta har en gräsyta där man kan slå sig ner för att komma undan och det går lättare att flytta om det kommer fler. Dock saknas det ofta sittplatser och valmöjligheter trots att utrymmet för det finns. Svårigheten med att hitta avskildhet kan även påverkas av det faktum att gårdarna ofta har byggnader på alla kanter vars fönster bidrar till att man alltid känner sig mer eller mindre observerad. Därmed är gestaltningen och disponeringen av ytan också avgörande för om det ges tillfälle till avskildheten. Även underbyggnaden kan vara en bidragande faktor då den har effekt på förekomsten av växtlighet. Framförallt träd, vars kronor som ger skydd, saknas på flera av de studerade gårdarna. De flesta träd som förekommit har varit relativt små och har inte kunnat erbjuda något större skydd som gör att man känner sig mindre exponerad. På de gårdar där större träd finns har man inte utnyttjat detta. Trots goda möjligheter att ha sittplatser i anslutning till den högre vegetationen har man valt att ha alla sittplatser vid exempelvis lekredskap eller i mer öppna lägen.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas möjlighet till avskildhet:

- Utformning och placering av möblemang påverkar om vistelseytorna upplevs exponerade.
- Gårdens avgränsningar så som staket, murar, vegetation och byggnader är avgörande för om gården upplevs avskild från omkringliggande bebyggelse.
- Underbyggnad leder till brist på träd som kan agera skyddande tak vid sittytor.
- Gårdens storlek och fönstrens närhet har inverkan på om man känner sig exponerad eller ej.

Gårdens tillgänglighet

(Ligger gårdarna i direkt anslutning till huset, anpassningar i mark, eventuella hinder?)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inga entréer är i direkt anslutning till den gröna delen av gården. • Gårdens gröna del med samvaroytor är upphöjd ca 150 cm. • Endast två vägar upp till gården, varav en ramp. • Ca 10 cm hög kant mellan gräsmatta och gångväg. • Ingen anpassad lekutrustning. 	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Entréer direkt ut på gården. • Inga höjdskillnader inne på gården. • Ingen anpassad lekutrustning.
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Boende i bottenplan har uteplatser i direkt anslutning till gräsytan på garaget. • Finns ingen anlagd väg till gräsytan. • Ingen anpassad lekutrustning. 	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Entréer direkt ut på gården. • Gräsmatta ca 15 cm högre än gångvägen. • Ingen anpassad lekutrustning.
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Entréer ligger i anslutning till gården. • Svag lutning till den centrala delen av gården med samvaroytor och vegetation. Dock inget som är problematiskt. • Ingen anpassad lekutrustning. 	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Entréer direkt på gården. • Dungen är inte lättillgänglig då den är upphöjd i två etapper. • Rännorna för dagvattenhantering kan man trampa ner i om man inte är tillräcklig uppmärksam.
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Entréer i anslutning till gården. • Den upphöjda delen nås från flera håll. Marken har en svag lutning. • Ingen anpassade lekplatser. 	<p>Flagskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Entréer i direkt anslutning till gården. • Samvaroytorerna består av grövre material som kan vara mindre lättframkomliga. • Ramper till samvaroytorerna.
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Entréer direkt ut på gården. • Liten uppforsbacke från Lugna gatan in till gården. • Ingen anpassad lekutrustning. 	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Entréer i direkt anslutning till gården. • Gummiastfalt vid lektyorna, dock är lekutrustningen inte anpassad.

Vad det gäller den allmänna tillgängligheten så har de flesta bostadshusen entréer som leder direkt ut till gårdarna. Det är lätt att ta sig ut för att göra snabbare besök på bostadsgården. De enda fastigheterna där detta inte är fallet är Korsör 3 och Helsingör 6. På Korsör 3 försvårar det uppskjutande garaget åtkomsten av gården och det första de boende möts av när de går ut genom entrédörren är en garagevägg. De enda vägarna upp till den gröna delen med vistelseytorna är

Korsör 3

När man går ut genom entréerna på Korsör 3 är garageväggen det första man möts av. Underbyggnaden påverkar den allmänna tillgängligheten.

på respektive kortsida, vilket resulterar i att åtkomsten av gården försämras för de boende. På Helsingör 6 påverkas den allmänna tillgängligheten inte lika starkt av underbyggnaden. Här är anledningen snarare att gården inte är i direkt anslutning till entréerna. Man måste gå runt hela huset för att komma till den gröna delen.

Ser man till personer med funktionsnedsättning så är det flera av gårdarna som har en nivåskillnad som beror på att de är underbyggda vilket i flera fall kan försämra tillgängligheten. Återigen är Korsör 3 och Helsingör 6 tydliga exempel. På Korsör 3 finns det som tidigare nämnt endast två vägar att välja på för att komma upp till gården, varav en ramp och en trappa. Det innebär att om man bor i det södra huset och har något funktionshinder som gör det svårt att gå i trappor måste man ta sig till motsatt sida för att komma upp till den gröna delen. Även gräsytan på Helsingör 6 är svårtillgänglig. De som bor i bottenplan når direkt ut till denna yta men för andra innebär det att man måste gå runt huset för att nå hit via en grässlänt. Det finns sålunda ingen anlagd väg som leder till denna plats där bland annat gårdens enda lekutrustning finns. Här är även utformningen en starkt bidragande faktor. Det hade mycket väl gått att åstadkomma en mer lättåtkomlig plats genom att ha

Korsör 3

Helsingör 6

Korsör 3 och Helsingör 6 är de minst tillgängliga gårdarna.

bättre anslutning mellan gräsytan ovanpå garaget och den lummigare delen nedanför. Även om höjdskillnaden inte är märkvärdigt stor mellan dessa två delar så hade en trappa med ramp underlättat framkomligheten.

Markmaterialen som använts är oftast bra ur framkomlighetssynpunkt. Gångvägarna består många gånger av asfalt eller någon sten i antingen betong, tegel eller naturligt material. Dock kan det ibland finnas en nivåskillnad mellan materialbytena, i synnerhet mellan gångvägar och gräsmatta. På både Stallmästaren 3 och Korsör 3 ligger gräsytan ca 10-15 cm ovanför gången. Detta försämrar tillgängligheten av gräset och det kan upplevas som ett hinder för en person i rullstol eller med rullator.

Gällande lekredskapen på de studerade gårdarna så är i princip inga anpassade för rullstolsburna. I de allra flesta fall är de kantade av någon form av sarg som håller sanden på plats. Concordia 22 är den enda gården där man har använt gummiasfalt vid lekutrustningen. Lekplatsernas anpassningar är inte beroende av att gårdarna är belägna på takbjälklag utan på grund av de val man gjort i och med gestaltningen. Dessutom

Stallmästaren 3

Kant vid gräsmattan påverkar dess tillgänglighet.

Concordia 22 var den enda gården med gummiasfalt.

kan en bidragande orsak på de äldre gårdarna vara just åldern, de fyller inte de kriterier som finns då de inte har förnyats eller renoverats på länge.

Underbyggda gårdar kan bli mindre framkomliga på grund av att de ofta är upphöjda, vilket man klart och tydligt ser på Korsör 3 och Helsingör 6. Dessa två är även de äldsta gårdarna och deras ålder kan påverka gårdens utseende och utformning i stort samt deras tillgänglighet. Dock har de gårdar som är upphöjda, förutom Helsingör 6, någon ramp eller svaga lutningar istället för trappor vilket gör att de fortfarande går att nå från de flesta håll. En av de största bristerna ur tillgänglighetsaspekten är att de flesta gårdar saknar anpassade lektytor, vilket inte har att göra med att gården är underbyggd eller ej utan snarare på tidsperioderna då gårdarna är byggda och att de flesta inte renoverats under den senaste tiden då material som gummiasfalt börjat användas.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas tillgänglighet:

- Utformning med anpassningar i mark så som kanter samt markmaterial påverkar tillgängligheten.
- Underbyggt garage kan ha inverkan på framkomligheten för funktionshindrade såväl som den allmänna tillgängligheten.
- Gårdarnas ålder och hur de har renoverats kan komma att påverka anpassning av lekutrustning.

Sittplatser

(Antal sittplatser/lgh, hur många bord finns, ges möjlighet till sittplats i solen/skuggan? Tillgång ska finnas någon gång under dagen under mars-oktober.)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. • 0,12 sittplatser/lägenhet, 1 bord</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm • 0,13 sittplatser/lägenhet, 1 bord</p>
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd • På den underbyggda delen: 0,3 sittplatser/lägenhet, 1 bord. På den icke underbyggda delen: 0,5 sittplatser/lägenhet, 1 bord.</p>	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm • 0,24 sittplatser/lägenhet, 7 bord</p>
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm • 0,07 sittplatser/lägenhet, 2 bord</p>	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm • På gården: 0,4 sittplatser/lägenheten. Vid hyrhuset: 0,5 sittplatser/lägenhet, 1 bord</p>
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm • 0,16 sittplatser/lägenhet, 2 bord</p>	<p>Flagskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm • 0,5 sittplatser/lägenhet, 2 bord</p>
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm • 0,32 sittplatser/lägenhet</p>	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm • 0,2 sittplatser/lägenhet, 4 bord</p>

De flesta av gårdarna är utrustade med både bord och bänkar. Ofta finns det några olika ytor som är möblerade och även sittplatser vid entréerna förekommer.

Näktergalen 16 är den enda gård som inte har något bord vid de bänkar som finns. Detta gör att möjligheten att sitta ner och exempelvis äta eller fika ute på gården minskar då viss komfort saknas. Salongen 9 har inte heller särskilt goda förutsättningar för sittplatser mitt ute på gården då den är liten och det finns inte mycket yta över till att ha möblering på. Dock är det en gård med få tillhörande lägenheter och tack vare att det även finns platser vid entréerna så ges det gott om sittmöjligheter. Dessutom finns det sittplatser och bord på altanen tillhörande det lilla gårdshuset som står till förfogande för de boende att hyra. Här kan man slå sig ner men man kan inte vara säker på att det inte är bokat. Även om Salongen 9 har gott om sittplatser så påverkas placeringen av bänkarna av att gården är underbyggd. Träddungens placering mitt på gården tar upp stor yta. Den är dessutom upphöjd ca 800 mm för att skapa ett bra jorddjup åt träden, vilket gör att det inte lätt att få till något möblemang i anslutning till detta. Hade dungen inte varit upphöjd hade man kunnat placera bänkar lättare i samspel med växtligheten. Emellertid

Salongen 9 har upphöjd plantering på grund av underliggande garage. Detta påverkar möjligheterna för möblering.

är det även en designfråga på den här gården då man har valt att göra något annorlunda. På Korsör 3 saknas sittmöjligheter helt och hållet nedanför garaget. Det finns inga bänkar utanför entréerna eller längs gångvägen. Man måste därmed ta sig upp på den upphöjda delen av gården för att kunna sitta ner. Detta kan även påverka livet på bostadsgården då möjligheter att spontant träffa på grannar i huset minskar då det inte erbjuds några sittplatser direkt kopplat till husen.

De flesta av gårdarna ger tillfälle att sitta i sol eller skugga någon gång under dagen men det är inte alltid möblerat så att man vid en och samma tidpunkt kan välja fritt vilket läge man vill sitta i. Brister i utformningen gör att det finns få valmöjligheter. På Katten 17 finns bara en bänk med tillhörande bord, och därmed ges inga möjligheter till att välja om man vill slå sig ner i sol eller skugga. Dock finns det ytterligare en bänk men denna är lustigt placerad i rabatten och svår att använda.

Underbyggnaden kan komma att påverka tillgången till skugga då det begränsar förekomsten av högre vegetation som kan ge skydd. På de gårdar där det faktiskt förekommer högre växtlighet, så som träd, är man dålig på att utnyttja det. Sittplatserna är ändå placerade i mer öppna lägen, vilket Sörbäck 1 är ett exempel på. Här finns stora träd men inga sittplatser där lövskuggan kan utnyttjas. Att gårdarna är byggda på takbjälklag har ingen större betydelse för hur många sittplatser det finns. I de flesta fall går det att möblera den här typen av gårdar på samma sätt som en icke underbyggd. Däremot spelar storleken in när det gäller hur många platser som ryms och vilka möjligheter som finns. Likaså har utformningen betydelse för hur mycket som får plats samt vart de placeras. Dock är det förvånande att de med lägst antal sittplatser/ lägenhet är

Sörbäck 1

Sörbäck 1

Sörbäck 1 har mycket växtlighet samt stort utrymme, ändå saknas sittplatser som får skugga av vegetationen.

de större, äldre gårdarna. Man kan ställa sig frågande till varför sittmöjligheterna är försummade då det finns gott om utrymme och bra möjligheter att skapa trivsamma platser för de boende att slå sig ner på. Sett till utrymmet har dessa gårdar större potential att ha flera och bättre sittplatser.

Att ha lös möblering som på Concordia 22 underlättar för valmöjligheten men tyvärr spelar stöldrisken in många gånger. I Concordias fall är gården låst med kameraövervakning vilket ger bättre förutsättningar för den typen av möblemaning.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas sittplatser:

- Gårdens utformning och placeringen av möbler påverkar sittplatsernas kvalitet.
- Gårdens storlek spelar in när det kommer till hur mycket som ryms, dock finns det fler sittplatser/lägenhet på de mindre gårdarna.
- Underbyggnaden har effekt på förekomsten av vegetation och därmed skuggmöjligheterna. Den kan också försvåra placering av sittplatser på grund av nivåskillnader.

Informella sittplatser

(Finns informella sittplatser som kan fungera som mötesplatser?)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. • Inga större möjligheter till informella sittplatser.</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm • Inga informella sittplatser.</p>
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd • Inga informella sittplatser.</p>	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm • Få informella sittplatser.</p>
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm • De upphöjda planteringarna fungerar som informella sittplatser.</p>	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm • Kanten på dungen samt rökluckorna kan fungera som informella sittplatser. Likaså trappan till uteplatsen vid gårdshuset.</p>
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm • De upphöjda planteringarna fungerar som informella sittplatser.</p>	<p>Flagskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm • Murar och trappor finns på gården som kan fungera som informella sittplatser.</p>
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm • Inga informella sittplatser.</p>	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm • Trädäck och skulptur fungerar som informella sittplatser.</p>

Alla gårdar har erbjudit sittmöjligheter i form av bänkar eller soffor. Vissa har även kunnat erbjuda mindre formella platser att slå sig ner på. De är inte alltid tänkta att fungera som sittplatser och det har varit mer eller mindre avsiktligt att ytorna ska kunna fungera för detta ändamål. Dock har dessa ej uttalade sittplatser potential att fungera som en mötesplats på gården. Salongen 9 är en av gårdarna där det finns informella sittplatser i form av rökluckor som är inklädda i trä. Här har man utnyttjat gårdens upphöjda del och man kan mycket väl tolka det som ett medvetet val för att skapa sittmöjligheter på en

Salongen 9

Salongen 9 har rökluckor inklädda i trä som fungerar som informella sittplatser.

Concordia 22

Concordia 22

Concordia 22 har informella sittplatser utav mer skulpturlika slag.

plats som annars inte rymmer så mycket bänkar och bord ute i den gröna delen.

Concordia 22 har också några speciella ytor som enligt de boende används för att sitta på. Dels finns ett konstverk med böljande, mjuka former som står på gräsmattan. Det används att sitta på och för barn att leka med. Den andra platsen består av en liten scenliknande konstruktion i tre olika nivåer. Dessutom är den inklädd av humle som bidrar till att ett litet, mer intimt rum skapas. Dessa två informella sittplatser har med gestaltningen att göra då man har valt att krydda gården med konstverk och andra attribut som dessutom har en funktion.

Utöver de ”medvetna” informella sittplatserna som Salongen 9 och Concordia 22 bjuder på så har flera av gårdarna informella sittplatser i form av murar och upphöjda planteringar. På Kronodirektören 5 kan man slå sig ner på den stödmur av trä och betong som ramar in den upphöjda delen av gården. Likaså är fallet på Sörbäck 1 där planteringarna utmed fasaden är upphöjda.

Kronodirektören 5 är en av de gårdar där de upphöjda delarna fungerar som informella sittplatser.

Den här typen av informell sittplats saknar komfort och är inte särskilt skön att sitta på, men det nära läget till entréerna gör att de används när folk är ute på snabbare visiter. Vid inventeringstillfället av Sörbäck 1 var flera personer ute för att ta luft och slog sig ner på kanten av planteringen utanför entrén. De här informella sittplatserna beror av att gården är belägen ovanpå takbjälklag. För att få bättre förutsättningar till växterna har man den här typen av lösning vilket således kan komma att fungera som en informell sittplats.

I många fall kan underbyggda gårdar erbjuda fler informella sittplatser än de som inte är underbyggda. Jorddjupsproblematiken löses ofta med upphöjda planteringsbäddar vilket ofta resulterar i någon form av mur eller hög kant. Dessa upphöjda planteringar är något som skulle utnyttjas mer som sittplatser genom att göra inbyggda, integrerade bänkar. På så sätt får planteringarna ytterligare en funktion och sittplatserna blir mer bekväma.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas informella sittplatser:

- Underbyggnaden bidrar till nivåskillnader som kan erbjuda sittmöjligheter.
- Gårdarnas utformning och detaljer bidrar till informella sittplatser.

Lekvärdesfaktorer på gårdarna

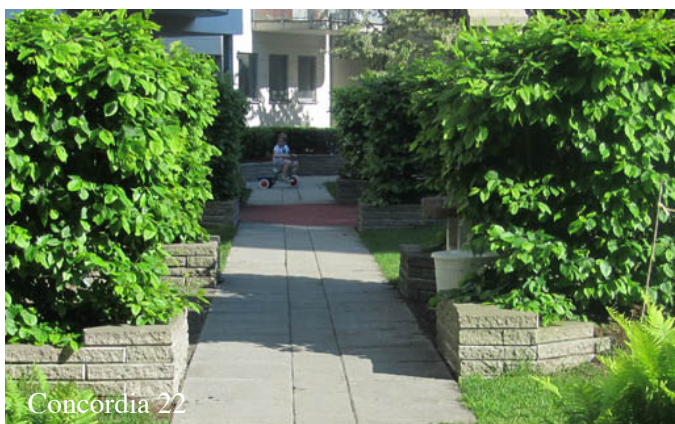
<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. • - 3 poäng</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm • - 3 poäng</p>
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd • - 4 poäng</p>	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm • - 3 poäng</p>
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm • - 2 poäng</p>	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm • - 1 poäng</p>
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm • - 3 poäng</p>	<p>Flaggskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm • - 5 poäng</p>
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm • - 3 poäng</p>	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm • - 1 poäng</p>

Av de studerade gårdarna var det endast Flaggskepparen 2 som helt och hållet saknade lekredskap. Enligt bygglovshandlingarna från 2005 fanns det planer på att anlägga en lekplats på den yta som istället kom att bli en nedsänkt del med sittplatser. Varför man valde att inte ha lek på gården är oklart men en anledning kan vara att det finns en lekplats i närheten.

Sett till Malmö stads lekvärdesfaktorer är det ingen av gårdarna som når upp till det godkända antalet poäng som är +3. De som har lägst betyg är som tidigare nämnt Flaggskepparen 2 som inte har någon lekutrustning och även Helsingör 6 som har få lekredskap och som dessutom inte är tillgänglig. Det finns ingen anlagd gångväg som leder till sandlådan som står utställd på gräsmattan på den upphöjda, underbyggda delen av gården.

Den enda lekutrustningen på Helsingör 6 består av en sandlåda.

Concordia 22

Concordia 22 har bra förutsättningar för lek med anpassat markmaterial, stora ytor att röra sig på och vegetation att lek i.

De flesta gårdarna har ett värde på -3. Man måste dock komma ihåg att poängsättningen är framtagen för att göra kvalitetsbestämning av förskolor som har högre krav på att vara anpassade och utformade för barn. Däremot ger det en bild av hur lekupplevelsen på gårdarna är. Enligt den forskning som arbetet har tagit del av är möjligheten till lek en viktig del för de boende.

Concordia 22 har bäst förutsättningar och erbjuder lek över hela gården. Det finns sandlåda, små sittbänkar och bord för barn, ytor att springa runt på, gummiastfalt vid gungdjuren och vegetation som går att lek i. Här är det framförallt storleken som är avgörande. Gården är stor och kan därför rymma fler typer av aktiviteter för barnen. Att gården är den nyaste av alla kan också komma att påverka, särskilt när det gäller material vid lekutrustningen. Gummiastfalt är ett relativt nytt material som används i lekmiljö. De äldre gårdarna består inte av detta material då lekplatserna är relativt gamla och inte omgjorda för att fungera bättre ur tillgänglighetssynpunkt. De nyare

Sörbäck 1

Sörbäck 1 bjuder på lekmöjlighet i vegetation.

Katten 17

De flesta av gårdarna har lekmiljö som påminner om Katten 17, det vill säga lekutrustning inom inramat område.

gårdarna som är från samma tidsepok som Concordia, i synnerhet Flaggskepparen 2 och Salongen 9, har inga lekredskap överhuvudtaget. På dessa gårdar har leken prioriterats bort med anledning av gårdarnas storlek samt av designmässiga skäl där formen har fått gå före funktionen. Dock finns en sandlåda på Salongen 9. Dessvärre verkar den inte användas då den var täckt av ogräs vid inventeringen. Däremot finns det gott om vegetation på denna gård vilket höjer lekvärdesfaktorn.

En av de punkter som gårdarna ofta faller på är att de saknar vegetation och varierad topografi för barnen att leka i. Det har dels att göra med utformningen, då de flesta av gårdarna har ordnad vegetation i smala rader, med växter som antagligen inte skulle klara påfrestningarna av springande och lekande barn. Det krävs lite mer ståndkraftiga växter för detta. På Sörbäck 1 har man lyckats bra då det finns partier med bland annat tallar och körsbär i kombination med syrener. Här finns det utrymme för barnen att leka bland träden. Att gårdarna är underbyggda påverkar jorddjupet och därmed även de växter som kräver stort utrymme. Dock är det inte nödvändigt att ha hög vegetation, så som stora träd, att leka i. Tät, lägre vegetation kan också fungera som lekmiljö för barn.

Ingen av de studerade gårdarna har lekutrustning som är integrerade i miljön. Alla redskap står innanför inramat område och miljön runt omkring upplevs i många fall som relativt torftig. Det som finns på gårdarna är oftast en sandlåda och eventuellt någon gunga eller rutschkana som alltid står i strid sand med träsarg som håller den på plats. Ingen av lekytorna har varit särskilt fantasieggande.

Salongen 9 har en naturlig karaktär som fungerar som lekmiljö på gården. Annars saknas lekutrustning.

På gårdarna saknas även möjligheten till omvärldsförståelse. Gårdarna har ofta stor andel hårdgjord yta som inte är möjlig att påverka. Det finns inga gårdar som erbjuder odling och inte heller någon naturlig, vild miljö att leka i där man kan följa naturliga kretslopp. Eftersom gårdarna ligger på takbjälklag är det näst intill omöjligt att ha någon äldre, bevarad vild växtlighet. Däremot går det att ha partier med vild karaktär så som på Salongen 9, även om det är en liten, begränsad yta. Detsamma gäller för Sörbäck 1 som har en relativt stor yta med träd och buskar i mer naturliga formationer. Tyvärr saknas vegetation i de nedre skikten vilket tar bort lite av den vilda känslan men det räcker ändå till för att erbjuda en varierande växtlighet som går att leka i.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas lekvärde:

- Storlek är avgörande för vilken typ av lek som förekommer. På de mindre gårdarna saknas lekredskap.
- Utformningen påverkar vilken typ av lek som kan utspela sig.
- Underbyggnaden begränsar växtligheten och därmed lek bland högre vegetation.
- Gårdens ålder har inverkan på vilka material som förekommer och om lekredskapen är anpassade.

Disposition av fastighet och markbeläggning

Disposition av fastighet och markbeläggning. Typ av material på mark, samt hur stor del av fastigheten respektive material utgör.

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. Byggnader 45 % Planteringar 15% Gräs 18 % Sand 2 %. Asfalt 20%</p> <p>Underbyggda delen Planteringar 30% Gräs 50% Sand 5% Asfalt 15%</p> <p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd Byggnader 30% Planteringar 35% Gräs 15% Betongsten 20%</p> <p>Underbyggda delen Plantering 10% Gräs 70% Betongsten 20 %</p> <p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm Byggnader 40% Planteringar 15% Gräs 10% Asfalt 10% Betongsten 20% Sand 5 %</p> <p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm Byggnader 45 %, Planteringar 15% Gräs 5% Asfalt 20 % Betongsten 10 % Sand 5 %</p> <p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm Byggnader 55 % Planteringar 15% Betongsten 25 % Sand <5%</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm Byggnader 55% Planteringar 10% Gräs 10 % (inkl. armerat gräs) Asfalt 5 % Marktegel 15 Sand 5 %</p> <p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm Byggnader 50% Planteringar 15% Gräs 10% Betongsten 25%</p> <p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm Byggnader 40% Planteringar (inkl. dungen) 30% Singelyta 20 % Vatten 5 % Betongsten+natursten 5 %</p> <p>Flagskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm Byggnader 55% Planteringar 5 % Gräsytor 5 % Singelytor 10 % Grusytor 5 % Markplattor 20 %</p> <p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm Byggnader 45% Planteringar 10% Gräs 15 % Singelytor <5% Stenmjöl 5% Betongplattor 15% Gummiasfat 5 %</p>
---	--

Brandvägar på Näktergalen 16 gör att stor yta är hårdgjord.

Många av de studerade fastigheterna består till ca 40-55% av byggnader. De gårdar som har mest planteringar i förhållande till sin storlek är de äldre gårdarna. Salongen 9 är det största undantaget vad gäller andel planteringar i förhållande till storlek. Dungen är hjärtat på denna bostadsgård och man har dessutom planteringar utöver den vilket gör att fastigheten består av ca 30% vegetation, vilket är mest av samtliga gårdar. Annars faller det sig rätt naturligt att med mindre yta följer mindre växtlighet. När gårdarna har litet utrymme finns det inte mycket plats kvar till vegetation. I och med att gångvägar behöver en viss bredd för framkomlighetens skull så är det funktionerna och grönskan som försvinner.

Enligt råd i BBR 3:122 ska minst en gångväg på tomten vara minst 1,3 meter bred för att en person som är rullstolsburen ska kunna ta sig fram obehindrat (Boverket 1995). Dessutom finns det behov av

Hårdgjorda material är dominerande markbeläggning på gårdarna.

brandvägar vilket resulterar i breda hårdgjorda gångvägar.

Precis som med mängden planteringar så ges det även större utrymme för gräsytor på de äldre gårdarna. Gräs finns på de flesta av gårdarna, det är enbart Salongen 9 och Näktergalen 16 som saknar. Trots detta är det de hårdgjorda ytorna som dominerar, där de vanligaste ytmaterialet är asfalt och betongsten. Dessa material är dessutom relativt värmeledande och har reflekterande egenskaper som ger höga yttemperaturer. Om mjuka material var dominerande, så som gräs och trä, skulle det ge en sänkt yttemperatur. I ett större sammanhang skulle det även kunna bidra till en minskning av stadens temperaturöverskott som ligger på 1-2 grader högre än omgivande landskap, vilket framgår i teoridelen. En bidragande orsak till varför gårdarna består av mest hårdgjorda material har troligtvis med garagets bärighet att göra. Växtlighet medför ofta en större belastning på konstruktionen. En annan anledning till att det förekommer mycket hårdgjorda ytor kan bero av skötselaspekten. En gård som består av mer gröna ytor behöver generellt sett högre skötselintensitet än en gård med stor andel hårdgjorda ytor.

Helsingör 6 är den gård där den underbyggda delen består av störst andel "mjuka" material, vilket i detta fall innefattar gräs och perenner. Det är bara utmed fasaden, vid de privata uteplatserna, som hårdgjorda ytor finns. Dock bör man komma ihåg att Helsingör 6 är en av de gårdar som inte är helt och hållet underbyggd. Detsamma gäller Korsör 3. Därför har man disponerat markbeläggningen annorlunda och lika stor andel hårdgjord yta förekommer därför inte på den underbyggda delen. Om man däremot ser till

Den underbyggda delen på Helsingör 6 består främst av gräs.

hela fastigheten skiljer sig inte den totala mängden hårdgjorda ytor på denna gård avsevärt från resterande studerade objekt.

Även om det är bra att gräs förekommer i större mängd, som det gör på Korsör 3 och Helsingör 6, så ger det stora öppna ytor som står mer eller mindre outnyttjade. På Korsör 3 hade en del av detta utrymme kunnat användas för att skapa bättre och mer skyddade vistelseytor för de boende.

På de nyare gårdarna är ytor med singel eller grus vanligare än hos de äldre. Gällande de två gårdarna i västra hamnen, det vill säga Salongen 9 och Flagskepparen 2, så har man utgått från grönytefaktor när man utformat gårdarna. Det betyder att man har gjort medvetna val av materialen för att nå ett bra värde. Därför har man anlagt ytor bestående av genomsläppliga material som dessa.

Inga av fastigheterna har bilparkeringar ute på gårdarna. Om bostadsgårdarna inte hade varit underbyggda hade det kanske funnits ännu mindre plats för växtlighet, funktioner och vistelseytor då det finns en risk för att parkeringar även skulle behöva rymmas.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas disposition och markbeläggning:

- Storlek påverkar hur stor konkurrensen blir mellan förekomsten av olika markmaterial. En större gård rymmer ofta mer vegetation än en mindre.
- Garagets bärighet har inverkan på hur mycket växtlighet som finns.
- Grönytefaktor på gårdarna i Västra hamnen har inverkan på vilken typ av markmaterial som förekommer.
- Skötselintensitet påverkar val av material. Hårdgjorda ytor är ofta mer lättskött.

Möjlighet till odling

(Antal lotter/lägenhet (även uteplatser i bottenplan).)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. • Ingen odling förekommer.</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm • Ingen odling förekommer, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.</p>
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd • Jordgubbsplantor finns men annan odling förekommer inte, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.</p>	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm • Ingen odling förekommer.</p>
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm • Bärbuskar finns men annan odling förekommer inte, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.</p>	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm • Ingen odling förekommer, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.</p>
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm • Ingen odling förekommer, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.</p>	<p>Flagskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm • Ingen odling förekommer, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.</p>
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm • Ingen odling förekommer, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.</p>	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm • Ingen odling förekommer, dock finns möjlighet på de privata uteplatserna.</p>

Ingen av gårdarna erbjuder odling. Däremot finns det möjlighet för de boende att odla på sina privata uteplatser. Om det skulle förekomma är det dock något som inte skulle märkas då de flesta uteplatserna ofta är väl avgränsade med någon form av vägg. Dessutom är uteplatserna relativt små och skulle inte rymma några större ytor att odla på förutom i krukor och kärl.

Även om det inte förekommer odling så finns det bärbuskar på några av gårdarna. Sörbäck 1 har både

Odling finns inte på gårdarna men Sörbäck 1 har vinbärbuskar.

svarta och röda vinbär. På Helsingör 6 finns det även jordgubbsplantor i planteringen som kantar gräsmattan ovanpå garaget.

Även om det inte fanns odlingar så hade det varit möjligt för många av gårdarna att ha, om än inte i någon anseelig mängd. De större gårdarna, Korsör 3, Sörbäck 1 och Kronodirektören 5 är de som har störst utrymme att tillgå och skulle därav kunna rymma odling i någon form. Jorddjupet på gårdarna skulle inte heller vara något problem då det inte krävs mer jord än vad som redan finns. Dessutom skulle odling kunna ske i upphöjda bäddar för att få ett bättre tilltaget jorddjup, vilket dessutom ger bättre tillgänglighet för de med funktionsnedsättning. Detta är även en skötsel- och intressefråga hos de boende.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas möjlighet till odling:

- Storleken är avgörande för om det finns utrymme för odling.
- Utformning och växtval påverkar odlingsmöjligheten.
- Skötselintensitet har inverkan på om odling förekommer.
- Intresse från de boende bör finnas om odling ska förekomma.

Höjdskillnader

(Finns höjdskillnader på gården som främst beror på att gården är underbyggd med garage?)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Garaget sticker upp ca 150 cm från markytan. 	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inga höjdskillnader inne på gården. Utanför bildas dock höjdskillnad på grund av garaget som leder in under gården.
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Garaget bildar en höjdskillnad på gården. 	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inga höjdskillnader förekommer förutom det hål där ett träd är planterat nere vid garaget.
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planteringar och gårdens mittendel är upphöjda på grund av jorddjupet. • Höjdskillnad utanför gården på grund av garaget. 	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dungen är upphöjd för att få ett bra jorddjup. Även vissa av de övriga planteringarna är upphöjda.
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planteringar och gårdens mittendel är upphöjda på grund av jorddjupet. • Höjdskillnad utanför gården på grund av garaget. 	<p>Flaggskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • En upphöjd samt en nedsänkt vistelseyta finns. • Upphöjda planteringar vid de privata uteplatserna. • Upphöjda planteringar för träden.
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inga höjdskillnader inne på gården. Utanför bildas dock höjdskillnad på grund av garaget som leder in under gården. 	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Upphöjda planteringar. • Träden är planterade på små kullar.

De allra flesta gårdarna, i synnerhet de mellan 40- och 70-talet, har någon form av nivåskillnad. Hur detta har kommit att se ut är beroende på gårdens utformning och garagets placering. Korsör 3 är den enda gården vars garage skapar en vägg längs hela gångvägen med växtlighet både nedanför och ovanpå. Det skjuter upp ovanför markytan, ca 150 cm, med insyn ner till bilarna. Helsingör 6 är också tydligt upphöjd, särskilt sett utifrån Roskildevägen. Av samtliga studerade objekt är det dessa två vars höjdskillnader är mest påtagliga när man vistas på gårdarna. Även Sörbäck 1 är tydligt upphöjd men det märks inte i samma utsträckning inne på gården som på de två föregående. Här är det främst märkbart vid södra kortsidan. Dock är denna höjd väl avskild då den är skymd av både förråd och vegetation. Man märker knappt av den när man befinner sig på den centrala delen av gården. På gatan nedanför blir

Höjdskillnader på gårdarna på grund av underliggande garage. Gårdarna är inte helt underbyggda.

nivåskillnaden desto påtagligare då det är ca 4-5 meter upp till husen och gården. Katten 17 och Näktergalen 16 har även de garagedrifter under gårdarna som ger tydliga höjdskillnader. Dessa är inte lika uppenbara som Helsingör 6 och Korsör 3 då gårdarna i sig är plana, däremot finns det en tydlig höjdskillnad i ytterkant. Tack vare vegetation och andra avgränsningar så som förrådsbyggnader, staket och murar döljs detta och det är främst utanför som det blir uppenbart.

De nyare gårdarna, närmare bestämt de från 90-talet och framåt, är de som inte har någon höjdskillnad som tydliggör garagen. På Stallmästaren 3 är det inte mycket som avslöjar att gården är underbyggd förrän man kommer fram till det nedsänkta trädet som sträcker sig upp från garaget. Det här är förvisso ett medvetet val och beror snarare på designmässiga skäl. Förutom detta är det svårt att avgöra om gården är belägen på takbjälklag. På de andra bostadsgårdarna från samma tid blir man inte heller påmind om att de är underbyggda förrän man ser nedfarten i husbyggnaderna. På Salongen 9 och Concordia 22 är det enda som avslöjar att de är belägna ovanpå garage

de ventilationstrummor och rölluckor som finns. När man sedan är insatt i vegetationsproblematiken kan man även förstå att de är belägna på takbjälklag då de har upphöjda planteringsbäddar av något slag. Även flera av de andra gårdarna har upphöjda planteringsbäddar som strukturerande element men framförallt för att få till jorddjupet. På vissa av bostadsgårdarna är hela den gröna, centrala delen högre jämfört med resten av gården. Det är särskilt tydligt på Sörbäck 1 och Kronodirektören 5 vars mittenparti ligger cirka 40 cm högre än gångvägarna.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas höjdskillnader:

- Utformning har påverkat vilken typ av höjdskillnad som förekommer.
- Underbyggnaden har inverkan på om det finns stora nivåskillnader och om det förekommer upphöjda planteringar.

Bilgatan är försänkt och skild från gården och bostäderna på Sörbäck 1. På Katten 17 är hela gården underbyggd, höjdskillnaden syns tydligast utanför. Upphöjda planteringar av olika slag är vanligt på underbyggda gårdar.

UPPLEVELSER

Estetiskt tilltalande

(Subjektiv bedömning. Hur är gården gestaltad, är den omsorgsfullt gjord?)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relativt grön gård. • Inte särskilt estetiskt tilltalande. • Strikta geometriska former. 	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inte särskilt estetiskt tilltalande. • Fyrkantigt formspråk med få detaljer.
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relativt grön. • Inte särskilt estetiskt tilltalande. 	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det finns en tanke med utformningen med viss detaljrikedom. • Träd planterat i garagets marknivå vars krona sträcker sig upp ur marken skapar ett intressant inslag på gården.
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relativt grön gård. • Olika karaktärer. Strikt formspråk som bryts av med mer böljande former. • Konstverk finns. 	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Estetiskt tilltalande. • Fokus på design. • Detaljrik.
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inte särskilt estetiskt tilltalande. • Strikt formspråk. • Liten variation. 	<p>Flaggskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Estetiskt tilltalande. • Fokus på design. • Detaljrik.
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inte särskilt estetiskt tilltalande. • Strikta former och formklipppta buskar. • Liten variation. 	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Estetiskt tilltalande. • Fokus på design. • Detaljrik.

De nyaste gårdarna är mer omsorgsfullt gestaltade med högre känsla för detaljer än de äldre. De är ofta genomtänkta och formstarka men ändå enkla med sina geometriska former. På både salongen 9 och Flaggskepparen 2 finns olika markmaterial kombinerade som ger extra krydda åt helhetsintrycket. I jämförelse med den största gården, Stallmästaren 3, som är ca 6 gånger så stor så har Flaggskepparen 2 fler markmaterial. Stallmästaren har i huvudsak två typer av markbeläggning vilka är gräs och betongsten, samt kullersten som dekoration på vissa ytor. Flaggskepparen har singelytor, gräs och betongsten samt smågatsten som detalj i markbeläggningen. Här används även corten som ram kring planteringarna. Concordia 22 är också en av de nyare gårdarna och har en spännande utformning som bjuder på något extra i mark- och växtmaterial såväl som i övriga detaljer.

De nyare gårdarna är mer detaljrika än de äldre.

Man lägger märke till återkommande drag hos vissa av gårdarna. Något som präglar både Kronodirektören 5 och Sörbäck, som båda ursprungligen är byggda under miljonprogrammet, är dels själva bebyggelsekaraktären med höga hus som ramar in gårdarna och även deras struktur. På båda platserna är den gröna delen placerad inom en rektangulär form i mitten av gården och utmed fasaderna finns upphöjda planteringar. Förvisso är den gröna delen på Sörbäck 1 betydligt bättre

Kronodirektören 5 och Sörbäck 1 har samma struktur med rektangulär mittendel och upphöjda planteringar.

utformad än Kronodirektören 5 då den består av friare former, ett flertal höga träd och böljande gräsmatta. Kronodirektören har betydligt torrare gestaltning som upplevs kal och mindre ombonad.

Både katten 17 och Näktergalen 16 är gårdar som inte har någon spännande utformning. Här har man främst använt sig av raka linjer där alla funktioner och planteringar är placerade inom rektangulära ytor, vilket ger ett stelt och kantigt intryck.

För att vara en gård som är synbart anlagd på ett parkeringsgarages tak så har man på Korsör 3 lyckats kamouflera det någorlunda tack vare mycket växtlighet. Man har löst problematiken till viss del genom att ge gården ett grönt och frodigt intryck. Däremot upplever man att det saknas vissa rumsbildande element och gården upplevs öppen med avsaknad av mindre rum. Dessutom bildas trånga vägar mellan hus och garage och helhetsintrycket av gårdens utformning känns märklig.

När det kommer till om en gård är estetiskt tilltalande så är det väldigt subjektivt. Det som människor upplever är vackert eller inte är väldigt individuellt. Det man kan anta är att platser som har högre skötselintensitet blir mer attraktiva och trevliga. En gård som har stor andel hårdgjorda ytor kan också vara estetiskt tilltalande om den har en omsorgsfull utformning som kan erbjuda något upplevelsevärde. I många fall, med särskild hänsyn till vad forskningen säger, så är grönska något som är högt uppskattat. Detta är något som de flesta gårdarna saknar, vilket delvis beror på att de underbyggda. Dessutom har flera av gårdarna synliga ventilationshuvor till garagen. Dessa är sällan kamouflerade eller en del av designen vilket påverkar helhetsintrycket och upplevelsen negativt.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas estetik:

- Utformning och detaljer påverkar upplevelsen av gården.
- Underbyggnad påverkar förekomsten av vegetation. Den kan också påverka utseendet på gården på grund av nivåskillnader.
- Gårdar med hög skötselintensitet blir mer attraktiva.
- Åldern och förslitningar kan påverka helhetsintrycket.
- Värdeomdömen är subjektivt.

Vattenkontakt

(Möjlighet till vattenkontakt på gården genom dammar, kanaler, utsikt mot hav?)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. • Ingen vattenkontakt</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm • Ingen vattenkontakt</p>
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd • Ingen vattenkontakt</p>	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm • Damm</p>
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm • Ingen vattenkontakt</p>	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm • Dagvattenhantering/damm</p>
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm • Ingen vattenkontakt</p>	<p>Flaggskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm • Ingen vattenkontakt</p>
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm • Ingen vattenkontakt</p>	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm • Ingen vattenkontakt</p>

Vattenkontakt är något som enligt forskningen uppskattas högt av de boende, främst havsutsikt. Detta kan ingen av gårdarna erbjuda. Dock kan även en damm föra med sig en positiv upplevelse. Det är få gårdar som har vattenkontakt men det går att ha dammar även ovanpå takbjälklag. Det visar Salongen 9 som är den enda gården som har egen dagvattenhantering. I ytterkanterna löper rännor som leder allt vatten till en damm i två nivåer. Den har både en viktig funktion och är dessutom ett trevligt inslag som ger ifrån sig ett porlande ljud, vilket man möts av när man kommer in på gården.

Dammen på gården har både estetiska och ekologiska värden.

Stallmästaren 3

Dammen på Stallmästaren 3 finns främst av estetiska skäl.

Stallmästaren 3 har till skillnad från Salongen 9 inte sin damm i marknivå utan ovanpå en upphöjd stenplantering. Denna damm har inte heller samma funktion som föregående gård, utan den finns snarare av en rent estetisk anledning.

Varför gårdarna inte har utsikt över vatten har givetvis att göra med deras läge i staden. De flesta gårdarna är inte belägna med närhet till vatten och därmed heller ingen utsikt. Vad det gäller gårdarna i Västra hamnen så är det placeringen bland byggnaderna som skär av sikten mot Öresund. Detta är dock positivt för dessa bostadsgårdar då de blir skyddade från den värsta blåsten tack vare husen. När det kommer till vatten i form av dammar så är de skötselinsatser som krävs en bidragande orsak till varför detta är sällan förekommande.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas vattenkontakt:

- Utformningen avgör om det förekommer damm.
- Storleken spelar in om det finns plats för vatten.
- Skötselintensitet har inverkan på om en damm är aktuellt att ha på gården.
- Fastighetens läge i staden samt placering av byggnader avgör om det finns havsutsikt.

VÄXTLIGHET

Vegetation

(Generell beskrivning av gårdens vegetation.)

Korsör 3:

1946

Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd.

- Främst buskar och buskträd.
- Tätt vegetation.
- Gräsmatta finns.
- Vegetation främst i ytterkant.
- Klätterväxter förekommer.

Helsingör 6:

1946

Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd

- Gräsmatta på överbyggda delen, träd och buskar nedanför.
- Perennplantering i ytterkant av gräsmattan.

Sörbäck 1:

1965

Gården: 3212 kvm

- Större träd finns.
- Främst buskar med enstaka perenner.
- Gräsmatta finns.

Kronodirektören 5:

1967

Gården: 2506 kvm

- Främst buskar i ytterkanterna.
- Träd förekommer.

Näktergalen 16

1977

Gården: 1096 kvm

- Främst buskar som är formklippta.
- Samma sort i stora partier.
- Enstaka, mindre träd förekommer.
- Klätterväxter på pergola.
- Liten variation.

Katten 17

1978

Gården: 1387 kvm

- Främst buskar i ytterkanterna.
- Samma sort i stora partier.
- Enstaka, mindre träd förekommer.
- Gräsmatta finns.

Stallmästaren 3

1992

Gården: 6041,5 kvm

- Främst buskvegetation.
- Samma sort i stora partier.
- Träd förekommer.
- Perenner och klätterväxter förekommer.
- Gräsmatta finns.

Salongen 9

2001

Gården: 780 kvm

- Olika karaktär på vegetationen, vild samt mer ordnad.
- Dunge mitt på gården.
- Planteringar med perenner i ytterkanterna.
- Damm med dammväxter.
- Växter i flera skikt.
- Träd förekommer.
- Klätterväxter förekommer.

Flagskepparen 2

2005

Gården: 895 kvm

- Främst samma buskar i större partier.
- Viss variation i karaktär med exempelvis formklippta buxbomsklot.
- Mindre träd förekommer.
- Vegetation främst kring vistelseytorna.
- Gräsmatta finns.
- Klätterväxter förekommer.

Concordia 22

2005

Gården: 2101 kvm

- Variation i växmaterial.
- Buskar, perenner och träd förekommer.
- Olika karaktärer.
- Gräsmatta finns.
- Klätterväxter förekommer.

Flera av gårdarna påminner om varandra när det kommer till placering av växtligheten samt dess karaktär. Det är främst buskvegetation som förekommer och träd av mindre sorter. Man ser även på flera håll att växter av samma sort är planterade i stora partier där några utvalda sorter repeteras i planteringarna. Dessutom är de ofta

Planteringarna består ofta av samma sort i stora partier.

arrangerade i rektangulära ytor och strikta former som vanligtvis är upphöjda på grund av det underliggande garaget.

Flaggskepparen 2 är en av de gårdar där det är tydligt att man använder samma växter i smala planteringar. Här ramas respektive vistelseyta in av en sorts buske. Likaså på Näktergalen 16 och Stallmästaren 3 har man använt samma växter i långa rader. Varför det har kommit att se ut på det här sättet beror delvis på skötseln. Det är lättare att sköta en gård där mindre variation och undantag förekommer. Buskar och mindre träd är lätthanterliga och kräver ofta en enklare typ av skötsel. Dock kan det många gånger vara effektivt att ha planteringsytor med växter i olika skikt. Så är fallet på Korsör 3 där man har en tät plantering som mer eller mindre sköter sig själv tack vare mycket marktäckande växter som förhindrar ogräs.

I vilken utsträckning växtligheten förekommer på gårdarna har bland annat med storleken att göra. Finns det större yta att tillgå behöver man inte kompromissa om utrymmet och växtligheten kan ges större spelrum. På de mindre gårdarna har man fått göra mer medvetna val om vad som bör prioriteras. På Salongen 9 är det grönskan som har fått störst utrymme på bekostnad av lekmöjligheter och andra vistelseytor. Tvärtom är det på Flaggskepparen 2 där växtligheten inte har fått samma fokus.

Att bostadsgårdarna är underbyggda påverkar också växtligheten då man måste ta hänsyn till vilken tyngd som takbjälklaget klarar av och att jorddjupet begränsar förutsättningarna. Detta resulterar i att många av gårdarna saknar vegetationsytor med stora träd och buskar, vilket påverkar rumsligheten. Vidare leder det

till att det finns få platser att vistas på där större och tätare växtlighet hjälper till att sila vinden och på så sätt reducera vindhastigheten. De flesta planteringarna består av buskar som inte är tillräckligt höga för att skapa bra möjligheter som erbjuder lä såväl som skugga.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas vegetation:

- Utformning och växtval påverkar gårdens generella upplevelse.
- Storleken avgör hur mycket växter som får plats.
- Skötselintensitet har inverkan på vilken typ av växtlighet som förekommer och i vilken utsträckning.
- Underbyggnaden begränsar mängden samt storleken på vegetationen. Den styr även placeringen då växterna ofta placeras i upphöjda planteringar.

Lummighet

(Finns växtlighet i olika skikt?)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. • Upplevs relativt grön och lummig.</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm • Gården är inte lummig.</p>
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd • Underbyggda delen är inte lummig, dock är ytan nedanför det.</p>	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm • Gården är grön men inte lummig.</p>
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm • Lummiga partier finns.</p>	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm • Gården är grön och lummig</p>
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm • Gården är grön men inte lummig.</p>	<p>Flaggskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm • Gården är inte lummig.</p>
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm • Gården är grön men inte lummig.</p>	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm • Gården upplevs ordnad men lummig.</p>

De flesta gårdarna är inte särskilt lummiga vilket ofta har att göra med att växterna är planterade inom bestämda, strikta, rektangulära former. Det är inte heller alltid som det finns växter i olika skikt utan snarare massplanteringar av en och samma sort i rader. Av de äldre gårdarna är det Korsör 3 och Sörbäck 1 som upplevs mest lummiga. Trots den lustiga utformning på Korsör 3, med garaget som sticker upp ovanför markytan, så har man lyckats maskera det till viss del.

Korsör 3 och Sörbäck 1 upplevs lummig medan Katten 17 saknar den känslan.

Man har använt växter i de olika skikten, vilket ger ett mer frodigt och grönt intryck än de gårdar som har mer enformiga växtval. Korsör 3 upplevs som en stor, öppen gård men tack vare att planteringen uppe på gården är tät så uppfattas den ändå lummig och grön. Däremot saknar man träd av större kvalitet. Sörbäck 1 saknar växter i det nedre skiktet på flera ställen men tallar, körsbärsträd och olika buskar ger tillsammans en lummig känsla. Även Helsingör 6 har en lummigare del men inte ovanpå takbjälklaget utan nedanför. Den yta som är underbyggd ger ingen känsla av lummighet då den främst består av gräsmatta och perenner i ytterkant.

Katten 17 och Näktergalen 16 upplevs inte heller lummiga. Dock har Näktergalen 16 partier som är mer rika på växter än andra delar av gården. De pergolor som finns här hjälper också till att skapa mer frodighet då det ger ytterligare en dimension på växtligheten. Emellertid gäller detta inte för hela bostadsgården, vilket främst beror på de formklippta häckarna bestående av samma sort i stora sjok, vilket drar ner helhetsintrycket.

De nyare gårdarna, Concordia 22 och Flaggskepparen 2, kan komma att upplevas mer gröna och frodiga framöver eftersom växterna inte har nått sin fulla höjd. Concordia upplevs dock redan som lummig och den känslan kommer antagligen öka ännu mer med tiden. Flaggskepparen däremot, kommer antagligen aldrig kännas särskilt lummig då den till stor del består av buskar som är formklippta utan någon undervegetation. Designen och formerna är det som är viktigt på den

Flaggskepparen 2

Concordia 22

Flaggskepparen 2 och Concordia 22 är relativt nya och kommer att upplevas mer gröna och frodiga med åldern.

här gården och en för lummig känsla skulle kunna vara något negativt för helhetsintrycket.

Även om underbyggda gårdar har vissa begränsningar kan de ändå upplevas lummiga och gröna. Detta går till och med att åstadkomma på en liten gård som Salongen 9. Med rätt växter och en välplanerad utformning kan man uppnå en lummig karaktär på både större och mindre gårdar. Dock handlar det ofta om prioriteringar. På Salongen 9 ser man att andra funktioner har blivit lidande för den gröna delens skull. Det är svårt att

Salongen 9

Trots att Salongen 9 är underbyggd är den grön och lummig.

kombinera flera användningsområden, särskilt i det här fallet då gårdens förutsättningar kräver att dungen är upphöjd för att åstadkomma ett bra planteringsdjup.

Ingen av gårdarna erbjuder möjlighet att gå in i de mer lummiga delarna utan man hålls hela tiden utanför det. Växtligheten fungerar alltför ofta som ram och man upplever sällan att man är mitt i och omsluts av grönskan.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas lummighet:

- Utformning och växtval påverkar om gården upplevs lummig.
- Storleken påverkar mängden växtlighet som ryms.
- Skötselintensitet har inverkan på vilka växter som förekommer.
- Bjälklaget har begränsad bärighet och påverkar därav mängden vegetation.

Variation i växtmaterial

(Visuell mångfald, olika skikt, årstidsvariation.)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275, 1277,5 kvm är underbyggd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mycket städsegrönt. • Upplever inte visuell mångfald. 	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liten variation på växterna, samma sorter som repeteras. • Samma växter i stora partier.
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liten variation ovanpå underbyggda delen, dock större variation nedanför. 	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viss variation på karaktär hos växterna. • Många planteringar tenderar att se likadana ut. • Stora partier med samma växter i stora partier.
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Olika karaktärer på gården ger viss variation. 	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Variation på växterna. • Olika växter i dungen och utanför.
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liten variation. Växterna repeteras runt om på gården. 	<p>Flagskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liten variation. Dock finns vissa växter som skiljer sig från varandra. • Främst samma växter planterade i stora partier.
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liten variation på växterna, samma sorter som repeteras. • Samma växter i stora partier 	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Variation bland växterna med blandat perenner, buskar och träd. • Olika karaktärer på planteringarna ger visuell mångfald.

Som tidigare nämnts så har många av gårdarna planteringar som består av samma sort i stora partier. Dock finns det viss variation i växtvalet som gör att blomningsperioderna byter av varandra under året. Två av de mest monotona gårdarna är Katten 17 och Näktergalen 16 som båda är från samma

tidsperiod. Båda har liten variation och erbjuder inget intresseväckande inslag. Näktergalen 16 upplevs som en grön massa. Det mesta är klippt och blomningen har uteblivit. Även Korsör 3 kan upplevas ha mindre mångfald än vad fallet egentligen är då det är mycket städsegröna växter som tenderar att smälta ihop med varandra. Concordia 22 däremot erbjuder en blandning av friare växtlighet kombinerat med formklippta buskar och träd. Detta är svårt att åstadkomma på alla gårdar då det krävs mycket skötsel, vilket även kan vara kostsamt. Det är lättare att sköta en gård där mindre variation och undantag förekommer. Buskar och mindre träd är mer lätthanterliga och kräver ofta enklare typ av skötsel. Det kan även vara kostnadseffektivt att ha planteringsytor som mer eller mindre sköter sig själv. Så är fallet på Korsör 3 där man har en tät plantering på gården där man har använt mycket marktäckare som förhindrar ogräs. På flera andra gårdar har man planterat en och samma sort i stora partier. Detta underlättar vid skötselarbetet då det inte är sådan stor variation av växtlighet som ska skötas på olika sätt. En annan orsak till att det ofta är liten variation bland vegetationen beror på att man valt växter som inte är så känsliga och som klarar av de något tuffare förhållandena underbyggda gårdar medför.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas variation i växtmaterial:

- Utformning och växtval har stor inverkan på om gården är variationsrik.
- Storleken avgör hur mycket växtlighet som ryms.
- Skötselintensitet påverkar vilken typ av växtlighet som används på gårdarna.
- Underbyggnad medför vissa begränsningar för växterna samt ett tuffare växtförhållande.

Mycket städsegröna växter kan bidra till att den visuella mångfalden minskar.

Blomsterprakt

(Förekommer perenner, lökar och annueller.)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. • Inga perenner förekommer i planteringarna på den underbyggda delen.</p> <p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd • Perenner förekommer på den underbyggda delen.</p> <p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm • Enstaka perenner förekommer.</p> <p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm • Inga perenner förekommer.</p> <p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm • Inga perenner förekommer.</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm • Enstaka perenner förekommer.</p> <p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm • Enstaka perenner förekommer.</p> <p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm • Enstaka perenner förekommer.</p> <p>Flaggskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm • Inga perenner förekommer i gårdens planteringar men finns i de privata planteringskärlen.</p> <p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm • Enstaka perenner förekommer.</p>
--	--

Ingen av gårdarna har perennplanteringar som utgör huvuddelen av växtligheten. På vissa av gårdarna förekommer det men i en relativt liten kvantitet. Vissa av bostadsgårdarna har inga perenner överhuvudtaget. På Kronodirektören 5, Flaggskepparen 2 och Näktergalen 16 saknas den här typen av växtlighet. Däremot har Flaggskepparen privata uteplatser på bottenplan som är öppna ut mot gården. Upphöjda planteringsbäddar i corten ramar in dessa och här har de boende fria händer

att plantera vad som passar dem, vilket i många fall innebär perenner, lökar och sommarblommor. Således innehåller denna gård även perenner men det är helt beroende på de boendes val. På några av gårdarna finns det inga perenner planterade i rabatterna utan man har valt att ha dem i större planteringskärl och urnor som är utställda på gårdarna. Helsingör 6 har ingen högre vegetation ovanpå den del som är belägen på garaget takbjälklag. Här är det främst gräs som dominerar. Däremot finns en perennplantering i ena ytterkanten av gräsmattan. Trots att planteringen är relativt liten så har denna gård mest perenna växter av alla.

Hur pass mycket perenner som förekommer har sällan att göra med att gården är underbyggd. De kräver inte bättre jorddjup än buskar och träd och därför är det inte orsaken till att de används i liten utsträckning. Däremot är det viktigt att välja rätt växter som klarar av en något extremare ståndort. Utformningen är den tyngst vägande faktorn som styr vilka växter som används. Även skötselfrågan kan komma att spela in när det gäller förekomsten av lökar, sommarblommor och perenner.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas blomsterprakt:

- Utformningen påverkar vilken typ av växter som finns.
- Skötselintensiteten har inverkan på hur mycket tid och pengar som läggs ner på växterna.
- Underbyggnad ställer ofta större krav på växterna och därför väljs ofta ståndkraftiga buskar.

Helsingör 6

Flaggskepparen 1

På Helsingör 6 finns perenner i utkanten av den upphöjda delen. På Flaggskepparen 2 bidrar de privata planteringarna till att det förekommer perenner och sommarblommor på gården.

Vild/naturlik karaktär*(Sparad natur, naturlig succession etc.)*

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. • Gården har delar som upplevs ha en vild karaktär. Dock ingen sparad natur.</p> <p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd • Underbyggda delen är ej vild och naturlig.</p> <p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm • Utformningen och växtval bidrar till viss känsla av naturlig karaktär.</p> <p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm • Ingen sparad natur eller vild karaktär.</p> <p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm • Ingen sparad natur eller vild karaktär.</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm • Ingen sparad natur eller vild karaktär.</p> <p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm • Ingen sparad natur eller vild karaktär.</p> <p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm • Växtval ger en känsla av vild och naturlig karaktär.</p> <p>Flagskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm • Ingen sparad natur eller vild karaktär.</p> <p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm • Ingen sparad natur eller vild karaktär.</p>
--	--

De flesta av gårdarna har ingen vild eller naturlig karaktär. Salongen 9 är ett av undantagen.

Ingen av gårdarna har någon sparad natur från tiden innan fastigheterna byggdes. Detta faller sig naturligt för underbyggda gårdar då det krävs en stor och omfattande byggprocess när garagen anläggs. Det är helt enkelt ett faktum och en av nackdelarna med den här typen av bostadsgårdar. Däremot kan man se att utformningen ibland är tänkt att efterlikna en naturlig karaktär med friare former och växter i olika skikt som på Salongen 9, Korsör 3 och Sörbäck 1. Dock i jämförelse med storskalig miljö som inte är underbyggd kommer vegetationen på takbjälklag vara underordnad. De smala planteringarna som ofta förekommer i kombination med begränsningar av jorddjup ger sämre förutsättningar för att efterlikna vild natur. Dessutom är garagets konstruktion en avgörande faktor då det handlar om rejäla vikter som bjälklaget måste klara av, det måste hålla för både jordens och trädens tyngd. För att vegetationen ska upplevas vild och naturlig krävs det i de flesta fall en viss rymd. På Salongen 9 tar den naturliga planteringen upp ca 160 kvm och på Sörbäck täcker planteringen ännu större yta. På Salongen 9 har man dessutom fått prioritera bort vissa funktioner så som lekplats då planteringen har fått stort fokus och utgör

hjärtat på gården. Däremot kan denna vilda plantering utgöra en plats där mer fri, utforskande lek kan utspela sig.

I KORTHET**Detta påverkar gårdarnas vilda och naturliga karaktär:**

- Utformning och växtval påverkar vilken karaktär gården har.
- Storleken avgör hur mycket växtlighet som får plats. Man har fått prioritera vegetation eller funktion.
- Underbyggnaden påverkar gårdens växtlighet. Ingen sparad vegetation finns.

Placering av vegetation

(Placering, karaktär och vegetation som rumsbildande element.)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. • Främst längs med ytterkanterna.</p> <p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd • Främst längs med ytterkanterna på den underbyggda delen. Bättre spridning nedanför.</p> <p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm • Längs med fasaderna i upphöjda planteringar. • Ut med kanterna på den något upphöjda delen. • Den "vildare" delen har mer friare former än övriga gården.</p> <p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm • Längs med fasaderna i upphöjda planteringar. • Ut med kanterna på den något upphöjda delen.</p> <p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm • Längs med fasaderna och kring vistelseytorna.</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm • Främst i gårdens ytterkanter.</p> <p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm • Vegetationen följer främst husens väggar samt ytterkanterna.</p> <p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm • Dungen är placerad mitt på gården. • Perenner finns i gårdens ytterkanter.</p> <p>Flagskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm • Växterna är främst placerade kring vistelseytorna. • Uppe på den upphöjda samvaroytan finns det buxbomsklot samt träd.</p> <p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm • Utmed de privata uteplatserna finns vegetation. • Spridning av vegetationen över hela gården.</p>
---	--

Växterna är viktiga för gårdarna och hjälper till att förstärka de större rumsbildande dragen på många sätt. Det saknas ofta rum i mindre skala samt växtlighet som takbildande element. På många platser kombineras vegetationen med andra strukturer som exempelvis staket, murar och husfasader vilket gör att växterna sällan är det enda som definierar rummets gränser. Det

Växtligheten är ofta placerad utmed fasaderna och i ytterkanterna.

Concordia 22 har störst variation på vegetationen av gårdarna.

är främst buskvegetation på gårdarna som i de flesta fall klipps och hålls relativt låg. Det är sällan man upplever att det är stor variation på växterna. Vanligast är att några sorter repeteras och som förekommer i stora partier. På många av gårdarna fungerar växtligheten mest som utfyllnad och det erbjuds sällan några spännande kontrasterande inslag. På Concordia har man störst variation, där det finns en blandning av perenner, buskar i olika form samt olika typer av träd.

Katten 17 har i princip all sin växtlighet placerade i ytterkanten av gården. Här är det andra material som visar på gårdens olika rum, framförallt olika markmaterial så som asfalt, marktegel eller gräs. Näktergalen 16 har liknande placering av vegetationen i ytterkant men här används växtligheten även som rumsbildande element kring lekplats och sittytter i kombination med trästaket. Vegetationens placering utmed kanterna är inget unikt för dessa två. De flesta gårdarna har rader med buskar löpandes längs fasaderna. Detta ger ett avstånd mellan gångväg och lägenheterna på bottenvåningen. De som bor längst ner slipper således ha människor gåendes precis utanför fönstren.

Att det saknas rum där växtlighet är den huvudsakliga komponenten styrs delvis av att gårdarna är underbyggda. Eftersom det finns en problematik med jorddjupet så går det inte i många fall att åstadkomma stora exemplar av träd med stora kronor som kan agera tak. Denna begränsning av tillgång på jord styr även ofta växtlighetens placering då de på flera av gårdarna är planterade i upphöjda bäddar. Därmed kan man säga att vegetationen samt deras läge på gårdarna beror delvis på att de är underbyggda.

Hur mycket växter som får plats på en gård avgörs också av storleken. Det är flera funktioner som slåss om utrymmet tillsammans med växtligheten. Ofta är funktionerna det som är mest centralt placerade på gården och därför hamnar vegetationen i ytterkanterna och som inramning vid olika användningsområden. Att man anlägger planteringsbäddar i ytterkanterna kan också ha med bjälklagets bärlighet att göra. Generellt har bjälklagen mer stöd i kanterna på grund av garagets bärande väggar. Därav klarar konstruktionen mer last där än på ytor utan underliggande stöd i form av exempelvis vägg eller pelare. Placeringen av vegetationen kan också hanteras med skötsel att göra. Det är relativt smala planteringar på gårdarna vilket gör det lätt ur skötselhänseende.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas placering av vegetation:

- Utformning avgör hur rumsligheten upplevs och ser ut.
- Storleken påverkar hur mycket växtlighet som ryms och placeringen av den.
- Underbyggnad påverkar mängden vegetation och dess placering.
- Skötseln påverkar vilken typ av planteringar som förekommer och hur de är utformade.

Storlek på träd

(Kvalitet (SO): <16, 16-20, 20-30, >30 cm. Typ av träd samt kommentarer kring full storlek.

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. • Främst träd med SO 16-20 cm. • Finns Robinia med SO >30 cm. planterad i slänten som bildas mellan gården och marknivå.</p> <p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd • Inga träd på den underbyggda delen. • Nedanför finns en blandning av träd med varierande SO mellan 16- >30 cm.</p> <p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm • Träd med SO 16-20 cm, 20-30 cm och >30 cm förekommer.</p> <p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm • Träd med SO 20-30 cm och >30 cm förekommer.</p> <p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm • Träd med SO 16-20 cm förekommer.</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm • Träd med SO 16-20 cm och SO 20-30 cm förekommer.</p> <p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm • Trädet i hålet har SO >30 cm • Förekommer träd med SO 16-20 cm och 20-30 cm.</p> <p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm • Träd med SO >30 cm förekommer, även träd med SO 16-20 cm och 20-30 cm.</p> <p>Flaggskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm • Träd med SO 16-20 cm förekommer.</p> <p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm • Träd med SO <16 cm, 16-20 cm och 20-30 cm förekommer.</p>
--	---

Alla gårdarna har någon typ av träd och stamomfånget ligger ofta mellan 16-20 cm eller 20-30 cm. Riktigt stora träd med rejält stamomfång är något som inte är vanligt förekommande på gårdarna. Dock har det påträffats träd med stamomfång som är större än 30 cm. Dessa hittades bland annat på Kronodirektören 5 där det finns två oxlar (*Sorbus intermedia*) planterade på den upphöjda delen av gården. Även Sörbäck 1 har ett flertal tallar (*Pinus*) och körsbär (*Prunus*) som är större än 30 cm i omkrets. I den upphöjda dungen på Salongen 9 finns naverlönn (*Acer campestre*) samt några sorter av körsbär (*Prunus*) som även de var i samma storlek. På de nyare gårdarna har träden inte hunnit växa sig lika stora som på de äldre men vid besökstillfället såg träden ut att ha tagit sig bra och kommer med stor sannolikhet att utvecklas vidare. Concordia 22 är en av de nyare gårdarna där träden fortfarande inte nått någon slutlig storlek. Här finns många olika typer av träd i varierande formationer, både i grupp och som solitärer, utspridda över gården. Sammantaget kan man se att det går att

Träd av olika storlekar har förekommit. Det här är några av de större exemplaren som finns på gårdarna. Concordia 22 har en blandning av sorter som är flerstammiga och enstammiga. På Kronodirektören finns oxlar som vuxit sig relativt stora. Salongen 9 har en dunge bestående av ett flertal större träd så som naverlönn.

ha större träd växande på gårdar av det här slaget men några rejäla storlekar där stamomfånget är över en meter ser man aldrig. Detta sätter jorddjupet stopp för då det krävs ordentligt med utrymme för att träd av den kvaliteten ska kunna utvecklas. I och med att jorddjupet är begränsat kan annan typ av problematik uppstå. Det kan leda till att rotsystemen bli ytliga och synliga, vilket i sin tur kan medföra skador på träden genom mekaniskt slitage, av exempelvis gräsklippare. Ytliga rotsystem kan dessutom ge skador på markbeläggningar genom att de lyfter marksten eller ger sprickor i asfaltsytor. I värsta fall kan det tunna jordlagret bidra till att träden blir dåligt förankrade och kan därmed lättare välta vid stark vind. Garagets konstruktion spelar också en stor roll gällande hur stora påfrestningar som det klarar av. Stora träd väger mycket, likaså gör den jord som krävs för att träden ska få goda förutsättningar. Man bör även ha i åtanke att stora träd behöver skötas och därmed beskäras. För att nå upp till kronan kan det behövas skylift eller någon annan typ av tungt fordon. Dessa tyngder är något som kan påverka garaget. Dessutom är det på vissa gårdar svårt att komma åt med den här typen av fordon på grund av garagets placering. På Korsör 3 skulle det exempelvis vara svårt att få upp ett större fordon på den upphöjda delen.

Storleken på gårdarna påverkar också val av träd. På de mindre bostadsgårdarna kan det vara svårt att rymma större sorter, särskilt sådana med kronor som breder ut sig. Lövverken skulle med stor sannolikhet täcka många av bostädernas fönster och det skulle troligen behövas större skötselåtgärder i form av beskärning för att hålla

tillbaka grenarna från husen. Dessutom skulle stora träd på de mindre gårdarna, där husen ligger nära varandra, kunna komma att ge ifrån sig för mycket skugga.

I KORTHET

Detta påverkar storleken på träd:

- Utformningen påverkar vilken typ av träd som förekommer.
- Storleken är avgörande för antalet träd och vilka kvaliteter som ryms.
- Underbyggnad medför begränsningar i bärigheten och påverkar trädens tillväxt.
- Skötseln kan ha inverkan på vilken typ av träd som används.

Ytor med vegetation

(Hur stor del av fastigheten är täckt med vegetation. Hur stor del av marken och taken är täckt med vegetation? Finns vegetation på väggar/staket/pergola? Hur stor del av fasaden är täckt med vegetation?)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. • Planteringar 15 % (totalt) • Gräs 18 % (totalt)</p> <p>Underbyggda delen • Planteringar 30 % • Gräs 50 % • Klättrväxter på spaljé uppskattas täcka ca 30 kvm.</p> <p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd • Planteringar ca 35 % (totalt) • Gräs 15 % (totalt)</p> <p>Underbyggda delen • Planteringar 10 % • Gräs 70 %</p> <p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm • Planteringar 15 % • Gräs 10 %</p> <p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm • Planteringar 15 % • Gräs 5 %</p> <p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm • Planteringar 15 % • Klättrväxter på pergolor ca 110 kvm.</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm • Planteringar 10 % • Gräs 10 %</p> <p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm • Planteringar 15 % • Gräs 10 %</p> <p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm • Planteringar (inkl. dungen) 30 % • Gröna tak 5 %. • Klättrväxter beräknas täcka ca 400 kvm.</p> <p>Flaggskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm • Planteringsytor 5 % • Gräsytor 5 % • Gröna tak 5 % • Klättrväxter beräknas täcker ca 30 kvm.</p> <p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm • Planteringar 10 % • Gräs 15 % • Gröna tak 5 % • Klättrväxter beräknas vara ca 50 kvm.</p>
---	---

Som det framgår i teoridelen så är kvaliteten god om marken på en bostadsgård består av 50 % växtlighet. Salongen 9 är den minsta gården som ingår i studien men trots sin storlek har den störst andel grönska där ca 30 % av fastigheten består av planteringar. Dungen som finns här tar upp stor del av utrymmet och är den främsta anledningen till att gården har så stor andel vegetation. Tyvärr har det bidragit till att andra funktioner blivit lidande. Det finns ingen lekutrustning, förutom en sandlåda där ogräs frodas, dessutom finns få sittplatser som är integrerade med växtligheten. Som väl är utgör dungen en lek miljö i sig och det finns även andra sittplatser på gården.

På de nyare gårdarna finns i vissa fall sedumtak.

Som tidigare nämnts så är gården på Helsingör 3 inte helt och hållet underbyggd. Tittar man enbart på den del som ligger ovanpå garaget så består i princip hela denna yta av gräs. Den enda del som är hårdgjord är de privata uteplatserna längs med husbyggnaden. På flera av gårdarna kan garagets konstruktion ha spelat en avgörande roll för hur mycket och hur stora kvaliteter av träd och annan vegetation som förekommer. Hur stora tyngder taket klarar av är avgörande för hur mycket växtlighet det förekommer på gårdarna.

De allra flesta gårdarna ligger på ca 15 % plantering, den som har minst är Flaggskepparen 2 med 5 %. Detta är en liten gård och kan inte rymma lika mycket som de större. Gångvägar samt gemensamma utrymmen med bänkar och bord tar stor plats. Här har man snarare fokuserat på designen och att ha olika rum för samvaro. Det har lett till att växtlighet inte ryms i någon större utsträckning. Som väl är finns även växter på spaljé och pergola vilket ger gården mer grönska.

Den vanligaste typen av planteringar på gårdarna består av buskar, ofta med en sort som utgör basen. Många gånger kan det ha varit ett medvetet val i och med att vissa arter är mer tåliga än andra. Ovanpå garaget kan många gånger vara mer utsatt läge och därför är det vanligt att det förekommer mer robusta sorter. Det underlättar även för skötselarbetet om växtligheten är relativt simpel. Av de städsegröna sorterna som återkommer på flera av gårdarna är lagerhägg (Prunus) en av de vanligaste. Även en städsegrön, lågvuxen sort av try (Lonicera) återfinns i planteringarna. Spireor (Spiraea) av olika slag är också vanligt förekommande.

Klättrväxter finns inte på alla studerade platser men mer än hälften av gårdarna har någon form av spaljé eller pergola som är inklädda med växter. På underbyggda

gårdar där större och högre växtlighet, så som träd, kan vara en bristvara ger istället klättrväxterna ytterligare en dimension på vegetationen då de hjälper till att skapa vertikal grönska och höjd i planteringarna. Murgröna (*Hedera helix*) är en sort som använts flitigt, denna är även städsegrön som ger ett värde även på vintern. Den har tendens att sprida sig både på mark och upp i träd och buskar, på både gott och ont.

När det gäller vegetation på tak så är det de nyaste gårdarna som kan erbjuda detta. Salongen 9 och Concordia 22 har båda cykelhus och andra förrådsbyggnader vars tak består av fetbladsväxter. Att det är främst nyare fastigheter som har den här typen av vegetation beror delvis på att det är en relativt ny och modern företeelse i stadsbebyggelse. Grönytefaktor kan också komma att spela en avgörande roll då man har velat uppnå önskad grönytekvot på gårdar där detta system tillämpats, vilket Salongen 9 är ett exempel på.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas ytor med vegetation:

- Utformning och disponering av utrymmet påverkar förekomsten av växtlighet.
- Storleken har inverkan på hur mycket plats vegetationen får.
- Underbyggnad medför begränsningar för vegetationen.
- Skötseln påverkar vilken typ av vegetation som förekommer och hur mycket.
- Gårdarnas ålder har effekt på vilken typ av vegetation som förekommer så som sedumtak.
- Grönytefaktor kan också vara avgörande för vilken vegetation som förekommer.

Växttekniska problem

(Förekommer växttekniska problem? Uppskatta hur vegetationen har utvecklats på gården.)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd. • Växterna har tagit sig bra.</p>	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm • De flesta växterna har tagit sig bra.</p>
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd • Växterna har tagit sig bra.</p>	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm • Växterna har tagit sig bra.</p>
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm • Växterna har tagit sig bra.</p>	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm • Växterna har tagit sig bra.</p>
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm • Träden har tagit sig bra. • Håligheter finns bland buskarna samt i gräsmattan.</p>	<p>Flagskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm • Växterna har tagit sig bra.</p>
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm • Vegetationen har tagit sig bra.</p>	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm • Växterna har tagit sig bra.</p>

Växterna på gårdarna har i de allra flesta fall utvecklats väl. Emellertid finns fall där det är håligheter i planteringarna, vilket ger ett intryck av att växterna inte har särskilt goda förutsättningar. På Kronodirektören 5 saknas växter i flera av planteringarna och gräset växer fläckvis på delar av gräsmattan. I fall detta är beroende av läget på garagetaket är svårt att säga. I många fall där växterna inte ser ut att fungera kan problemet även vara kvalitet på jorden snarare än djupet. Det kan också påverkas av konkurrensen som blir mellan växterna på de begränsade ytorna och det kan likaså bero på att

Växttekniska problem på Kronodirektören 5.

Salongen 9 har bättre jorddjup än Näktergalen 16 och därmed kan större träd växa där.

fel växter har använts. Bristfällig skötsel och brist på ny näringsrik jord kan också påverka vitaliteten hos växterna. En annan aspekt är åldern på planteringarna vilket kan påverka hur vegetationen ser ut. Har skötseln varit bristfällig och om växterna har funnits länge så finns det risk att detta blir påtagligt i planteringarna.

Även om växterna i de flesta fall ser bra ut så lever de på en mer extrem växtplats i och med de begränsade förutsättningarna på taket. Det är inte på alla gårdarna som jorddjupet är 800 mm vilket ofta är vad som krävs för att kunna ha träd i något större storlekar. På de gårdarna där bäddarna har detta mått så är träden av god kvalitet vilket bidrar till att de får högre värde som skugggivare, vindskydd och insynsskydd än de mindre träden som är vanligt förekommande. Dessutom så hjälper de till att minska ner skalan på husen och göra de mindre dominerande.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas växttekniska problem:

- Med underbyggnad följer begränsningar i jorddjupet.
- I vilken utsträckning gården sköts påverkar hur växterna utvecklas.
- Gårdarnas ålder kan innebära gamla växter.
- Konkurrens mellan växterna kan påverka hur de utvecklas.

KLIMAT

Vindutsatthet

(Finns vinddämpande strukturer och/eller vegetation?)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm., 1277,5 kvm är underbyggd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stor och öppen gård. • Få vindskyddande element. • Vistelseytorna finns utmed planteringen som ger skydd till viss del. 	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Högt staket och förrådshus ger skydd åt sittytan. • Relativt skyddat av omkringliggande bebyggelse.
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Den underbyggda delen är öppen och vindutsatt. Saknar vindskydd på denna del. 	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stor, relativt öppen gård. • Husen skyddar till viss del. • Låg vegetation som inte ger så bra skydd.
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det finns högre vegetation som silar vinden. • Staket och buskar vid sittplatser ger lite skydd. 	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bra skydd av omkringliggande byggnader. • Höga staket, murar och växtlighet ger vindskydd.
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stor öppen gård. • Staket och buskar vid sittplatser ger lite skydd. 	<p>Flaggskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bra skydd av omkringliggande byggnader. • Saknar skydd inne på gården.
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pergola silar vinden till viss del. • Staket och buskar vid sittplatser ger lite skydd. 	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gården ligger skyddat mellan husen. • Vegetation som är vinddämpande förekommer.

Alla gårdarna har någon form av vinddämpning. På de mindre gårdarna är de omgärdade huskropparna till stor hjälp för att åstadkomma en mindre blåsig plats. Både Flaggskepparen 2 och Salongen 9 ligger i Västra hamnen som är ett vindutsatt område vid vattnet. För deras del är huskropparna det viktigaste vindskyddet och väl inne på gårdarna känner man sig skyddad från de starka vindarna som blåser in från Öresund. De större gårdarna med stora avstånd mellan husen är mer utsatta för vind. Både Korsör 3, Sörbäck 1, Kronodirektören 5 har staket eller spaljéer av något slag vid sittyterna som ger visst skydd från vinden, men ofta enbart från ett håll. På Korsör 3 hjälper även vegetationen till att sila blåsten då sittplatserna är belägna utmed den täta planteringen. Helsingör 6 har inget vindskydd på delen som ligger ovanpå takbjälklaget dock får man till viss del lite lä från växtlighet som står i slänten ner till marknivå samt den

Helsingör 6

Kronodirektören 5

Flera av gårdarna saknar bra vindskydd. Sittplatserna på Kronodirektören 5 får enbart skydd av ett staket och Helsingör 6 saknar helt och hållet plats i lä.

högre vegetation som växer nedanför. Även Näktergalen 16 och Katten 17 känns relativt skyddade. Näktergalen har växtlighet som omger de olika sittplatserna, hus som ramar in på tre sidor och pergola ut mot de öppnare delarna. Katten 17 har inte lika mycket växtlighet som ger lä men sittplatsen är belägen i vinkeln mellan förrådshusets vägg och det höga staket som löper längs med tomtgränsen. Dessa två gårdar ligger i Lugnet vilket är ett relativt tätbebyggt område i staden. Här hjälper även omkringliggande hus till att dämpa viss del av vinden. Concordia 22 är en stor gård. Här finns inga fasta möbler vilket gör att de boende kan flytta möblemanget så att de får skydd. Det finns två cirkulära utrymmen som kantas av klippt avenbokshäck som silar vinden till viss del. Gården är dessutom omgiven av höga husbyggnader som stoppar den värsta vinden. Här finns även högre växtlighet i form av flerstammiga träd i grupper som kan ge skydd. Stallmästaren 3 är också en stor gård. Här är flera av de gemensamma sittplatserna med bord placerade vid husväggar vilket ger skydd. Däremot står bänkarna på gården mer utsatt men får till viss del skydd i ryggen av både husfasad och vegetation.

Trots att de flesta gårdarna har vindskydd så är de inte alltid tillräckliga och ofta saknar man högre vegetation som kan sila vinden. De staket och plank som finns ger lä till viss del tillsammans med vegetation men

på de stora öppna gårdarna behövs det ofta något rejälare skydd. Hur pass en gård är vindutsatt samt vilken kvantitet och kvalitet det är på vindskydden har delvis att göra med att den är underbyggd. Det som kan komma att begränsas av ett underliggande garage är vegetationen. Större formationer av träd och annan högre växtlighet som kan agera vindskydd kan därför vara svårt att åstadkomma. Det som även är avgörande för om bra vindskydd finns är utformningen och hur man valt att placera olika typer av vinddämpande elementen i anslutning till sittplatser och andra funktionerna. Det behöver nödvändigtvis inte vara växter som ger lä även om det ofta anses vara mest trivsamt. Läget i staden samt omkringliggande bebyggelse är också avgörande för hur vindutsatt en plats är.

Katten 17

Korsör 3

Sittplatserna på Katten 17 får skydd av plank och hus vägg. Vegetation saknas helt. På Korsör 3 är vegetationen det enda som skyddar.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas vindutsatthet:

- Utformning och disponering av funktioner avgör om sittplatserna är vindutsatta.
- Storlek och öppenhet påverkar om gården upplevs blåsigt.
- Underbyggnaden har inverkan på växtligheten och därmed på möjligheten till vindskydd.
- Gårdens läge i staden påverkar vindutsattheten.
- Gårdens placering mellan husen har inverkan på om gården hamnar i skyddat läge.

Lövskugga

(Går det att vistas i lövskugga?)

<p>Korsör 3: 1946 Gården: 3275 kvm, 1277,5 kvm är underbyggd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lövskugga från träd saknas på gården. • Buskar vid sittplatserna ger lite lövskugga. 	<p>Katten 17 1978 Gården: 1387 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det finns inga sittplatser i lövskugga. • Träden skuggar främst gräsmatta och planteringar.
<p>Helsingör 6: 1946 Gården: 2955 kvm, 488 kvm är underbyggd</p> <ul style="list-style-type: none"> • På den underbyggda delen saknas lövskugga. Dock finns träd på den nedre delen som delvis ger skydd. 	<p>Stallmästaren 3 1992 Gården: 6041,5 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inga sittplatser i lövskugga från träd. • Buskar vid bänkarna ger viss skuggeffekt men inte särskilt stor.
<p>Sörbäck 1: 1965 Gården: 3212 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Träd som ger lövskugga finns, dock inga sittplatser vid dem. • Buskar vid sittplatser ger lite lövskugga. 	<p>Salongen 9 2001 Gården: 780 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Träden i dungen ger skugga åt denna plantering samt åt den bänk som står i bakkant av dungen. • Få sittplatser ges lövskugga.
<p>Kronodirektören 5: 1967 Gården: 2506 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Träd som ger lövskugga finns, dock inga sittplatser vid dem. • Ett träd ger lite lövskugga åt lekredskapen. 	<p>Flagskepparen 2 2005 Gården: 895 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Träd finns vid sittyorna som ger viss lövskugga. De är dock relativt små till storleken och därför blir skuggeffekten inte stor.
<p>Näktergalen 16 1977 Gården: 1096 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mindre träd vid sittyorna finns. Dock är de små med knapphändig skuggeffekt. • Buskar finns vid sittplatserna som ger lite skugga. 	<p>Concordia 22 2005 Gården: 2101 kvm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det finns många träd som ger lövskugga runt om på gården.

Alla gårdar har inte sittplatser eller andra vistelsezoner som är placerade i lövskugga. Katten 17 har ingen växtlighet i anslutning till samvaroytan där bord och bänkar står utställt och saknar därmed möjlighet till detta. Här får man istället skydd av en husvägg och ett högt plank, vilket inte ger samma behagliga skugga som ett trädslövverk. Det finns större möjlighet att få skugga från vegetationen på Korsör 3. Här är sittplatserna placerade utmed planteringen på den upphöjda delen av gården. Under viss tid på dagen får man skugga från växtligheten och dessutom finns spaljéer som är helt inklädda med klätterväxter som också bidrar till detta. Däremot saknas större träd som skuggar lekytan som under större del av dagen är solbelyst. På Helsingör 6 finns ingen vegetation på den underbyggda delen som ger skugga. De träd och buskar som står i slänten ner mot marknivå och den vegetation som finns nedanför

Trots Sörbäck 1 är en gård med många träd så är sittplatserna i exponerat läge. Träden på Näktergalen 16 har små kronor som inte skuggar i någon större utsträckning.

hjälp dock till viss del att ge skydd till den yta där sandlådan är placerad.

Sörbäck 1 har många stora träd men inga sittplatser i anslutning till dem. Bänkar och bord är placerade i avsevärt mer öppna lägen där buskar förvisso ger lövskugga men i liten utsträckning. Man hade absolut kunnat utnyttja skuggmöjligheten som tallarna och körsbärsträden ger på ett betydligt bättre sätt.

På Kronodirektören 5 finns det ett par oxlar (*Sorbus intermedia*), varav ena ger skugga åt en av lekytorna. Övrig vegetation på gården är för låg för att ge någon lövskugga att vistas i, dessutom förekommer det inte mycket växtlighet i anknytning till sittplatserna. Även Näktergalen 16 har några träd vid lek- och samvaroytorna. Dock är kronorna små och skuggeffekten liten. Träden som finns är Hagtorn (*Crataegus*) och ger till viss del skugga åt lekområdet och även några av de sittplatser som finns. Stallmästaren 3 har träd som ramar in utanför lekplatsen och ger ett skyddande lövverk åt denna del av gården. Här finns

det även andra träd som ger skugga men dessvärre inte åt några sittplatser. På Salongen 9 tar dungen och dess växtlighet upp stor del av gården och skuggar därmed även till stor del. Tyvärr finns det inte många platser att slå sig ner på och därmed få platser i lövskugga. Vad det gäller Flaggskepparen 2 så är träden fortfarande små. De är emellertid planterade i anslutning till sittplatserna på gården och kommer ge mer och mer skydd i takt med deras tillväxt. På Concordia 22 finns det flera chanser att sitta i skydd av trädens lövverk, då det finns många träd planterade i olika formationer på gården. Eftersom möblemanget är flyttbart ges möjlighet för de boende att själva anpassa hur och vart de vill sitta. Gårdens sandlåda är placerad i skuggan av ett av träden och övrig lekutrustning är inramad av klippt avenbokshäck vilket ger skydd. Generellt sett är lekytorna relativt oskyddade på gårdarna och det är sällan som högre vegetation kan ge lövskugga åt utrustningen. Exempelvis så är lekplatsens på Sörbäck 1 belägen i den mest öppna delen av gården och därmed solbelyst under stor del av dagen.

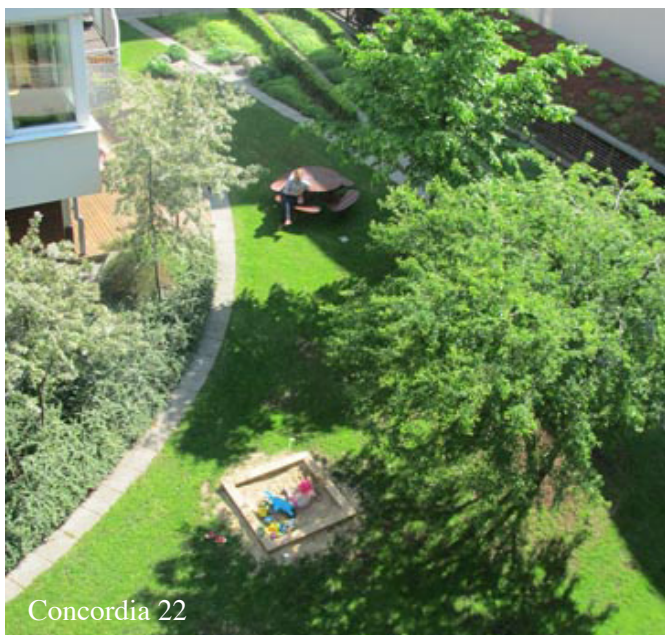
Tydligt är att det sällan finns stora träd på gårdar som är belägna på takbjälklag. Detta resulterar i brist på lövskugga att vistas i, framför allt från träd med större kronor. Det är främst träd av mindre sort som förekommer och deras funktion som skugggivare är ofta otillräcklig. Ofta är husen de främsta skuggfaktorer, vilka ger ifrån sig slagskugga som upplevs mer kylig då ingen värmestrålning kan släppas igenom. Det gör

däremot lövskugga då trädens kronor släpper igenom ca 60 % av värmestrålningen. Det är även denna skugga som boende ofta efterfrågar i den forskning som arbetet tar upp. Gårdens storlek är också en avgörande faktor för hur stora och hur många träd som får plats samt vilken effekt de har. Som tidigare nämnts så är de flesta träden relativt små och ger inte ifrån sig särskilt mycket skugga eller så dominerar husens skugga över trädens. Dessutom har utformningen styrt hur och om man har placerat vegetation i närheten av vistelseytor. På flera av gårdarna har man inte utnyttjat lövskuggan utan istället placerat samvaroytorna bortom träden och annan högre vegetation.

I KORTHET

Detta påverkar gårdarnas lövskugga:

- Storleken av gården påverkar hur mycket träd och annan växtlighet som ryms.
- Utformning och disponering av funktioner samt möblering avgör om sittplatserna får lövskugga.
- Underbyggnad begränsar förekomsten av växtlighet och därmed skuggeffekten.
- Trädens storlek och kronans bredd påverkar vad och hur mycket som skuggas.

Concordia 22

Concordia 22 har många träd på gården. Här är både sittplatser och lekyta i skugga.

Sammanställning av brister som finns på gårdar belägna på takbjälklag:

- **Få stora träd**

Det är sällsynt med många stora träd på underbyggda gårdar. Detta leder till brist på lövskugga från trädkronor, vilket är betydligt behagligare än slagskugga från husen som inte släpper igenom någon värmestrålning. Större träd är även bra för att sila vinden och sänka vindhastigheten på gårdarna, vilket ofta saknas på de här gårdarna. Bristen på träd bidrar också till att det saknas takbildande element som kan hjälpa till att förstärka rums känslan på gårdarna.

- **Brist på sparad natur**

Inga av gårdarna kan erbjuda sparad natur. Allt är planterat och därmed har ingen naturlig succession förekommit.

- **Enformiga, små planteringar**

Många av planteringarna består av växter av samma sort. Dessutom är ytorna ofta smala. Det saknas generellt större planteringar som kan hjälpa till att reducera vindhastigheten på gårdarna. Växtligheten är sällan till för barn att leka i och påverkar således lekmiljön.

- **Försämrad tillgänglighet**

Många av gårdarna har någon form av höjdskillnad. Dessa förekommer i form av upphöjda planteringsbäddar, hela partier som ligger en nivå ovanför markytan, garagetak som sticker upp från marken samt nivåskillnad mellan gårdens ytterkanter och vägar utanför. Detta har viss effekt på tillgängligheten.

- **Stor andel hårdgjorda ytor**

Flera av gårdarna består till största del av hårdgjorda ytor, vilket ger höga yttemperaturer. Mjuka markmaterial som sänker temperaturen saknas.

- **Bristande säkerhet**

De flesta av gårdarna har någon form av nivåskillnad, vilket kan leda till minskad trygghet och kontroll om inte goda avgränsningar och skydd finns.

Sammanställning av fördelar som finns på gårdar belägna på takbjälklag:

- **Inga bilparkeringar på gårdarna**

Parkeringarna hålls under mark vilket ger mer utrymme på gårdarna för växtlighet och funktioner. Att det inte förekommer bilar bidrar även till en tryggare lekmiljö.

- **Gårdarna kan upplevas mer överblickbara**

De olika höjdskillnaderna kan ge bättre överblick på gården när man befinner sig på den upphöjda delen.

- **Tydligare avgränsningar**

Ofta förekommer staket som framförallt ska fungera som skydd vid höjdskillnaden men de kan även förtydliga gårdens avgränsningar. Detta leder i sin tur till trygghet och social kontroll.

- **Informella sittplatser**

Flera av gårdarna kan erbjuda informella sittplatser i form av upphöjda planteringar.

- **Lekmiljö**

Kullar som anlagts för erhålla bra jorddjup till träd kan utnyttjas för att skapa mer varierad topografi som är uppskattad av barn att leka i. Detta är dock sällsynt på gårdarna.

DISKUSSION

HUR VÄL FUNGERAR GÅRDARNA OCH UPPFYLLS KRITERIERNA FÖR DE FYRA ROLLERNA?

Detta examensarbete har haft som syfte att kritiskt granska bostadsgårdar belägna ovanpå parkeringsgarage. Målet har varit att utvärdera de brister och förutsättningar som finns, med störst fokus på sociala aspekter. Nedan följer en diskussion kring de studerade gårdarnas funktion och användning utifrån det resultat som inventering och analys har gett. Detta vävs samman med hur gårdarna lever upp till Eva Kristenssons fyra roller för bostadsgårdar vilka till stor del har legat som grund för arbetet. Rollerna innefattar: *lek miljö*, *bostadsnära uterum*, *mötesplatser* och *utsikt*. Därefter följer en diskussion kring metoden och materialet som använts. Sist diskuteras slutsatsen som svarar på den övergripande frågeställningen som arbetet har utgått ifrån.

Lekmiljö

Sammanfattning av aspekter från inventeringen som påverkar lekmiljön:

- Känsla av kontroll & trygghet
- Tillgänglighet
- Lekvärdesfaktor
- Vegetation
- Lummighet
- Vild, naturlig karaktär
- Variation i växtlighet
- Storlek på träd
- Vindutsatthet
- Lövskugga

Samtliga aspekter påverkas av att gården är underbyggd. Vegetationen blir begränsad på grund av jorddjupet. Det medför att många gårdar inte uppfattas lummiga och växterna tenderar att ha liten variation som inte är inbjudande att leka i. Sparad, vild växtlighet förekommer aldrig men lyckade försök till att åstadkomma en naturlig karaktär har gjorts. Det begränsade jorddjupet påverkar storleken på träden och deras användbarhet som vind- och solskydd vid lekytor. Tillgängligheten påverkas av att det ofta finns någon nivåskillnad på gården som försvårar framkomligheten. Eftersom bilparkeringen är belägen under mark har gårdarna varit bilfria och blir därmed en säkrare plats för barn att vistas på. Dock skapar det underliggande garaget i många fall höjdskillnader som kan anses farliga och som väcker oro. De punkter som ingår i Malmös lekvärdesfaktorer blir på ett eller annat sätt påverkade av ett underliggande garage då aspekterna innefattar växtlighet i olika form samt tillgängligheten.

Utifrån forskningen som behandlas i teoridelen kan man konstatera att utemiljön har stor betydelse för hur barn utvecklas. Ofta anses naturen vara en särskilt bra lekplats och det är ofta miljön i närheten av hemmet som

barnen helst vistas i. Det framgår att det framförallt är just barnen som främst utnyttjar bostadsgårdarna. De allra flesta av de studerade gårdarna har någon form av lekredskap men saknar en omkringliggande miljö som är inbjudande för mer friare aktivitet. Lekredskapen är sällan integrerade med omkringliggande natur utan ofta inom anvisade ytor. Det finns sällan något utöver de fasta redskapen och därmed blir leken väldigt styrd. De större gårdarna har bättre förutsättningar för friare aktivitet i och med att de ofta har en större gräsyta där det finns utrymme för lek och rörelse. Som det framgår av inventering och analys så finns brister i lekmiljön på gårdarna som till viss del påverkas av att de är underbyggda då det medför begränsningar för växtligheten. Det visade sig att ingen sparad vegetation med naturlig succession förekommer där barnen kan uppleva årstidsskiftningar och naturliga kretslopp. Det hade annars kunnat fungera som lekmiljö där de själva har möjlighet att undersöka och påverka. Däremot finns det på vissa av gårdarna försök till att åstadkomma en naturlig karaktär, vilket inbjuder mer till lek än de annars inrutade planteringarna som är vanligt förekommande.

På underbyggda bostadsgårdar borde man bättre utnyttja det faktum att det ofta krävs upphöjda planteringar för att åstadkomma bra förutsättningar för vegetationen. För att uppnå bättre jorddjup kan man plantera större typ av vegetation och även annan växtlighet på mindre kullar. Det skapar inte enbart bättre villkor för växterna utan även en mer spännande och variationsrik topografi att leka i. Ett exempel är Concordia 22 där man valt att placera gårdens träd på små gräsbeklädda kullar. Det gör att vegetationen upplevs mindre styrd i jämförelse med växtlighet som planterats i upphöjda kärl. Således blir det en mer spännande lekmiljö såväl som helhetsupplevelse.

Tillgängligheten på en gård är viktig och ingår som en av kvalitetsaspekterna för lekmiljö som Malmö stad tagit fram och är något som kan komma att påverkas av att gårdarna är underbyggda. De består ofta av två nivåer som kan göra det svårare att ta sig runt på egen hand om man har funktionsnedsättning. Det gäller givetvis inte bara barn utan det är viktigt för alla med någon sort av funktionshinder att kunna röra sig fritt på sin bostadsgård. De flesta gårdarna har anpassningar i marken med lutningar istället för trappor men både Korsör 3 och Helsingör 6 har brister i tillgängligheten på grund av de underliggande garagen. Av samtliga

gårdar har ingen av dem anpassad lek miljö. Sandlådor och lekredskap är ofta kantade med träsargar, vilket gör det svårt för en rullstolburen att utnyttja lekplatsen. Concordia 22 är den enda gården där man använt gummi-asfalt vid lekturstationen. Det är ett material som flera av gårdarna också borde ha. Dessvärre är redskapen inte handikappanpassade. I det här fallet har materialvalen inte något med underbyggnaden att göra utan snarare gestaltningen.

En positiv aspekt med gårdarna som ingått i studien är att all parkering sker under marken. Det betyder att de är helt fria från biltrafik och därmed en säkrare plats för barn att vistas på. Trafiken är annars en stark källa till oro hos många föräldrar när deras barn är ute, men på dessa gårdar är garagedriften oftast belägen på utsidan och inkräktar inte på gårdens utrymme i någon större utsträckning. Därmed har de här bostadsgårdarna potential att upplevas som säkra miljöer där föräldrarna kan känna mindre otrygghet när det kommer till att släppa ut sina barn.

Bostadsnära uterum

Sammanfattning av aspekter från inventeringen som påverkar gården som bostadsnära uterum:

- Funktioner
- Zonering
- Rumslighet
- Kontroll & trygghet
- Avskildhet
- Tillgänglighet
- Sittplatser
- Storlek på träd
- Vindutsatthet
- Lövsugga
- Vegetation
- Material

Flera av aspekterna påverkas av ett underliggande garage. Vegetationen blir begränsad och som vidare för med sig sämre tillgång till vindskydd och lövsugga. Grönska är något som ökar attraktiviteten och underbyggnaden har inverkan på dess förekomst och uttryck då samma växter ofta är planterade i långa rader. Funktionerna är inte lika styrda av läget på garagetaket. Det går att rymma lika mycket på den här typen av gård som på en vanlig. Här handlar det snarare om tillgång till yta och hur mycket som får plats. Även utformningen spelar in då det avgör vad som prioriteras. Detsamma gäller för antal sittplatser, rumslighet samt avskildhet. De två sistnämnda kan även påverkas av brist på växtlighet och i synnerhet träd som skapar tak och skydd ovanifrån. Zoneringen av en gård kan förstärkas på grund av det underliggande garaget. Det medför ofta någon form av staket som främst är till för de höjdskillnader som kan uppstå men det hjälper även till att definiera gränser. Höjdskillnaderna är i sin tur något som är starkt relaterade till läget ovanpå takbjälklag. Det förekommer ofta någon nivåskillnad i större eller mindre utsträckning som påverkar tryggheten och kontrollen på gården. Även om fler av aspekterna berörs av att gården är underbyggd så finns andra faktorer som är avgörande så som storlek och utformning.

Bostadsgården ska vara en plats där de boende kan uppehålla sig på sin fritid. Vad rekreation innebär kan vara väldigt olika och hur man väljer att återhämta sig är ytterst individuellt. Det kan vara allt ifrån mer fartfyllda aktiviteter till att sitta ner och njuta av en bra bok ute på en bänk. Viktigt är att det ges plats för både enskild vistelse och möjlighet att umgås flera tillsammans. På flera av gårdarna kan man uppleva en känsla av påträngdhet då vistelseytorna ofta ligger i anslutning till lekutrymmena. Även om det upplevs trevligt att flera aktiviteter kan pågå samtidigt så kan viss konkurrens om utrymme uppstå och det är svårt att hitta plats för mer avskild avkoppling. Många av gårdarna har potential och plats för att kunna ha mer uppdelade ytor och fler funktioner än vad de i dagsläget har. I det här avseendet är underbyggnaden inte det största problemet utan i många fall handlar det om brister i utformningen och val av placering av olika funktioner och rum. Utformningen tillsammans med skötsel har i slutändan stor betydelse för hur inbjudande gården är och i vilken omfattning den kommer att utnyttjas av de boende. Storleken är också en betydligt mer påverkande faktor i jämförelse med underbyggnaden. Det är tydligt att man på de mindre gårdarna har fått prioritera vad man vill lägga fokus på då det är svårt att rymma både mycket växtlighet och alla typer av funktioner. Storleken kan också vara avgörande för hur de privata uteplatserna upplevs. På mindre gårdar kommer man mycket närmare in på dem och här får designern ofta göra ett ställningstagande om uteplatserna ska vara väl inramade med höga staket eller av mer öppen karaktär där man delvis kan gå miste om den privata känslan. På de större gårdarna finns mer utrymme och därmed bättre plats för att kunna ha olika användningsområden mer skilda från varandra. Dessutom har dessa gårdar större öppna ytor, som exempelvis gräsytor, där mer rörelsefylld aktivitet kan utspela sig. Valet att ha stora gräsytor kan vara ett medvetet val vid gestaltningen för att minimera påfrestningarna på taket. Detta material väger betydligt mindre än större vegetation och kräver inte samma tillgång på jord. Dock är det tydligt att trots storleken har man på de stora gårdarna varit förvånansvärt dåliga på att utnyttja rymden och möjligheterna till att kunna ha väl avskilda platser. Rumsligheten är en viktig komponent och kan bidra till att gården blir mer användbar. Vid inventeringarna har man slagits av att rumsindelningen på gårdarna ofta har varit bristfällig och man saknar ofta strukturer som ger både vindskydd, skugga och som samtidigt minskar känslan av att

vara exponerad. Takbildande element är en bristvara på de flesta objekten. Här spelar gårdarnas läge på takbjälklag in och de begränsningar för växtligheten som det medför, vilket ofta resulterar i få träd med stora kronor som ger skydd. Dock går det att åstadkomma andra typer av tak som inte är lika beroende av rejäla jorddjup. Tyvärr är detta något som också saknas även om exempelvis pergolor går att använda på alla typer av gårdar. Det är alltså möjligt att förbättra rumsligheten med andra medel även om just växtlighet i många fall är det mest eftertraktade.

Gården som bostadsnära uterum ska vara en social plats som behärskas av de boende, de ska uppfatta området som deras. Därför är det viktigt med yttre gränser. Gårdar på takbjälklag får ofta en höjdskillnad någonstans i ytterkant vilket leder till att det måste finnas staket som markerar nivåförändringen och skyddar från att man faller från kanten. Trots att staketen är där främst för att öka säkerheten så tydliggör de samtidigt vart gårdens gräns går. Således kan en underbyggd gård få tydligare zoner och upplevas mer privat än andra som utsluter de yttre inramningarna och är mer öppna utåt. Samtidigt som höjdskillnaden ger en tydlig avgränsning så kan den också bidra till att känslan av säkerhet minskar. Framförallt kan oron hos föräldrar med små barn som leker ensamma på gården öka men en upphöjd yta kan även ge viss trygghet då man får bättre överblick av vad som händer nedanför och det ger även viss distans till gångvägarna.

När det gäller bostadsgårdens roll som bostadsnära uterum så finns det andra aspekter som spelar större roll när det kommer till hur väl gården fungerar än att gården är underbyggd. Som redan nämnts är storleken på en gård ofta avgörande för hur mycket funktioner som ryms och det handlar även om hur man har valt att utforma och placera de olika användningsområdena. Trots att en underbyggnad kan komma att påverka gestaltningen i och med jorddjupsproblematiken, nivåskillnader och konstruktionens bärighet, så går det att bistå med olika aktiviteter. Det här framgår i analysen då det finns exempel på gårdar som innehåller olika rumsligheter, funktioner och växtlighet. Dock krävs det större eftertänksamhet och planering då aspekterna som beror av garaget måste tas i beaktning.

Mötesplatser

Sammanfattning av aspekter från inventeringen som påverkar mötesplatser:

- Funktioner
- Zoner
- Rumslighet
- Avskildhet
- Tillgänglighet
- Sittplatser
- Informella sittplatser
- Möjlighet till odling
- Vegetation

Funktionerna som finns är sällan styrda av en underbyggnad men kvaliteten på dem kan reduceras då det finns risk att vegetationen begränsas av jorddjupet. Därav blir även rumsligheten och möjlighet till mer avskilda mötesplatser påverkat. Zoner och förekomst av privata uteplatser är sällan förenat med läget på takbjälklag utan snarare en fråga om prioritering vid utformningen och om det ryms på gården. Likaså har antal sittplatser och deras placering med utformning och storlek att göra snarare än underbyggnad. Möjlighet till odling och gemensamt ansvar på gården är också starkt kopplat till utformningen men här spelar även de boendes egna intresse in samt skötsel aspekter. Tillfälle för möten kan påverkas av underbyggnaden om den som på Korsör 3 bidrar till att entréer och gård inte är sammanlänkade. Detta medför svårigheter för mer spontana möten. Dock kan en gård på takbjälklag bjuda på många informella sittplatser i form av upphöjda planteringar.

Spontana möten kan ske vart som helst och när som helst, men för platser där människor ska uppehålla sig och där längre möten kan äga rum behövs en mer uttänkt och omsorgsfull utformning. Bostadsgården är en viktig del i grannskapet och spelar en stor roll när det kommer till möjligheter för att både planerade och mer oförutsedda möten ska kunna utspela sig. För att det ska ske måste det finnas platser som kan erbjuda detta.

Lekplatser är ett viktigt utrymme på gården där det lätt kan uppstå möten mellan de boende. I flera av studierna som ingår i teoridelen framhäver man att det är en given träffpunkt. Av de studerade gårdarna i arbetet så har de flesta någon form av lek miljö som kan fungera som mötesplats. I vissa fall var det den enda platsen där man med störst sannolikhet kunde komma att träffa på andra. Dessutom var det just vid lekplatserna som de flesta sittmöjligheterna fanns. På flera av gårdarna förekom endast en yta med bänkar och bord utöver de som var i anslutning till lekredskapen. Sittmöjligheter innebär chans till att möten uppstår och därför bör flera alternativ finnas. Bänkar vid entréerna är det flera av gårdarna som erbjuder. Korsör 3 är en av de gårdarna som inte har några sådana möjligheter och därmed försvinner en enkel och effektiv plats där spontana möten kan uppstå. Här finns sittplatser enbart på den

upphöjda delen. På denna gård framgår det tydligt att garagets placering påverkar möjligheterna för möten då det inte finns några funktioner eller vistelseytor i direkt anslutning till husen. Rör man sig till och från sin bostad träffar man inte på de som är ute på den upphöjda, gröna delen av gården. Annars är det sällan som mötesplatser i form av bänkar och bord har påverkats av läget ovanpå takbjälklag utan det är snarare utformningen som har varit det mest avgörande. I vilken utsträckning sittplatser finns och vilka valmöjligheter som erbjuds beror även av storleken. Att ha ombonade sittplatser där möten kan äga rum är en viktig egenskap på en gård och ofta är det grönska som man önskas vara omgärdad av. Med hänsyn till detta kan underbyggnaden ha bidragit till att växtlighet sällan var förekommande för att skapa trivsamma mötesplatser. Det har flera gånger i arbetet konstaterats att det här är en bristvara på många av gårdarna på grund av svårigheter att få tillräckligt jorddjup. Dock visar vissa av gårdarna att det trots allt är möjligt att åstadkomma goda förutsättningar för grönska.

Odlingar på gårdarna är något som inte förekommer överhuvudtaget. Denna företeelse är annars något som kan bidra till att de som bor på samma gård träffas och det finns en ökad chans för socialt samspel. Utevistelsen och gårdens betydelse får ett högre värde om man själv känner ett visst ansvar. Som tidigare nämnts så är odlingslotter på gården någonting som Boverket uppmuntrar. Flera av gårdarna skulle gott och väl kunna rymma detta, särskilt de större. Jorddjupet är inte heller något som sätter stopp för att det ska kunna ske. Dessutom så är upphöjda odlingsbäddar att föredra ur tillgänglighetssynpunkt då det är lättare för rullstolsburna att bruka lotterna.

Mötesplatser behöver inte vara en specifik plats som är möblerad utan de kan vara mindre formella. En underbyggd gård kan ofta erbjuda informella sittplatser i och med de upphöjda planteringsbäddarna. I synnerhet de som är i anslutning till entréerna och särskilt om det saknas bänkar. Dessa planteringar är något som skulle kunna utnyttjas i större grad för att rymma fler sittmöjligheter. En tanke är att man integrerar bänkar i de murar som utgör planteringarnas stomme. På så vis får man in flera sittplatser som därmed kan ge upphov till att man möter folk ute på gården.

Utsikt, sinnesupplevelser och naturkontakt

Sammanfattning av aspekter från inventeringen som påverkar upplevelsen och utsikten:

- Funktioner
- Disposition av material
- Estetiskt tilltalande
- Vattenkontakt
- Lummighet
- Vild, naturlig karaktär
- Variation i växtlighet
- Blomsterprakt
- Placering av vegetation
- Ytor med vegetation
- Växttekniska problem

Till god utsikt tillhör rörelse och liv på gården. Ofta föder funktionerna aktivitet och sällan är det underbyggnaden som avgör om folk utnyttjar dem. Däremot har underbyggnaden effekt på växtligheten. Växttekniska problem uppstår genom begränsningar i jorddjupet och med detta följer ofta brist på variation där lummiga mer naturliga planteringar är ovanliga. Det är inte heller vanligt med planteringar där perenner får störst plats men det har mer med växtval vid gestaltningen att göra samt skötselaspekter. Placeringen av vegetationen kan i vissa fall också bero av det underliggande garaget då växterna planteras i upphöjda planteringsbäddar eller utanför underbyggnaden på grund av bärigheten. Viktkapaciteten har också inverkan på trädens storlek, vilka ofta är av mindre sorter. Konstruktionen medför även att det ofta förekommer stor andel hårdgjorda ytor. Vattenkontakt i form av havsutsikt är enbart kopplat till läget i staden. Dock är dammar också uppskattat vilket även kan förekomma på underbyggda gårdar. Andra faktorer som också har stor effekt på upplevelsen är gårdens utformning, skötsel och storlek.

En gård ska inte bara vara trevlig att vistas på, den ska även vara ett intressant och vackert blickfång uppifrån. Det här är särskilt viktigt för personer som har svårt att ta sig ut på egen hand. För framförallt äldre personer blir fönster och balkonger en viktig länk mellan dem själva och livet som pågår ute på gården. Att se natur och grönska är något som är högt uppskattat enligt forskningen. Alla gårdarna kunde erbjuda någon form av växtlighet men allt för ofta i monotona planteringar med enstaka sorter i stora sjok. Planteringarna har många gånger varit rektangulär och strikta. Att de har kommit att se ut på det här sättet är delvis beroende på utformningen men läget på takbjälklaget spelar också in. Ofta är detta utsatta platser med speciella förutsättningar och därför används växter som är tåliga. Få gånger har det funnits planteringar av det mer friväxande slaget i böljande former. De raka linjerna har ofta berott på att planteringarna är upphöjda med hjälp av betong- eller trämurar. Enligt flera källor i forskningsdelen är grönska ett av de mest önskade attributen på en bostadsgård. Dessvärre består gårdarna ofta till stor del av hårdgjorda material. Förekomsten av underliggande garage är en av anledningarna till varför det satsas mer på funktioner och

hårdgjorda ytor än växtlighet. När det kommer till vilken typ av växtlighet som man vill ha utsikt över är det ofta uppvuxna stora träd som hamnar högst upp på listan, enligt forskningen. Likaså gör lummiga och naturlika planteringar. Samtliga gårdar kan erbjuda någon form av träd men det handlar ofta om sorter som inte blir särskilt stora. Det är snarare relativt små till medelstora träd som man ser på gårdarna och de återfinns sällan i en naturlig karaktär. Tillgången på stora träd är högt relaterat till det begränsade jorddjupet och de är därför sällan förekommande. Trots det finns undantag bland de studerade gårdarna som faktiskt innehåller ett flertal träd med en omkrets på >30 cm i mer naturlika grupperingar.

Det är flera av gårdarna som inte kan leva upp till att vara vackra att titta ut på. Utformningen har varit sparsmakad och det har inte varit någon större variation på varken växtlighet eller strukturer på framför allt de äldre gårdarna, vilket delvis kan tillskrivas underbyggnaden. Dock har det på de äldre gårdarna förekommit vegetation som vuxit sig tät och frodig. De nyare gårdarna var de som stod för de mest spännande utformningarna. Även om växtligheten inte kommit lika långt som på de äldre så har de mer att erbjuda vad gäller form, material och detaljer. Rent gestaltningsmässigt är dessa ett större blickfång än de äldre och kan på så vis ge en tilltalande utsikt från lägenheterna. De har en tydligare identitet som skiljer sig från många andra gårdar och miljön runt omkring. Däremot är det märkbart på de små gårdarna att prioriteringar har gjorts gällande funktion, form eller växtlighet.

Vad som avgör om en gård är vacker eller inte att titta på är väldigt individuellt. Alla har vi olika preferenser till vad som är tilltalande. Vad som är en av de avgörande faktorerna för upplevelsen är utformningen. Här kan underbyggnaden komma att påverka resultatet då det medför vissa begränsningar för vad som är möjligt att åstadkomma med hjälp av vegetation. Dessutom innehåller underbyggda gårdar i princip alltid vissa beståndsdelar som är mindre attraktiva och som kan påverka helhetsintrycket. In- och avluftshuvar för ventilationssystem till garaget blir ofta synliga och dessa är sällan skylda eller inarbetade i designen på något sätt. På de nyare gårdarna där garaget inte gör sig påmint genom någon synlig garagedfart kan huvarna vara det enda som avslöjar att den är underbyggd. Hur en gård sköts har också effekt på upplevelsen. En gård som inte ses efter blir sällan lika lyckad som en välskött gård. Är

den inte attraktiv kommer man heller inte välja att vistas där. Att se människor är ett positivt inslag på en gård vilket riskerar att minska om den inte tas hand om.

METOD & MATERIAL

Arbetets metod bestod av en fallstudie där tio underbyggda bostadsgårdar inventerades. Tillvägagångssättet gick ut på att utifrån tidigare forskning sammanställa ett inventeringsprotokoll för att lättare kunna utvärdera och jämföra de gårdar som kom att ingå i studien. Eva Kristensson fyra roller för bostadsgårdar har fungerat som en grund, vilka är: *gårdar som bostadsnära miljö för den enskildes stunder av rekreation och familjeliv; gården som en av barnens viktigaste lek miljöer; gården som uppskattad mötesplats, ett ställe att träffa grannarna på; gården som plats för sinnesupplevelser och naturkontakt.* Anledningen till att inkludera de här aspekter är deras relevans för funktionaliteten och upplevelsen av bostadsgårdar, underbyggda eller ej. Dessutom har mycket av den forskning som ingått i arbetet stärkt betydelsen hos dessa kriterier.

Fallstudien anses vara en metod som är väl vald för att kunna utvärdera brister och förutsättningar. Då examensarbetet omfattar 30 högskolepoäng var tiden begränsad och därav resulterade antalet studerade gårdar i tio stycken. Genom denna begränsning kunde det göras kvalitativa inventeringar, analyser och sammanställningar. Därav anses antalet objekt vara tillräckligt för nå ett representativt resultat. På grund av arbetets omfattning och en bestämd tidsram fanns det få möjligheter att göra djupare efterforskningar i vissa aspekter som ingår i inventeringen. Det kan ha medfört viss generalisering som är mer baserat på en känsla än fakta. Exempelvis har inga mätningar gjorts på vindutsatthet på gårdarna utan detta är något som har grundat sig på upplevelsen under inventeringstillfället. Likaså är de växttekniska problemen antaganden utifrån okulära uppfattningar och inga prover har tagits för att verifiera kvaliteten.

De utvalda bostadsgårdarna är relevanta för arbetet då de skiljer sig från varandra i ålder, storlek och läge i staden och därför utgör de ett representativt underlag. Val av gårdar har gjorts med viss hjälp av Lars Böhme på Malmö stad och min handledare Tim

Delshammar som föreslagit stadsdelar där den här typen av bostadsgårdar är vanligt förekommande. Dock har det funnits viss problematik att hitta gårdar som är helt och hållet tidstypiska. De flesta har någon gång renoverats eller gjorts om på något sätt. Därför kan detta ha inneburit viss generalisering när det kommer till hur tidstypiska gårdarna är. Emellertid finns det fortfarande karaktäristiska drag och strukturer som gör att gårdarna är representativa för respektive period.

Även andra gårdar utöver de tio som ingår i arbetet har inventerats. Dels under perioden då protokollet testades men det har även inventerats gårdar i hopp om att de skulle ingå i studien. På grund av arbetets tidsbegränsning fick vissa av dem uteslutas men de har ändå varit till nytta för arbetet och förståelsen för hur underbyggda gårdar kan se ut.

För att underlätta studien och framför allt arbetet med att beräkna ytor bestående av vegetation och andra material samt exploateringsstal så använde jag mig av markplaneringsplaner för bygglov som är hämtade på stadsbyggnadskontorets arkiv i Malmö. Det finns viss osäkerhet i bedömningen då beräkningarna är uppskattade i plan. Dessutom fanns inte lika material att tillgå för alla fastigheter. De ritningar som fanns hade olika detaljeringsgrad och för vissa fastigheter visade det sig att informationen om gårdarna var väldigt knapphändig.

För att kunna genomföra inventeringarna har ett inventeringsprotokoll tagits fram som inkluderar de olika aspekterna som är önskvärda på bostadsgårdar. Det har varit ett bra redskap för att få ut likvärdig information om samtliga gårdar för att sedan kunna analysera samt jämföra dem med varandra. Protokollet har tagits fram tillsammans med landskapsarkitektstudenten Hanna Centervall som skrivit om grönytefaktorn på bostadsgårdar. Inventeringsprotokollet har testats ett antal gånger och justerats innan den slutgiltiga versionen fastställdes som sedan använts på de gårdar som ingår i studien. På grund av kursens omfattning har det inte funnits tid att studera alla aspekter i protokollet in i detalj. Dock erbjuder inventeringsunderlaget en bra grund som täcker stor del av vad som efterlyses på en bostadsgård. Skulle man vilja utföra djupare studier kopplat till det här ämnet eller bostadsgårdar generellt kan protokollet användas som en ypperlig bas att bygga vidare på.

Vissa aspekter har varit mer svårinventerade än andra. *Estetiskt tilltalande* är en av dessa. Denna punkt är ytterst subjektiv och det varierar från person till person hur man upplever en plats. Gårdarnas vegetation var också svårt att inventera. Tillfället för platsbesöken skedde på våren och eftersom mycket av växtligheten inte hade slagit ut försvårades bedömningen av mängden grönska. Det bidrog i sin tur till att det blev mer komplicerat att avgöra om en gård är lummig eller inte. Andra punkter där bedömningen kan komma att variera beroende på vem som gör granskningen är rumslighet samt zonerings mellan privat och offentligt. Resterande aspekter är mer handfasta där resultatet väntas bli mer likvärdigt oberoende på vem som utför inventeringen.

Metoden som har använts kan ha kommit att påverka resultatet i den bemärkelsen att bedömningarna till viss del har baserats på uppskattningsförmåga. Likväl står jag fast vid att inventering av bostadsgårdar är rätt val av metod som gjort att samtliga gårdar har analyserats och utvärderats på samma sätt. Jag hade kunnat välja att göra en jämförelse mellan bostadsgårdar på takbjälklag och icke underbyggda. Jag valde dock att enbart rikta in mig på de underbyggda för att få bättre insikt i hur dessa gårdar kan se ut för att sedan kunna göra en djupare analys. Eftersom tiden är begränsad hade det lett till att färre gårdar av respektive sort inventerats om jag hade valt det andra sättet. Jag anser att underlaget hade blivit för litet om jag endast hade fem underbyggda respektive fem icke underbyggda gårdar att titta på. Därmed hade jag inte fått med det breda spektra av gårdar som finns. Det hade dessutom varit svårt att hitta bra, jämförbara objekt som inte är underbyggda. Jag valde att rikta in mig på den här typen av gårdar för att se hur de stämmer överrens med vad dagens forskning säger att en bostadsgård ska innehålla och på så vis kunna göra en utvärdering av deras förutsättningar.

SLUTSATSER

Det man kan konstatera är att det finns brister i mindre eller större utsträckning på samtliga gårdar som ingått i studien och att få uppfyller alla upplevelsevärden och kriterier som ingår i de fyra rollerna. De vanligaste problemen som förekommer, där underbyggnaden varit en tungt vägande faktor, är framförallt kopplade till det begränsade jorddjupet. På de flesta gårdarna har det resulterat i brist på växtlighet. Med det följer

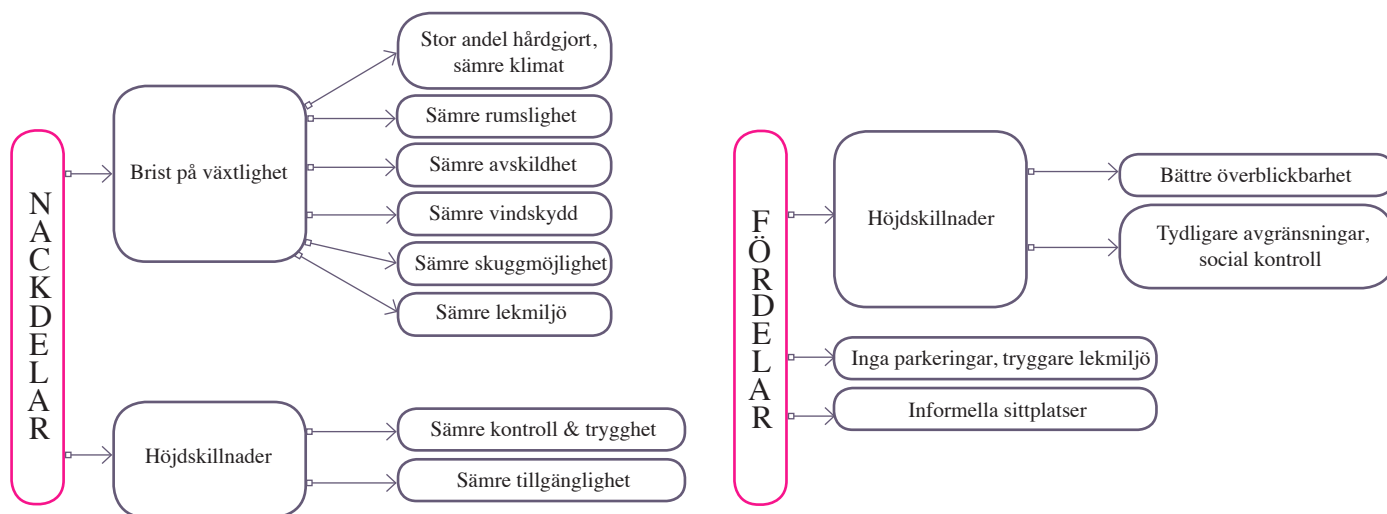

Illustration som visar de för- och nackdelar som förekommer på underbyggda gårdar.

ofta en förlust av viktiga strukturer som bygger upp rumsligheter där det kan förekomma olika funktioner så väl som avskildhet. Det betyder också att gårdarna får sämre potential att bistå med möjligheter att vistas i en skyddad miljö som är mindre vindutsatt och som kan erbjuda lövskugga. Bristen på växtlighet påverkar även lekmiljön då leken tenderar att bli styrd till de inramade redskapen och man lockas inte till mer utforskande eller rörelsefylld lek. Växtligheten har stark inverkan av upplevelsen på gården såväl som ovanifrån. I och med underbyggnaden och dess bärighet minskar förekomsten av stora träd. Därav försämras naturupplevelsen där de hårdgjorda ytorna istället är dominerande vilket infekterar den generella bilden av en grön gård. På grund av att det ofta saknas mjuka markmaterial så leder det till ökade yttemperaturer vilket i sin tur kan påverka miljön i ett större sammanhang. Andra aspekter som en underbyggnad har inverkan på är tillgängligheten samt säkerheten då det ofta förekommer en nivåskillnad som beror av garagets läge. På de flesta gårdar har denna höjdskillnad varit utmed ytterkanterna med både staket och växtlighet som skapar distans in mot gården. Trots detta är det fortfarande en säkerhetsrisk och kan vara ett orosmoment särskilt när det gäller barn. I vissa avseenden kan en höjdskillnad som uppstår på en underbyggd gård medföra positiva följder. Många gånger kan man uppleva bättre överblickbarhet och kontroll över vad som händer på gården. De staket eller andra skydd som behövs utmed höjden kan dessutom förstärka avgränsningarna vilket ökar den sociala kontrollen då gårdens gränser tydliggörs. Vidare kan en upphöjning

erbjuda informella sittmöjligheter som kan ses som mötesplatser av det mera spontana slaget. Ytterligare en fördel som ett underliggande garage för med sig är att gården förblir en bilfri zon som är en tryggare plats där man kan våga låta barn vara ute på egen hand. Även om många aspekter påverkas av läget ovanpå takbjälklag så beror bostadsgårdens utseende mycket på hur man har gestaltat och den prioritering designen har haft i byggnadsprocessen. Utifrån studien kan man se att det går att åstadkomma gröna gårdar på takbjälklag. Det gäller att man redan i planeringsstadiet ser till att gårdarna får så goda förutsättningar som möjligt och utformas på rätt sätt. På så vis kan man skapa gårdar med mycket växtlighet som dels skapar rumslighet för vistelse och som är njutbar både mitt i så väl som ovanifrån.

Hur framtiden för den här sortens gårdar ser ut är svårt att sia om. Mycket beror på hur bilanvändandet utvecklas och vilken riktning kring bilismen man väljer att ta när Malmö förtätas. Idag står garage halvtomma vilket tyder på att behovet av den här typen av parkering kan vara på väg att minska. Något som består är hur som helst behovet av gröna ytor i staden. Så länge bilanvändandet ser ut som det gör fyller dessa garage en funktion och "gömmar" parkeringarna, dessutom behålls ytor gröna. I och med förtätning kan parkeringar i parkeringshus bli mer vanligt. Risken med att rymma bilar i den typen av anläggningar är att ytor som tidigare hade blivit gårdar med underliggande garage istället blir

bebyggda med större andel hus där gårdarna blir mindre. Detta kan ses som ett större hot mot användbarheten och funktionaliteten än vad en underbyggnad gör. Eva Kristensson har i sina studier kommit fram till att storleken ofta är avgörande för bostadsgårdars brukbarhet. I och med det här arbetets inventeringar och analyser kan hennes konstaterande lyftas fram som en bidragande orsak till varför även dessa gårdar är mer eller mindre attraktiva. På de mindre gårdarna ryms inte lika många funktioner som på de stora. Gångvägar och angöringsytor tar stor plats. Ska man därefter anlägga lekplats så gäller vissa säkerhetsavstånd för lekredskapen vilket ytterligare kan försvåra disponeringen av resten av utrymmet. De större gårdarna får plats med både växtlighet, lekredskap, sittytter och andra funktioner. Dock har det framgått i arbetet att på dessa gårdar är det istället ofta utformningen som är den svaga länken. Gestaltningen är därmed en tungt vägande orsak till flera av de studerade gårdarnas kvaliteter och brister. Många gånger handlar det om sparsmakad och trist design utan några mervärden. Resultatet blir ofta att växterna står inom smala inrutade planteringar, stor andel hårdgjorda ytor förekommer samt avsaknad av mer ombonade rum. Vanligt är också att olika samvaroytor så som lekutrustning, grillplatser samt bänkar och bord är placerade intill varandra vilket ger få valmöjligheter. Givetvis spelar även bjälklagets konstruktion en stor roll gällande hur tunga laster som taket klarar av. Vidare kan det avspeglas på förekomsten och kvaliteten på olika funktioner. Detta är i sin tur även en ekonomisk fråga då kostnaden är en central aspekt. Hur mycket pengar som finns att tillgå kan naturligtvis påverka slutresultaten. Ser man dock till det material som redan finns att tillgå på de studerade gårdarna så hade man många gånger kunnat disponera det annorlunda för att öka funktionaliteten och förbättra helhetsupplevelsen.

När det kommer till hur pass underbyggda gårdar passar in i Malmös stadsbyggnadsvision, om att vara en tät och grön stad, är utformning och konstruktion väldigt avgörande. Det finns exempel i studien där de negativa aspekter som påverkar upplevelsen har kunnat kringgå. Vissa av gårdarna har kunnat etablera träd av större storlek, naturlika planteringar har förekommit och tillgängligheten har varit god utan höjdskillnader. Det går alltså att åstadkomma gårdar på takbjälklag som besitter flera av de kvaliteter som efterfrågas. Därför är det viktigt att ta hänsyn till utformningen i ett tidigt skede och att det görs i samarbete med en

landskapsarkitekt. För att gården ska bli en fungerande plats med bra fördelning mellan olika funktioner och ett frodigt växtliv så krävs det att gestaltningen av uterummet utvecklas i takt med hela projektet. Det är viktigt att utformningen inte lämnas kvar till slutet. För att nå optimala förutsättningar så är ett tidigt samarbete mellan ingenjörer, arkitekter, tekniker och andra professioner den viktigaste länken till en vacker och funktionell underbyggd bostadsgård.

REFERENSER

- Andersson, T. (red.) (2000). *Stockholms tekniska historia. 7, Utanför staden : parker i Stockholms förorter*. Stockholm: Stockholmia
- Berglund, U. (1996). *Perspektiv på stadens natur: om hur invånare och planerare ser på utemiljön i staden*. Diss. Stockholm : Tekn. högsk.
- Berglund, U. & Jergeby, U. (1989). *Uteliv: med barn och pensionärer på gård och gata i park och natur*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning
- Berglund, U. & Jergeby, U. (1998). *Stadsrum - människorum: att planera för livet mellan husen*. Stockholm: Byggnadsforskningsrådet
- Björkelid, P. (2012). *Barnens utemiljö- ett utvecklings- och miljöpsykologiskt perspektiv*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.placelearning.org/medlem.aspx?MemberId=10> [2012-04-24]
- Boverket. (1995). *Boverkets byggregler*. [Elektronisk]. Tillgänglig: https://rinfo.boverket.se/BBR/PDF/1995-17BBR94_3.pdf. [2012-05-15]
- Boverket. (2007). *Landskapets upplevelsevärden – vilka är de och var finns de?* Karlskrona: Boverket. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/2007/landskapets_upplevelsevarden.pdf [2012-04-22]
- Boverket (2012). *Skapa en hållbar livsmiljö i staden och på landet*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.boverket.se/Global/Planera/Dokument/Vision-2025/B2.pdf> [2012-09-20]
- Boverket. (2010). *Socialt hållbar stadsutveckling*. Karlskrona
- Björk, C., Nordling, L. & Reppen, L. (2010). *Så byggdes villan – svensk villaarkitektur från 1890 till 2010*. Stockholm: Forskningsrådet Formas
- Björklund, E., Lindgren, B. & Nordberg, T. (1981). *Utomhus*. Stockholm: Bostadsstyr.
- Björklund, E. & Pettersson, M. (1987). *Gemensam trädgård*. Stockholm: Bostadsstyr.
- Centervall, H. (2012). *Den ekoeffektiva staden- En studie av grönytefaktorers relevans för att säkra ekosystemtjänster*. Alnarp: SLU
- Dahl, C., Magnusson, H., Norrman, M. & Niodomysl, T. (2009). *Bostadens yttre värden*. Malmö: Länsstyrelsen i Skåne län
- European Communities. (1990). *Green paper on the urban environment*. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities
- Faskunger, J. (2008). *Barns miljöer för fysisk aktivitet: samhällsplanering för ökad fysisk aktivitet och rörelsefrihet hos barn och unga*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut

Folkhälsoinstitutet. (2011). *Livsmiljöns betydelse för hälsan*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.fhi.se/Vart-uppdrag/Andra-uppdrag/Livsmiljo/> [2012-03-29]

Gehl, J. (2003). *Livet mellem husene: udeaktiviteter og udemiljøer*. 5. udg. København: Arkitektens forlag

Glauman et al. (1992). *Plantera för lä*. Gröna fakta C2. Movium SLU

Grabosky, J. Bassuk, N., Irwin, L. & Van Es, H. (1998). Structural Soil Investigations at Cornell University. I Neely & Watson (eds). *The Landscape below ground II*. Proceedings of an International Workshop on Tree Root Development in Urban Soils. International Society of Arboriculture. Illinois. ss 203-209

Grahn, P. & Stigsdotter, U.A. (2004). *A garden at your doorstep- Private gardens as Restorative Environments in the City*. Department of Landscape Planning

Grahn, P. & Stigsdotter, U.A. (2003). *Landscape planning and stress, Urban Forestry and Urban Greening*, 2, ss 001-018.

Gustafsson, E.L. (2005). Movium: Direkt. *Nyhetsblad från centrum för stadens utemiljö*, nummer 6/7.

Hartig, T., Evans, G.W., Jamner, L.D., Davis, D.S. & Gärling, T. (2003). *Tracking restoration in natural and urban field settings*. Journal of environmental psychology, 23, ss 109-123.

Hjelte, T., Karlsson, G. & Lorentzon, K. (1980). *Vegetation på takterrasser: växtekologiska, klimatologiska och tekniska problem och förutsättningar*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning

International Green Roof Association (2012). *Green roof types* [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.igra-world.com/types_of_green_roofs/index.php [2012-04-23]

Jallow, S. & Kruuse, A. (2002). *Kvalitet för människor, djur och växter: utvärdering av bostadsgårdarna i Västra Hamnen*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.malmo.se/download/18.5d8108001222c393c008000142532/sabinas_rapport_webb.pdf. [2012-04-15]

Jergeby, Ulla (1994). *Boendemedverkan*. Gröna fakta E6. Movium SLU

Johanson, C. & Tägil, T. (2001). *Att bygga i Skåne: platsen, traditionen, framtiden*. Malmö: Corona

Kaplan, S. (1995). *The restorative benefits of nature: toward a integrated framework*. I: Journal of Environmental Psychology, vol. 15, ss. 169-182

Kling, A. (2001). *Livsstilsgårdar*. Area nr 3, ss 40-45

Kristensson, E. (1997). *Gröna kvaliteter och socialt samspel : en studie av hur några bostadsgårdar används av sina invånare*. Lund: Lunds universitet, Institutionen för byggnadsfunktionslära. (Rapport / Lunds universitet, Arkitektursektionen, Byggnadsfunktionslära, 1997:1)

Kristensson, E. (2008). *Det förändrade uterummet: tendenser hos den bostadsnära utemiljön i 90-talets boendemiljöer*. Lund: Institutionen för arkitektur och byggd miljö, Lunds tekniska högskola

Kristensson, E. (2005). *Rymlighetens betydelse för bostadsgården*. Alnarp: Movium, SLU

- Kristensson, E. (2003). *Rymlighetens betydelse - En undersökning av rymlighet i bostadsgårdens kontext*. [Elektronisk]. PDF format. Tillgänglig: <http://www.lu.se/o.o.i.s?id=12588&postid=21189> [2012-03-10]
- Kristensson, E. (2007). *Bostadsgården: vardagsrum, lekplats, mötesplats och utsikt*. Stockholm: Formas
- Larsvall, M. (1993). *Gård i stad: gårdens delar: samband och förändringar med exempel från Lund*. Diss. Lund : Univ.
- Malmö stad (2011 a). *Befolkningsbokslut 2010 och befolkningsprognos 2011-2016*. Malmö: Malmö stadskontor
- Malmö stad (2011 b). *Översiktsplan för Malmö 2012: samrådsunderlag/planstrategi*. Malmö: Malmö stadsbyggnadskontor
- Malmö stad (2011). *Miljöprogram för Malmö stad 2009-2020*. [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.malmo.se/download/18.29c3b78a132728ecb52800022475/5185+Planbeskrivning_antagande.pdf [2012-04-12]
- MEA (2005). *Ecosystems and Human Well-being: A framework for Assessment*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <<http://www.maweb.org/en/Framework.aspx>> [2012-03-06]
- Nevander, L.E & Elmarsson, B. (1994). *Fukthandbok: praktik och teori*. 2., rev. [och utök.] utg. Solna: Svensk byggtjänst
- Nilheim, J. (1999). *Kan ni gå ut och leka?: Barns utomhusmiljö i Stockholms nybyggda innerstad*. Stockholm: KTH
- Nilsson, N. (2002). *Barnens stad: en barnvänlig stad för barns bästa, lek och inflytande*. Stockholm: IPA - Barns rätt till lek
- Notisum (2010). *Plan- och bygglagen*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20100900.htm> [2012-04-12]
- Nyström, P. (1997). *Fritid & Kultur i Sverige: Gröna levande tak*. Gröna skolan del 2. Augusti, v. 27(4), s.16-17
- Olsson, S., Cruse Sondén, G. & Ohlander, M. (1997). *Det lilla grannskapet: gårdar, trapphus och socialt liv*. Göteborg: Centrum för byggnadskultur i västra Sverige
- Olsson Lieberg, T. (2007). *Vad ska vi ha bostadsgården till?*. Movium Bulletinen: Den nya bostadsgården nr 2, ss. 4-8.
- Osmund, T. (1999). *Roof Gardens: history, design and construction*. Nex York; London: W.W. Norton & Company.
- Ottoson, J. & Grahn, P. (1998). *Äldre med stort vårdbehov – en studie av deras behov av parker och grönområden*. Stad och land nr 157, Movium, SLU, Alnarp.
- Persson, B. (1992). *Stadens ekologi*. Gröna fakta A5. Movium SLU
- Persson, B. & Persson, A. (1995). *Svenska bostadsgårdar 1930-59: miljökvaiteter för framtiden = Swedish residential yards 1930-59: qualities for the future*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning

- Persson, B & Stenmark, B (1989). *Den gemensamma trädgården: handbok för boende i flerbostadshus*. Alnarp: MOVIUM-sekretariatet, Sveriges lantbruksuniv. i samarbete med Hyresgästernas riksförb. och HSB riksförb.
- Progard. *Gårdsbjälklag/Innergårdar – Ett växande problem för många fastighetsägare* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.proguard.se/gardsbjalklag.php>. [2012-04-23]
- Pretty, J., Griffin, M., Peacock, J., Hine, R., Sellens, M. & South, N. (2005). *A Countryside for health and Well-being: The Physical and Mental Health Benefits of Green Exercise*. Sheffield: Countryside Recreation Network.
- Reiter, O. (2007). *Bostadsgården – ett privat eller offentligt rum?*. Movium Bulletinen: Den nya bostadsgården nr 2, ss 2-3.
- Rolf, K. & Moback, U. (1991). *Trädgruppar i gatumiljö*. Gröna fakta C1. Movium. SLU Alnarp
- Torseke Hulthén, K. (2000). *Bra bostadsgårdar - här vill vi bo!*. Stockholm: Svensk byggtjänst
- Statens folkhälsoinstitut (2010). *Bostadsområdet: en hälsofrämjande arena*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut
- Statens folkhälsoinstitut (2012). *Livsmiljöns betydelse för hälsan*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.fhi.se/Vart-uppdrag/Andra-uppdrag/Livsmiljo/> [2012-04-27]
- Sveriges Tekniska Forskningsinstitut (2012). *Terrasstak*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.fuktsakerhet.se/sv/delar/tak/terrass/Sidor/default.aspx> [2012-04-23]
- Tykesson, T.L. (red.) (2002). *Bostadsmiljöer i Malmö: inventering*. D. 3, 1965-1975. Malmö: Malmö kulturmiljö
- Tykesson, T.L. & Magnusson Staaf, B. (2009). *Malmö i skimmer och skugga: stadsbyggnad & arkitektur 1945-2005*. Malmö: Architectus Verborum i samarbete med Malmö Stadsbyggnadskontor
- Ulrich, R.S. (1984). *View through a window may influence recovery from surgery in Science*. American Association for the Advancement of Science, v 224, ss 420-421.
- Vegtech (2012). *Uppbyggnader av gröna gårdar* [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.vegtech.se/upload/files/PDF/GronaGardar_uppbyggnad.pdf [2012-04-23]

BILAGOR

BILAGA 1: Inventeringsprotokoll

BILAGA 2: Sammanställning av bostadsgårdarna

BILAGA 1

UNDERBYGGDA BOSTADSGÅRDAR -
INVENTERINGSPROTOKOLL

FAKTA

Fastighetsbeteckning:

Byggnadsår:

Läge i staden:

Bebyggd yta:

Gårdens storlek:

Ägandeform:

Exploateringstal:

Datum, tid & väderförhållande vid inventering:

FUNKTIONER

- Gårdens funktioner

Beskriv gårdens funktioner. Är det en gård för vistelse och samvaro, fungerar den mer som ett tittskåp, eller både och? Kan flera aktiviteter pågå samtidigt?

Kommentar:

- Zonering

Beskriv hur gården är zonerad. Har den en privat eller offentlig karaktär? Hur är gården avgränsad mot omgivningen (staket, mur, häck, huskroppar etc.)? Hur nås gården (grind, portal, enbart via huset etc.)? Hur upplevs gemensamhetsytorna? Ange om det finns privata uteplatser, samt hur de upplevs.

Kommentar:

- Rumslighet

Beskriv platsens rumslighet och de gemensamma ytorna. Finns rum i rummet, vad definierar rummet/rummen, vilka avgränsningar finns? Öppenhet/slutenhet. Faktorer som kan definiera rumslighet är skala, struktur visuellt, växtlighet.

Kommentar:

- Känsla av kontroll och trygghet

Är gården överblickbar och avgränsad?

Kommentar:

-Möjlighet till avskildhet

Finns möjlighet till avskildhet eller upplevs gården exponerad?

Kommentar:

- Gårdens tillgänglighet

Ligger gården i direkt anslutning till huset? Anpassningar i mark? Finns några kanter? Ange eventuella brister.

Kommentar:

- Sittplatser

Ange antal sittplatser/lgh + antal avgränsade sittgrupper. Ange hur många bord som finns. Ges möjlighet till sittplats i solen/skuggan? Tillgång ska finnas någon gång under dagen under mars-oktober.

Kommentar:

- Informella sittplatser

Finns informella sittplatser som kan fungera som mötesplatser?

Kommentar:

- Lekvärdesfaktor på gården

Malmös lekvärdesfaktor 2-6 bedöms

Lekvärdesfaktor:

Zonering av gården:

Tillgänglighet:

Vegetation och topografi:

Integration av lekredskap i landskapet:

Möjlighet till omvärldsförståelse:

Kommentar:

- Disposition av fastighet och markbeläggning

Ange typ av material på mark, samt hur stor del av fastigheten respektive material utgör (5-tal procent).

Kommentar:

- Möjlighet till odling

Ange antal lotter/lägenhet (även uteplatser i bottenplan).

Kommentar:

- Höjdskillnader

Finns höjdskillnader på gården som främst beror på att den är underbyggd med garage?

Kommentar:

UPPLEVELSER

- Estetiskt tilltalande (subjektivt)

Subjektiv bedömning. Beskriv gårdens gestaltning, samt kommentera om den är omsorgsfullt gestaltad.

Kommentar:

-Vattenkontakt

Beskriv möjligheten till vattenkontakt på gården genom dammar, kanaler, utsikt mot hav?

Kommentar:

VÄXTLIGHET

- Vegetation

Ge en generell beskrivning av gårdens vegetation.

Kommentar:

- Lummighet

Finns växtlighet i olika skikt?

Kommentar:

- Variation i växtmaterial

Visuell mångfald, olika skikt, årstidsvariation.

Kommentar:

- Blomsterprakt

Förekommer perenner, lökar och annueller?

Inga perennrabatter förekommer

Enstaka perennrabatter förekommer

Perennrabatter utgör en dominerande del av gårdens vegetation

Kommentera i vilken utsräckning lök och annueller förekommer.

Kommentar:

- Vild/naturlik karaktär

Sparad natur, naturlig succession etc.

Kommentar:

- Placering av vegetation

Beskriv placering och karaktär. Finns vegetation som rumsbildande element.

Kommentar:

- Storlek på träd

Kvalitet (SO): <16, 16-20, 20-30, >30 cm

Ange antal, storlek och typ av träd samt kommentar om full storlek (litet, medelstort, stort träd).

Kommentar:

- Ytor med vegetation

Ange typ och hur stor del av fastigheten som är täckt med vegetation. Ange mark och tak tillsammans. Väggar anges för sig. Hur stor del av av marken och taken är täckt med vegetation (5-tal procent). Finns vegetation på väggar/staket/ pergola? Hur stor yta av fasaden är täckt med vegetation?

Kommentar:

- Växttekniska problem

Förekommer växttekniska problem? Uppskatta hur vegetationen har utvecklats på gården.

Kommentar:

KLIMAT

- Vindutsatthet

Finns vinddämpande strukturer och/eller vegetation?

Kommentar:

-Lövsugga

Kommentera vilka ytor som skuggas. Går det att vistas i lövsugga?

Kommentar:

BILAGA 2 - Jämförelse av bostadsgårdarna

FUNKTIONER	KORSÖR 3 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 5060 kvm Gårdens storlek: 3275 kvm	HELSINGÖR 6 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 3675 kvm Gårdens storlek: 2955 kvm	SÖRBÄCK 1 Byggnadsår: 1965 Bebyggd yta: 5256 kvm Gårdens storlek: 3212 kvm	KRONODIREKTÖREN 5 Byggnadsår: 1967 Bebyggd yta: 4620 kvm Gårdens storlek: 2506 kvm	NÄKTERGALEN 16 Byggnadsår: 1977 Bebyggd yta: 2550 kvm Gårdens storlek: 1096 kvm
<p>Gårdens funktioner (Är gårdarna för vistelse och samvaro, fungerar de mer som ett tittskåp, eller både och? Kan flera aktiviteter pågå samtidigt?)</p>	<p>Flera aktiviteter kan pågå samtidigt. Dock bidrar den snåla möbleringen till att gården upplevs stor och outnyttjad. Sittplatser, lekredskap, sandlåda och gräsyta för friare aktivitet finns att tillgå på gården.</p>	<p>Delen som inte är underbyggd har få funktioner men det finns sandlåda och ett par sittplatser. Ytan är stor och består främst av en gräsmatta som rymmer friare aktivitet. Denna del erbjuder inte särskilt stora värden som utsikt. Delen utan underbyggnad har en yta med bord och stolar. Den har även ett större värde som utsikt.</p>	<p>Det är en gård för vistelse och samvaro som bjuder på flera möjligheter till aktiviteter som kan pågå samtidigt. Det finns sittplatser, lekytor, varierande växtlighet samt gräsmatta för friare aktivitet. Trots en väldigt enkel utformning så upplevs gården fin att vistas på och även trevlig att se ner på från husen.</p>	<p>Indelningen av gården gör att flera aktiviteter kan pågå samtidigt. Här finns olika funktioner så som grillyta, sittgrupp med bord och bänkar samt mer öppen yta för friare aktivitet. Detta gör gården till en plats för vistelse och samvaro. Däremot är den inte särskilt vacker och därmed blir utsikten lidande.</p>	<p>Flera aktiviteter kan pågå samtidigt, dock är det dålig spridning på funktionerna över gården. Det finns lekplats och ett flertal bänkar. Det saknas ytor för friare aktivitet och gården kan inte erbjuda någon vacker utsikt.</p>
<p>Zonering (Hur är gårdarna zonerade, offentlig eller privat karaktär? Hur är gårdarna avgränsad mot omgivningen? Ange om det finns privata uteplatser, samt hur de upplevs.)</p>	<p>Gården är upphöjd ca 150 cm från marknivå då den är belägen ovanpå garagets takbjälklag. Gångvägarna är belägna nedanför och löper mellan hus och garagevägg. Eftersom gården är upphöjd väljer man helst att gå nedanför och runt snarare än över. Gården är avgränsad från omgivningen med tillhörande huskroppar. Att den dessutom är upphöjd och kantad av vegetation förstärker avgränsningen. Den högre delen upplevs mer privat när man befinner sig nedanför men väl uppe får man en mer offentlig känsla. Det finns inga privata uteplatser, dock har alla boende balkonger. Ett av de tre husen som omgärdar gården har dem ut mot gården.</p>	<p>Gården har en privat karaktär med tydliga avgränsningar mot omkringliggande hus och vägar. Längs den västra sidan av gården löper en cykelväg men gunnebostaket och ett stort parti med buskar skapar ett avstånd samt insynsskydd in till gården. I den södra delen finns nedfarten till garaget vilket gör att det är som störst höjdskillnad här ner till Roskildevägen som går längs denna sida. Här är det enda skyddet ett lågt metallstaket och några små rosenbuskar. I den östra kanten avgränsar femvåningshuset i gult tegel. Norra sidan består även den av vegetation och staket. På garagedelen finns privata uteplatser vars känsla av intimitet minskar då de är öppna ut mot den stora gräsyten. Dock har vissa även gjort egna skydd ut mot gården i form av växter som är placerade för att ge insynsskydd.</p>	<p>Gården har en offentlig karaktär, vilket beror på att den är stor med höga hus utmed långsidorna. Den offentliga känslan förstärks av att folk som inte bor på gården kommer hit för att utnyttja lekplatsen. En allmän gångväg löper utanför ena kortsidan men ett staket samt buskar avgränsar den mot gården. På motsatt kortsida finns ett cykelhus som gränsar mot den gångväg som finns här. På andra sidan denna väg finns ett staket samt växter. Dessa fungerar som skydd då garaget ligger under gården och skapar en höjdskillnad på ca 4-5 meter ner till bilvägen.</p> <p>Privata uteplatser finns som är inramade av tegelmurar samt träribbor. Utanför dessa finns planteringar som förstärker avgränsningarna samt skapar ett bättre avstånd till gårdens gångväg.</p>	<p>Gården har en offentlig karaktär. Avgränsningarna består av metallstaket i sydväst som är nödvändigt på grund av den höjdskillnad som är ner till gångvägen. Huskropparna avskärmar gården till störst del och högre staket mellan husen hjälper till att ytterligare förstärka gränserna. Dock är dessa inte tillräckliga för att gården ska upplevas mindre offentlig. Det finns privata uteplatser, dessutom är planteringar belägna mellan dessa och gångvägen på gården vilket gör att de är mer avskiljda.</p>	<p>Gården har en offentlig karaktär fastän det finns tydliga avgränsningar i form av cykelhus, pergolor och huskroppar. Det som gör att gården inte upplevs privat beror på att många använder den som passage mellan Lugna gatan och Kaptensgatan. Längs med den västra sidan löper en pergola, som avskärmar ut mot gatan med avbrott för garagedfarten och entrén till gården. Resterande sidor kantas främst av hus och av en pergola som finns mellan tillhörande fastighet och grannhuset.</p> <p>Det finns privata uteplatser på bottenvåningen som ramas in av ca 120 cm höga tegelmurar. Dessutom finns vegetation mellan uteplatserna och gångvägen vilket gör att de som går förbi inte kommer nära, vilket ökar den privata känslan.</p>

FUNKTIONER	KATTEN 17 Byggnadsår: 1978 Bebyggd yta: 2500 kvm Gårdens storlek: 1387 kvm	STALLMÄSTAREN 3 Byggnadsår: 1992 Bebyggd yta: 10200 kvm Gårdens storlek: 6041.5 kvm	SALONGEN 9 Byggnadsår: 2001 Bebyggd yta: 3010 kvm Gårdens storlek: 780 kvm	FLAGGSKEPPAREN 2 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 2380 kvm Gårdens storlek: 895 kvm	CONCORDIA 22 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 4359 kvm Gårdens storlek: 2101 kvm
<p>Gårdens funktioner (<i>Är gårdarna för vistelse och samvaro, fungerar de mer som ett tittskåp, eller både och? Kan flera aktiviteter pågå samtidigt?</i>)</p>	<p>Gården är främst en plats för barn. Det finns flera utrymmen för lek men det saknas samvaroytor där det ges plats att sitta. Det finns en enda sittgrupp med bord och även en grill. Detta är beläget vid en av lekytorna, vilket gör att man inte sitter särskilt avskilt om det pågår lek samtidigt. Dock förhindrar inte detta möjligheten att flera aktiviteter kan pågå samtidigt. Gården upplevs inte som särskilt vacker då lekytor tar upp stor del av gården, därmed finns inget högt värde som utsikt.</p>	<p>Gården är stor och tillhör flera hus. I den största byggnaden finns både bostäder och affärsverksamheter så som dagis, frisör och pizzeria. Det ges möjlighet till samvaro i form av olika sittplatser. Det finns även gräsyta för friare aktivitet samt lekredskap som desvärre tillhör dagiset vilket begränsar användningen för de boende. En plantering med damm som är inramad av en pergola samt ett träd som är planterat på samma nivå som garaget vars krona sticker upp på gården gör den mer intressant som utsikt.</p>	<p>Gården har få funktioner. Detta beror på att grönskan har fått spela störst roll här och därmed lämnas inget stort utrymme för aktiviteter. Tyvärr finns inga sittplatser i anslutning till växtligheten, dessa är främst placerade vid entréerna. Gården är trevlig att passera genom samt titta ner på från bostadshuset och den fungerar till stor del som ett tittskåp. Det finns inga lekredskap förutom en sandlåda som är överväxt med ogräs. Däremot är vegetationen i sig en bra lek miljö.</p>	<p>Gården har olika platser för samvaro och flera aktiviteter kan pågå samtidigt. Dessa är dessutom skilda från varandra och man kan använda de olika samvaroytorna utan att störa varandra allt för mycket. Dock är det inte frågan om någon friare och mer fartfylld aktivitet då gården är relativt liten och saknar yta för lek, den är mer anpassad för vuxna. Gården har ett tydligt formspråk och fina detaljer vilket bidrar till att de boende får en trevlig gård att titta ner på.</p>	<p>Detta är en gård för vistelse och samvaro. Här finns gott om utrymme och plats för olika aktiviteter att pågå samtidigt. Det finns lekredskap, sandlåda samt ytor för friare aktivitet. Det finns även vegetation att leka i samt sittplatser och flera grillmöjligheter. Det är en vacker, välskött gård som är trevlig att vistas på såväl som att titta ner på från fönster och balkonger. Gården har ett intressant formspråk som tydliggörs ännu mer ovanifrån.</p>
<p>Zonering (<i>Hur är gårdarna zonerade, offentlig eller privat karaktär? Hur är gårdarna avgränsad mot omgivningen? Ange om det finns privata uteplatser, samt hur de upplevs.</i>)</p>	<p>Gården har en privat karaktär. Avgränsningarna är tydliga ut mot angränsade vägar och består av ett högt plank och stålstaket med grind. Husen är belägna längs norra och östra sidan och det är tydligt att gården tillhör dem. Utmed västra kanten löper ett stålstaket som är nödvändigt på grund av den höjdskillnad som blir ner till gågatan som löper utanför. Grannhusen upplevs lite som en vägg då detta är ett tätbebyggt område med husen nära in på varandra.</p> <p>Det finns privata uteplatser på gården. Dessa är belägna bakom tegelmurar samt avskilda från gårdens gångväg med plantering i mellan.</p>	<p>Inne på gården har den en offentlig karaktär på grund av dess storlek och de verksamheter som bedrivs i bottenvåningen. Plaströbler som står utanför pizzarians fönster ger också en känsla av en offentlig plats. Utifrån upplevs gården mer privat då det finns tegelmurar med grindar och staket som löper utmed ytterkanterna. I norr samt ner på en del av östra och västra sidan ramar ett av husen in gården. I söder står fyra punkthus som avgränsar gården med sin placering. Mellan dessa huskroppar löper tegelmuren. På gården finns ett dagis som upplevs privat då det finns ett grönt gunnebostaket som avskiljer denna plats från resten av gården.</p>	<p>Gården har en privat karaktär och är välavgränsad mot omkringliggande bebyggelse. Gården omgärdas av höga träplank i väst och öst som avskiljer den mot de privata uteplatserna. Dessa har dörrar i det höga staketet så att man kan komma ut till den gemensamma gården. In till gården finns två entréer som består av olåsta smidesgrindar med "privat"-skyltar. I den södra delen finns en hög betongmur samt sophus som skapar insynsskydd utifrån gångvägen. I den norra delen avgränsas gården av ett gårdshus som de boende kan hyra. Sannantaget är detta en gård som är väl inbäddad bland husen med tydliga gränser och man upplever att den tillhör de boende.</p>	<p>Detta är en tydligt zonerad gård som är väl avgränsad och får därav en privat karaktär. Utmed norra och östra sidan ramar gården in av tillhörande fastighet. En rejäl betongmur sträcker sig längs intilliggande bostadsgård i väst och skyddar mot insyn. Ett metallstaket löper utmed södra sidan som vetter ut mot parken utanför. Här finns två grindar som inte är låsta men de bidrar ändå till en privat känsla. En del av den här sidan avgränsas även av ett tillhörande punkthus. I bottenplan finns privata uteplatser som ramar in av upphöjda planteringar i corten. Dessvärre ger de inte tillräckligt med insynsskydd för att man ska känna sig avskild från resten av gården.</p>	<p>Gården är avgränsad med låsta portar och syns inte utifrån. Därför upplevs gården privat. Väl inne får den däremot en mer offentlig karaktär, då många boende samsas om samma yta.</p> <p>Fastighetens fasader avgränsar gården i norr samt i öst och i väst tornar grannfastighetens fönsterlösa vägg upp sig. Den södra sidan kantas dels av en ca tre meter hög vägg samt ett stålstaket som skyddar mot den höjdskillnad som blir ner till en av grannfastigheterna.</p> <p>På gården finns privata uteplatser som är avskärmade med murar i betongsten där buxbom har planterats. Detta skapar en tydlig gräns ut mot det gemensamma utrymmet.</p>

FUNKTIONER	KORSÖR 3 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 5060 kvm Gårdens storlek: 3275 kvm	HELSINGÖR 6 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 3675 kvm Gårdens storlek: 2955 kvm	SÖRBÄCK 1 Byggnadsår: 1965 Bebyggd yta: 5256 kvm Gårdens storlek: 3212 kvm	KRONODIREKTÖREN 5 Byggnadsår: 1967 Bebyggd yta: 4620 kvm Gårdens storlek: 2506 kvm	NÅKTERGALEN 16 Byggnadsår: 1977 Bebyggd yta: 2550 kvm Gårdens storlek: 1096 kvm
<p>Rumslighet (Platsens rumslighet. Studerar för gemensamma ytor. Finns rum i rummet, vad definierar rummet/rummen, vilka avgränsningar finns? Öppenhet/slutenhet?)</p>	<p>Den gröna delen av gården är upphöjd ca 150 cm på grund av garaget, vilket gör att hela denna yta bildar ett eget rum. Rummet kantas av växtlighet och ramar in den stora, öppna gräsmattan. Mitt över den här delen leder en gångväg som skär av rummet i två halvor. På grund av öppenheten och bristen på strukturerande element så upplevs rumsligheten diffus. Den ena sidan består främst av lekredskap och den motsatta har en plats med sittbänkar och ett bord. Här finns en spalje med klättrväxter som delvis ramar in, dessutom förstärker markbeläggningen känslan av att detta är ett litet rum. Dock är denna plats helt öppen in mot gården och det finns inte någon form av tak. Därför upplevs gården sakna mer ombonade rum i mindre skala. Eftersom gångvägarna till entréerna ligger nedanför gården så bildar dessa egna rum.</p>	<p>Ovanpå garaget finns en stor, öppen gräsyta vilken upplevs som ett stort öppet rum kantat av vegetation. Denna yta är som mest öppen ut mot Roskildevägen och det är endast låg vegetation som växer här. Det saknas mer ombonade rum och takbildande vegetation, vilket medför att både lek- och sittytor är helt exponerade. I norr sluttar det från gräsytan ner mot en betydligt mer lummig del som inte är underbyggd. Här bildar träd och buskar ett omslutet rum med en gemensamhetsyta bestående av bord och stolar samt en grill.</p> <p>Den övre delen av gården är överblickbar då ytan är stor och öppen. Däremot ser man inte entrén in till gården då träden som står i den nedre delen skymmer sikten. De goda avgränsningarna skapar trygghet och kontroll. Dock känner man inte samma säkerhet i den södra delen av gården där garagedriften är. Här är det en ordentlig höjdskillnad ner till Roskildevägen. Staketet och den låga vegetationen som markerar kanten är inte tillräcklig för att man ska uppleva full kontroll, särskilt om det är små barn ute på gården. En positiv aspekt för tryggheten är att det inte förekommer bilar på gården.</p>	<p>Gården har tydlig rumsindelning. Den mest centrala delen är något upphöjd både med hjälp av slanter samt upphöjda planteringar. Denna del av består av två olika karaktärer. Ena halvan är mer grön med högre vegetation bestående av träd och buskar i friare former som omgärdar en gräsmatta. Här är växtligheten det som främst definierar rummen. Tyvärr finns inga bänkar i denna del som får skydd av växterna. Den andra halvan består av tre ytor för lek och två sittytor i mer öppet läge. Här definieras rummen främst av staket och buskar men det saknas takbildande element. Dock är hela denna centrala del av gården relativt bra avskärmat från gårdens gångväg främst med hjälp av vegetation.</p> <p>Gården består av mycket vegetation vilket påverkar överblickbarheten. Befinner man sig på gårdens mittendel har man bäst uppsikt över vad som händer runt omkring. Även om växterna till viss del skymmer sikten så bidrar de också till en ombonad känsla som inger trygghet. Längs norra ytterkanten finns en höjdskillnad på 4-5 meter som minskar säkerheten. Dock är den inte synligt från gården då staket, vegetation samt ett förrådshus skymmer. Det finns ingen biltrafik på gården vilket är positivt för tryggheten.</p>	<p>Gården är stor och öppen och består av två nivåer. Planteringarna samt den centrala delen med gemensamhetsytor och lekplatser är upphöjda ca 40 cm. Rum i rummen finns på den högre delen där dessa definieras av markmaterial, trästaket samt i vissa fall buskar. Det finns ytor som helt saknar skydd vilket gör att man känner sig väldigt exponerad. Samtliga sittytor saknar någon form av tak vilket gör att rumsligheten har vissa brister.</p> <p>Gården känns relativt trygg. Befinner man sig på den upphöjda delen har man god uppsikt över vad som händer runt omkring. I den norra delen finns en höjdskillnad som beror av garaget men denna kantas av staket och är dessutom inte särskilt hög. Inga parkeringar för bilar förekommer på gården vilket är positivt för tryggheten.</p>	<p>Gården har viss rumsindelning. Gemensamhetsytan med lekutrustning och bänkar upplevs som ett rum. Intill denna del finns ytterligare ett rum med ett par bänkar. Dessa två delar är inte helt skilda men staket som löper runt hjälper till att till viss del avgränsa dem från varandra. Bristen på takbildande element gör att gården känns öppen och det finns få intimare rum. Det som främst bygger upp gårdens strukturer och som bildar rummen är staket som tillsammans med buskar ramar in de olika ytorna.</p> <p>Staket och vegetation skymmer en del av gårdens överblickbarhet. Dessutom använder många gården som passage och därför minskar känslan av kontroll och trygghet. Dock har gården tydliga avgränsningar med markerade entréer vilket ökar känslan av kontroll. I ena ytterkanten finns en höjdskillnad ner till garagedriften, vilket kan påverka tryggheten. Dock är det gott om växtlighet samt mur som skapar distans. Inga bilar eller parkeringar finns på gården vilket ger en tryggare plats.</p>
<p>Känsla av kontroll och trygghet (Är gårdarna överblickbara och avgränsade?)</p>	<p>Befinner man sig uppe på gården så har man bra överblick över det som sker på denna plats. Dock ser man inte de som rör sig på gångvägarna nedanför. Detsamma gäller på gångvägarna där man känner att man har kontroll men man vet inte vad som händer uppe på gården. Höjdskillnaden som beror av garaget skapar mindre säkerhet. Att inga bilar förekommer på gården är dock positivt för tryggheten.</p>				

FUNKTIONER	KATTEN 17 Byggnadsår: 1978 Bebyggd yta: 2500 kvm Gårdens storlek: 1387 kvm	STALLMÄSTAREN 3 Byggnadsår: 1992 Bebyggd yta: 10200 kvm Gårdens storlek: 6041.5 kvm	SALONGEN 9 Byggnadsår: 2001 Bebyggd yta: 2230,4 kvm Gårdens storlek: 780 kvm	FLAGGSKEPPAREN 2 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 2380 kvm Gårdens storlek: 895 kvm	CONCORDIA 22 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 4359 kvm Gårdens storlek: 2101 kvm
<p>Rumslighet (Platsens rumslighet. Studeras för gemensamma ytor. Finns rum i rummet, vad definierar rummet/rummen, vilka avgränsningar finns? Öppenhet/slutenhet?)</p>	<p>Gården upplevs mer eller mindre som ett enda stort rum. Två stora ytor består av lek, vilka saknar strukturerande element. Det är främst sargerna, vilka håller sanden på plats, som definierar ytorna. Gårdens enda samvaroyta med sittgrupp är något avskild då den är placerad bakom ena lekplatsen och ligger därmed något skydd från gårdens gångväg. Detta rum förstärks av markbeläggningen samt träplank och förrådsbyggnadens vägg. Generellt saknas det tak i form av exempelvis vegetation.</p>	<p>Gården har flera rum. En upphöjd stenplantering med damm är omgärdad av en pergola och bildar ett rum där det finns plats att slå sig ner. Mellan huskropparna i söder bildas stora och öppna utrymmen som förstärks ytterligare av den vegetation som löper längs med fasaderna. Dock finns inga sittplatser här. Dessutom finns ut mot gatan vilket gör att dessa rum blir exponerade. Generellt saknar gården utrymmen i mindre skala där man kan sitta avskilt. De flesta sittplatserna är längs med gårdens gångväg och de har inte någon form av skydd ovanifrån så som trädkronor.</p>	<p>Gården känns liten och intim. Mitt på gården finns en trädunge som bildar ett relativt svåråtkomligt rum då det är upphöjt i två etapper. Det känns inte som att det är meningen att man ska vistas där. Gången som löper i ytterkant av gården bildar ett eget rum mellan dungen och de höga staket som skärmar av mot de privata uteplatserna. Vid det gemensamma gårdshuset finns en uteplats med ett bord och några stolar. Denna plats är dels omgärdad av en formklippt häck samt en mur. Annars saknas rum som är mer avskilda där man kan vistas flera tillsammans ute i det gröna. Vid dungen finns bara en bänk som är placerad i ett relativt exponerat läge.</p>	<p>Gården har tydliga rum. Man har arbetat mycket med strukturer och rumsbildande element så som pergola, upphöjningar samt nedsänkningar av marken och upphöjda planteringar. Olika markmaterial så som betongsten, gräs och grus förstärker rumsindelningen. Formerna som gården består av bidrar också till en förstärkt rums känsla. En cirkel på 10 meter i diameter bildar ett öppet men ändå eget rum. De två gemensamhetsytorna är nedsänkt respektive upphöjd och är inramade av växtlighet.</p>	<p>Gården har flera mindre rum för samvaro i olika form. På östra sidan finns cirkulära ytor som kantats av avenbokshäckar. Den ena består av en grillplats och den andra av två gungdjur. Lekytan består dessutom av gummiasfalt vilket ytterligare förstärker rummet. Det finns även annan växtlighet i form av olika planteringar och partier med träd som bidrar till gårdens rumslighet.</p>
<p>Känsla av kontroll, trygghet och säkerhet (Är gårdarna överblickbara och avgränsade?)</p>	<p>Gården är liten och överblickbar. Eftersom den är omgärdad av staket och grind känner man sig säker och trygg. I ytterkant av gården finns en höjdskillnad som kan leda till att man upplever att säkerheten minskar. Dock är den värsta höjdskillnaden avgränsad med vegetation samt ett förrådshus. Inga bilar förekommer på gården vilket ökar känslan av trygghet.</p>	<p>Mitt på gården upplevs den stor och relativt öppen men det finns goda avgränsningar som förstärker känslan av trygghet. Gårdens storlek kan också bidra till att man inte upplever full kontroll då man inte ser allt som sker runt omkring. Dessutom finns en relativt trång gångväg utmed staketet i öst vilket kan ge en viss osäkerhet på kvällen. Vissa brister i tryggheten ges av det hål som är ner till garaget där ett träd är planterat. Dock är det omgärdat av staket. Inga bilar förekommer på gården vilket ökar känslan av trygghet.</p>	<p>Gården är tydligt avgränsad och de enda vägarna in är via grindar. Detta bidrar till att den upplevs tillhöra de boende, vilket är positivt för tryggheten. Dessutom är gården relativt liten och storleken gör att man till stor del har koll på vad som händer runt omkring en. Dock påverkar dungen överblickbarheten till viss del. Det finns inga parkeringar eller plats för bilar på gården vilket ökar tryggheten.</p>	<p>Gården har tydliga avgränsningar och det finns ingen anledning för utomstående att ta en genväg över den. Staket samt murar ramar in och läget mellan husen gör att det känns tryggt och säkert när man vistas på platsen. Större delen av gården är överblickbar vilket gör att man känner kontroll över vad som sker runt omkring. Inga bilar förekommer på gården vilket är positivt för tryggheten.</p>	<p>Gården upplevs väldigt säker då den är helt stängd för allmänheten och endast de boende har tillträde. Dessutom finns kameraövervakning för att öka tryggheten. Gården i sig består av flera skrymslen och vrår vilket gör att man inte har full överblick men detta minskar inte känslan av kontroll då gården har tydliga avgränsningar. Det är även positivt att det inte förekommer några bilar på gården.</p>

FUNKTIONER	KORSÖR 3 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 5060 kvm Gårdens storlek: 3275 kvm	HELSINGÖR 6 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 3675 kvm Gårdens storlek: 2955 kvm	SÖRBÄCK 1 Byggnadsår: 1965 Bebyggd yta: 5256 kvm Gårdens storlek: 3212 kvm	KRONODIREKTÖREN 5 Byggnadsår: 1967 Bebyggd yta: 4620 kvm Gårdens storlek: 2506 kvm	NÅKTERGALEN 16 Byggnadsår: 1977 Bebyggd yta: 2550 kvm Gårdens storlek: 1096 kvm
Möjlighet till avskildhet <i>(Finns möjlighet till avskildhet eller upplevs gårdarna exponerade?)</i>	Det finns inte särskilt stor möjlighet för avskildhet. Man känner sig exponerad på grund av att gården är stor och öppen. Samtidigt bidrar gårdens storlek till att husen inte kommer allt för nära vilket gör att denna känsla minskar något.	Det finns ingen möjlighet till avskildhet på den öppna ytan ovanpå garagets takbjälklag. Här är det exponerat från huset och även från Roskilddevägen där många går, cyklar och kör förbi med bil. De som har en mer ombonad privat uteplats har dock större chans till avskildhet. På den lägre delen, som inte är underbyggd, finns det bättre möjlighet att sitta mer avskilt då det är mycket vegetation som skymmer utsikten från bostadshuset. Dock är det bitvis mer öppet utmed Tuborgsgången, vilket minskar känslan av avskildhet om någon går förbi nära staketet.	De samvaroytor med bänkar och bord som finns är utplacerade på gårdens ena kortsida där även lekplatsen är belägen. Detta gör att det är svårt att sitta i avskildhet. Det här är även den del av gården som upplevs mest öppen och därmed mest exponerad. På den yta som består av mer växtlighet och som är mindre exponerad finns större chans till avskildhet men här finns inga sittmöjligheter förutom i gräset.	Det finns platser som är mer avskilda. Dessa är till viss del avskärmade med trästaket som ger skydd för ryggen. Vegetationen hjälper också till att avgränsa, framför allt sittplatsen i sydväst. Dock är denna plats nära gångvägen och förbipasserande kan komma relativt nära. Mitt på gården känner man sig som mest exponerad. Här finns en grillplats och bänkar som är helt oskyddade och man känner sig uttittad.	Det finns få chanser till avskildhet. De flesta sittplatserna är vid andra funktioner så som lekplats och cykelparkering. Dock är samvaroytorna omgärdade av trästaket och vegetation vilket gör dem avskilda från gårdens gångväg.
Gårdens tillgänglighet <i>(Ligger gårdarna i direkt anslutning till huset? Anpassningar i mark, finns några kanter? Finns några brister?)</i>	På grund av gårdens upphöjda läge så blir tillgängligheten påverkad för funktionshindre såväl som den allmänna användningen. Det finns endast två vägar upp till den gröna delen, varav en lång ramp och en trappa. Bor man i den östra fastigheten och har någon form av funktionsnedsättning som gör det svårt att gå i trappor så måste man ta sig runt hela gården. Väl uppe så är gångvägen kantad av träsarg som gör att gräsmattan ligger ca 1 dm högre. Detta är också problematiskt om man exempelvis är rullstolsburen. Det finns ingen anpassad lekutrustning. Alla redskap är placerade i strid sand och omgärdade av träsarger.	Boende på bottenvåningen har altandörrar direkt ut på den öppna gräsyten som är underbyggd. Övriga når den här delen av bostadsgården endast via en slänt från den lummigare, icke underbyggda delen. Detta gör att gräsyten inte är särskilt tillgänglig för personer som är rullstolsburna. Det försvårar även åtkomsten av gårdens enda lekutrustning som består av en sandlåda. Dessutom påverkar det även den allmänna användningen då gården inte är länkad direkt från entréerna.	Entréerna från husen vetter ut mot gården. Det är en svag lutning mot den gröna, något upphöjda delen men den är så liten att det inte åstadkommer några problem. All lekutrustning är i strid sand som omgärdas av en hög träsarg, vilket gör det svårare för rullstolsburna att använda sig av lekredskapen.	Gården är tillgänglig och har entréer i direkt anslutning. Den upphöjda delen nås från flera platser på båda långsidorna samt den norra kortsidan. Då marken har en svag lutning upp till den högre delen blir ytan lättillgänglig. Dock är lekplatserna inte anpassade för funktionshindre. Båda lekytorna består av strid sand och är inramade av en träram på ca 20 cm.	Husens entréer leder direkt ut till gården, vilket är positivt för tillgängligheten. Marken är mer eller mindre plan med undantag för en lutning från Lugna gatan upp mot gården. Lekredskapen är placerade i strid sand och ramas in av en hög träkant, vilket gör dessa ytor mindre tillgänglig för rullstolsburna.

FUNKTIONER	KATTEN 17 Byggnadsår: 1978 Bebyggd yta: 2500 kvm Gårdens storlek: 1387 kvm	STALLMÄSTAREN 3 Byggnadsår: 1992 Bebyggd yta: 10200 kvm Gårdens storlek: 6041.5 kvm	SALONGEN 9 Byggnadsår: 2001 Bebyggd yta: 2230,4 kvm Gårdens storlek: 780 kvm	FLAGGSKEPPAREN 2 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 2380 kvm Gårdens storlek: 895 kvm	CONCORDIA 22 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 4359 kvm Gårdens storlek: 2101 kvm
Möjlighet till avskildhet (<i>Finns möjlighet till avskildhet eller upplevs gårdarna exponerade?</i>)	Gårdens enda sittgrupp får skydd av en förrådsvägg och ett högt plank. På så vis blir man avskärmad från cykel- och gångvägen utanför. Inne på gården skymmer även ena lekytan till viss del, vilket gör att man inte känner sig lika exponerad från gårdens gångväg och hus. Däremot upplever man inte samma avskildhet om det är någon som leker på lekplatsen. På gårdens övriga ytor känner man sig väldigt exponerad och uttittad.	Det finns inga platser för avskildhet. De flesta bänkarna står längs gårdens gångväg och generellt saknas sittplatser som inte är exponerade. Man känner sig minst utsatt vid gårdens pergola. Däremot är de stolar och bord som finns här placerade nära husets fönster, vilket gör att man ändå inte sitter i avskildhet. Dessutom finns det många sittplatser här och man kan inte räkna med att vara ensam.	Man känner mest avskildhet på gårdens östra sida, bakom dungen. Här får man skydd av träden och ett högt staket. Dock finns det ingen sittplats i här. Det står en bänk på denna sida men den är placerad i ett mer öppet läge. På andra sidan dungen känner man sig mer exponerad då det höga huset har fönster som vetter ut mot gården. Men den goda inramningen och de höga staketen minskar känslan av att känna sig uttittad.	Fönster från alla håll gör att man känner sig exponerad på gården. Dessutom är den relativt liten vilket gör att man inte kan komma undan. Dock bidrar pergolan och spaljén på den upphöjda gemensamhetsytan till att man känner sig något skyddad och en viss känsla av avskildhet kan infinna sig.	Det finns chans till avskildhet då gården är väl avgränsad och det finns olika valmöjligheter för vistelse. I ena delen har de angränsade fastigheterna inga fönster ut mot gården vilket gör att man känner sig mindre exponerad här. På andra sidan finns desto fler fönster som vetter från gårdens tillhörande hus. Dock är samvaroytor omgärdade av vegetation som skymmer sikten till viss del, vilket minskar känslan av att vara uttittad. Trots detta kan man sakna någon form av tak på gården.
Gårdens tillgänglighet (<i>Ligger gårdarna i direkt anslutning till huset? Anpassningar i mark, finns några kanter? Finns några brister?</i>)	Entréerna ligger i direkt anslutning till gården. Dessutom är det lätt att ta sig fram då marken är plan och det finns inte några höjdskillnader. Dock är lekutrustningen inte anpassad för rullstolsburna. Alla redskap är placerade i strid sand som är kantad av träsarger.	Det finns entréer som ligger ut mot gården. I stort sett är marken plan och lättframkomlig med undantag för en kant på ca 15 cm skiljer gångväg och gräsmatta. Eftersom gräsytan ligger högre än gångvägen kan det vara svårt att ta sig hit med rullstol.	Entréerna ut mot gården samt de privata uteplatserna är i samma nivå som gångvägen, vilket gör gården lättillgänglig. Den mest svåråtkomliga delen är dungen som är upphöjd i två etapper. Första delen är upphöjd ca 40 cm. Ca 1 meter in kommer nästa etapp som är upphöjd lika mycket. På gården tar man hand om dagvattnet. Det finns rännor längs med ytterkanterna samt tvärs över gången som är anslutna till en damm vid dungen. Är folk inte tillräckligt uppmärksamma finns det risk att man kan trampa ner i dessa, även om det inte är så sannolikt.	Gården nås direkt från husen. Flera entréer finns och de som bor i bottenplan kan komma direkt ut från sina lägenheter. Gårdens gångytor består av betongsten vilket gör hela gården lättframkomlig men samvaroytorna består båda av singel. Dessa två ytor är upphöjd respektive nedsänkt vilket gör dem svårare att utnyttja för rullstolsburna, dock finns ramper i betongsten.	Fastigheten har entréer rakt ut till gården. Marken är plan och det finns bra gångvägar som leder till samvaroytorna. Vid gungdjuren har man använt gummiasfalt vilket är positivt ur tillgänglighetssynpunkt.

FUNKTIONER	KORSÖR 3 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 5060 kvm Gårdens storlek: 3275 kvm	HELSINGÖR 6 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 3675 kvm Gårdens storlek: 2955 kvm	SÖRBÄCK 1 Byggnadsår: 1965 Bebyggd yta: 5256 kvm Gårdens storlek: 3212 kvm	KRONODIREKTÖREN 5 Byggnadsår: 1967 Bebyggd yta: 4620 kvm Gårdens storlek: 2506 kvm	NÅKTERGALEN 16 Byggnadsår: 1977 Bebyggd yta: 2550 kvm Gårdens storlek: 1096 kvm
Sittplatser (<i>Antal antal sittplatser/lgh + antal avgränsade sittgrupper. Ange hur många bord som finns. Ges möjlighet till sittplats i solen/skuggan? Tillgång ska finnas någon gång under dagen under mars-oktober.</i>)	En grupp består av 2 bänkar á 3 sittplatser plus ett bord. Platsen har sol under stora delar av dagen. Vid lekplatsen finns 1 soffa á 3 sittplatser. 9 sittplatser/74 lgh= 0,12 sittplatser/lgh	På underbyggda delen finns 1 bord med 2 bänkar á 3 sittplatser. Vid sandlådan finns 1 soffa á 3 sittplatser. På denna del ges solmöjligheter men inte skugga. 9 sittplatser/28 lgh= 0,3 sittplatser/lgh på den underbyggda delen. Icke underbyggda delen har 1 bord och 4 stolar = 0,5 sittplatser/lgh.	Samvaroyta: 2 bänkar á 3 platser och ett bord. Lekytan: 2 bänkar á 3 platser och 1 bord. 12 platser/170 lgh= 0,07 sittplatser/lgh . Störst chans att sitta i sol ges.	Lekyta 1: 2 bänkar á 3 sittplatser och 1 bord. Grillplats: 3 soffor á 3 sittplatser och grill. SÖ hörnet: 2 bänkar á 3 sittplatser och 1 bord. Lekyta 2: 1 soffa á 3 sittplatser. 24 sittplatser/150 lgh= 0,16 sittplatser/lgh . Störst chans att sitta i sol ges.	Vid cykelparkering: 2 soffor á 3 sittplatser. Lekplats: 4 soffor á 3 sittplatser. Samvaroyta: 2 soffor á 3 sittplatser. 24 sittplatser/70 lgh= 0,32 sittplatser/lgh . Chans att sitta i sol och skugga ges.
Informella sittplatser (<i>Finns informella sittplatser som kan fungera som mötesplatser?</i>)	Det finns inga större möjligheter till informella sittplatser.	Det finns inga informella sittplatser.	De upphöjda planteringarna utmed husfasaderna fungerar som informella sittplatser.	De upphöjda planteringarna samt murarna runt den upphöjda delen av gården kan fungera som informella sittplatser.	Det finns inga informella platser.
Lekvärdesfaktorer (<i>Malmö stads lekfaktorer 2-6 bedöms</i>).	<p>Totalt: -3 p Zonering av gården: 0 Gården har två zoner. Trygg zon med bord och sittplatser. Vidlyftig zon med gungor och rutschkana samt utrymme för rörelse i olika riktningar.</p> <p>Tillgänglighet: 0 Rörelsehindre kan ta sig runt gården på egen hand även om rampen upp till delen där lekredskapen finns är brant. Det finns inga anpassade lekredskap.</p> <p>Vegetation och topografi: -1 Platt gård utan vegetation som går att leka i.</p> <p>Integration av lekredskap i landskapet: -1 All utrustning står innanför inramat område. Landskapet utanför detta erbjuder torftig lekmiljö.</p> <p>Möjlighet till omvärldsförståelse: -1 Den största delen av gården går inte att påverka. Färdiga lekredskap och angivna lekytor styr leken.</p>	<p>Totalt: -4 p Zonering av gården: -1 Området består av en zon, trygg zon. Endast sandlåda finns.</p> <p>Tillgänglighet: -1 Rörelsehindre kan inte ta sig runt byggnaden på egen hand.</p> <p>Vegetation och topografi: 0 Den största delen av vegetationen går inte att leka i men en del av vegetationen är lekbar (den nedanför garaget).</p> <p>Integration av lekredskap i landskapet: -1 All utrustning står innanför inramat område. Landskapet utanför detta erbjuder torftig lekmiljö.</p> <p>Möjlighet till omvärldsförståelse: -1 Den största delen av gården går inte att påverka. Färdiga lekredskap och angivna lekytor styr leken.</p>	<p>Totalt : -2 p zonering av gården: 0 Gården har två zoner. Trygg zon med bord och sittplatser. Vidlyftig zon med gungor och rutschkana samt utrymme för rörelse i olika riktningar.</p> <p>Tillgänglighet: 0 Rörelsehindre kan ta sig runt gården på egen hand. Dock finns inga anpassade lekredskap.</p> <p>Vegetation och topografi: 0 Den största delen av vegetationen går inte att leka i men en del av vegetationen är lekbar.</p> <p>Integration av lekredskap i landskapet: -1 All utrustning står innanför inramat område. Landskapet utanför detta erbjuder torftig lekmiljö.</p> <p>Möjlighet till omvärldsförståelse: -1 Den största delen av gården går inte att påverka. Färdiga lekredskap och angivna lekytor styr leken.</p>	<p>Totalt: -3 p Zonering av gården: 0 Gården har två zoner. Trygg zon med bord och sittplatser. Vidlyftig zon med gungor och rutschkana samt utrymme för rörelse i olika riktningar.</p> <p>Tillgänglighet: 0 Rörelsehindre kan ta sig runt gården på egen hand. Dock finns inga anpassade lekredskap.</p> <p>Vegetation och topografi: -1 Platt gård utan vegetation som går att leka i.</p> <p>Integration av lekredskap i landskapet: -1 All utrustning står innanför inramat område. Landskapet utanför detta erbjuder torftig lekmiljö.</p> <p>Möjlighet till omvärldsförståelse: -1 Den största delen av gården går inte att påverka. Färdiga lekredskap och angivna lekytor styr leken.</p>	<p>Totalt: -3 p Zonering av gården: 0 Gården har två zoner. Trygg zon med bord och sittplatser. Vidlyftig zon med klätterställning samt utrymme för rörelse flera i olika riktningar.</p> <p>Tillgänglighet: 0 Rörelsehindre kan ta sig runt gården på egen hand. Dock finns inga anpassade lekredskap.</p> <p>Vegetation och topografi: -1 Platt gård utan vegetation som går att leka i.</p> <p>Integration av lekredskap i landskapet: -1 All utrustning står innanför inramat område. Landskapet utanför detta erbjuder torftig lekmiljö.</p> <p>Möjlighet till omvärldsförståelse: -1 Den största delen av gården går inte att påverka. Färdiga lekredskap och angivna lekytor styr leken.</p>

FUNKTIONER	KATTEN 17 Byggnadsår: 1978 Bebyggd yta: 2500 kvm Gårdens storlek: 1387 kvm	STALLMÄSTAREN 3 Byggnadsår: 1992 Bebyggd yta: 10200 kvm Gårdens storlek: 6041.5 kvm	SALONGEN 9 Byggnadsår: 2001 Bebyggd yta: 2230,4 kvm Gårdens storlek: 780 kvm	FLAGGSKEPPAREN 2 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 2380 kvm Gårdens storlek: 895 kvm	CONCORDIA 22 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 4359 kvm Gårdens storlek: 2101 kvm
Sittplatser <i>(Ange antal sittplatser/lgh + antal avgränsade sittgrupper. Ange hur många bord som finns. Ges möjlighet till sittplats i solen/skuggan? Tillgång ska finnas någon gång under dagen under mars-oktober.)</i>	Vid lekplatsen finns en sittgrupp bestående av 1 bord och 2 bänkar á 3 sittplatser. Det finns även 1 bänk á 3 sittplatser som dessvärre ser ut att vara lite för hög och är dessutom placerad i rabatten. 9 sittplatser/71 lgh= 0,13 sittplatser/lgh. Sittgruppen erbjuder antingen sol eller skugga.	Mitt på gården finns bänkar med jämna mellanrum. 4 bänkar á 3 sittplatser. Det finns även plastmöbler vid pergolan: 7 bord, 30 stolar. 42 sittplatser/176 lgh= 0,24 sittplatser/lgh. Valmöjlighet att sitta i sol eller skugga ges.	1 bänk á 3 sittplatser. 2 bänkar á 2 sittplatser vid entréerna. 7 sittplatser/17 lgh= 0,4 sittplatser/lgh. Gårdshuset har 1 bord och 8 stolar. Det finns chans att sitta både i sol och skugga under dagen. 15 sittplatser/17 lgh= 0,9 sittplatser/lgh.	Den upphöjda samvaroytan består av 1 sittgrupp med 2 soffor á 3 sittplatser. Den nedsänkta ytan har 2 grupper. Varje grupp består av 2 bänkar á 3 sittplatser och varsitt bord. Det finns 2 fristående bänkar á 3 sittplatser. Vid entréer finns 3 bänkar á 2 sittplatser. 30 sittplatser/56 lgh= 0,5 sittplatser/lgh. Sol eller skugga erbjuds.	På gräsmattan finns 2 grupper á 8 sittplatser. På altanen finns 2 bord med 2 soffor á 3 sittplatser och 2 bänkar á 3 sittplatser. 28 sittplatser/129 lgh= 0,2 sittplatser/lgh. Även barnmöbler finns. Flyttbara möbler går att anpassa efter sol eller skugga.
Informella sittplatser <i>(Finns informella sittplatser som kan fungera som mötesplatser?)</i>	Inga informella sittplatser.	Få informella sittplatser.	Man kan sitta på betongmurarna som dungen är uppbyggd av samt på träinklädda rökluckor. Även trappan upp till altanen kan användas för att sitta på.	Det finns informella sittplatser på gården i form av murar och trappor där man kan slå sig ner.	Trädäck och skulptur fungerar som informella sittplatser.
Lekvärdesfaktorer <i>(Malmö stads lekfaktorer 2-6 bedöms).</i>	<p>Totalt: -3 p Zonering av gården: 0 Gården har två zoner. Trygg zon med bord och sittplatser. Vidlyftig zon med gungor och rutschkana samt utrymme för rörelse i flera olika riktningar.</p> <p>Tillgänglighet: 0 Rörelsehindrade kan ta sig runt gården på egen hand. Dock finns inga anpassade lekredskap.</p> <p>Vegetation och topografi: -1 Platt gård utan vegetation som går att leka i.</p> <p>Integration av lekredskap i landskapet: -1 All utrustning står innanför inramat område. Landskapet utanför detta erbjuder torftig lekmiljö.</p> <p>Möjlighet till omvärldsförståelse: -1 Den största delen av gården går inte att påverka. Färdiga lekredskap och angivna lektyor styr leken.</p>	<p>Totalt: -3 p Zonering av gården: 0 Gården har två zoner. Trygg zon med bord och sittplatser. Vidlyftig zon med gungor och rutschkana samt utrymme för rörelse flera i olika riktningar.</p> <p>Tillgänglighet: 0 Rörelsehindrade kan ta sig runt gården på egen hand. Dock finns inga anpassade lekredskap.</p> <p>Vegetation och topografi: -1 Platt gård utan vegetation som går att leka i.</p> <p>Integration av lekredskap i landskapet: -1 All utrustning står innanför inramat område. Landskapet utanför detta erbjuder torftig lekmiljö.</p> <p>Möjlighet till omvärldsförståelse: -1 Den största delen av gården går inte att påverka. Färdiga lekredskap och angivna lektyor styr leken.</p>	<p>Totalt: -1 p Zonering av gården: -1 Gården består av en zon. Trygg zon med bord och sittplatser.</p> <p>Tillgänglighet: 0 Rörelsehindrade kan röra sig runt byggnaden och utnyttja en större del av gården på egen hand. Dock kommer man inte åt dungen.</p> <p>Vegetation och topografi: 0 En del av vegetationen är lekbar.</p> <p>Integration av lekredskap i landskapet: 0 Det finns lekredskap som är integrerade i landskapet. Det vill säga sandlåda i dungen.</p> <p>Möjlighet till omvärldsförståelse: 0 Ett flertal naturliga inslag på gården förändras med årstiderna. Delar av gården är möjliga för barnen att undersöka och påverka.</p>	<p>Totalt: -5 p Zonering av gården: -1 Området består av en zon, trygg zon. Dock finns ingen lekyta på gården.</p> <p>Tillgänglighet: -1 Rörelsehindrade kan inte ta sig runt byggnaden på egen hand.</p> <p>Vegetation och topografi: -1 Platt gård utan vegetation som går att leka i.</p> <p>Integration av lekredskap i landskapet: -1 All utrustning står innanför inramat område. Landskapet utanför detta erbjuder torftig lekmiljö.</p> <p>Möjlighet till omvärldsförståelse: -1 Den största delen av gården går inte att påverka. Färdiga lekredskap och angivna lektyor styr leken.</p>	<p>Totalt: -1 p Zonering av gården: -1 Området består av en zon.</p> <p>Tillgänglighet: 0 Rörelsehindrade kan ta sig runt gården på egen hand. Gummiasfalt finns men inga anpassade lekredskap.</p> <p>Vegetation och topografi: 0 Gård med enstaka kulle. Den största delen av vegetationen går inte att leka i, men en del av vegetationen är lekbar.</p> <p>Integration av lekredskap i landskapet: -1 Det finns lekredskap som är integrerade i landskapet, men de flesta står inom avgränsade områden.</p> <p>Möjlighet till omvärldsförståelse: 0 Ett flertal naturliga inslag på gården förändras med årstiderna. Delar av gården är möjliga för barnen att undersöka och påverka.</p>

FUNKTIONER	KORSÖR 3 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 5060 kvm Gårdens storlek: 3275 kvm	HELSINGÖR 6 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 3675 kvm Gårdens storlek: 2955 kvm	SÖRBÄCK 1 Byggnadsår: 1965 Bebyggd yta: 5256 kvm Gårdens storlek: 3212 kvm	KRONODIREKTÖREN 5 Byggnadsår: 1967 Bebyggd yta: 4620 kvm Gårdens storlek: 2506 kvm	NÄKTERGALEN 16 Byggnadsår: 1977 Bebyggd yta: 2550 kvm Gårdens storlek: 1096 kvm
Disposition av fastighet & markbeläggning (Ange typ av material på mark, samt hur stor del av fastigheten respektive material utgör.)	Byggnader 45 % Planteringar 15 % Gräs 18 % Sand 2 % Asfalt 20 % Underbyggda delen Plantering 30 % Gräs 50 % Sand 5 % Asfalt 15 %	Byggnader 30 % Planteringar 35 % Gräs 15 % Betongsten 20 % Underbyggda delen Planteringar 10 % Gräs 70 % Betongsten 20 %	Byggnader 40 % Planteringar 15 % Gräs 10 % Asfalt 10 % Betongsten 20 % Sand 5 %	Byggnader 45 %, Planteringar 15 % Gräs 5 % Asfalt 20 % Betongsten 10 % Sand 5 %	Byggnader 55 % Planteringar 15 % Betongsten 25 % Sand 5 %
Möjlighet till odling (Ange antal lotter/ lägenhet (även uteplatser i bottenplan).)	Det förekommer ingen odling på gården.	Det finns jordgubbsplantor i planteringen som löper utmed ena kanten på gräsmattan. På de privata uteplatserna har de boende själva möjlighet att odla om de vill.	På de privata uteplatserna finns möjlighet att odla. I den mer vilda delen av trädgården finns det svarta och röda vinbär planterade.	Det förekommer ingen odling på gården. På de privata uteplatserna finns möjlighet till det.	På gården ges ingen möjlighet till odling. Dock kan det förekomma på de privata uteplatserna. Dessa har tegelmurar runt omkring sig vilket gör att om det skulle förekomma ser man det inte utifrån.
Höjdskillnader (Finns höjdskillnader på gården som främst beror på att gården är underbyggd?)	Gården ligger ovanpå garaget, ca 150 cm ovanför marknivå.	Det underbyggda garaget bildar en höjd på gården. Från garaget har man valt att göra slänter där man planterat olika växter. Den största höjdskillnaden bildas ovanför garagenedfarten.	Planteringarna utmed fasaden är upphöjda med träram. Gårdens mittendel har antingen en svag lutning uppåt eller kantas av upphöjda planteringar. Genom att ha mittendelen något upphöjd får man ett bättre jorddjup på denna yta. Slänterna är armerade för att skapa en brandväg. I gårdens ytterkant bildas en rejäl höjdskillnad på ca 4-5 meter ner till bilvägen nedanför.	Planteringar och gårdens centrala del med sitt- och lekplatser ligger högre än gångvägen. Detta ger bättre förutsättningar för vegetationen som får ett mer fördelaktigt jorddjup. I ena ytterkanten av gården bildas en nivåskillnad på grund av garaget.	Gården är plan men i ytterkanten bildas en höjdskillnad på grund av garaget.

FUNKTIONER	KATTEN 17 Byggnadsår: 1978 Bebyggd yta: 2500 kvm Gårdens storlek: 1387 kvm	STALLMÄSTAREN 3 Byggnadsår: 1992 Bebyggd yta: 10200 kvm Gårdens storlek: 6041.5 kvm	SALONGEN 9 Byggnadsår: 2001 Bebyggd yta: 2230,4 kvm Gårdens storlek: 780 kvm	FLAGGSKEPPAREN 2 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 2380 kvm Gårdens storlek: 895 kvm	CONCORDIA 22 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 4359 kvm Gårdens storlek: 2101 kvm
Disposition av fastighet & markbeläggning (Ange typ av material på mark, samt hur stor del av fastigheten respektive material utgör.)	Byggnader 55 % Planteringar 10 % Gräs 10 % (inkl. armerat gräs) Asfalt 5 % Marktegel 15 % Sand 5 %	Byggnader 50 % Planteringar 15 % Gräs 10 % Betongsten 25 %	Byggnader 40 % Planteringar 30 % Singelyta 20 % Vatten 5 % Betongsten + natursten 5 %	Byggnader 55 % Planteringsytor 5 % Gräsytor 5 % Singelytor 10 % Grusytor 5 % Markplattor 20 %	Byggnader 45 % Planteringar 10 % Gräs 15 % Singelytor <5 % Stenmjöl 5 % Betongplattor 15 % Gummiasfalt 5 %
Möjlighet till odling (Ange antal lotter/ lägenhet (även uteplatser i bottenplan).)	På gården ges ingen möjlighet till odling. Dock kan det förekomma på de privata uteplatserna. Dessa har tegelmurar runt omkring sig vilket gör att om det skulle förekomma ser man det inte utifrån.	Ingen odling förekommer.	På de privata uteplatserna finns möjlighet till att odla. Dock är det inget som syns utifrån gården.	Uteplatserna i marknivå har upphöjda planteringar i cortenstål. Här kan de boende välja att plantera vad de själva vill och därmed även odla.	Det finns möjlighet till odling på de privata uteplatserna i egna planteringskärl.
Höjdskillnader (Finns höjdskillnader på gården som främst beror på att gården är underbyggd?)	Gården är plan men i västra ytterkanten bildar garaget en höjdskillnad på ca 140 cm ner till gång- och cykelvägen.	Det finns inga höjdskillnader som beror på att gården är underbyggd. Däremot finns ett träd planterat nere i garagets marknivå. Dock beror detta av gestaltningsmässiga skäl.	Vissa planteringar är upphöjda ca 45 cm. Dungen är upphöjd i två steg. Utöver det är gården plan och garaget gör sig inte påmint.	På gården finns höjdskillnader vid de gemensamma ytorna. Den ena ytan har en höjd på 400 mm och den andra är nedsänkt ca 200 mm. Nivåskillnaderna beror snarare på gestaltningen än att gården är underbyggd. Det finns även upphöjda planteringar för att få ett bättre jorddjup åt träden.	Gården är plan och garaget är inte synligt. Dock är flera av planteringarna upphöjda med hjälp av låga murar. Vid de privata uteplatserna finns även högre murar med växter. Träden som är planterade på gräsmattan är samtliga placerade på små gräsbeklädda kullar för att ge dem bättre förutsättningar.

UPPLEVELSER	KORSÖR 3 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 5060 kvm Gårdens storlek: 3275 kvm	HELSINGÖR 6 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 3675 kvm Gårdens storlek: 2955 kvm	SÖRBÄCK 1 Byggnadsår: 1965 Bebyggd yta: 5256 kvm Gårdens storlek: 3212 kvm	KRONODIREKTÖREN 5 Byggnadsår: 1967 Bebyggd yta: 4620 kvm Gårdens storlek: 2506 kvm	NÄKTERGLALEN 16 Byggnadsår: 1977 Bebyggd yta: 2550 kvm Gårdens storlek: 1096 kvm
<p>Estetiskt tilltalande (Subjektiv bedömning. Beskriv gårdens gestaltning, samt kommentera om den är omsorgsfullt gestaltad?)</p>	<p>Gårdens upphöjda del har en tydlig form med en cirkelformad gräsmatta som kantas av vegetation. Gången som skär genom cirkeln samt lekytorna bryter av den fria formen med mer distinkta och raka linjer. Gräsmattan samt växtligheten hjälper till att mjuka upp den annars rektangulära strukturen. Det finns mycket städsegröna växter som gör att gården känns grön. Dessutom hjälper de till att gömma garagets yttre väggar då de hänger ner från kanten och döljer dem till stor del. Vegetationen i kanterna är en av gårdens största tillgångar men är inte tillräcklig för att den ska upplevas estetiskt tilltalande. Det generella intrycket man får är en stor, öppen gård utan rumslighet. Dessutom finns få detaljer .</p>	<p>Den underbyggda delen av gården är inte speciellt estetiskt tilltalande. Gräsytan är helt öppen och saknar rumslighet, vilket ger ett naket intryck. All vegetation är placerad i kanterna och man har dessutom ingen stor variation i växtvalet. Trots den stora ytan finns ingen integrerad lekutrustning eller trevliga sittplatser. Delen nedanför garaget har däremot mer rumslighet med stora träd och omväxlande vegetation i fria former som omsluter samvaroytan. En ventilationshuv från garaget är synlig, vilket minskar helhetsintrycket på gården.</p>	<p>Gården upplevs grön med relativt höga träd i den ena änden av gården. Denna del har mer naturlig karaktär där växtligheten omgärdar gräsmattan. Här finns även en böljande gång som går diagonalt över gräset som även det består av något böljande former. Här finns även ett konstverk placerat. I den andra delen är det ett mer strikt formspråk där lekytorna är det centrala. Gården är inte särskilt rik på detaljer men det finns desto mer växtlighet samt en känsla av omsorg i gestaltningen.</p>	<p>Det är en gammal gård och därmed sliten på många sätt och det saknas finesse på material och detaljer. Gården är i behov av upprustning och försök till detta har gjorts då man har målat vissa detaljer på staketet och bänkarna gröna. Det går inte att kalla gården vacker men det finns vissa kvaliteter i form av större träd som växer på den upphöjda delen. Ventilationshuv från garaget är synliga, vilket minskar helhetsintrycket på gården.</p>	<p>Gården är inte estetiskt tilltalande. Trots att det finns gott om vegetation på gården upplevs den relativt hårdgjord. Utförningen består av strikta linjer med formklippta buskar som dessutom inte borde klippas på grund av utebliven blomning. Det leder till att gården bara blir grön. Pergolan längs västra kortsidan och pergolan över östra entrén markerar ingångarna till gården. De är även ett positivt inslag på gården då entrén blir som en portal.</p>
<p>Vattenkontakt (Finns möjlighet till vattenkontakt på gården genom dammar, kanaler, utsikt mot hav?)</p>	<p>Ingen vattenkontakt på gården.</p>	<p>Ingen vattenkontakt på gården.</p>	<p>Ingen vattenkontakt på gården.</p>	<p>Ingen vattenkontakt på gården.</p>	<p>Ingen vattenkontakt på gården.</p>

UPPLEVELSER	KATTEN 17 Byggnadsår: 1978 Bebyggd yta: 2500 kvm Gårdens storlek: 1387 kvm	STALLMÄSTAREN 3 Byggnadsår: 1992 Bebyggd yta: 10200 kvm Gårdens storlek: 6041.5 kvm	SALONGEN 9 Byggnadsår: 2001 Bebyggd yta: 2230,4 kvm Gårdens storlek: 780 kvm	FLAGGSKEPPAREN 2 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 2380 kvm Gårdens storlek: 895 kvm	CONCORDIA 22 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 4359 kvm Gårdens storlek: 2101 kvm
<p>Estetiskt tilltalande (Subjektiv bedömning. Beskriv gårdens gestaltning, samt kommentera om den är omsorgsfullt gestaltad?)</p>	<p>Gården känns inte speciellt omsorgsfullt gestaltad, utan den är rätt tråkig. All växtlighet är i princip belägen längs med kanterna vilket resulterar i en väldigt öppen gård utan rumslighet. Eftersom lekplatsen tar upp en stor del av ytan blir det heller inte mycket utrymme över. Många verkar ta en genväg över gräsmattan när de går mellan norra entrén och grinden. Det gör att man får en känsla av att man inte tänkt på rörelsemönster och hur folk kan komma att gå på gården.</p>	<p>Man har gjort försök till att ha en spännande utformning då det finns ett tydligt formspråk. Dessutom har man planerat ett träd nere i samma nivå som garaget vars krona sträcker sig upp på gården. Även stenpartiet med dammen tillsammans med pergolan ger en känsla av att det finns en tanke med gestaltningen. Gården består främst av raka, strikta linjer vilket bidrar till ett ordnat intryck. Planteringen mellan de två mittersta husen hjälper till att rama in en gräsyta. Här är växterna planterade i något friare, organiska former. Man märker att utformningen har en tanke, dock saknas mindre mer intima rum att vistas på.</p>	<p>Gårdens hjärta utgörs av en upphöjd, naturlig plantering. Formspråket består av raka, enkla linjer som mjukas upp av den naturlika dungen samt de planteringar som finns utmed gången. Det är en omsorgsfullt gjord gestaltning med flera fina detaljer. Dessutom finns en dagvattendamm i två nivåer som både har ekologiskt och estetiskt värde med ett porlande ljud som för många kan upplevas rogivande. Gården har ett högre estetiskt värde än ett funktionellt, då det inte finns många platser att uppehålla sig på.</p>	<p>Gården har ett tydligt, strikt formspråk. Det finns många fina detaljer, bland annat i form av kantstöd i cortenstål och inslag av smågatsten i gångarna av betongsten. Detta gör att gestaltningen känns genomtänkt och att upplevelsen av gården höjs. Även om de flesta planteringarna endast består av en sort så finns det viss variation blanda de växter som används. Buxbomsklot, klippta häckar och träd förekommer på olika platser. Dessutom är det trevligt att de boendes egna planteringar är synliga. Det ger karaktär och identitet till gården.</p>	<p>Gården har en genomtänkt, karismatisk gestaltning med tydligt definierade, strikta linjer som kontrasterar mot cirkulära former. Gårdens utformning mjukas ytterligare upp av växtligheten i planteringarna samt ett flertal träd. Det finns en stor detaljrikedom samt inslag av mer skulpturlika slag. Gestaltningen ger gården en tydlig identitet med ett formspråk som skapar en helhet åt gården. Det som drar ner helhetsupplevelsen är en synlig ventilationshuv från garaget.</p>
<p>Vattenkontakt (Finns möjlighet till vattenkontakt på gården genom dammar, kanaler, utsikt mot hav?)</p>	<p>Ingen vattenkontakt på gården.</p>	<p>Det finns en damm samt ett vattenfall i stenplanteringen. Dammen har ingen funktion förutom att vara ett trevligt inslag på gården. Dessutom ger vattnet ett behagligt porlande ljud.</p>	<p>Det finns en damm vid södra kortsidan på gården, nedanför dungen. Den har både ett estetiskt och ekologiskt värde då den även tar hand om dagvattnet. Vattenrännor löper längs ytterkanterna och leder vattnet till dammen som är gjord i två nivåer.</p>	<p>Ingen vattenkontakt på gården.</p>	<p>Ingen vattenkontakt på gården.</p>

VÄXTLIGHET	KORSÖR 3 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 5060 kvm Gårdens storlek: 3275 kvm	HELSINGÖR 6 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 2955 kvm Gårdens storlek: 2955 kvm	SÖRBÄCK 1 Byggnadsår: 1965 Bebyggd yta: 5256 kvm Gårdens storlek: 3212 kvm	KRONODIREKTÖREN 5 Byggnadsår: 1967 Bebyggd yta: 4620 kvm Gårdens storlek: 2506 kvm	NÄKTERGALEN 16 Byggnadsår: 1977 Bebyggd yta: 2550 kvm Gårdens storlek: 1096 kvm
Vegetation (Ge en generell beskrivning av gårdens vegetation.)	Växterna består till stor del av buskar som främst är placerade i ytterkanterna. De ramar in den stora öppna ytan på gården samt löper i nederkant av garageväggarna och husfasaderna. På den upphöjda delen finns vegetation i olika skikt. I det undre finns främst murgröna (Hedera helix) samt en lågvuxen sort av oxbär (Cotoneaster). Tillsammans bildar de en tät matta som täcker marken. I detta finns mindre träd planterade så som havtorn (Hippophae rhamnoides) och låga tallar (Pinus). Inga stora träd förekommer på den underbyggda delen.	På den underbyggda delen är alla planteringar placerade i ytterkant samt i de slänter som bildas ner till marknivån. Det finns ingen större variation bland buskarna som kantar gräsmattan på den underbyggda delen utan man har valt att främst ha en sort. Det som skapar variation på den här delen är en plantering med perenner samt de privata uteplatserna där de boende haft möjlighet att själva välja växter. Den nedre delen av gården, som inte ligger ovanpå garaget, är mer grön och lummig med en blandning av olika växtsorter.	Gårdens mittendel är omgärdad av vegetation och den består av två delar med olika karaktär. Ena halvan av gården består av en gräsyta som ramar in av växtlighet av mer naturlig karaktär där växterna är placerade i mer fria former. Här finns större träd som dessutom hjälper till att ta ner skalan på de höga husen som kantar gården. Den andra halvan, med lek- och sittyta, består mest av buskar som är placerade i ytterkant. Det finns även vegetation längs med fasaderna samt utanför de privata uteplatserna.	I de upphöjda planteringarna längs husen har man gjort ett försök till att blanda olika buskar. På vissa platser saknas växter vilket ger hålligheter och ett något rörligt intryck. Dock har man kompletterat med nya buskar på några ställen. På den upphöjda delen av gården består planteringarna i stor utsträckning av massplanteringar samt tre större träd. Här är växterna placerade i ytterkant och man saknar vegetation på de mer centrala delarna.	Mycket av växtligheten består av stora partier av samma sort, vilket ger ett monotont uttryck. Växtligheten är placerad längs med fasaden och även runt lek- och samvaroytan utmed staket. Många av buskarna formklippas, vilket ger utebliven blomning. Syrener och norskspricka är de växter som framför allt har klippts. Det finns enstaka, mindre träd i form av hagtorn (Crataegus). Gården upplevs som grön men inte lummig. Det är liten variation och sällan växter i flera skikt. Många planteringar består av en enda sort. På vissa ställen har man använt mer lågväxta busksorter i framkant för att få omväxling. Det finns ett antal mindre träd samt klättrväxter som bidrar till en grönnare gård. Då de är något högre än övrig vegetation skapas ytterligare en dimension.
Lummighet (Finns växtlighet i olika skikt?)	På den upphöjda delen upplevs planteringen relativt lummig. Växter finns i flera skikt och dessutom är mycket städsegrönt vilket gör att gården är grön under större delen av året.	Den underbyggda delen upplevs inte lummig. Här är det främst öppen gräsmatta. Däremot är den nedre delen betydligt lummigare med växtlighet i olika skikt.	Runt gräsmattan finns mer skiktad vegetation med mer naturlig karaktär, vilket bidrar till att den här delen känns relativt lummig. Dock är det på vissa håll dålig tillväxt på undervegetationen vid tallarna.	Gården känns grön då det finns relativt mycket växtlighet. Dock finns det partier som består av samma sort och många återkommer runt om hela gården. Det finns inte växter i olika skikt, man har snarare blandat buskar av samma storlek.	
Variation i växtmaterial (Visuell mångfald, olika skikt, årstidsvariation.)	Eftersom det är mycket städsegröna växter på gården så gör det att den har ett värde under den mörkare och gråare perioden av året. Dock bidrar även detta till att man inte upplever visuell mångfald, allt tenderar att smälta ihop. Denna känsla kan komma att ändras i och med att övriga växter så som träden får blommor och blad.	Det är ingen variation i växtmaterialet på den underbyggda delen, förutom på de privata uteplatserna som skiljer sig från varandra. Vissa har städsegröna växter som även har ett värde under vintern. Större mångfald finns i den icke underbyggda delen där det finns flera olika träd och buskar som ger ett värde åt gården året runt.	Det finns ett flertal tallar samt olika städsegröna växter i planteringarna som ger ett värde under vintern. Eftersom gården består av olika karaktärer med variation på växterna bidrar det till visuell mångfald.	Det finns viss variation bland växterna som är i planteringarna längs med fasaderna dock upprepas samma växter om igen. På den upphöjda delen har man använt större partier av en och samma sort. Sammantaget upplever man inte att gården har visuell mångfald.	Samma typ av buskar repeteras och ofta är en och samma sort planterad i stora sjok. Det finns inga skikt där man kombinerat perenner med buskar, dock finns det på vissa platser en lägre sort planterat med en högre. På grund av att mycket är formklippat så uteblir blomningen. Detta tillsammans med mycket städsegröna växter bidrar till att den visuella mångfalden avtar och allt upplevs grönt.

VÄXTLIGHET	KATTEN 17 Byggnadsår: 1978 Bebyggd yta: 2500 kvm Gårdens storlek: 1387 kvm	STALLMÄSTAREN 3 Byggnadsår: 1992 Bebyggd yta: 10200 kvm Gårdens storlek: 6041.5 kvm	SALONGEN 9 Byggnadsår: 2001 Bebyggd yta: 2230,4 kvm Gårdens storlek: 780 kvm	FLAGGSKEPPAREN 2 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 2380 kvm Gårdens storlek: 895 kvm	CONCORDIA 22 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 4359 kvm Gårdens storlek: 2101 kvm
Vegetation (Ge en generell beskrivning av gårdens vegetation.)	Man har valt att använda ett fåtal växter som upprepas på gården. Växtligheten är främst buskvegetation som är belägen i ytterkanterna. Mitt på gården finns gräsmatta inom rektangulära ytor. Enstaka småträdd finns också. Ett i norra hörnet, ett i södra hörnet samt ett på gräsmattan och ett mellan förrådet och lektytan (i en stenbelagd gång). Dessutom finns ett antal lönnar planterade utanför det höga staketet, men dessa tillhör inte gården. Likväl bidrar de till att tak bildas utmed kanten.	Många av planteringarna som finns består av samma sort i långa rader. Det finns mycket städsegröna växter så som lagerhägg (Prunus). Växtligheten är främst placerad i ytterkant av gården och även som ram runt huskropparna. Det finns två större gräsytor samt några mindre. Träd finns utplacerade på gården, främst prydnadsapel (Malus), lönnar (Acer) och körsbärsträd (Prunus). Totalt sett så finns det mycket träd på gården, om än i små exemplar.	Gården erbjuder växtlighet av vild karaktär, strikta formklippta häckar samt perenner. Den vilda karaktären är koncentrerad till dungen mitt på gården medan de mer strikta formerna finns längs med gångvägen samt som inramning till uteplatsen vid det gemensamma gårdshuset.	Gården har mycket strikt växtlighet och det är väldigt ordnat. Buskar är planterade runt samvaroytorna och består av en sort på respektive plats. Dock finns det vissa växter som bryter av mot dessa i form av buxbomsklot och klätterväxter. De klätterväxter som finns på pergolan, spaljén och på muren bidrar till att gården känns grönare sommartid. Träden har undervegetation i form av murgröna som fyller upp ytan under träden.	Gården är rik på växtlighet med variation. De privata uteplatserna ramar in av betongmurar med formklippt buxbom. Stor del av gården tas upp av en gräsyta som innehåller olika inslag av växter. Planteringarna består ofta av en eller ett par sorter som passar in i den något strikta utformningen. Dock finns det många planteringar på gården vilket bidrar till att man inte upplever vegetationen som monoton. Det finns även gott om träd i olika formationer, både i grupp och som solitärer.
Lummighet (Finns växtlighet i olika skikt?)	Gården upplevs inte som lummig. Vegetationen består främst av buskar i långa rader och det saknas växter i de övriga skikten.	Till stor del består planteringarna enbart av ett buskskikt. På vissa platser förekommer mindre träd som solitärer. Gården upplevs inte särskilt lummig men det finns mycket växtlighet som bidrar till en grön gård.	Eftersom gården till störst del består av en naturlig plantering med vild karaktär så upplevs gården lummig och grön. Det finns stora träd, växtlighet i olika skikt samt klätterväxter på det vertikala planet som bidrar till denna känsla.	Gården upplevs inte som lummig. Vegetationen är mer av det strikta slaget.	Trots att gården är väldigt ordnad med inramade planteringar så upplever man den som lummig. Detta beror på att det finns variation bland växterna samt partier med träd. Dessutom tillåts marktäckande växter så som murgröna (Hedera helix) och vintergröna (Vinca minor) leta sig ut över planteringarnas kanter. Det finns även vertikal grönska på väggarna samt sedum på cykelhusens tak.
Variation i växtmaterial (Visuell mångfald, olika skikt, årstidsvariation.)	Det är ingen mångfald på gården. Det är främst buskvegetation med solitärer på några utvalda platser. Det är samma sorter som är återkommande, med spirea (Spiraea) som en av huvudsorterna. Dock varierar de olika buskarnas blomningsperiod vilket gör att det är fint under en längre period. Det saknas växter som exempelvis städsegröna buskar eller prydnadsgräs som kan ha ett värde under vintern.	Det finns större variation bland trädsorterna än i buskskiktet. Man har använt några sorter som är återkommande på flera ställen. Det finns mycket städsegrönt som är ett positivt inslag under vintern men som inte erbjuder någon större omväxling resten av året.	Det är viss variation då det både finns naturlig plantering och mer välklippta ligusterhäckar samt perenner. I dungen finns både träd, buskar, gräs och örter. Detta bryts upp av mer strikta planteringar vilket ger visuell mångfald på gården.	Det finns viss variation i växtmaterialet men varje plantering består endast av en sort. De enda platserna som har två skikt är under träden där det växer murgröna. Det finns formklippta buxbomsklot och klippt bokhäck. Dessutom finns exempelvis buddleja på gården som lockar till sig fjärilar och insekter. De privata planteringarna har en positiv effekt på variationen då alla består av olika växter.	Gården erbjuder visuell mångfald då de olika planteringarna består av olika växter i flera skikt. Det finns vintergröna växter vilket är värdefullt under vintermånaderna. Det finns även perenner och buskar av olika karaktär som byter av varandra under året.

VÄXTLIGHET	KORSÖR 3 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 5060 kvm Gårdens storlek: 3275 kvm	HELSINGÖR 6 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 3675 kvm Gårdens storlek: 2955 kvm	SÖRBÄCK 1 Byggnadsår: 1965 Bebyggd yta: 5256 kvm Gårdens storlek: 3212 kvm	KRONODIREKTÖREN 5 Byggnadsår: 1967 Bebyggd yta: 4620 kvm Gårdens storlek: 2506 kvm	NÄKTERGALEN 16 Byggnadsår: 1977 Bebyggd yta: 2550 kvm Gårdens storlek: 1096 kvm
Blomsterprakt	Inga perenner på den underbyggda delen.	Perennrabatter förekommer på den underbyggda delen.	Enstaka perenner förekommer.	Inga perennrabatter förekommer	Inga perennrabatter förekommer
Vild, naturlig karaktär (Sparad natur, naturlig succession etc.)	Planteringen på den övre delen är tät och frodig och ger ett vilt intryck. Dock finns ingen sparad natur.	Det är ingen vild karaktär eller sparad natur på den underbyggda delen. Det är mer naturligt i den nedre delen som inte ligger på takbjälklag.	Det finns ingen sparad natur men växtligheten bidrar till att ena halvan av gården får naturlig karaktär.	Gården har ingen naturlig karaktär och ingen sparad natur.	Gården har ingen naturlig karaktär och ingen sparad natur.
Placering av vegetation (Placering, karaktär och vegetation som rumsbildande element.)	Växtligheten ramar in den upphöjda delen och bidrar därmed till rumsbildningen i stora drag. Dock saknas vegetation som skapar rum i mindre skala. På södra sidan har man anlagt en plantering i slänten ner från garagetaket till gångvägen. Planteringarna består av en tät matta av marktäckande växter där murgröna (<i>Hedera helix</i>) har spridit sig både på mark och upp i träden. En mindre sort av tall (<i>Pinus</i>) är placerade på gårdens västra och östra sida, samt havtorn (<i>Hippophae rhamnoides</i>) i söder. Det finns även planteringar nedanför gården längs med garaget samt utmed husfasaderna.	På den icke underbyggda delen är vegetationen det viktigaste, rumsbildande elementet. Det finns träd, buskar, perenner och örter som tillsammans skapar ett omslutet rum. Däremot saknar den underbyggda delen vegetation som skapar rum. Här är det främst en öppen gräsyta som kantas av perenner utmed ena långsidan samt ett stort parti syrenry (<i>Lonicera</i>) som växer nedanför garaget. Det skapar ett insynskydd samt ett brett avstånd från Tuborgsgången till gården. Utmed staketet i söder finns några rosenbuskar planterade som markerar höjdskillnaden som blir ner till garagedriften. I slänten ner till gemensamhetsytan finns flera sorter av buskar och träd.	Vegetationen är viktig för rumskänslan framför allt i den naturliga delen av gården. Här finns inga andra rumsbildande element som det gör i den andra halvan där det finns staket som förstärker rummets utformning. I den övre delen finns flera stora träd, framför allt tall (<i>Pinus</i>) men även körsbär (<i>Prunus</i>). De växer tillsammans med buskar i olika storlekar samt mindre träd. Dessa är placerade i mer fria former och omgärdar gräsmattan. Den nedre delen är mer strikt i formspråket men lättas upp av de buskar som är placerade i ytterkanterna. Planteringarna längs med fasaderna består av flera olika växter. Här finns perenner blandat med buskar och även mindre träd.	Växtligheten är främst placerad utmed fasaderna samt i ytterkant av den upphöjda centrala delen av gården. Vid vissa sittplatser hjälper vegetationen till att rama in och ge skydd för ryggen. Man har använt främst buskar men det finns även träd som ger höjd åt växtligheten. Generellt saknas vegetation som skapar mindre rum. Vid de sittbänkar som är placerade mitt på gården finns ingen växtlighet som kan ge skydd.	Det är främst staket som är de rumsbildande elementen, dock förstärks rumsligheten av vegetationen som är planterad utmed dessa. Vegetationen är främst längs med fasaderna samt vid samvaroytorna. Det finns även en stor yta som består av buskar av lite olika slag mellan garagedriften och grannhuset. Denna yta går ej att vistas på och är därmed svårkött. Mycket av växtligheten täcker fönstren på huset. Man har liten variation och det är i stort sett enbart klippta buskar med undantag för några hagtorn (<i>Crataegus</i>) som är planterade vid lekytan.

VÄXTLIGHET	KATTEN 17 Byggnadsår: 1978 Bebyggd yta: 2500 kvm Gårdens storlek: 1387 kvm	STALLMÄSTAREN 3 Byggnadsår: 1992 Bebyggd yta: 10200 kvm Gårdens storlek: 6041.5 kvm	SALONGEN 9 Byggnadsår: 2001 Bebyggd yta: 2230.4 kvm Gårdens storlek: 780 kvm	FLAGGSKEPPAREN 2 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 2380 kvm Gårdens storlek: 895 kvm	CONCORDIA 22 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 4359 kvm Gårdens storlek: 2101 kvm
Blomsterprakt	Enstaka perennrabatter förekommer.	Enstaka perennrabatter förekommer.	Enstaka perennrabatter förekommer.	Inga perennrabatter förekommer.	Enstaka perennrabatter förekommer.
Vild, naturlig karaktär (Sparad natur, naturlig succession etc.)	Gården har ingen naturlig karaktär och ingen sparad natur.	Gården har ingen naturlig karaktär och ingen sparad natur.	Det finns ingen sparad natur, men dungen med dess vilda växtlighet ger gården en naturlig karaktär.	Gården har ingen naturlig karaktär och ingen sparad natur.	Det finns ingen äldre, sparad vegetation.
Placering av vegetation (Placering, karaktär och vegetation som rumsbildande element.)	Det finns inte några rum som skapas med hjälp av vegetation då växterna främst är placerade längs husens fasader och utmed staketet. Det är främst buskar som förekommer och även några träd av mindre sort. Träden står dels i planteringarna men det finns också ett par som är mer centralt placerade.	Växterna följer främst gårdens ytterkanter, utmed husväggar samt staket och murar. Vegetationen hjälper till att förstärka de stora dragen på gården, men inga mindre rum förekommer. De flesta planteringarna består av en sorts buskar som ofta är städsegröna. Även om de flesta planteringarna är raka och strikta så finns det växtlighet i mer fri form där träd och buskar tillåts vandra ut en bit i gräsmattan. Ett speciellt inslag på gården är ett träd som är nedsänkt till garagets nivå. Det finns även en damm där perenna växter är planterade.	Växtligheten ger hela gården dess karaktär. Dock finns det inga direkta rum att vistas i som enbart bildas av vegetation. Dungen finns på mitten av gården med vild växtlighet i olika skikt. Här finns bland annat stora naverlönnar (<i>Acer campestre</i>), måbär (<i>Ribes alpinum</i>), körsbärspommon (<i>Prunus cerasifera</i>) och häggmispel (<i>Amelanchier spicata</i>) tillsammans med olika buskar och gräs. Perenner är planterade längs gångvägen och formklippt liguster (<i>Ligustrum vulgare</i>) ramar in gårdshuset. Dessa växter ger ett mer ordnat intryck av gården. Det finns även rådmansvin (<i>Parthenocissus tricuspidata</i> 'Veitchi') på väggar, samt murgröna (<i>Hedera helix</i>) på spaljéer. Man har dessutom lagt sedum på förrådets tak.	Ingen växtlighet skapar rum dock förstärker buskar rums känslan då de ramar in de gemensamma ytorna på gården. På den upphöjda delen finns två träd, buxbomsklot och klättrväxter. Nedanför finns en bokhäck som ramar in ytan. I den nedsänkta ytan finns inga växter planterade. Däremot löper en häck längs kanten ovanför. Även några träd i upphöjda planteringskärl är placerade utmed denna samvaroyta.	Gårdens vegetation hjälper till att skapa tydliga rum. Ibland används växterna tillsammans med andra strukturerande element så som murar, vilket är fallet utmed de privata uteplatserna. Det finns en blandning av växter som skapar olika rum, bland annat används avenbokshäckar för att rama in två cirkelformade samvaroytor. Träd i olika formationer bildar också rum och bidrar till mindre exponering när man befinner sig på gården. Träden förekommer både i grupp och som solitärer. Dessa är ofta planterade på små kullar för att få bättre jorddjup. Det finns även planteringar mellan de gångar som löper utmed ena kortsidan. Här har man formklippt buxbom tillsammans med marktäckande växter samt andra buskar och träd. Det finns ytterligare några mindre planteringar på gården bestående av perenner samt inslag av växter med mer skulpturlika karaktärer så som formklippta små träd.

VÄXTLIGHET	KORSÖR 3 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 5060 kvm Gårdens storlek: 3275 kvm	HELSINGÖR 6 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 3675 kvm Gårdens storlek: 2955 kvm	SÖRBÄCK 1 Byggnadsår: 1965 Bebyggd yta: 5256 kvm Gårdens storlek: 3212 kvm	KRONODIREKTÖREN 5 Byggnadsår: 1967 Bebyggd yta: 4620 kvm Gårdens storlek: 2506 kvm	NÄKTERGALEN 16 Byggnadsår: 1977 Bebyggd yta: 2550 kvm Gårdens storlek: 1096 kvm
<p>Storlek på träd (Kvalitet (SO= stamomfång): <16, 16-20, 20-30, >30 cm. Ange typ av träd + kommentar om full storlek.</p>	<p>Det förekommer inga träd av större sort på den underbyggda delen. De flesta träd har SO 16-20 cm. Träd som finns här är havtorn (Hippophae rhamnoides), tall (Pinus) och rönn (Sorbus). Dessa träd kommer antagligen inte bli så mycket högre än de är idag då de är gamla och växer dessutom i begränsat jorddjup.</p>	<p>Inga träd finns på den underbyggda delen. Däremot växer ett antal i slänten ner från denna yta samt nedanför. Här finns 2 lönnar (Acer platanoides) med SO >30 cm, rönn (Sorbus aucuparia) SO >30 cm, katsura (Cercidiphyllum japonica) med SO 20-30 cm, tysklönn (Acer Pseudoplatanus) med SO 16-20 cm. Här har de relativt goda förutsättningar då det finns god tillgång på jord nedanför garaget, vilket gör att de kan fortsätta att växa.</p>	<p>17 st tall (Pinus) SO från 20-30 cm till >30 cm. 3 körsbär (Prunus) SO >30 cm, 1 oxel (Sorbus intermedia) SO 20-30 cm. 5 körsbärsplommon (Prunus cerasifera) SO 20-30 cm och 4 st SO 16-20 cm. 2 hägg (Prunus padus) SO 20-30 cm.</p> <p>Träden är medelstora till stora. På grund av takbjälklaget har de begränsade förutsättningar och kommer antagligen inte bli så mycket större.</p>	<p>Upphöjda delen: 2 oxlar (Sorbus intermedia) SO >30 cm. 1 rönn (Sorbus aucuparia) SO >30 cm och 1 med SO 20-30 cm. Vid fasad: 1 oxel (Sorbus intermedia) SO 20-30 cm, 2 almar (Ulmus glabra) SO 20-30 cm.</p> <p>Träden är medelstora till stora. På grund av takbjälklaget har de begränsade förutsättningar och kommer antagligen inte bli så mycket större.</p>	<p>7 hagtorn (Crataegus) SO 16-20 cm. Jorddjupet är inte särskilt stort, vilket kan påverka trädens storlek och fortsatta tillväxt.</p>
<p>Ytor med vegetation (Ange typ och hur stor del av fastigheten som är täckt med vegetation. Ange mark och tak tillsammans. Väggar anges för sig. Hur stor del av marken och taken är täckt med vegetation? Finns vegetation på väggar/staket/pergola? Hur stor yta av fasaden är täckt med vegetation?)</p>	<p>Planteringar 15 % (totalt) Gräs 18 % (totalt)</p> <p>Underbyggda delen Planteringar 30 % Gräs 50 %.</p> <p>Det finns klättrväxter på spalje som uppskattas täcka ca 30 kvm.</p> <p>Planteringen på garaget består bland annat av: tall (Pinus), murgröna (Hedera helix), krypoxbär (Cotoneaster), Rönnspirea (Sorbaria), Havtorn (Hippophae). Nedanför finns spireor (Spiraea), lagerhägg (Prunus), buddleja (Buddleja). Samt ett par Robinior (Robinia pseudoacacia).</p>	<p>Planteringar ca 35 % (totalt) Gräs 15 % (totalt)</p> <p>Underbyggda delen Plantering 10 % Gräs 70 %</p> <p>Planteringen består av perenner så som funkia (Hosta), jättedaggkåpa (Alchemilla mollis) samt jordgubbsplantor (Fragaria x ananassa).</p>	<p>Planteringar 15 % Gräs 10 %</p> <p>Planteringarna vid husen består av en blandning av perenner så som funkia (Hosta), nävor (Geranium), koreansk plymspirea (Aruncus aethusifolius) tillsammans med buskar som exempelvis björkspirea (Spiraea betulifolia), smällspirea (Physocarpus), lagerhägg (Prunus) samt prydnadsaplar (Malus). I den mer naturlika delen finns bland annat tallar (Pinus), körsbär (Prunus), häggmispel (Amelanchier), buketapel (Malus), hagtorn (Crataegus). Vid lekplatsen och sittytorna finns syren (Syringa), forsythia, häggmispel (Amelanchier), Norsk brudspirea (Spirea x cinerera 'Grefsheim')</p>	<p>Planteringar 15 % Gräs 5 %</p> <p>I planteringarna längs fasaderna är det främst buskar där spireor är dominerande tillsammans med mahonia, praktry (Weigela), syren (Syringa), olvon (Viburnum) och forsythia som solitärer. På den upphöjda delen finns idegran (Taxus), häckoxbär (Cotoneaster), lagerhägg (Prunus) och oxlar (Sorbus intermedia). Här finns även gräsmatta.</p>	<p>Planteringar 15 % Klättrväxter på pergolor ca 110 kvm.</p> <p>Längs med fasaderna är det främst norskspirea (Spiraea x cinerea 'Grefsheim') och syren (Syringa) som är formklippt. Det finns ett mer friväxande parti utmed garagedfartens kortsida där olvon (Viburnum), lagerhägg (Prunus) och lågväxande try (Lonicera) växer. I den stora, svåråtkomliga delen har man avenbok (Carpinus betulus), fläder (Sambucus niger) och lagerhägg (Prunus). På pergolan är det blåregn (Wisteria sinensis) och murgröna (Hedera helix) som växer.</p>
<p>Växtekniska problem (Förekommer växtekniska problem. Uppskatta hur vegetationen har utvecklats på gården.)</p>	<p>Man har valt växter som fungerar på platsen och de har utvecklats väl.</p>	<p>Växterna har tagit sig bra och fungerar på platsen.</p>	<p>Gräset har haft svårt att ta sig på de ytor där det är armerat.</p>	<p>De oxlar som finns är relativt stora, vilket tyder på att de har relativt goda förhållanden. Däremot finns håligheter bland buskarna vilket också gäller för gräsmattan.</p>	<p>Buskarna har tagit sig bra. Träden är små och kan komma att utvecklas mer. Dock påverkar jorddjupet deras tillväxt. Det har funnits en tanke att ha gräs utmed planteringarna längs fasaderna men idag är plattor för armering det enda spåret av en gammal gräsyta.</p>

VÄXTLIGHET	KATTEN 17 Byggnadsår: 1978 Bebyggd yta: 2500 kvm Gårdens storlek: 1387 kvm	STALLMÄSTAREN 3 Byggnadsår: 1992 Bebyggd yta: 10200 kvm Gårdens storlek: 6041.5 kvm	SALONGEN 9 Byggnadsår: 2001 Bebyggd yta: 2230,4 kvm Gårdens storlek: 780 kvm	FLAGGSKEPPAREN 2 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 2380 kvm Gårdens storlek: 895 kvm	CONCORDIA 22 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 4359 kvm Gårdens storlek: 2101 kvm
Storlek på träd (Kvalitet (SO = stamomfång): <16, 16-20, 20-30, >30 cm. Ange typ av träd + kommentar om full storlek.	Träden är av små sorter som inte kommer att växa sig speciellt höga. Två gamla prydnadsaplar (Malus) med SO 20-30 cm finns som är i fint skick och som antagligen har nått sin fulla höjd. Ett hagtorn (Crataegus) är relativt nyplanterat (trädstödet är kvar) med SO 16-20 cm. 2 rönnar (Sorbus aucuparia) med SO 20-30 cm finns i planteringarna.	I hålet: lönn (Acer) SO >30 cm. Norra fasaden: 5 rönnar (Sorbus aucuparia), 10 lönnar (Acer) SO >20-30 cm. Östra sidan: 5 prydnadsapel (Malus) SO 16-20 cm. Mellan hus 1 och 2: 12 prydnadsaplar SO 20-30 cm. Hus 2 och 3: 6 körsbär (Prunus) SO 20-30 cm, 3 glanskörsbär (Prunus) SO 20-30 cm. 2 mindre körsbär (Prunus) SO 16-20 cm. Hus 3 och 4: en lönn (Acer) SO 20-30 cm. Träden är av relativt små sorter. De ser ut att ha utvecklats väl och kommer med stor sannolikhet att bli större.	6 st naverlönn (Acer campestre) SO >30 cm, 1 st körsbär (Prunus) SO >30 cm, 1 st körsbär (Prunus) SO 20-30 cm, 1 st glanskörsbär (Prunus serrula) SO 16-20 cm (nyplanterat), 1 oxel (Sorbus intermedia) SO 20-30 cm. Planteringsdjupet är 800 mm vilket ger bra förutsättningar för träden att fortsätta växa. De har potential att bli medelstora till stora.	Avenbok (Carpinus betulus), Körsbär (Prunus), katsura (Cercidiphyllum japonicum). Alla med SO 16-20 cm. Inga av dessa träd kommer bli riktigt stora träd utan man har valt träd i medelstorlek.	25 st Rosenapel (Malus) SO 16-20 cm. 12 st körsbärspommon (Prunus cerasifera) SO 16-20 cm. Vid sandlådan finns 1 st körsbärspommon SO 20-30 cm samt 1st SO < 16 cm. 1 avenbok (Carpinus betulus) Gården är relativt ny och träden har fortfarande potential att växa sig större.
Ytor med vegetation (Ange typ och hur stor del av fastigheten som är täckt med vegetation. Ange mark och tak tillsammans. Väggar anges för sig. Hur stor del av marken och taken är täckt med vegetation? Finns vegetation på väggar/staket/ pergola? Hur stor del av fasaden är täckt med vegetation?)	Planteringar 10 % Gräs 10 % Buskarna är främst björkspirea (Spiraea betulifolia), norskspirea (spiraea x cinerera 'Grefsheim'), praktry (Weigela), syren (Syringa), buddleja (Buddleja), Spirea (Spirea japonica 'Little princess'), vide (Salix), lågväxande try (Lonicera).	Planteringar 15 % Gräs 10 % Ca 8 kvm klättrväxter på pergolan. Lagerhägg (Prunus) förekommer ofta i stora partier. Detsamma gäller virbrokig benved (Eounymus). Norsk brudspirea (Spiraea x cinerera 'Grefsheim'), rosenpraktry (Weigela), liguster (Ligustrum) är också återkommande buskar i planteringarna.	Planteringar (inkl. dungen) 30 % Gröna tak 5 %. Klättrväxter på väggar och spaljéer beräknas täcka ca 400 kvm. Dungen består av körsbärsträd (Prunus), naverlönn (Acer campestre), måbär (Ribes alpinum) häggmispel (Amelanchier) och olika typer av örter och gräs. Längs kanterna på gården finns perenner som daggkåpa (Alchemilla mollis), Näva (Geranium), hasselört (Asarum europaeum). Vid dammen finns Iris (Iris) och olika grässorter.	Planteringsytor 5 % Gräsytor 5 % Gröna tak 5 % Klättrväxter täcker ca 30 kvm. Det finns formklippta boxbumsklot samt avenbok (Carpinus) med murgröna (Hedera helix) som undervegetation på upphöjda delen som även är kantad av avenbokshäck. Nedsänkta delen kantas av Ligusterhäck (Ligustrum) samt Körsbär (Prunus) med samma undervegetation som ovan.	Planteringsytor 10 % Gräs 15 % Gröna tak 5 % Vegetationen som finns på fasad beräknas vara ca 50 kvm. Växterna består bland annat av murgröna (Hedera helix), vintergröna (Vinca minor), krypoxbär (Cotoneaster), funkia (Hosta), buxbom (Buxus sempervirens), avenbok (Carpinus betulus), häggmispel (Ligustrum), rosenapel (Malus floribunda), körsbärspommon (Prunus cerasifera), humle (Humulus).
Växtekniska problem (Förekommer växtekniska problem. Uppskatta hur vegetationen har utvecklats på gården.)	Växterna har tagit sig bra. Det största problemet finns på den del av gräsmattan som är armerat.	Växterna har tagit sig bra. Det enda stället där det växer något sämre är på den större gräsytan där det finns en brandväg av armerat gräs.	Det mesta har tagit sig bra. Eftersom träden står på den högsta delen av dungen får de ett jorddjup på ca 800 mm.	Vegetationen har utvecklats ok. Kvaliteterna på träden är relativt små men de kommer att växa sig större.	Växterna har tagit sig bra.

KLIMAT	KORSÖR 3 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 5060 kvm Gårdens storlek: 3275 kvm	HELSINGÖR 6 Byggnadsår: 1946 Bebyggd yta: 3675 kvm Gårdens storlek: 2955 kvm	SÖRBÄCK 1 Byggnadsår: 1965 Bebyggd yta: 5256 kvm Gårdens storlek: 3212 kvm	KRONODIREKTÖREN 5 Byggnadsår: 1967 Bebyggd yta: 4620 kvm Gårdens storlek: 2506 kvm	NÄKTERGALEN 16 Byggnadsår: 1977 Bebyggd yta: 2550 kvm Gårdens storlek: 1096 kvm
Vindutsatthet (<i>Finns vinddämpande strukturer och/eller vegetation.</i>)	<p>Gården är stor och öppen vilket gör att vinden gör sig påmind när man befinner sig uppe på gården.</p> <p>Sittytan med bänk och bord får delvis skydd från vegetationen som växer i ytterkanten. Dock ger det bara skydd från ett håll. Likaså är det för lekutrustningen. Generellt saknas vinddämpande element på gården.</p>	<p>Uppe på den underbyggda delen är det öppet och man saknar strukturer som kan dämpa vinden. Här är både träd, buskar och andra typer av skydd bristfälliga. De privata uteplatserna som finns här har bäst möjlighet till lä på grund av de boendes egna växter samt huset. I den mer lummiga delen finns det mycket vegetation som kan sila vinden.</p>	<p>Sittplatser och lekutrustning är placerade i den mer öppna delen av gården där högre vegetation saknas. Här finns plank som delvis ger skydd men dessa är relativt låga och är därför inte optimala.</p> <p>Det finns mer skyddande växtlighet i den andra delen av gården där stora träd samt buskar är planterade. Dessvärre finns inga sittplatser eller några andra funktioner här.</p>	<p>Gården är relativt öppen och därmed vindutsatt. Det finns staket vid sittplatserna som kan hjälpa till att ge vindskydd. På vissa platser kan även vegetationen dämpa om än i liten utsträckning. Samvaroytan med grill är helt utan skydd och är därmed väldigt utsatt för blåsten.</p>	<p>Från väster har gården skydd av en pergola och cykelparkering vars väggar hjälper till att sila vinden. Vid samvaroytorna finns staket, som dessvärre inte är särskilt höga och ger därför inget avsevärt skydd. Vegetationen kan på vissa platser dämpa vinden, men de flesta buskarna klipps relativt låga och har ingen större inverkan som vinddämpning.</p>
Lövsugga (<i>Går det att vistas i lövsugga?</i>)	<p>Vegetationen på den underbyggda delen samt växter på spaljé ger viss lövsugga åt den lilla samvaroytan under dagen. Annars finns det inte några sittplatser som erbjuder plats i skugga. Vill man sitta mer skyddat får man slå sig ner i gräset intill planteringarna. Lekutrustningen får skugga av växtligheten på eftermiddagen. Sannantaget saknas större träd vars kronor kan ge skydd från solen.</p>	<p>På den underbyggda delen finns inga träd eller annan växtlighet planterad som kan ge lövsugga att sitta i. Här är både sittplatser och sandlåda utan skydd. Visserligen kan de träd som är planterade i slänten ner från den underbyggda delen ge viss skugga även här. Det finns möjlighet att sitta i skugga om man vistas i den del som ligger nedanför garagets gränser där det finns flera höga träd och buskar.</p>	<p>Vid sittyrtorna finns inga träd som kan ge lövsugga. Dock finns buskar som kan bidra med skydd till viss del. Däremot är lekredskapen helt solbelysta. Man upplever att funktionsytorna är i det mest utsatta läget på gården.</p> <p>På den andra halvan av gården finns stora träd och annan växtlighet i form av olika buskar. Här finns goda möjligheter att få lövsugga men tyvärr har man inte placerat några sittplatser eller andra funktioner här som kan dra nytta av detta.</p>	<p>Det finns flera träd på gården men dessvärre har man inte utnyttjat deras skugga genom att ha sittplatser vid dem. Däremot får en av lekyrtorna delvis skydd från en oxel.</p>	<p>Vissa bänkar är placerade vid de små träden som finns på gården, som kan ge skugga till viss del. Tyvärr är de inte särskilt stora och ger inte ifrån sig så mycket lövsugga då kronorna är små. Dessutom står träden för långt bort från lekredskapen för att ge skugga åt dem.</p>

KLIMAT	KATTEN 17 Byggnadsår: 1978 Bebyggd yta: 2500 kvm Gårdens storlek: 1387 kvm	STALLMÄSTAREN 3 Byggnadsår: 1992 Bebyggd yta: 10200 kvm Gårdens storlek: 6041.5 kvm	SALONGEN 9 Byggnadsår: 2001 Bebyggd yta: 2230,4 kvm Gårdens storlek: 780 kvm	FLAGGSKEPPAREN 2 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 2380 kvm Gårdens storlek: 895 kvm	CONCORDIA 22 Byggnadsår: 2005 Bebyggd yta: 4359 kvm Gårdens storlek: 2101 kvm
Vindutsatthet (<i>Finns vinddämpande strukturer och/eller vegetation.</i>)	Gården känns ganska vindskyddad. Fastighetens huskropparna samt byggnader runt omkring hjälper till att skydda då det är ett tätbebyggt område. Det finns ingen vegetation som ger skydd. Däremot är sittplatsen relativt skyddad mellan högt plank och förrådets husvägg.	Gården känns relativt skyddad. Många sittplatser finns längs byggnaderna vilka hjälper till att skapa lä. Växtligheten gör ingen större nytta då det främst är låg vegetation på gården.	Gården får bra vindskydd av de omgärdande huskropparna. Det finns höga staket samt mycket vegetation som kan hjälpa till att bromsa vinden.	Husen skyddar från vinden och därför är det inte lika nödvändigt med vinddämpande åtgärder inne på gården. Spaljé och pergola på den upphöjda samvaroytan ger ett någorlunda bra skydd från vinden.	Gården är skyddad från alla håll av huskroppar. Det finns även gott om vegetation som kan vara vinddämpande. Det finns både träd och buskar som ger skydd åt samvaroytorna.
Lövsugga (<i>Går det att vistas i lövsugga?</i>)	Det finns inga sittplatser placerade i lövsugga. Däremot skulle möjligheten finnas om man placerade en bänk vid prydnadsapeln som står vid ena lekytan.	Träden utanför dagiset ger viss lövsugga över lekplatsen. De flesta sittplatserna är utmed buskar som inte är tillräckligt höga för att ge skugga. Det finns många träd på gräsytona men tyvärr finns inga sittplatser i anslutning till dem.	Trädens lövverk i dungen ger skugga åt denna naturlika plantering, dessutom skuggas de informella sittplatserna på denna yta. Träd kan under eftermiddagen även komma att ge skugga åt den bänk som står placerad i den bakre delen av gården.	Det finns inte mycket lövsugga att vistas i på platsen. Dock är träden fortfarande relativt små och kommer antagligen ge mer skugga framöver. Den nedsänkta vistelseytan är inramad av buskar. Eftersom dessa är placerade ca 200 mm ovanför sittytan så kan de bidra till viss lövsugga om de får växa sig höga. De träd som står längs med kanten av den här ytan kan komma att skugga sittplatserna under förmiddagen. Beroende på hur hög bokhäcken kommer tillåtas att växa kring den upphöjda vistelseytan så kan denna komma att skugga delar av denna plats.	Som den flyttbara möbleringen var placerad vid inventeringstillfället fanns det chans att sitta i lövsugga. Även sandlådan skuggades av lövverket från ett träd. Det finns gott om träd och buskar runt om på gården, vilket ger flera möjligheter att vistas i lövsugga.